

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. 838/2023*
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την Τρίτη, 19 Δεκεμβρίου 2023 και ώρα 14:00 π.μ., με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Λιανός.

Μέλη: Χαρίκλεια Νικολοπούλου (Αντιπρόεδρος),
Παναγιώτης Φώτης (Εισηγητής),
Ιωάννης Στεφάτος,
Χαρίκλεια Βλάχου,
Παντελής Μπορόβας,
Άννα Γκάτζιου,
Χρυσοβαλάντου – Βασιλική Μήλλιου και
Μιχαήλ Πολέμης

Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί των συνεκδικαζόμενων υποθέσεων **(α)** αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής «ΓΔΑ») στην αγορά της παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, και ειδικότερα στις επιμέρους αγορές της λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής, της έκδοσης και αποδοχής καρτών, καθώς και στις αγορές διατραπεζικών συστημάτων, υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικών συναλλαγών και **(β)** καταγγελίας και αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ στις αγορές της παροχής υπηρεσιών πληρωμών, έκδοσης και αποδοχής καρτών, παροχής υπηρεσιών εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων, παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των δεδομένων που σχετίζονται με την αποδοχή των καρτών και διατραπεζικών συστημάτων, προκειμένου να διερευνηθεί τυχόν παράβαση των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», ως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), σε συνέχεια των Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς των εταιριών με τις επωνυμίες «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ

---

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε επτά (7) επιπλέον εκδόσεις με τα διακριτικά: 1) Έκδοση για το ΦΕΚ, 2) Έκδοση για την εταιρεία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», 3) Έκδοση για την εταιρεία «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», 4) Έκδοση για την εταιρεία «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», 5) Έκδοση για την εταιρεία «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», 6) Έκδοση για την εταιρεία «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», 7) Έκδοση για την εταιρεία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ». Από τις εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α΄/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 1790/Β΄/21.1.2023).

ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», καθώς και της «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ».

Πριν την έναρξη της συζητήσεως, ο Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την υπάλληλο, Ηλιάνα Κούτρα με αναπληρώτρια την Ευγενία Ντόρντα.

Αρχικά ο Πρόεδρος έδωσε τον λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθ. πρωτ. 9283/30.11.2023 γραπτή εισήγησή του, και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην εισήγησή¹, πρότεινε δυνάμει του άρθρου 29Α του Ν. 3959/2011 και της παρ. 35 της υπ' αρ. 790/2022 Απόφασης της Ολομέλειας της ΕΑ, την αποδοχή, σύμφωνα με το ανωτέρω σκεπτικό, των ως άνω αναφερομένων Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς που υπεβλήθησαν από τις εταιρίες Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank, καθώς και την Ελληνική Ένωση Τραπεζών και την έκδοση απόφασης με την οποία η Επιτροπή Σας θα:

Α. Διαπιστώνει ότι οι επιχειρήσεις «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», και η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ παραβίασαν, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής τους σε απαγορευμένη σύμπραξη δυνάμει των πρακτικών που συνοπτικά, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, περιγράφησαν ανωτέρω.

Β. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις και την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ να παύσουν, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει, και να παραλείπουν στο μέλλον τις διαπιστωθείσες στο ως άνω σκεπτικό παραβάσεις των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Γ. Επιβάλλει τα πρόστιμα που αναλύθηκαν σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, για την τέλεση των διαπιστωθεισών στο ως άνω σκεπτικό παραβάσεων των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Δ. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να μειώσουν από την 1^η Ιανουαρίου 2024 το ύψος της προμήθειας DAF ανά συναλλαγή ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, ως ακολούθως:

- Τράπεζα Πειραιώς: έως 2,00 € από το ποσό των 3,00 €
- Εθνική Τράπεζα: έως 1,90 € από το ποσό των 2,60 €
- Alpha Bank: έως 1,80 € από το ποσό των 2,50 €
- Eurobank: έως 1,80 € από το ποσό των 2,50 €
- Attica Bank: έως 1,50 € από το ποσό των 2,00 €.

---

¹ Βλ. σχετικά και τις υπ' αριθμ. πρωτ. 318/18.12.2023 (Attica Bank), 320/18.12.2023 (Eurobank), 321/18.12.2023 (Τράπεζα Πειραιώς), 322/19.12.2023 (Alpha Bank) και 323/19.12.2023 (Εθνική Τράπεζα) επιστολές των τραπεζών καθώς και την Ενότητα «ΕΠΙΒΟΛΗ ΜΕΤΡΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ» της παρούσας.

Ε. Υποχρεώνει εκάστη εκ των προαναφερόμενων επιχειρήσεων όπως διατηρήσουν τα ως άνω επίπεδα προμήθειας DAF για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών από την εφαρμογή του μέτρου, με ρήτρα επανεξέτασης από την ΕΑ έως δύο (2) επιπλέον έτη, μετά τη λήξη των τριών (3) ετών και με δυνατότητα επιβολής προστίμου από την ΕΑ σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς το ανωτέρω μέτρο συμπεριφοράς.

ΣΤ. Αποδέχεται την πρόταση της ΕΕΤ για εφαρμογή, εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση της Απόφασης Διευθέτησης, εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, προς τον σκοπό της παράλειψης στο μέλλον των διαπιστωθεισών στο ως άνω σκεπτικό παραβάσεων των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Η Επιτροπή στη συνέχεια, αφού αποχώρησαν από την αίθουσα οι υπηρεσιακοί παράγοντες προχώρησε σε διάσκεψη, η οποία συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε την Τετάρτη, 20 Δεκεμβρίου 2023 και ώρα 11:00, επί τη υπόθεσης με τη συμμετοχή του Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και αφού έλαβε υπόψη την υπ' αριθ. πρωτ. 9283/30.11.2023 Έκθεση του αρμόδιου Εισηγητή τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, και το ισχύον νομικό πλαίσιο,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΟΙ ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Η παρούσα Απόφαση διευθέτησης αφορά **(α)** στην αυτεπάγγελτη έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΓΔΑ») στην αγορά της παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, και ειδικότερα στις επιμέρους αγορές της λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής, της έκδοσης και αποδοχής καρτών, καθώς και στις αγορές διατραπεζικών συστημάτων, υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικών συναλλαγών και **(β)** στην καταγγελία και την αυτεπάγγελτη έρευνα της ΓΔΑ στις αγορές της παροχής υπηρεσιών πληρωμών, έκδοσης και αποδοχής καρτών, παροχής υπηρεσιών εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων, παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των δεδομένων που σχετίζονται με την αποδοχή των καρτών και διατραπεζικών συστημάτων, προκειμένου να διερευνηθεί τυχόν παράβαση των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», ως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής και «ΣΛΕΕ»).

Η αυτεπάγγελτη έρευνα της ΕΑ στην αγορά παροχής τραπεζικών υπηρεσιών

2. Αφορμή για την έναρξη της αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ αποτέλεσαν δημοσιεύματα του τύπου σχετικά με νέες προμήθειες για τις αναλήψεις μετρητών με τη χρήση ATMs, καθώς και επιπρόσθετες επιβληθείσες χρεώσεις για την πραγματοποίηση άλλων τραπεζικών συναλλαγών. Στα εν λόγω δημοσιεύματα θα πρέπει να προστεθούν και γραπτές αναφορές φυσικών και νομικών προσώπων προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») που έκαναν λόγο για νέες χρεώσεις που επιβάλλονται από τα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα.

Η καταγγελία της VIVA

3. Στις 21.06.2019, η εταιρία με την επωνυμία «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» (ήδη «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», εφεξής και «VIVA» ή «καταγγέλλουσα») υπέβαλε την υπ' αριθ. πρωτ. 4182 καταγγελία της κατά: (α) του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την επωνυμία «Ελληνική Ένωση Τραπεζών» (εφεξής και «ΕΕΤ» ή «Ένωση»), (β) της εταιρίας με την επωνυμία [...], (γ) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ» (εφεξής και «Εθνική Τράπεζα» ή «Εθνική» ή «ΕΤΕ»), (δ) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής και «Τράπεζα Πειραιώς»), (ε) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής και «Alpha Bank»), (στ) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.» (ήδη «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», εφεξής και «Eurobank» ή «EFG») και (ζ) της εταιρίας με την επωνυμία [...]. Στις παραγράφους της παρούσας ενότητας που ακολουθούν, περιγράφονται συνοπτικά όσες εκ των καταγγελλόμενων πρακτικών αποτελούν αντικείμενο της παρούσας Απόφασης.
4. Στην καταγγελία αναφέρεται ότι το 2018 και στις αρχές του 2019 οι καταγγελλόμενες τράπεζες επέβαλαν συντονισμένα και μεθοδευμένα απευθείας προμήθεια (εφεξής «Direct Access Fee» ή «DAF») στους κατόχους των καρτών VIVA Wallet Debit Master Card για κάθε ανάληψη μετρητών που αυτοί πραγματοποιούν από τα ATMs του δικτύου των καταγγελλόμενων τραπεζών. Εκείνη την περίοδο, αντίστοιχη προμήθεια δεν επιβαλλόταν σε καμία άλλη ελληνική κάρτα, παρά μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις αναλήψεων μετρητών ξένων καρτών. Συνεπώς, σύμφωνα με την καταγγελία, πρόκειται για μέτρο που οι καταγγελλόμενες τράπεζες επιλεκτικά επέβαλαν στους πελάτες της VIVA. Στην καταγγελία αναφέρεται ότι η επιβολή της εν λόγω προμήθειας παραβίαζε, κατά το χρόνο που επιβλήθηκε από τις καταγγελλόμενες τράπεζες, τον Κανονισμό του Διεθνούς Οργανισμού Καρτών 'Mastercard'. Εκ των υστέρων τροποποιήθηκε ο προαναφερόμενος κανονισμός για να προβλεφθεί η δυνατότητα επιβολής μιας τέτοιας προμήθειας ειδικά στην Ελλάδα. Κατά τα διαλαμβανόμενα στην καταγγελία, σκοπός των ανωτέρω μεθοδεύσεων στο σύνολό τους είναι ο εκτοπισμός της VIVA από τις σχετικές αγορές παροχής υπηρεσιών και σε κάθε περίπτωση η με κάθε τρόπο ανάσχεση και δυσχέραση της ανάπτυξής της και της διάδοσης των προϊόντων της.
5. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την καταγγελία, τον Ιούλιο του 2015 η VIVA απέστειλε στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών «εφεξής και «ΕΕΤ») αίτημα ένταξής της σε αυτή ως μέλους. Κατά το χρόνο υποβολής του αιτήματος, το Άρθρο 2(3) του Καταστατικού της ΕΕΤ προέβλεπε ότι μπορούν να καταστούν συνδεδεμένα μέλη αυτής οι κάθε μορφής επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα που λειτουργούν στην Ελλάδα (συνεπώς και τα ιδρύματα πληρωμών καθώς και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, όπως η VIVA). Τον Ιούλιο του 2016 (ήτοι ένα χρόνο μετά), η VIVA αναφέρει πως έλαβε προφορική αρνητική απάντηση από την ΕΕΤ. Επιπλέον, από την υποβολή του αιτήματος μέχρι την απόρριψή του, η ΕΕΤ τροποποίησε το Άρθρο 2 του καταστατικού που πλέον προέβλεπε πως συνδεδεμένα μέλη μπορούν να γίνουν μόνο «οι εταιρίες χρηματοδοτικών μισθώσεων (*leasing*), οι εταιρίες πρακτορείας

επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και οι εταιρίες παροχής πιστώσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα ή θυγατρικές επιχειρήσεις τακτικών μελών της Ένωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα», με συνέπεια να αποκλείονται πλέον τα ιδρύματα υπηρεσιών πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, τα οποία κάλυπτε η προηγούμενη διατύπωση του καταστατικού και συνεπώς και η VIVA.

6. Περαιτέρω, η VIVA καταγγέλλει ότι απευθύνθηκε στις καταγγελλόμενες Τράπεζες ώστε να συνδεθεί μέσω αυτών στο Σύστημα της ΔΙΑΣ. Ωστόσο, κατά την καταγγελία, οι καταγγελλόμενες Τράπεζες συντονισμένα προέβαλαν προσκόμματα στη διασύνδεση της VIVA με το σύστημα, αρνούμενες την ουσιαστική συνεργασία με αυτή. Οι σχετικές επαφές με τις καταγγελλόμενες τράπεζες, οι οποίες είχαν ξεκινήσει αρκετά νωρίτερα, εντατικοποιήθηκαν από το Νοέμβριο του 2017 και για το επόμενο χρονικό διάστημα, ιδίως μέσω συναντήσεων. Όπως επισημαίνει η καταγγέλλουσα, οι επαφές αυτές απέβησαν άκαρπες λόγω της αδικαιολόγητης άρνησης των καταγγελλόμενων Τραπεζών. Κατόπιν των ανωτέρω συστηματικών, συντονισμένων και συνεχών αρνήσεων των καταγγελλόμενων τραπεζών, η VIVA απευθύνθηκε [...] και στην [...], ώστε μέσω αυτής να καταστεί δυνατή η ένταξή της στην υπηρεσία DIAS CREDIT TRANSFER από 04.06.2018. Μετά την υπαναχώρηση και της εν λόγω Τράπεζας, η καταγγέλλουσα απευθύνθηκε στην [...] και εν τέλει εντάχθηκε στο ανωτέρω σύστημα την 25.7.2018, μέσω απευθείας τεχνικής διασύνδεσης, με καθυστέρηση 2 περίπου μηνών από την αρχική ημερομηνία κατά την οποία είχε προγραμματιστεί η έναρξη παροχής εκ μέρους της των σχετικών υπηρεσιών.
7. Επιπλέον, σύμφωνα πάντα με την καταγγέλλουσα, μετά την ένταξή της στο σύστημα πληρωμών της ΔΙΑΣ την 25.07.2018 για τη διακίνηση εμβασμάτων, απευθύνθηκε σε κάθε μία από τις καταγγελλόμενες τράπεζες προκειμένου να συνάψει με κάθε μία από αυτές διμερή συμφωνία για το ύψος των μεταξύ τους χρεώσεων για τη διακίνηση των εμβασμάτων (διατραπεζικές προμήθειες). Ωστόσο, οι καταγγελλόμενες τράπεζες συντονισμένα (α) κωλυσιέργησαν στην πλειονότητα τους τη σύναψη των ανωτέρω συμφωνιών, αρνούμενες για ικανό χρόνο την ουσιαστική διαπραγμάτευση με τη VIVA και (β) στο σύνολό τους επέβαλαν στη VIVA διατραπεζικές προμήθειες, οι οποίες είναι ιδιαίτερος υψηλές και σε κάθε περίπτωση υψηλότερες από τις μεταξύ τους εφαρμοζόμενες διατραπεζικές προμήθειες, με συνέπεια η VIVA να τίθεται σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Η σχετική κωλυσιεργία κατά την VIVA αφορά [...] (η VIVA απέστειλε την πρότασή της στις [...]) και η σχετική συμφωνία υπεγράφη στις [...]) και στην [...] (η VIVA απέστειλε την πρότασή της στις [...]) και η σχετική συμφωνία υπεγράφη στις [...]). Η άρνηση ουσιαστικής διαπραγμάτευσης καταδεικνύεται, κατά την άποψη της καταγγέλλουσας, και από το ύψος των επιβαλλόμενων διατραπεζικών προμηθειών, που αναγκάστηκε να αποδεχθεί η VIVA, λόγω της αδύναμης δικής της θέσης έναντι των συντονισμένων ενεργειών και της ισχυρής διαπραγματευτικής ισχύος των τραπεζών και υπό την ασφυκτική πίεση της εύρυθμης και αποτελεσματικής ένταξής της στο εργαλείο DIAS CREDIT TRANSFER. Οι καταγγελλόμενες τράπεζες στο σύνολό τους επέβαλαν στη VIVA διατραπεζικές προμήθειες, οι οποίες είναι ιδιαίτερος υψηλές και σε κάθε περίπτωση υψηλότερες από τις μεταξύ τους εφαρμοζόμενες διατραπεζικές προμήθειες, με συνέπεια η VIVA να καταγγέλλει ότι έχει τεθεί σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της και ειδικότερα τις καταγγελλόμενες τράπεζες. Συγκεκριμένα, οι

επιβαλλόμενες σε αυτή προμήθειες, τις οποίες αναγκάστηκε να αποδεχθεί, διαφέρουν κατά πολύ από τις διατραπεζικές προμήθειες που έχουν συμφωνήσει μεταξύ τους οι καταγγελλόμενες τράπεζες, πιθανώς και από τις διατραπεζικές προμήθειες που έχουν επιβάλει σε συνεταιριστική τράπεζα.

8. Στις 24.10.2019, προς συμπλήρωση και υποστήριξη της καταγγελίας της, η VIVA υπέβαλε συμπληρωματικά στοιχεία με την υπ' αριθ. πρωτ. 6895 επιστολή της.

Η έρευνα της Υπηρεσίας

9. Αρχικά, η ΓΔΑ, τον Ιούλιο του 2019, απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων σε [...] που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα απέστειλε επιστολές στις: 1. Εθνική Τράπεζα, 2. Eurobank, 3. Attica Bank, 4. Τράπεζα Πειραιώς, 5. Alpha Bank, [...]² [...]³.
10. Σε συνέχεια των ανωτέρω επιστολών, η Υπηρεσία προέβη στη διεξαγωγή αιφνιδιαστικών επιτόπιων ελέγχων, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν στις [...] στις τέσσερις συστημικές τράπεζες, ήτοι στην Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Eurobank^{4,5}, στην Attica Bank^{6,7}, καθώς και στην Ελληνική Ένωση Τραπεζών^{8,9} και [...]¹⁰. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια των ανωτέρω επιτόπιων ελέγχων στα γραφεία των τραπεζών, λήφθηκαν οι ακόλουθες ανωμοτί καταθέσεις:

- Για την Τράπεζα Πειραιώς, [...].
- Για την Alpha Bank, [...].
- Για την Eurobank, [...].
- Για την Attica Bank, [...]¹¹.

² [...].

³ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 4683/16.7.2019, 4684/16.7.2019, 4685/16.7.2019, 4686/16.7.2019, 4690/16.7.2019, 4691/16.7.2019, 4692/16.7.2019, 4693/16.7.2019, 4694/16.7.2019, 4695/16.7.2019, 4698/16.7.2019, 4700/16.7.2019, 4701/16.7.2019 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ, αντίστοιχα. Στα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια, οι τράπεζες απέστειλαν τις εξής απαντητικές επιστολές: η Εθνική Τράπεζα τις υπ' αριθ. πρωτ. 6292/7.10.2019 και 6992/30.10.2019, η Eurobank τις υπ' αριθ. πρωτ. 5096/2.8.2019, 5877/23.9.2019 και 6209/3.10.2019, η Attica τις υπ' αριθ. πρωτ. 5177/7.8.2019 και 6306/7.10.2019, η Τράπεζα Πειραιώς τις υπ' αριθ. πρωτ. 5093/2.8.2019, 5850/20.9.2019 και 6532/11.10.2019, η Alpha Bank τις υπ' αριθ. πρωτ. 5094/2.8.2019, 6208/3.10.2019, 6888/23.10.2019 και 6903/24.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 4996/29.7.2019 και 5863/23.9.2019, [...] την υπ' αριθ. πρωτ. 5641/13.9.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5001/29.7.2019, 5658/16.9.2019 και 5828/20.9.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5009/30.7.2019 και 5650/13.9.2019, [...] την υπ' αριθ. πρωτ. 5173/7.8.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 4975/29.7.2019 και 5695/16.9.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 4977/29.7.2019, 5651/13.9.2019 και 6269/7.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5304/26.8.2019 και 6427/9.10.2019.

⁴ Σύμφωνα με τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7163/6.11.2019, 7161/6.11.2019, 7160/6.11.2019 και 7162/6.11.2019 εντολές για τη διενέργεια ελέγχου, αντίστοιχα.

⁵ Σημειώνεται ότι με κάποιες από τις ελεγχόμενες τράπεζες υπήρξε αλληλογραφία με τη ΓΔΑ, καθότι οι εν λόγω τράπεζες [...]

⁶ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7164/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

⁷ Η Attica Bank στα πλαίσια της διαδικασίας της αποσφράγισης των ηλεκτρονικών αρχείων που λήφθηκαν από τη ΓΔΑ κατά τη διάρκεια του ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στις [...]

⁸ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7165/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

⁹ Η ΕΕΤ κατέθεσε το υπ' αριθ. πρωτ. 6675/20.7.2020 [...].

¹⁰ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7166/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

¹¹ Σημειώνεται ότι [...] κατέθεσε το υπ' αριθ. πρωτ. 7423/18.11.2019 υπόμνημα προς συμπλήρωση της κατάθεσής του.

11. Παράλληλα και σε συνέχεια της κατά τα ανωτέρω καταγγελίας, η Υπηρεσία εκκίνησε σχετική έρευνα με πρώτο μέτρο αυτής τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου στις [...] στις καταγγελλόμενες εταιρίες Εθνική Τράπεζα^{12,13}, Τράπεζα Πειραιώς^{14,15}, Alpha Bank^{16,17}, Eurobank^{18,19}, [...] ²⁰, [...] ²¹ [...] ²².
12. Επιπλέον, στις 4.12.2019²³ προσήλθε στα γραφεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού για ανωμοτί κατάθεση [...] ²⁴.
13. Περαιτέρω, το 2021 η ΓΔΑ προχώρησε σε έναν επιπλέον έλεγχο, προκειμένου να συλλέξει περαιτέρω στοιχεία για την έρευνά της στο πλαίσιο της κατά τα ανωτέρω καταγγελίας. Συγκεκριμένα πραγματοποίησε έλεγχο στη [...] στις 14.12.2021²⁵.
14. Πέραν των ανωτέρω μέτρων έρευνας και των επιτόπιων ελέγχων και σε συνέχεια των ευρημάτων, απεστάλησαν εκ νέου επιστολές παροχής στοιχείων σε τράπεζες το 2021²⁶, το

---

¹² Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7172/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

¹³ Σημειώνεται ότι η Εθνική Τράπεζα απέστειλε την υπ' αριθ. πρωτ. 8990/20.10.2020 [...]

¹⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7173/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

¹⁵ Η Τράπεζα Πειραιώς με την υπ' αριθ. πρωτ. 8224/16.12.2019 επιστολή της αναφέρθηκε [...]

¹⁶ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7169/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

¹⁷ Η Alpha Bank απέστειλε την υπ' αριθ. πρωτ. 7679/26.11.2019 [...]

¹⁸ Κατόπιν των υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7175/6.11.2019 και 7176/6.11.2019 εντολών για τη διενέργεια ελέγχου.

¹⁹ Η Eurobank με την υπ' αριθ. πρωτ. 7500/20.11.2019 επιστολή της αναφέρθηκε [...]

²⁰ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7171/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

²¹ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7174/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

²² Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7167/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

²³ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7579/21.11.2019 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

²⁴ Σε συνέχεια της κατάθεσης, εστάλη και το υπ' αριθ. πρωτ. 78/8.1.2020 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από την Εθνική Τράπεζα.

²⁵ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9920/8.12.2021 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

²⁶ Συγκεκριμένα η ΓΔΑ απέστειλε τις επιστολές με αριθ. πρωτ. οικ. 1826/26.2.2021 (και οικ. 6407/28.7.2021), 1827/26.2.2021, 1828/26.2.2021, 1829/26.2.2021, 1830/26.2.2021, 1831/26.2.2021, 1832/26.2.2021, 1833/26.2.2021, 1834/26.2.2021, 1835/26.2.2021, 1836/26.2.2021, 1837/26.2.2021, 1838/26.2.2021 προς τις Eurobank, Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Attica Bank, [...] αντίστοιχα. Σε συνέχεια των ερωτηματολογίων, έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 2401/17.3.2021 (και 6562/4.8.2021), 2498/19.3.2021 (και 3369/15.4.2021, 8311/12.10.2021), 2332/16.3.2021, 2280/13.3.2021, 2360/16.3.2021, 2626/23.3.2021, 2304/12.3.2021, 2303/12.3.2021, 2452/18.3.2021, 2304/12.3.2021, 2369/16.3.2021, 2544/19.3.2021, 2474/18.3.2021 απαντητικές επιστολές, αντίστοιχα.

2022²⁷ και το 2023²⁸. Επιπλέον, η ΓΔΑ απηύθυνε επιστολές παροχής στοιχείων τόσο στην καταγγέλλουσα VIVA²⁹, όσο και σε λοιπά μέρη. Συγκεκριμένα, η ΓΔΑ απευθύνθηκε [...] ³⁰, [...] ³¹, στην ΕΕΤ³², σε [...] τα οποία δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια³³ και [...] ³⁴ [...].

²⁷ Αναλυτικότερα η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. 7027/20.7.2022, 7028/20.7.2022, 7030/20.7.2022, 7031/20.7.2022 και 7032/20.7.2022 επιστολές παροχής στοιχείων στις Alpha Bank, Eurobank, Attica Bank, Εθνική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς, αντίστοιχα, και έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 7551/8.8.2022, 8176/8.9.2022 και 8416/19.9.2022 απαντητικές επιστολές από την Alpha Bank, τις υπ' αριθ. πρωτ. 7528/5.8.2022 και 8057/5.9.2022 από τη Eurobank, την υπ' αριθ. πρωτ. 7281/1.8.2022 από την Attica Bank, τις υπ' αριθ. πρωτ. 7328/1.8.2022 και 8173/8.9.2022 από την Εθνική Τράπεζα και τις υπ' αριθ. πρωτ. 7539/8.8.2022 και 7983/1.9.2022 από την Τράπεζα Πειραιώς. Σε συνέχεια των προαναφερθεισών επιστολών, η ΓΔΑ απέστειλε εκ νέου επιστολές στις εν λόγω τράπεζες με διευκρινιστικές και νέες ερωτήσεις. Ειδικότερα απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10751/25.11.2022 και οικ. 11336/14.12.2022 επιστολές παροχής στοιχείων στην Alpha Bank, τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10750/25.11.2022 και 11335/14.12.2022 στην Eurobank, την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 11381/15.12.2022 στην Attica Bank, τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10753/25.11.2022 και 11337/14.12.2022 στην Εθνική Τράπεζα, τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10749/25.11.2022 και 11338/14.12.2022 στην Τρ. Πειραιώς και έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 474/17.1.2023, 910/30.1.2023 και 102/5.1.2023 απαντητικές επιστολές από την Alpha Bank, τις υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.1.2023, 1130/3.2.2023 και 1404/14.2.2023 απαντητικές επιστολές από τη Eurobank, τις υπ' αριθ. πρωτ. 207/11.1.2023, 1008/1.2.2023 και 1279/9.2.2023 απαντητικές επιστολές από την Attica Bank, τις υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022, 476/17.1.2023, 1079/2.2.2023 και 11805/28.12.2022 απαντητικές επιστολές από την Εθνική Τράπεζα και τις υπ' αριθ. πρωτ. 484/17.1.2023, 616.20.1.2023 και 11849/29.12.2022 απαντητικές επιστολές από την Τρ.Πειραιώς.

²⁸ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3329/27.4.2023 και 3371/2.5.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ προς [...] και [...], αντίστοιχα. Στα εν λόγω ερωτηματολόγια απάντησαν με την υπ' αριθ. πρωτ. 3596/8.5.2023 [...] και με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4068/23.5.2023 και 4380/31.5.2023 επιστολές [...]. Επιπλέον, στις 25.5.2023 η ΓΔΑ απέστειλε εκ νέου ερωτηματολόγια στις τέσσερις συστημικές τράπεζες, καθώς και στην Attica Bank (βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4178/25.5.2023, 4179/25.5.2023, 4180/25.5.2023, 4181/25.5.2023 και 4182/25.5.2023 επιστολές προς Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank, Πειραιώς και Attica Bank, αντίστοιχα). Στα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια η Εθνική Τράπεζα απάντησε με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4674/9.6.2023 και 5147/26.6.2023 επιστολές, η Alpha Bank με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4788/14.6.2023, 5054/21.6.2023 και 5493/6.7.2023 επιστολές, η Eurobank με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4677/12.6.2023 και 5052/21.6.2023 επιστολές, η Τράπεζα Πειραιώς με τις υπ' αριθ. πρωτ. 5478/6.7.2023 και 5543/10.7.2023 επιστολές και η Attica Bank με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4735/13.6.2023, 5183/27.6.2023 και 5796/18.7.2023 επιστολές.

²⁹ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 9407/24.10.2022 και 849/27.1.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και τις υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022, 404/16.1.2023 και 1682/22.2.2023 απαντητικές επιστολές της VIVA.

³⁰ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 6283/24.6.2022, 1876/1.3.2023, 2517/27.3.2023 και 3956/18.5.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και τις απαντητικές επιστολές [...] με αριθ. πρωτ. 6661/7.7.2022, 2129/10.3.2023, 3072/13.4.2023 και 4256/29.5.2023, αντίστοιχα.

³¹ Ειδικότερα η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9644/27.10.2022 και 586/19.1.2023 επιστολές παροχής στοιχείων [...] και έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 10710/24.11.2022 και 1062/1.2.2023 απαντητικές επιστολές. Όσον αφορά [...], απεστάλησαν οι υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9643/27.10.2022, 585/19.1.2023, 2118/10.3.2023 και 3280/26.4.2023 επιστολές από τη ΓΔΑ, στις οποίες [...] απάντησε με τις υπ' αριθ. πρωτ. 10784/28.11.2022, 1390/13.2.2023, 2684/3.4.2023, 2760/4.4.2023 και 3842/16.5.2023 επιστολές.

³² Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1587/20.2.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ, στην οποία απάντησε η ΕΕΤ με την υπ' αριθ. πρωτ. 1924/2.3.2023 απαντητική επιστολή της.

³³ Αναλυτικότερα, η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1397/14.2.2023, 1398/14.2.2023 (και την 3006/11.4.2023 με διευκρινιστικές ερωτήσεις), 1399/14.2.2023, 1400/14.2.2023, 1402/14.2.2023, 1403/14.2.2023, 1431/14.2.2023 επιστολές παροχής στοιχείων στις [...] αντίστοιχα. Στις εν λόγω επιστολές, έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 1964/3.3.2023, 1998/6.3.2023 (και την 3185/21.4.2023), 2091/9.3.2023, 1865/1.3.2023 (και την 2022/6.3.2023), 1864/1.3.2023, 1962/3.3.2023, 1881/1.3.2023 απαντητικές επιστολές, αντίστοιχα.

³⁴ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 11575/21.12.2022 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και την απαντητική επιστολή της [...] με αριθ. πρωτ. 780/25.1.2023.

15. Επιπλέον, η ΓΔΑ στο πλαίσιο της έρευνάς της έλαβε επιπλέον ανωμοτί καταθέσεις στα γραφεία της Υπηρεσίας από λοιπά πλην των τραπεζικών ιδρυμάτων μέρη. Αναλυτικότερα, στις [...] έλαβε ανωμοτί καταθέσεις, από [...] και συγκεκριμένα από:
- [...] ³⁵, [...]
  - [...] ³⁶, [...],
  - [...] ³⁷, [...] και
  - [...] ³⁸, [...]
16. Επιπρόσθετα, στις [...] η ΓΔΑ έλαβε ανωμοτί καταθέσεις από [...] ³⁹, [...] και [...] ⁴⁰, [...] ⁴¹. Στις [...] λήφθηκε ανωμοτί κατάθεση και από [...] ⁴², ενώ στις [...] ⁴³, [...] και παράλληλα λήφθηκε κατάθεση και από [...] ⁴⁴, [...]. Στις [...] πραγματοποιήθηκε [...] ⁴⁵, [...].
17. Περαιτέρω, η ΓΔΑ απευθύνθηκε σε εταιρίες και φορείς προκειμένου να συλλέξει τα απαραίτητα στοιχεία για την πληρότητα της έρευνάς της.
18. [...] ⁴⁶ και [...] ⁴⁷, όσο και [...] ⁴⁸, [...] ⁴⁹.
19. Επιπλέον, [...]

---

³⁵ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8850/6.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁶ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8772/3.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁷ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8773/3.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁸ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8774/3.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁹ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1185/6.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴⁰ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1186/6.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει. Σημειώνεται ότι σε συνέχεια της εν λόγω κατάθεσης υποβλήθηκαν τα υπ' αριθ. πρωτ. 1775/24.2.2023 συμπληρωματικά στοιχεία.

⁴¹ Με την υπ' αριθ. πρωτ. 1775/24.2.2023, οι εκπρόσωποι της ΕΕΤ κατέθεσαν συμπληρωματικά στοιχεία σε συνέχεια των ανωμοτί καταθέσεών τους.

⁴² Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1616/20.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴³ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3094/18.4.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει. Σε συνέχεια της κατάθεσης προσκομίστηκαν τα υπ' αριθ. πρωτ. 3586/5.5.2023 συμπληρωματικά στοιχεία.

⁴⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3096/18.4.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴⁵ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3617/8.5.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴⁶ Ειδικότερα στη [...] βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 11033/7.12.2022 επιστολή της ΓΔΑ και την υπ' αριθ. πρωτ. 11374/15.12.2022 απαντητική επιστολή του [...].

⁴⁷ Ειδικότερα στην [...], βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10660/23.11.2022, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 10760/28.11.2022 απαντητική επιστολή.

⁴⁸ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 421/16.1.2023 επιστολή της ΓΔΑ και την υπ' αριθ. πρωτ. 601/19.1.2023 απαντητική επιστολή της [...].

⁴⁹ Συγκεκριμένα, στην [...], βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. [...] και [...] επιστολές της ΓΔΑ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. [...] απαντητική επιστολή.

20. [...] ⁵⁰, [...] ⁵¹. [...] ⁵² [...].

ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

Οι ελεγχόμενες

Τράπεζα Πειραιώς Ανώνυμος Εταιρεία

21. Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916 και η έδρα της βρίσκεται στον Δήμο Αθηναίων. Ανήκει στον Όμιλο Πειραιώς με μητρική εταιρία την «Πειραιώς Financial Holdings A.E.», η οποία είναι χρηματοδοτική εταιρεία συμμετοχών. Η δραστηριοποίηση του Ομίλου είναι κυρίως στην Ελλάδα αλλά επεκτείνεται και εκτός ορίων εθνικής επικράτειας και συγκεκριμένα στις χώρες Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Ουκρανία, Κύπρο, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιρλανδία και Αίγυπτο⁵³. Η Τράπεζα Πειραιώς παρέχει χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες [...] καταστήματα⁵⁴ και [...]ATM στην Ελλάδα⁵⁵.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α. Ε.

22. Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841, με έδρα στο Δήμο Αθηναίων. Δραστηριοποιείται στην Ελλάδα με [...] καταστήματα και [...] ATM⁵⁶ και στο εξωτερικό, συγκεκριμένα σε Κύπρο, Β. Μακεδονία, Βουλγαρία και Αίγυπτο, όλες τις τραπεζικές, επενδυτικές και γενικότερα χρηματοπιστωτικές εργασίες που επιτρέπονται σε πιστωτικά ιδρύματα από την ισχύουσα, κάθε φορά, ελληνική, κοινοτική και αλλοδαπή νομοθεσία⁵⁷.

Άλφα Τράπεζα Ανώνυμη Εταιρεία

23. Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 και η έδρα της βρίσκεται στο Δήμο Αθηναίων. Ο Όμιλος Alpha Bank δραστηριοποιείται στον χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα, προσφέροντας χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά, με παρουσία

---

⁵⁰ [...].

⁵¹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4624/27.5.2020 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και την απαντητική επιστολή του [...] με αριθ. πρωτ. 5551/18.6.2020.

⁵² Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 687/23.1.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και την απαντητική επιστολή του [...] με αριθ. πρωτ. 1156/3.2.2023.

⁵³ Βλ. Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2022 του Ομίλου. Επιπλέον, αναφέρεται ότι το [...] των καθαρών εσόδων του Ομίλου προέρχεται από την Ελλάδα.

⁵⁴ Βλ. και ιστοσελίδα της τράπεζας www.piraeusholdings.gr.

⁵⁵ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5478/6.7.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁵⁶ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4674/9.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁵⁷ Βλ. ιστοσελίδα της τράπεζας www.nbg.gr

στην Κύπρο, τη Ρουμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο. Στην Ελλάδα, το Δίκτυο της Alpha αριθμεί [...] Καταστήματα⁵⁸ και [...] ATM.⁵⁹

Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία

24. Η Eurobank εδρεύει στον Δήμο Αθηναίων. Ο Όμιλος Eurobank⁶⁰, αποτελούμενος από την τράπεζα Eurobank και τις θυγατρικές της, είναι ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός με παρουσία σε 6 χώρες και συγκεκριμένα σε Ελλάδα, Κύπρο, Λουξεμβούργο, Σερβία, Βουλγαρία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το Δίκτυο της Eurobank στην Ελλάδα αριθμεί περί τα [...] Καταστήματα⁶¹ και [...] ATM⁶².

Attica Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία

25. Η Attica Bank ιδρύθηκε το 1925, με έδρα στον Δήμο Αθηναίων και δραστηριοποιείται κυρίως στον χρηματοοικονομικό τομέα παρέχοντας χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Ο Όμιλος της Attica Bank, εκτός από την μητρική εταιρεία, περιλαμβάνει μία θυγατρική και μία συγγενή εταιρεία, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Η Τράπεζα διαθέτει [...] καταστήματα εκ των οποίων [...] καταστήματα λιανικής τραπεζικής και [...]επιχειρηματικά κέντρα⁶³, καθώς και [...] ATM⁶⁴.

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών

26. Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών είναι ο φορέας εκπροσώπησης των ελληνικών και ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα. Η ΕΕΤ ιδρύθηκε το 1928 και είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η έδρα της βρίσκεται στο Δήμο Αθηναίων και σήμερα αριθμεί 20 τράπεζες-μέλη, 10 τακτικά⁶⁵ και 10 συνδεδεμένα⁶⁶.

Η VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΟΝΟΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

27. Η VIVA εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής, οδός Αμαρουσίου- Χαλανδρίου 18-20. Η VIVA ιδρύθηκε το 2010 και τροποποίησε την επωνυμία της από «HELLAS PAY ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» σε «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» το 2012.

⁵⁸ Βλ. ιστοσελίδα της τράπεζας www.alpha.gr.

⁵⁹ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4788/14.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁶⁰ Η μητρική εταιρία του Ομίλου Eurobank είναι η Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.

⁶¹ Βλ. σχετ. την ιστοσελίδα της τράπεζας www.eurobank.gr.

⁶² Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4677/12.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁶³ Βλ. την ιστοσελίδα της τράπεζας, www.atticabank.gr

⁶⁴ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4735/13.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁶⁵ Συγκεκριμένα τα τακτικά μέλη της Ένωσης είναι: Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε., Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε., Alpha Bank, Τράπεζα Eurobank Α.Ε., Attica Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία, Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε., Optima Bank Α.Ε., Aegean Baltic Bank (ABB), Citibank Europe PLC, Vivabank Α.Ε.

⁶⁶ Συγκεκριμένα τα συνδεδεμένα μέλη της Ένωσης είναι: Bank of America Europe Designated Activity Company, Athens Branch, Deutsche Bank AG, Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΜΑΕ, Εθνική Leasing Α.Ε. – Χρηματοδοτικές Μισθώσεις, Alpha Leasing – Χρηματοδοτικές Μισθώσεις, Eurobank – Χρηματοδοτικές Μισθώσεις, Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος, ProCredit Bank, tbi bank και TMEΔE Microfinance Solutions.

28. Η VIVA ανήκει στον Όμιλο VIVA WALLET⁶⁷, ο οποίος σήμερα αποτελείται από τη μητρική εταιρεία συμμετοχών «Viva Wallet Holdings Development of Software SA» και τις κατά 100% θυγατρικές Vivabank Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία (τραπεζικές υπηρεσίες), Viva Wallet.com Ltd (με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο), καθώς και την καταγγέλλουσα⁶⁸.
29. Η VIVA δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών πληρωμών⁶⁹. Όπως αναφέρεται στην καταγγελία, η VIVA λειτουργεί ως αδειοδοτημένο Ίδρυμα Ηλεκτρονικού Χρήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4021/2011 και δυνάμει άδειας που της χορηγήθηκε με την υπ' αριθ. 121/6/30.10.2014 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν. 4021/2011, καταλαμβάνει και το σύνολο των δραστηριοτήτων Ίδρυματος Πληρωμών του Ν. 4537/2018 (πρώην Ν. 3862/2010) (χωρίς να απαιτείται ξεχωριστή προς το σκοπό αυτό άδεια), τις οποίες η VIVA ασκεί ήδη από το 2011 δυνάμει της σχετικής, απαιτούμενης κατά τη διάταξη του άρθρου 10 του Ν. 3862/2010, άδειας που είχε λάβει με τις υπ' αριθ. 11/6/14.06.2011 και 23/21.11.2011 αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (για την παροχή των υπηρεσιών πληρωμών που αναφέρονται στις περιπτώσεις α, γ, ε, στ και ζ της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 3862/10)⁷⁰.
30. Η εταιρεία αποτελεί παράλληλα principal member των διεθνών σχημάτων καρτών VISA και MasterCard για την έκδοση και αποδοχή καρτών (issuing & acquiring), ενώ έχει προσχωρήσει από τις [...] στα σχήματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών Single Euro Payments Area (εφεξής SEPA) Credit Transfer, SEPA Direct Debit Core και SEPA Direct Debit Business-to-Business.
31. Η VIVA αποτελεί, επίσης, πάροχο υπηρεσιών πληρωμών προσβάσιμο από το Σύστημα Πληρωμών ΔΙΑΣ, ωστόσο όχι από το σύνολο των εργαλείων πληρωμών. Η VIVA δραστηριοποιείται σήμερα μέσω υποκαταστημάτων στις ακόλουθες χώρες: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ισπανία, Κύπρο, Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Πολωνία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Λετονία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Νορβηγία, Σλοβακία, Σλοβενία και Κροατία. Στις χώρες Βέλγιο, Κύπρο, Ιταλία, Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ισπανία.

⁶⁷ Σύμφωνα με τις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις 2022, η JP Morgan κατέχει πλέον θέση στο μετοχικό κεφαλαίο της εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 48,5%. Συγκεκριμένα, στις 16 Δεκεμβρίου 2022 ανακοινώθηκε ότι η συναλλαγή με την JP Morgan που είχε υπογραφεί νωρίτερα εντός του έτους, στις 24 Ιανουαρίου 2022, ολοκληρώθηκε.

⁶⁸ Βλ. Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις 2022 του Ομίλου.

⁶⁹ Βλ. σχετ. τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας για την χρήση του 2022 αλλά για παλαιότερες χρήσεις, όπως ενδεικτικά του 2018. Αντιστοίχως τη δραστηριοποίηση της καταγγέλλουσας στις υπηρεσίες πληρωμών αναφέρει και ο [...].

⁷⁰ Η εν λόγω άδεια της VIVA ως Ίδρυματος Ηλεκτρονικού Χρήματος ανανεώθηκε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (στο πλαίσιο διαδικασίας επανααδειοδότησης της εταιρείας μας) δυνάμει της υπ' αριθμ. 280/23.07.2018 απόφασης της ως άνω Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία χορηγήθηκε «άδεια λειτουργίας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος προκειμένου να ασκεί τις δυνατότητες έκδοσης, διανομής και εξαργύρωσης ηλεκτρονικού χρήματος του Ν. 4021/2011 και της ΠΠΕ 33/2013 και να παρέχει τις υπηρεσίες πληρωμών των στοιχείων α, β, γ, ε, και στ της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 4537/2018».

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Εισαγωγή

32. Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους⁷¹.
33. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία και πρακτική όταν οι κρινόμενες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, δεν απαιτείται η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ⁷². Συναφώς, δεν απαιτείται, κατ' αρχήν, για τη διαπίστωση παράβασης ειδική οικονομική ανάλυση για τις συνθήκες της οικείας αγοράς, ούτε και για τον προσδιορισμό αυτής⁷³. Η αρχή αυτή μπορεί να εφαρμοστεί αναλογικά και στην περίπτωση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011. Συναφώς, έχει κριθεί ότι δεν είναι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού που επιλέγει κάθε φορά «κατ' αυθαίρετο» τρόπο τη σχετική αγορά προϊόντων, αλλά οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις που επικεντρώνουν την αντί-ανταγωνιστική τους συμπεριφορά σε ορισμένο/-α προϊόν/τα (καθορίζοντας έτσι και το εύρος της σχετικής έρευνας)^{74,75}. Ως εκ τούτου, τα εμπλεκόμενα μέρη (συμπεριλαμβανομένης, εν προκειμένω και της ΕΕΤ), συμπράττοντας και επικεντρώνοντας την συμπεριφορά τους σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, οδηγούν σε συγκεκριμένο καθορισμό του εύρους της σχετικής αγοράς στις πρακτικές της παρούσας, οι οποίες αφορούν σε εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού. Συνεπώς, στην ανάλυση που ακολουθεί, η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στις περιπτώσεις των εξ' αντικειμένου παραβατικών συμπεριφορών παρέλκει, δεδομένου ότι δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη νομική αξιολόγησή τους.
34. Αντιθέτως, σε ό,τι αφορά πρακτικές για τις οποίες κρίνεται ότι παραβιάζουν εξ αποτελέσματος τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 της ΣΛΕΕ κρίνεται σκόπιμη η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς την οποία αφορά η παράβαση. Αναλυτικότερα, ενώ οι συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού θεωρούνται από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, για να θεωρηθεί ότι μία συμφωνία παράγει αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, πρέπει να επηρεάζει τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορούν ευλόγως να αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη σχετική αγορά όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία ή την ποιότητα των

⁷¹ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997. Στη σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνονται το προϊόν (ή προϊόντα) που αφορούν στην υπό εξέταση υπόθεση, καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατά τους είτε από πλευράς ζήτησης είτε από πλευράς προσφοράς και των οποίων η διαθεσιμότητα (ή δυνητική διαθεσιμότητα) εμποδίζει τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις να αυξήσουν επικερδώς την τιμή τους κατά ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα.

⁷² Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου T-38/02 *Groupe Danone κατά Επιτροπής*, σκ. 99, και T-48/02 *Brouwerij Haacht NV κατά Επιτροπής*, σκ. 58 (καθώς και στη σχετική νομολογία που παραπέμπουν).

⁷³ Βλ. Απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4.

⁷⁴ Βλ. Απόφαση T-71/03, *Tokai Carbon κατά Επιτροπής*, σκ. 90.

⁷⁵ Βλ. και Faull & Nikpay «The EU Law of Competition», 3^η έκδοση, παρ. 8.453.

προϊόντων και υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, για την ανάλυση των περιοριστικών αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας πρέπει κατά κανόνα να ορισθεί η σχετική αγορά⁷⁶.

Σχετικές αγορές προϊόντων

35. Δεδομένου ότι τα εμπλεκόμενα μέρη προέβησαν σε επιμέρους πρακτικές σύμπραξης επί διαφορετικών κατηγοριών παρεχόμενων υπηρεσιών, η ανάλυση επί των σχετικών αγορών κρίνεται σκόπιμο όπως δομηθεί με βάση τις ως άνω κατηγορίες. Κατωτέρω αρχικώς παρατίθεται η σχετική ανάλυση οριοθέτησης σχετικής αγοράς ως προς τις πρακτικές που οδήγησαν εκ του αποτελέσματος σε περιορισμό του ανταγωνισμού.
- *Υπηρεσίες εκτός δικτύου (off-us) ανάληψης μετρητών μέσω Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATM)*
36. Εν προκειμένω αντικείμενο συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια της παρούσης⁷⁷, υπήρξε ο τρόπος και το ύψος της τιμολόγησης των συναλλαγών ανάληψης μετρητών μέσω των ATM σε κατόχους καρτών εκδοθεισών από τρίτα τραπεζικά ιδρύματα / παρόχους υπηρεσιών πληρωμών (ΠΥΠ) (*off – us* αναλήψεις).
37. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με μελέτη/έρευνα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/ECB) το 2019⁷⁸, παρότι τα τελευταία χρόνια η χρήση μέσων πληρωμών χωρίς τη χρήση μετρητών έχει αυξηθεί στην ευρωζώνη, με διαφορετικό ρυθμό από χώρα σε χώρα, η χρήση των μετρητών παραμένει η πλέον διαδεδομένη μέθοδος πληρωμών στις χώρες της ευρωζώνης^{79,80}. Ως εκ τούτου η ζήτηση για ανάληψη και χρήση μετρητών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα βαθμό ανελαστική. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το Ν. 4537/2018 ο οποίος ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (PSD II) σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, οι υπηρεσίες ανάληψης μετρητών από λογαριασμό πληρωμών φαίνεται να κατατάσσονται μεταξύ των επιμέρους υπηρεσιών πληρωμών⁸¹. Ωστόσο, οι υπηρεσίες ανάληψης μετρητών σε σχέση με τις λοιπές υπηρεσίες πληρωμών, όπως εκείνες ορίζονται στο άρθρο 3 παρ. 4 του Ν. 4537/2018, δέον είναι όπως θεωρηθούν ότι συνιστούν διακριτές σχετικές αγορές υπηρεσιών, καθώς εκάστη υπηρεσία

⁷⁶ Βλ. σχετ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης» (2004/C 101/08) παρ. 24 επόμ.

⁷⁷ Βλ. Ενότητα «*Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM*» της παρούσας.

⁷⁸ Η έρευνα διεξήχθη κατά την περίοδο Μαρτίου – Δεκεμβρίου 2019, με τη συλλογή 41.155 απαντήσεων σε 17 χώρες. Στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν και 2.061 απαντήσεις από την Γερμανία και 22.103 απαντήσεις από την Ολλανδία που είχαν συλλεχθεί στο πλαίσιο μελετών των κεντρικών τραπεζών τους κατά το 2017 και 2019 αντίστοιχα.

⁷⁹ Σημειώνεται ότι η χρήση αυτών των μέσων ενισχύθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όμως δεν είναι ακόμα σαφές κατά πόσο μπορεί να θεωρηθεί ως μία σταθερή και εδραιωμένη τάση.

⁸⁰ Study on the payment attitudes of consumers in the euro-area (SPACE), ECB December 2020, πρόλογος σελ 4. «The survey results indicate that cash is still the most used retail payment instrument in the euro area, but cashless means of payment are increasing their share across euro area countries, albeit at varying speeds. The trend towards cashless payments seems to have accelerated during the pandemic, although the consolidation of this provisional finding is still uncertain».

⁸¹ Βλ. άρθρο 4 περ. 3 του Ν. 4537/2018 (ΦΕΚ Α 84/15.5.2018): «Για τους σκοπούς του παρόντος Μέρους ισχύουν οι εξής ορισμοί: [...] 3) “υπηρεσίες πληρωμών”: οι εξής επιχειρηματικές δραστηριότητες: [...] β) υπηρεσίες που επιτρέπουν τις αναλήψεις μετρητών από λογαριασμό πληρωμών, καθώς και όλες τις δραστηριότητες που απαιτούνται για την τήρηση λογαριασμού πληρωμών».

πληρωμών εξυπηρετεί διαφορετική ανάγκη του συναλλασσόμενου, όχι μόνο ως προς το μέσο αλλά και το είδος της πληρωμής. Ως εκ τούτου, εξ απόψεως υποκατάστασης ζήτησης, κρίνεται σκόπιμο όπως η υπηρεσία ανάληψης μετρητών ιδωθεί διακριτά από τις λοιπές υπηρεσίες πληρωμών⁸².

38. Η δε διάκριση των υπηρεσιών αναλήψεων σε σχέση με τις λοιπές υπηρεσίες πληρωμών κρίνεται βάσιμη και εξ απόψεως υποκατάστασης προσφοράς, δεδομένου ότι η δραστηριοποίηση εκάστου παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, ως εκείνος ορίζεται στο άρθρο 1 του Ν. 4537/2018⁸³ σε όλα τα επιμέρους είδη υπηρεσιών πληρωμών δεν είναι εύκολη ή άμεση. Τούτο διότι για εκάστη εκ των υπηρεσιών πληρωμών υφίστανται ξεχωριστές νομικές προϋποθέσεις αδειοδότησης και κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ τίθενται και διαφορετικές τεχνικές και τεχνολογικές απαιτήσεις, όπως η πρόσβαση σε συστήματα πληρωμών, ο τεχνολογικός εξοπλισμός, τα συστήματα ασφαλείας, η συνεργασία με πιστωτικά ιδρύματα για τη δρομολόγηση πληρωμών και δίκτυο αντιπροσώπων^{84,85}.
39. Περαιτέρω, και ως προς την υποκατάσταση προσφοράς σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών ανάληψης μετρητών, σημειώνεται ότι η εν λόγω υπηρεσία παρέχεται μεν κατά κανόνα διαμέσου των ΑΤΜ, ωστόσο δύναται να παρασχεθεί τόσο στο πλαίσιο συναλλαγών εντός καταστημάτων τραπεζών ή άλλων φυσικών σημείων⁸⁶. Δεδομένης όμως της διαφοροποίησης τόσο στο είδος της εξυπηρέτησης, π.χ. εντός των καταστημάτων των τραπεζών διεκπεραιώνονται συναλλαγές αναλήψεων από λογαριασμούς καταθέσεων που τηρούνται στην ίδια και μόνο τράπεζα (*on-us* αναλήψεις) όσο και του τρόπου αυτής, αφού τα ΑΤΜ παρέχουν υπηρεσίες self service σε 24ωρη βάση και σε ελάχιστο χρόνο, κρίνεται σκόπιμη η διάκριση των παρεχόμενων μέσω δικτύου ΑΤΜ υπηρεσιών αναλήψεων μετρητών.

⁸² Βλ. σχετ. και υπ' αριθ. 787/2022 Απόφαση ΕΑ-ΟΠΑΠ.

⁸³ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εν λόγω άρθρο πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών δύναται να είναι πιστωτικά ιδρύματα περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους, ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, γραφεία ταχυδρομικών επιταγών, ιδρύματα πληρωμών, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όταν δεν ενεργούν με την ιδιότητά τους ως νομισματικών ή άλλων δημόσιων αρχών και το Ελληνικό Δημόσιο και τα άλλα κράτη μέλη ή οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές τους όταν δεν ενεργούν με την ιδιότητά τους ως δημόσιων αρχών.

⁸⁴ Βλ. σχετ. και υπ' αριθ. 787/2022 Απόφαση ΕΑ-ΟΠΑΠ.

⁸⁵ Ως προς τη διάκριση της αγοράς αναλήψεων βλ. και σχετ. Απόφαση της Ιταλικής Αρχής Ανταγωνισμού I849/BANCOMAT-PRELIEVI CONTANTI.

⁸⁶ Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. πρωτ. 7328/1.8.2022 απάντηση της [...] στην οποία αναφέρεται: «Απ' όσο γνωρίζουμε, σχετική δυνατότητα παρέχεται από άλλον ΠΥΠ [εν. πάροχο υπηρεσιών πληρωμών] μέσω των POS αλυσίδας *super-market*». Επίσης στην υπ' αριθ. πρωτ. 8176/8.9.2022 επιστολή η [...] αναφέρει: «Επιπλέον, σήμερα παρέχεται η δυνατότητα στους καταναλωτές να κάνουν ανάληψη μετρητών από τους εμπόρους μέσω του POS. Ωστόσο, η σχετική δραστηριότητα δεν έχει αναπτυχθεί σε μεγάλη κλίμακα». Η [...] στην υπ' αριθ. πρωτ. 7983/1.9.2022 επιστολή της διευκρινίζει σχετικά: «Επίσης, την υπηρεσία ανάληψης μετρητών παρέχει η εταιρεία *viafintech* η οποία συνεργάζεται με αλυσίδα *super market*. Τέλος, εκτός των αναλήψεων μετρητών από ΑΤΜ, παρέχεται από τους Διεθνείς Οργανισμούς Πληρωμών, η υβριδική υπηρεσία *Cashback* μέσω της οποίας είναι δυνατή η ανάληψη μετρητών από σημεία λιανικού εμπορίου όπως *supermarket*. Ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρήση της υπηρεσίας ορίζεται ότι κατά την ανάληψη μετρητών πρέπει ταυτόχρονα να πραγματοποιηθεί και συναλλαγή αγοράς στον αντίστοιχο έμπορο. Δεν δύναται δηλαδή να πραγματοποιηθεί μόνο ανάληψη μετρητών». Από την πλευρά της η [...] επισημαίνει στην υπ' αριθ. πρωτ. 8057/5.9.2022 υποβολή στοιχείων: «Στην Ελληνική Επικράτεια, εκτός του Δικτύου καταστημάτων [...] και [...] ΑΤΜs, υπάρχει και η δυνατότητα ανάληψης μετρητών από το συνεργαζόμενο με την [...]».

40. Περαιτέρω, και εντός αυτής καθεαυτής της υπηρεσίας αναλήψεων μετρητών από ΑΤΜ, δέον είναι όπως διακριθούν οι υπηρεσίες ανάληψης από ΑΤΜ κατά τις οποίες εκδότης κάρτας και πάροχος ΑΤΜ ταυτίζονται (*on-us* αναλήψεις) από τις υπηρεσίες ανάληψης κατά τις οποίες τα εν λόγω μέρη δεν ταυτίζονται (*off-us* αναλήψεις). Τούτο διότι, αφενός η παροχή υπηρεσιών *off-us* αναλήψεων απαιτεί τη διασυνδεσιμότητα μεταξύ των παρόχων μέσω πλατφορμών διεκπεραίωσης και εκκαθάρισης συναλλαγών, όπως η ΔΙΑΣ ή/και τα διεθνή σχήματα καρτών, π.χ. Visa, Mastercard, και αφετέρου υφίσταται σημαντική τιμολογιακή απόκλιση μεταξύ των δύο κατηγοριών αναλήψεων, δεδομένου ότι οι *on us* αναλήψεις μετρητών παρέχονται από το σύνολο των εμπλεκόμενων μερών με μηδενική χρέωση.
41. Ειδικότερα και ως προς τις *off-us* αναλήψεις με κάρτες εκδοθείσες από παρόχους υπηρεσιών πληρωμών του εξωτερικού, σημειώνεται ότι παρέχεται η δυνατότητα στους χρήστες καρτών του εξωτερικού πραγματοποίησης συναλλαγών αναλήψεων με απευθείας μετατροπή νομίσματος κατά την χρέωση του λογαριασμού του στο νόμισμα χρέωσης του πελάτη (Dynamic Currency Conversion – DCC). Δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση η υπηρεσία ανάληψης δεν παρέχεται ούτε τιμολογείται αυτοτελώς αλλά σε συνδυασμό με την υπηρεσία μετατροπής νομίσματος και μάλιστα με τιμή σημαντικά διαφοροποιημένη από την τιμή των λοιπών *off-us* αναλήψεων, κρίνεται σκόπιμο όπως η εν λόγω κατηγορία αναλήψεων δεν περιληφθεί στο σύνολο των συναλλαγών *off-us* ανάληψης μετρητών αλλά ιδωθεί ξεχωριστά.
42. Ενόψει των ανωτέρω, και λαμβάνοντας υπόψη τις συναλλαγές τις οποίες και αφορά η υπό παρούσα πρακτική επί του τρόπου και του ύψους τιμολόγησης των *off-us* συναλλαγών ανάληψης μετρητών, η σχετική αγορά προϊόντος είναι η παροχή υπηρεσιών *off-us* αναλήψεων μετρητών από ΑΤΜ εξαιρουμένων των συναλλαγών ανάληψης μετρητών μέσω της υπηρεσίας DCC.
43. Στο συγκεκριμένο σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι το ζήτημα της ένταξης των υπηρεσιών αναλήψεων είτε μεταξύ των υπηρεσιών αποδοχής καρτών μέσω ΑΤΜ⁸⁷ είτε μεταξύ των υπηρεσιών πληρωμών, δύναται να μείνει ανοιχτό για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, καθώς σύμφωνα με την ανωτέρω ανάλυση, οι υπηρεσίες ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ, εξαιρουμένων των συναλλαγών ανάληψης μετρητών μέσω της υπηρεσίας DCC, αποτελούν σε κάθε περίπτωση διακριτή σχετική αγορά υπηρεσιών.

- **Παροχή υπηρεσιών πληρωμών**

44. Ο Ν. 4537/2018 (πρώην Ν. 3862/2010), ο οποίος ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (PSD II)⁸⁸, παραθέτει τις επιμέρους υπηρεσίες πληρωμών τις οποίες δύναται να παρέχουν οι κατά το άρθρο 1 οριζόμενοι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών στους οποίους περιλαμβάνονται τόσο τα τραπεζικά ιδρύματα όσο και τα ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος⁸⁹.

⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ε.Επ. Μ.7947-BANCO SANTANDER TOTTA/BANIF.

⁸⁸ Βλ. σχετ. και παρ. 37 της παρούσας.

⁸⁹ Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 4537/2018 ως «υπηρεσίες πληρωμών» ορίζονται: «α) υπηρεσίες που επιτρέπουν τις τοποθετήσεις μετρητών σε λογαριασμό πληρωμών, καθώς και όλες οι δραστηριότητες που απαιτούνται για την τήρηση λογαριασμού πληρωμών, β) υπηρεσίες που επιτρέπουν τις

45. Επισημαίνεται ότι η αγορά υπηρεσιών πληρωμών και ειδικότερα των πληρωμών χωρίς την χρήση μετρητών (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών μεταφοράς πίστωσης και άμεσης χρέωσης) έχει κριθεί με βάση αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι δύναται να αποτελέσει διακριτή αγορά υπηρεσιών⁹⁰.
46. Για τους σκοπούς αξιολόγησης της καταγγελλόμενης άρνησης ένταξης της VIVA στην ΕΕΤ, ως σχετικές αγορές επί των οποίων αξιολογούνται τα όποια αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα της εν λόγω συμπεριφοράς της ΕΕΤ λογίζεται το σύνολο των επιμέρους κατηγοριών υπηρεσιών πληρωμών επί των οποίων δραστηριοποιούνταν ή δύναντο να δραστηριοποιηθεί η VIVA. Σε συνέχεια της ανάλυσης στην προηγούμενη ενότητα⁹¹, οι επιμέρους υπηρεσίες αγορών δύνανται να αποτελέσουν διακριτές σχετικές αγορές υπηρεσιών⁹². Ωστόσο για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, το ζήτημα της επιμέρους στενότερης οριοθέτησης των υπηρεσιών πληρωμών κρίνεται ότι παρέλκει δεδομένου ότι τα όποια αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα της πρακτικής της ΕΕΤ αφορούν εξίσου τις επιμέρους κατηγορίες υπηρεσιών πληρωμών. Ως εκ τούτου, εν προκειμένω ως σχετική αγορά υπηρεσιών ορίζεται η αγορά υπηρεσιών πληρωμών.
47. Πέραν των ανωτέρω, στην παρούσα υπόθεση, τα εμπλεκόμενα μέρη προέβησαν σε πρακτικές κρινόμενες ως αντιβαίνουσες τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 της ΣΛΕΕ, καθώς είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, οι οποίες αφορούσαν επιπλέον επιμέρους προμήθειες εκπορευόμενες από ειδικότερες ή γενικότερες τραπεζικές υπηρεσίες. Αναλυτικότερα κατωτέρω παρατίθενται οι επιμέρους υπηρεσίες που αποτέλεσαν αντικείμενο των αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών:
- *Υπηρεσίες έκδοσης καρτών πληρωμών (card issuing)*
48. Αντικείμενο συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών υπήρξε η επιβολή και το ύψος της προμήθειας επιβαλλόμενης εκ μέρους του εκδότη καρτών πληρωμών σε καρτούχους στο πλαίσιο υπηρεσιών ανάληψης μετρητών σε ΑΤΜ τρίτων παρόχων (issuing fee). Εν προκειμένω, η εν λόγω πρακτική συνεννόησης καταρχάς κατατάσσεται στην αγορά της έκδοσης καρτών (card issuing)⁹³ προς τους καταναλωτές. Αξίζει να σημειωθεί ότι όπως

αναλήψεις μετρητών από λογαριασμό πληρωμών, καθώς και όλες οι δραστηριότητες που απαιτούνται για την τήρηση λογαριασμού πληρωμών, γ) εκτέλεση πράξεων πληρωμής, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς κεφαλαίων σε λογαριασμό πληρωμών που τηρείται στον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του χρήστη ή σε άλλο πάροχο υπηρεσιών πληρωμών: αα) εκτέλεση εντολών άμεσης χρέωσης, συμπεριλαμβανομένης της εφάπαξ άμεσης χρέωσης, ββ) εκτέλεση πράξεων πληρωμής με κάρτα πληρωμής ή ανάλογο μέσο, γγ) εκτέλεση μεταφορών πίστωσης, συμπεριλαμβανομένων των πάγιων εντολών, δ) εκτέλεση πράξεων πληρωμής στο πλαίσιο των οποίων τα χρηματικά ποσά καλύπτονται από πιστωτικό άνοιγμα για τον χρήστη υπηρεσιών πληρωμών: αα) εκτέλεση εντολών άμεσης χρέωσης, συμπεριλαμβανομένης της εφάπαξ άμεσης χρέωσης, ββ) εκτέλεση πράξεων πληρωμής με κάρτα πληρωμής ή ανάλογο μέσο, γγ) εκτέλεση μεταφορών πίστωσης, συμπεριλαμβανομένων των πάγιων εντολών, ε) έκδοση μέσων πληρωμής και/ή αποδοχή πράξεων πληρωμής, στ) υπηρεσίες εμβασμάτων, ζ) υπηρεσίες εκκίνησης πληρωμής, η) υπηρεσίες πληροφοριών λογαριασμού».

⁹⁰ Βλ. σχετ. Αποφάσεις Ε.Επ. Μ.8414 – DNB/NORDEA/LUMINOR GROUP, Μ.9744 – MASTERCARD /NETS και Μ.9971- Ρ27 ΝΡΡ/BANKGIROT.

⁹¹ Βλ. παρ. 38 και 39.

⁹² Βλ. και υπ' αριθ. 787/2022 Απόφαση ΕΑ-ΟΠΑΠ.

⁹³ Ως προς την οριοθέτηση της αγοράς έκδοσης καρτών βλ. σχετ. και αποφάσεις εθνικής και ενωσιακής νομολογίας. Ενδεικτικά αναφέρεται η υπ' αριθ. Απόφαση ΕΑ 592/2014 ALPHA BANK-CITIBANK (ενότ.

προκύπτει και από εσωτερικά έγγραφα των εμπλεκόμενων μερών, τα έσοδα που προκύπτουν από την προμήθεια επί συναλλαγών ανάληψης μετρητών σε ΑΤΜ τρίτων παρόχων (issuing fee) φαίνεται να εντάσσονται στην αγορά της έκδοσης καρτών⁹⁴.

49. Επισημαίνεται ότι η έκδοση των πιστωτικών, χρεωστικών και προπληρωμένων καρτών (card issuing) περιλαμβάνει ιδίως τη διάθεση αυτών στους καταναλωτές και την εξυπηρέτηση πελατών μέσω υπηρεσιών που παρέχει η χρήση των καρτών πληρωμών. Τόσο η έκδοση όσο και οι υπηρεσίες που παρέχονται διά των καρτών πληρωμών στους πελάτες των εκδοτών πραγματοποιείται (συνήθως) με τη χρήση του διεθνούς σήματος και των εμπορικών όρων ιδιωτικών εταιριών κατοχής των ανωτέρω σημάτων (π.χ. Visa, Mastercard, Diners, American Express). Μεταξύ των παρεχόμενων υπηρεσιών που προσφέρει η έκδοση καρτών στους πελάτες περιλαμβάνεται και η παρεχόμενη εκ μέρους του εκδότη (issuer) υπηρεσία ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων με την χρήση καρτών εκδοθεισών από τα εμπλεκόμενα μέρη επί της οποίας μάλιστα επιβάλλεται η ως άνω προμήθεια issuing fee. Ως εκ τούτου, η ως άνω οριοθέτηση επί των παρεχόμενων υπηρεσιών αντικατοπτρίζει και το αντικείμενο της περιοριστικής του ανταγωνισμού πρακτικής για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, αφήνοντας σε κάθε περίπτωση το ζήτημα της ακριβούς οριοθέτησης ανοιχτό δεδομένου ότι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης υπόθεσης παρέλκει ως αναφέρθηκε ανωτέρω.

- *Λοιπές τραπεζικές υπηρεσίες*

50. Πέραν των ανωτέρω, και όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια της παρούσας⁹⁵, μεταξύ των πρακτικών περιλαμβάνεται και η συνεννόηση μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών ως προς την ενδεχόμενη εισαγωγή προμηθειών – χρεώσεων επί τραπεζικών εργασιών οι οποίες αφορούν επιμέρους κατηγορίες τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών περιλαμβανομένων των υπηρεσιών έκδοσης και αποδοχής καρτών πληρωμών, χορηγήσεων, λογαριασμών πληρωμών, καθώς και υπηρεσιών πληρωμών -συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών μεταφορών πίστωσης και εμβασμάτων με την χρήση μετρητών- αλλά και λοιπών συναλλαγών.
51. Δεδομένου ότι οι συνεννοήσεις επί των ως άνω χρεώσεων κρίνονται ότι είχαν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, η ακριβής οριοθέτηση επί των πρακτικών που αφορούν τις ως άνω προμήθειες παρέλκει κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

- *Παροχή υπηρεσιών μεταφορών πίστωσης στο πλαίσιο του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER*

52. Περαιτέρω, δεδομένου ότι, όπως θα καταδειχθεί και σε επόμενες ενότητες, τα καταγγελλόμενα τραπεζικά ιδρύματα Τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank και Εθνική Τράπεζα συμμετείχαν σε συνεννόηση επί των όρων τιμολόγησης αλλά και λοιπούς όρους συναλλαγών έναντι της καταγγέλλουσας μέσω του συστήματος μεταφορών πίστωσης DIAS CREDIT TRANSFER, ενώ σε επίπεδο ΕΕΤ υπήρξε απόφαση για παρεμπόδιση συμμετοχής της

Z.1.1) και η υπ' αριθ. Απόφαση Ε.Επ. Μ.8414 – DNB/NORDEA/LUMINOR GROUP (παρ.4.2.8 επόμε.) με τις εκεί αναφερόμενες παραπομπές

⁹⁴ Ενδεικτικά αναφέρεται η από [...]. Επίσης, στο [...]. Επιπλέον, στο [...].

⁹⁵ Βλ. Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες» κατωτέρω.

καταγγέλλοντας στο εν λόγω σύστημα⁹⁶, κρίνεται σκόπιμο όπως το αντικείμενο των ως άνω περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών για τους σκοπούς της παρούσης Απόφασης επικεντρωθεί στην αγορά των υπηρεσιών μεταφοράς πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS, ήτοι στην αγορά παροχής υπηρεσιών μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER. Σε κάθε περίπτωση, κατά τα ανωτέρω, λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για εξ αντικειμένου περιοριστικές του ανταγωνισμού συμπεριφορές η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς της παρούσης παρέλκει.

Σχετική γεωγραφική αγορά

53. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα και τις υπηρεσίες τους υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού⁹⁷.
54. Στην παρούσα υπόθεση και με βάση τα ανωτέρω αναλυθέντα ως προς τις σχετικές αγορές που αφορούν οι υπό κρίση πρακτικές, ως σχετική γεωγραφική αγορά για το σύνολο των πρακτικών και σχετικών αγορών αυτών ορίζεται η ελληνική επικράτεια.
55. Τούτο διότι αφενός τα εμπλεκόμενα μέρη δραστηριοποιούνται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας και αφετέρου οι ανωτέρω αναφερθείσες πρακτικές των μερών αφορούν το σύνολο της χώρας, καθώς το αντικείμενο των συνεννοήσεων που έλαβαν χώρα αφορούσαν σε ενιαία τιμολογιακή πρακτική σε εθνικό επίπεδο, ενώ οι πρακτικές αποκλεισμού/ παρεμπόδισης επίσης δεν περιορίζονταν σε μικρότερο γεωγραφικό εύρος έναντι του πανελλαδικού.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Εφαρμοστές διατάξεις

56. Βάσει του άρθρου 29α του Ν. 3959/2011, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα της ΕΑ να θεσπίσει με απόφασή της διαδικασία διευθέτησης διαφορών με τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που παραδέχονται την αποδιδόμενη σε αυτούς παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του Ν. 3959/2011 ή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, καθώς και βάσει του άρθρου 14 παρ. 2 περ. ιδ (εε) του Ν. 3959/2011, εκδόθηκε από την ΕΑ η υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση με τίτλο «Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις απαγορευμένων συμπράξεων, πρόσκλησης σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωσης μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών και περιπτώσεων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του ν. 3959/2011, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4886/2022 και ισχύει ή/και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ» (εφεξής «Ανακοίνωση για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών»).
57. Σκοπός της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών (εφεξής και «ΔΔΔ»), όπως ορίζεται και στην ως άνω απόφαση, είναι η απλοποίηση και επιτάχυνση της διοικητικής διαδικασίας έκδοσης αποφάσεων από την ΕΑ για παραβάσεις των άρθρων 1, 1Α και 2 του Ν. 3959/2011 ή/και των

⁹⁶ Βλ. Ενότιητες «Ανταλλαγή πληροφοριών με αντικείμενο την εισαγωγή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM» και «Παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως συνδεδεμένου μέλους μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος», κατωτέρω αντίστοιχα.

⁹⁷ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997, σκ. 8.

άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, καθώς και ο περιορισμός του αριθμού των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων της ΕΑ ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών⁹⁸, προκειμένου να παρασχεθεί στην ΕΑ η δυνατότητα να εξετάζει περισσότερες υποθέσεις με τους ίδιους πόρους και με λιγότερη διοικητική επιβάρυνση, να αυξάνει, έτσι, τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της δράσης της και να ενισχύει, συγχρόνως, τον ανταγωνισμό στην ελληνική οικονομία και το ενδιαφέρον των πολιτών για την αποτελεσματική και έγκαιρη τιμωρία των παραβατών. Στο πλαίσιο αυτό, στις επιχειρήσεις που συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της ΕΑ⁹⁹ μπορεί να επιβάλλονται μειωμένα πρόστιμα υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που αναλύονται κατωτέρω¹⁰⁰. Η συμβολή αυτή λαμβάνει τη μορφή της ειλικρινούς, ανέκκλητης και ανεπιφύλακτης παραδοχής από μέρους της εμπλεκόμενης επιχείρησης της αποδιδόμενης σε αυτή συμμετοχής στην παράβαση και της σχετικής ευθύνης της, καθώς και της παραίτησής της από την άσκηση συγκεκριμένων δικονομικών δικαιωμάτων και δικαιολογεί μείωση του προστίμου που επιβάλλεται από την ΕΑ¹⁰¹.

58. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ΔΔΔ οι επιχειρήσεις για τις οποίες διεξάγονται έρευνες για συμμετοχή σε απαγορευμένη σύμπραξη (οριζόντια καρτελική σύμπραξη ή κάθετη σύμπραξη) ή για πρόσκληση σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωσης μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών ή για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και σε βάρος των οποίων έχουν συλλεχθεί αποδεικτικά στοιχεία και έχει/-ουν στοιχειοθετηθεί παράβαση/-σεις του άρθρου 1 ή/και του άρθρου 1Α ή/και του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 και 102 ΣΛΕΕ, αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα τη συμμετοχή τους στην/-ις παράβαση/-σεις και την ευθύνη τους από αυτή/-ές και παραιτούνται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από το δικαίωμά τους να λάβουν πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό

⁹⁸ Βλ. Τ-456/10, *Timab κ.ά. κατά Επιτροπής*, σκ. 60.

⁹⁹ Βλ. *Timab κ.ά. κατά Επιτροπής*, σκ. 65.

¹⁰⁰ Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται, εάν η συμπεριφορά της επιχείρησης διευκόλυνε την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παράβασης και, ενδεχομένως, την παύση της (βλ. ΔΕΚ C- 297/98 P, *SCA Holding κατά Επιτροπής*, σκ. 36, ΔΕΚ C- 328/05 P, *SGL Carbon κατά Επιτροπής*, σκ. 83, και ΠΕΚ 311/94, *BPB de Eendracht κατά Επιτροπής*, σκ. 325). Μείωση του προστίμου δικαιολογείται επίσης και στην περίπτωση που επιχείρηση συνδράμει την Επιτροπή στην ευκολότερη διαπίστωση του υποστατού της παράβασης, ιδίως με την εκ μέρους της επιχείρησης αναγνώριση της συμμετοχής της στην παράβαση ή με την μη αμφισβήτηση των πραγματικών ισχυρισμών επί των οποίων θεμελιώνεται η παράβαση (βλ. ΔΕΚ C-298/98 P, *Finnboard κατά Επιτροπής*, σκ. 56, 59 και 60, C-57/02 P, *Acerinox κατά Επιτροπής*, σκ. 88). Βλ. επίσης ΕΑ 526/2011, σκ. 2, και Ανακοίνωση ΕΑ-Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/1977, παρ. 15.

¹⁰¹ Η μείωση του προστίμου δικαιολογείται ενόψει της συνεργασίας της εμπλεκόμενης επιχείρησης υπό την παραπάνω έννοια. Η ΕΑ, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή με αποκλειστική αρμοδιότητα την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού με την έκδοση εκτελεστών αποφάσεων που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, δε διαπραγματεύεται με τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις το ζήτημα της ύπαρξης της παράβασης και της επιβολής της κατάλληλης κύρωσης. Βλ. και Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2008 C 167/1), παρ. 2.

φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης κατά τη συζήτηση ενώπιον της ΕΑ^{102,103}.

59. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση διαπίστωσης παράβασης από την ΕΑ κατά το άρθρο 29α τελευταίο εδάφιο του Ν. 3959/2011 σε συνδυασμό με τα άρθρα 25 παρ. 1 και 25B¹⁰⁴ του ίδιου νόμου εκδίδεται κατ' απλοποιημένη διαδικασία, αφού έχουν ληφθεί υπόψη οι ισχυρισμοί, νομικοί και πραγματικοί, και οι θέσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, όπως υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της ΔΔΔ. Με την ίδια απόφαση προβλέπεται η επιβολή προστίμου¹⁰⁵ στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, κατά τα άρθρα 25 παρ. 1 και 25B του Ν. 3959/2011 και σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ – Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, μειωμένου κατά ποσοστό 15% λόγω υπαγωγής της υπόθεσης στην ΔΔΔ.

Υπαγωγή στην παρούσα υπόθεση

Εκκίνηση διαδικασίας διευθέτησης - Εκτίμηση της ΕΑ

60. Με βάση το ως άνω θεσμικό πλαίσιο και σε συνέχεια των μέτρων έρευνας της Υπηρεσίας που έχουν περιγραφεί ανωτέρω, και καθώς η έρευνα της ΓΔΑ είχε φτάσει σε ώριμο στάδιο, οι ακόλουθες πέντε (5) επιχειρήσεις και μία (1) ένωση επιχειρήσεων, για τις οποίες είχε συλλεχθεί ισχυρό αποδεικτικό υλικό από το οποίο προέκυπταν με σαφήνεια ορισμένες παραβατικές τους συμπεριφορές, εκδήλωσαν εγγράφως το ενδιαφέρον τους για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής τους στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών και κατέθεσαν σχετικό αίτημα, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στις παρ. 14 επ. της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών:

- «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (Τράπεζα Πειραιώς)¹⁰⁶,
- «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» (Εθνική Τράπεζα)¹⁰⁷,
- «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (Alpha Bank)¹⁰⁸,
- «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (Eurobank)¹⁰⁹,
- «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (Attica Bank)¹¹⁰,

¹⁰² Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 1790/21.3.2023) (εφεξής ΚΛΔ ΕΑ).

¹⁰³ Βλ. αναλυτικά Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2008 C 167/1).

¹⁰⁴ Η παρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 3959/2011 προβλέπει τις κυρώσεις, πέραν της επιβολής προστίμου, που δύναται να επιβάλει η ΕΑ σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης των άρθρων 1 και 2 του ίδιου νόμου και 101 και 102 της ΣΛΕΕ και το άρθρο 25B προβλέπει, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια υπολογισμού του προστίμου και το ανώτατο όριο αυτού. Οι εν λόγω διατάξεις τυγχάνουν εφαρμογής και σε περίπτωση υπαγωγής μίας υπόθεσης στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

¹⁰⁵ Η ΕΑ δύναται στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών να επιβάλει κατά τη διακριτική της ευχέρεια και τις λοιπές προβλεπόμενες στο άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 κυρώσεις.

¹⁰⁶ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 3714/11.05.2023 επιστολή.

¹⁰⁷ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 4200/26.05.2023 επιστολή.

¹⁰⁸ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 3865/17.05.2023 επιστολή.

¹⁰⁹ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 4145/24.05.2023 επιστολή.

¹¹⁰ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 4460/02.06.2023 επιστολή.

- ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΕΕΤ)¹¹¹.

61. Σε συνέχεια των εν λόγω αιτημάτων, η Ολομέλεια της ΕΑ σε συνεδρίασή της στις 25.05.2023¹¹² έκρινε ομόφωνα ότι συνεκδικαζόμενες υποθέσεις της παρούσας (βλ. παρ. 1 ανωτέρω) είναι πρόσφορες και μπορούν να υπαχθούν στη διαδικασία διευθέτησης, καθώς πληρούν τα κριτήρια υπαγωγής σε αυτή¹¹³. Προς τούτο, στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της ευχέρειας για την υπαγωγή υποθέσεων σε διαδικασία διευθέτησης, η ΕΑ συνεκτίμησε, ιδίως, την ειλικρινή πρόθεση των ενδιαφερομένων μερών να υπαχθούν στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, τον αριθμό των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που αιτούνταν την υπαγωγή τους σε διαδικασία διευθέτησης, τη φύση των εν λόγω παραβάσεων, το βαθμό αμφισβήτησης των πραγματικών περιστατικών, της νομικής τους αξιολόγησης και της συμμετοχής και ευθύνης έκαστης των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων/ ένωσης, όπου, εν προκειμένω, τα ενδιαφερόμενα μέρη αποδέχθηκαν πλήρως τις αποδιδόμενες σε αυτά παραβάσεις και τον προσδοκώμενο βαθμό επίτευξης διαδικαστικής αποτελεσματικότητας, ο οποίος κρίθηκε εν προκειμένω αισθητά μεγάλος.
62. Στη συνέχεια, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 32 της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, ο Εισηγητής ενημέρωσε τα ενδιαφερόμενα μέρη με σχετικές κλητεύσεις¹¹⁴, στις οποίες προσδιοριζόταν η ημερομηνία έναρξης των διμερών συσκέψεων με έκαστη από αυτές.

Διμερείς συσκέψεις

63. Σε συνέχεια της κατά τα ανωτέρω εκδήλωσης του ενδιαφέροντος των μερών για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής τους στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, έλαβαν χώρα διμερείς συσκέψεις εντός τριμήνου από την έναρξή τους, σύμφωνα με το Παράρτημα της υπ' αριθμ. 790/2022 Απόφασης ΕΑ, ως ακολούθως:
- με την Τράπεζα Πειραιώς στις [...]
  - με την Εθνική Τράπεζα στις [...]
  - με την Alpha Bank στις [...]
  - με την Eurobank στις [...]
  - με την Attica Bank στις [...]
  - με την ΕΕΤ στις [...]
64. Κατά τις διμερείς συσκέψεις με καθένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη διευθέτηση της υπόθεσης ως προς αυτά, τα μέρη ενημερώθηκαν από τον Εισηγητή σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, κατά τα αναφερόμενα στην παρ. 20 της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών περιλαμβανομένου του υπολογισμού του εύρους του

¹¹¹ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 3689/10.05.2023 επιστολή.

¹¹² Βλ. εξουσιοδότηση από την Ολομέλεια της ΕΑ (αρ. πρακτικού συνεδρίασης 47/25.05.2023).

¹¹³ Βλ. Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, ενότητα II, παρ. 6-9 και 31.

¹¹⁴ Βλ. [...]

προστίμου για έκαστο των μερών¹¹⁵. Κατά τη διάρκεια των διμερών συσκέψεων, κάθε εμπλεκόμενο μέρος γνωστοποίησε και ανέπτυξε επαρκώς τους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς του και τις απόψεις του επί της αποδιδόμενης σε αυτό παράβασης, οι οποίοι αξιολογήθηκαν από τον Εισηγητή και, όπου κρίθηκε απαραίτητο, ελήφθησαν υπόψη.

Υποβολή προτάσεων διευθέτησης διαφοράς

65. Με το πέρας των ως άνω διμερών συσκέψεων και καθώς διαπιστώθηκε από τον Εισηγητή και τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι έχει επέλθει επαρκής βαθμός συναντίληψης αναφορικά με τα πραγματικά περιστατικά, το νομικό τους χαρακτηρισμό, τη βαρύτητα και τη χρονική διάρκεια των παραβάσεων, το βαθμό απόδειξης των αιτιάσεων βάσει των αποδεικτικών στοιχείων και τον υπολογισμό του εύρους του προστίμου για κάθε μία ενδιαφερόμενη εταιρία, υπεβλήθησαν, μετά από πρόσκληση του Εισηγητή σε έκαστη εξ αυτών, Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς (εφεξής και ΠΔΔ) από τα ενδιαφερόμενα μέρη Τράπεζα Πειραιώς¹¹⁶, Εθνική Τράπεζα¹¹⁷, Alpha Bank¹¹⁸, Eurobank¹¹⁹, Attica Bank¹²⁰ και ΕΕΤ¹²¹.
66. Η Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς κάθε εμπλεκόμενου μέρους περιλαμβάνει τα προβλεπόμενα στην παρ. 27 της σχετικής Ανακοίνωσης: **(α)** ανεπιφύλακτη παραδοχή, με σαφείς όρους που δεν επιδέχονται παρερμηνεία, της συμμετοχής έκαστης επιχείρησης στις παραβάσεις των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, καθώς και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή, η οποία περιγράφεται συνοπτικά, όσον αφορά το αντικείμενό της, την ενδεχόμενη εφαρμογή της, τα κύρια πραγματικά περιστατικά, τον νομικό χαρακτηρισμό τους, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της εκάστοτε επιχείρησης, και τη διάρκεια της συμμετοχής της στις εν λόγω παραβάσεις, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν για τη διευθέτηση της διαφοράς, **(β)** αποδοχή του ανώτατου ύψους του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί από την ΕΑ στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων, **(γ)** επιβεβαίωση από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση ότι έχει ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με την αποδιδόμενη/-ες σε αυτή παράβαση/-εις και ότι της παρασχέθηκαν επαρκείς δυνατότητες να γνωστοποιήσει τους ισχυρισμούς, νομικούς και πραγματικούς, και τις απόψεις της επί αυτών, **(δ)** δήλωση παραίτησης της ενδιαφερόμενης επιχείρησης από το δικαίωμά της να λάβει περαιτέρω ή/ και πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης ενώπιον της ΕΑ, υπό την επιφύλαξη η Εισήγηση Διευθέτησης να μην απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς ή η ΕΑ να μην αποδεχθεί με την απόφασή της την πρόταση αυτή, **(ε)** δήλωση παραίτησης από κάθε αμφισβήτηση της αρμοδιότητας της ΕΑ ή/και της εγκυρότητας της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιβολή σε βάρος τους προστίμου στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών. Οι ΠΔΔ των εμπλεκόμενων

---

¹¹⁵ Ανακοίνωση ΕΑ της 07.07.2022 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων δυνάμει των άρθρων 25 και 25B του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

¹¹⁶ [...]

¹¹⁷ [...]

¹¹⁸ [...]

¹¹⁹ [...]

¹²⁰ [...]

¹²¹ [...]

επιχειρήσεων με το ανωτέρω περιεχόμενο αποτελούν ειλικρινή έκφραση της δέσμευσής τους να συνεργασθούν με την ΕΑ (παρ. 28 της υπ' αριθμ. 790/2022 Απόφασης ΕΑ).

67. Κατόπιν της κοινοποίησης της υπ' αριθ. πρωτ. 9283/30.11.2023 Εισήγησης στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και την ΕΕΤ, οι τελευταίες επιβεβαίωσαν, δυνάμει της παρ. 37 της υπ' αριθ. 790/2022 Απόφασης ΕΑ («Δήλωση Διευθέτησης»)¹²², «.....*ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι η Εισήγηση Διευθέτησης απηχεί τις Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς και ότι, ως εκ τούτου, ισχύει η δέσμευσή τους για υπαγωγή στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών*». Αναφορικά με [...], η [...] και η [...]»¹²⁴.
68. Η υποβολή της ΠΔΔ κάθε εμπλεκόμενου μέρους έγινε υπό την επιφύλαξη ότι το πρόστιμο που θα επιβληθεί από την ΕΑ σε αυτό δε θα ξεπερνά το ανώτατο ποσό, το οποίο κάθε μέρος έχει αποδεχθεί για τις αποδιδόμενες σε αυτό παραβάσεις.
69. Η παράθεση των γεγονότων και η νομική αξιολόγηση που ακολουθεί θεμελιώνεται σε συσχέτιση, συνδυαστική ερμηνεία και συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης και λαμβάνει υπόψη της την ανεπιφύλακτη και ρητή παραδοχή από τα εμπλεκόμενα μέρη που υπέβαλαν ΠΔΔ των πραγματικών περιστατικών, του νομικού χαρακτηρισμού τους, της συμμετοχής έκαστου στις παραβάσεις που διαπιστώνονται και της ευθύνης έκαστου από την τέλεση των εν λόγω παραβάσεων¹²⁵.

ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

Γενικό πλαίσιο

71. Εφαρμοστέο δίκαιο για την επί της ουσίας εξέταση της παρούσας υπόθεσης είναι ο Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α' 93). Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην ελληνική επικράτεια¹²⁶. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της συγκεκριμένης διάταξης είναι: α) η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων και β) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού. Αντίστοιχες είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ¹²⁷.
72. Το άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 προβλέπει εξαίρεση από τον εν λόγω απαγορευτικό κανόνα για τις συμφωνίες οι οποίες: α) συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, β)

¹²² Βλ. σχετικά τις υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δηλώσεις Διευθέτησης Διαφοράς των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και της ΕΕΤ.

¹²³ [...]

¹²⁴ [...]

¹²⁵ Η Τράπεζα Πειραιώς και η Alpha Bank δηλώνουν επίσης ότι οι Προτάσεις τους υποβάλλονται «[...]».

¹²⁶ Κατά την περιπτώσιολογία που παρατίθεται στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, η απαγόρευση της εν λόγω διάταξης καλύπτει ιδίως τις συμφωνίες εκείνες οι οποίες συνίστανται, μεταξύ άλλων στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής.

¹²⁷ Βλ. κατωτέρω Ενότητα «Τα κριτήρια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ».

εξασφαλίζουν συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, γ) δεν επιβάλλουν περιορισμούς που δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και δ) δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων. Οι τέσσερις προαναφερόμενες προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά προκειμένου να τύχει εφαρμογής η ατομική απαλλαγή που προβλέπουν οι ανωτέρω διατάξεις¹²⁸. Η επιχείρηση που διεκδικεί τη χορήγηση ατομικής απαλλαγής φέρει το βάρος να αποδείξει ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις, με πειστικά επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία¹²⁹. Οι ανωτέρω προϋποθέσεις εξαίρεσης ταυτίζονται με εκείνες που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ.

Επηρεασμός ενδοκοινοτικού εμπορίου & δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ

73. Για την εφαρμογή, παράλληλα προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, του άρθρου 101 ΣΛΕΕ βάσει του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003¹³⁰, θα πρέπει να εξεταστεί εάν στην κρινόμενη υπόθεση συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου. Το εν λόγω κριτήριο είναι αυτόνομο κριτήριο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, το οποίο εκτιμάται *ad hoc*, και οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού¹³¹.
74. Συγκεκριμένα, για την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου, οι συμφωνίες και μονομερείς πρακτικές πρέπει να δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Ένωσης και ως εκ τούτου να δύνανται να επηρεάσουν «αισθητά» το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών¹³².
75. Για να είναι σε θέση μια συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών, θα πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών¹³³.
76. Η απαίτηση να επηρεάζεται το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών συνεπάγεται την ύπαρξη συνεπειών στις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ δύο τουλάχιστον κρατών μελών, εντούτοις, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί και στις περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή/και τμήμα αυτής και η συμφωνία καλύπτει

¹²⁸ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης (νυν άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ) [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 42 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹²⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 559/2010, σκ. 18, ΔΕφαθ 2891/2009, σκ. 19 και ΔΕφαθ 1682/2009, σκ. 28 και την εκεί παρατιθέμενη ενωσιακή νομολογία.

¹³⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σελ. 1.

¹³¹ Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης [ΕΕ C 101/07, της 27/04/2004], εφεξής και «Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης», παρ. 12.

¹³² Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 13.

¹³³ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 23.

ένα μόνο κράτος μέλος¹³⁴. Είναι δε πάγια η νομολογία ότι οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός εκ των κρατών-μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιεισδύσεως που επιδιώκεται με τη ΣΛΕΕ και, ως εκ τούτου, πληρούται το κριτήριο επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ¹³⁵. Η ικανότητα αυτών των συμφωνιών να κατακερματίζουν την εσωτερική αγορά οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συμπράξεις που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος, ή σημαντικό μέρος αυτού, θα επιδιώξουν κανονικά να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές τους από άλλα κράτη μέλη¹³⁶.

77. Εν προκειμένω, τα εμπλεκόμενα μέρη, ιδιαίτερα δε οι Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Eurobank, δραστηριοποιούνται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, επομένως, οι δραστηριότητές τους δεν έχουν τοπικό ή περιφερειακό χαρακτήρα. Επιπροσθέτως, η σχετική γεωγραφική αγορά προϊόντων είναι, όπως προαναφέρθηκε, εθνική και οι εξεταζόμενες συμφωνίες/ πρακτικές καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
78. Ενόψει των ανωτέρω, εκτιμάται ότι οι πρακτικές των ελεγχόμενων εταιριών είναι ικανές να επηρεάσουν αισθητά το ενδοκοινοτικό εμπόριο, κατά την έννοια των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, το άρθρο 101 ΣΛΕΕ τυγχάνει παράλληλης εφαρμογής στην παρούσα υπόθεση.

Τα κριτήρια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ

Η έννοια της «επιχείρησης»

79. Ως «επιχείρηση», κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του¹³⁷. Επιπροσθέτως, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε

¹³⁴ Βλ. ΕΑ 580/2013 (επικυρωθείσα ως προς τα ζητήματα ουσίας από την ΔΕφαΘ 527/2016), σκ. 81 και ΕΑ 622/2015, σκ.127 με περαιτέρω παραπομπές. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 22, 78επ. και ιδίως 86 επ. αναφορικά με τις κάθετες συμφωνίες που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος.

¹³⁵ Βλ. ΣτΕ 1324/2013, σκ. 6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-309/99, Wouters, Συλλ. I-1577, σκ. 95 και ΠΕΚ T-65/98, Van den Bergh Foods, Συλλ. II- 4653, ΠΕΚ T-7/93, Lagnese-Iglo, Συλλ. III533, σκ. 120. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕφαΘ 1001/2006, ΔΕφαΘ 2891/2009 και ΔΕφαΘ 559/2010. Συναφώς, το γεγονός ότι μια σύμπραξη έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο τη διάθεση προϊόντων στο εμπόριο σε ένα μόνο κράτος μέλος δεν αρκεί για να αποκλειστεί η δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι σύμπραξη η οποία εκτείνεται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους συνεπάγεται, ως εκ της φύσεώς της, την εδραίωση στεγανοποιήσεων εθνικού χαρακτήρα, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκει η ΣΛΕΕ, βλ. C-211/22, σκ. 62 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία.

¹³⁶ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 79 και υπόθεση ΔΕΕ 246/86, *SC Belasco και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:C:1989:301, σκ. 32-38.

¹³⁷ Βλ. ΔΕΕ C-41/90, *Hofner και Elser*, σκ. 21, C-55/96, *Job Centre II*, σκ. 21, C-180-184/98, *Pavlov*, σκ. 74, C-218/00, *Cisal di Batistello Venanzio*, σκ. 22 και ΕΑ 292/IV/2005, *Οδοντιατρικοί Σύλλογοι*, παρ.2.1, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με τις υπ' αριθ. 1026/2007, 1027/2007 και 1028/2007 αποφάσεις του, και 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 102, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με τις υπ' αριθ. 2821/2013 και 502/2013 αποφάσεις του.

οικονομική δραστηριότητα¹³⁸. Ως «οικονομική δραστηριότητα» νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά¹³⁹. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική και όχι η νομική της αυτοτέλεια¹⁴⁰. Οι εμπλεκόμενες Τράπεζες στην παρούσα υπόθεση συνιστούν επιχειρήσεις υπό την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

Η ύπαρξη «συμφωνίας» ή «εναρμονισμένης πρακτικής»

80. Για την εφαρμογή των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, καθώς και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, απαιτείται η ύπαρξη συμφωνίας που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά επιχειρήσεων. Για να υφίσταται «συμφωνία» μεταξύ επιχειρήσεων, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ρητά ή σιωπηρά να εγκρίνουν από κοινού ένα σχέδιο που περιορίζει ή μπορεί να περιορίσει την κοινή ελευθερία τους, καθορίζοντας μεταξύ τους τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί, δηλαδή, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο¹⁴¹. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, κάθε φορά που επιχειρήσεις εκφράζουν κοινή βούληση προς επίτευξη επιδιωκόμενων τιμών ή επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων ή κατανομής αγορών/ πελατείας¹⁴².
81. Τόσο το άρθρο 1 του Ν. 3959/2011, όσο και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ καλύπτουν όλες τις συμφωνίες που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και δεν διαχωρίζουν μεταξύ συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών που δρουν στο ίδιο οικονομικό επίπεδο (οριζόντιες) ή μεταξύ επιχειρήσεων που δρουν σε διαφορετικό οικονομικό επίπεδο (κάθετες). Εφόσον οι συμβαλλόμενες επιχειρήσεις απολαμβάνουν οικονομικής αυτονομίας, νόθευση ή περιορισμός του ανταγωνισμού δύναται να προκύψει και από συμφωνία μη ανταγωνιστών που δρουν δηλαδή σε διαφορετικό επίπεδο της αγοράς.
82. Για τη στοιχειοθέτηση «συμφωνίας» υπό την έννοια του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 είναι αδιάφορος ο τρόπος με τον οποίο εξωτερικεύεται η κατά τα ανωτέρω κοινή βούληση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα της διασταλτικής ερμηνείας του όρου, μια συμφωνία μπορεί να είναι έγγραφη ή προφορική¹⁴³, υπογεγραμμένη ή ανυπόγραφη¹⁴⁴, ενώ ως

¹³⁸ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. T-23/09 Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Επιτροπής, σκ. 70-71, C-55/96, Job Centre coop.arl, Συλλογή 1997, σελ. I-7119, σκ. 21, συνεκδ. υποθ. C-180-184/98, Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Συλλ. 2000 σ. I-6451, σκ. 74, υπόθ. C-118/85 Επιτροπή κατά Ιταλίας Συλλ. 1987 σ. 2599, σκ. 7, υπόθ. C-41/90 Klaus Höfner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH Συλλ. 1991 σ. I-1979, σκ. 21, υπόθ. C-35/96 Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD) Συλλ. 1998 σ. I-3851, σκ. 36, υπόθ. C-244/94 Fédération Française des Sociétés d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche Συλλ. 1995 σ. I-4013, σκ. 14 και απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 2.1. Βλ. επίσης σχετικά και Λ. Κοτσίρη, Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Αθέμιτου και Ελεύθερου, Εκδ. Σάκκουλα, 4η έκδοση, σελ. 407.

¹³⁹ Βλ. ΔΕΕ C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, σκ. 36.

¹⁴⁰ Βλ. ΕΑ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 102 επ. και 376/V/2008, *ΙΚΑ/Τράπεζες*, παρ. 6.1.1.

¹⁴¹ Βλ. ενδεικτικά ΕΑ 563/VII/2013 σκ. 74 και την εκεί παρατιθέμενη εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹⁴² Βλ. ΕΑ 563/VII/2013 ό.π.

¹⁴³ Βλ. ΔΕΕ 28/77, *Terpa BV* κατά Επιτροπής.

¹⁴⁴ Βλ. *BP Kemi – DDSF*, απόφαση της Ε.Επ. της 5.9.1979, ΕΕ 1979 L286/32.

συμφωνίες εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού έχουν κατά καιρούς κριθεί: συμφωνίες κυρίων (*gentlemen's agreements*)¹⁴⁵, άτυπες συμφωνίες (*understandings*)¹⁴⁶, το καταστατικό ενός εμπορικού συνδέσμου¹⁴⁷, καθώς και μη δεσμευτικές εμπορικές κατευθυντήριες γραμμές¹⁴⁸. Για την ύπαρξη «συμφωνίας» είναι σημαντικό κάθε μέρος να αναλαμβάνει εκούσια να περιορίσει την ελευθερία του προς δράση σε σχέση με το άλλο, η διαπίστωση δε της συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών, μπορεί δε να εφαρμόζεται σε ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και σε επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί σε οριστική συμφωνία¹⁴⁹.

83. Περαιτέρω, η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής αναφέρεται σε μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φθάσει μέχρι του σημείου πραγματοποιήσεως μιας καθαυτό συμφωνίας, αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους έναντι των κινδύνων του ανταγωνισμού¹⁵⁰. Κατά πάγια νομολογία, τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που συνθέτουν μια εναρμονισμένη πρακτική, χωρίς να απαιτούν την κατάρτιση πραγματικού «σχεδίου», πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντιλήψεως που είναι συνυφασμένη με τις σχετικές προς τον ανταγωνισμό διατάξεις της Συνθήκης, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά και τους όρους που προτίθεται να επιφυλάξει στην πελατεία του¹⁵¹.
84. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστωμένη ή αναμενομένη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών, η οποία έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν προς τις κανονικές συνθήκες της εν λόγω αγοράς, λαμβανομένων υπ' όψιν της φύσεως των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, της σπουδαιότητας και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της αγοράς αυτής¹⁵². Υπό την έννοια αυτή, αντιτίθεται σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών δυνάμενη είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει

¹⁴⁵ Βλ. ΔΕΕ 41/69, *ACF Chemiefarma NV* κατά Επιτροπής.

¹⁴⁶ Βλ. *SSI*, απόφαση της Ε.Επ. της 15.7.1982, ΕΕ 1982 L232/1.

¹⁴⁷ Βλ. *Nuovo CEGAM*, απόφαση της Ε.Επ. της 30.3.1984, ΕΕ 1984 L99/29.

¹⁴⁸ Βλ. *Anheuser-Busch – Scottish & Newcastle*, απόφαση της Ε.Επ. της 14.12.1999, ΕΕ 2000 L49/37.

¹⁴⁹ Βλ. σχετικά *Faull and Nikray*, *The EC Law of Competition* (2007), σελ. 195 επ. και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει, Α. Jones – Β. Sufirin, *EU Competition Law*, 4th Edition, σελ. 142 και ΕΑ 563/VII/2013 σκ. 75 και την εκεί παρατιθέμενη εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹⁵⁰ ΔΕΕ 48/69, *Imperial Chemical Industries Ltd. κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:1972:70, σκ. 64, ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV και Vodafone Libertel NV κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, ΕΥ:C:2009:343, σκ. 26 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹⁵¹ ΔΕΕ C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:1998:256, σκ. 86, ΔΕΕ C-194/99 P, *Thyssen Stahl AG κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:2003:527, σκ. 82.

¹⁵² ΔΕΕ C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:1998:256, σκ. 87, ΔΕΕ C-194/99 P, *Thyssen Stahl AG κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:2003:527, σκ. 83.

αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά¹⁵³. Συνεπώς, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ο εν λόγω ανταγωνιστής ανέλαβε επισήμως δέσμευση, έναντι ενός ή περισσότερων άλλων, να υιοθετήσει την τάδε ή τη δείνα συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού τη μελλοντική συμπεριφορά τους στην αγορά. Αρκεί ο ανταγωνιστής, μέσω της δηλώσεώς του ως προς τις προθέσεις του να έχει εξαλείψει ή, τουλάχιστον, να έχει μειώσει σημαντικώς την αβεβαιότητα ως προς την αναμενόμενη εκ μέρους του συμπεριφορά στην αγορά¹⁵⁴.

85. Η ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί να αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική εφόσον μειώνει την στρατηγική αβεβαιότητα στην αγορά και με τον τρόπο αυτόν διευκολύνει την συμπαιγνία, δηλαδή εφόσον τα στοιχεία που ανταλλάσσονται είναι στρατηγικής σημασίας. Ως εκ τούτου, η ανταλλαγή στρατηγικής φύσεως δεδομένων μεταξύ ανταγωνιστών ισοδυναμεί με συντονισμό λόγω του ότι μειώνει την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού¹⁵⁵. Σημειώνεται συναφώς ότι η έννοια των «στρατηγικής φύσεως δεδομένων» αναφέρεται σε ευαίσθητες πληροφορίες ως προς τον ανταγωνισμό, οι οποίες είναι σε θέση να επηρεάσουν άμεσα την εμπορική στρατηγική των ανταγωνιστών ή είναι ικανές να επηρεάσουν τις κανονικές συνθήκες του ανταγωνισμού¹⁵⁶.
86. Οι πληροφορίες που αφορούν την τιμολογιακή πολιτική που έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά μία επιχείρηση θεωρούνται εκ φύσεως εμπιστευτικές. Η ανταλλαγή τους, επομένως, απαγορεύεται ως δυνάμενη να συμβάλλει στην τήρηση μιας εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των επιχειρήσεων αναφορικά με τις τιμές¹⁵⁷.
87. Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συναντήσεις, στις οποίες ανταλλάσσονται πληροφορίες μεταξύ ανταγωνιστών που αφορούν, μεταξύ άλλων, την τιμολογιακή πολιτική που αυτοί σκοπεύουν να υιοθετήσουν στην αγορά, όχι μόνο σκοπεύουν στην εξάλειψη της προηγούμενης αβεβαιότητας ως προς τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών, αλλά και δε μπορούν παρά να λάβουν, άμεσα ή έμμεσα, υπ' όψιν τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη

¹⁵³ ΔΕΕ C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, EU:C:1999:356, σκ. 117.

¹⁵⁴ ΓενΔΕΕ T-25/95, *Cimenteries CBR κατά Επιτροπής*, EU:T:2000:77, σκ. 1852. Βλ. και ΓενΔΕΕ T-235/07, *Bavaria NV κατά Επιτροπής*, EU:T:2011:283, σκ. 179-180 («*Η προσφεύγουσα φρονεί, κατ' ουσίαν, ότι ανέστρεψε το τεκμήριο αυτό αποδεικνύοντας ότι, παρά τις συζητήσεις, οι τέσσερις ζυθοποιοί καθόρισαν τη συμπεριφορά τους στην αγορά αυτοτελώς. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Είναι ασφαλώς αληθές ότι τόσο οι δηλώσεις των διευθυνόντων συμβούλων της InBen καθώς και το γεγονός ότι η Heineken αύξησε τις τιμές της μόλις τον Φεβρουάριο του 2000 πιστοποιούν ότι, κατά την επικριθείσα περίοδο, κάθε ζυθοποιός ακολουθούσε την πολιτική του στην αγορά. Ωστόσο, μολονότι η τελευταία αυτή διαπίστωση δύναται να αποδείξει ότι δεν υπήρχαν τυπικές αναλήψεις δεσμεύσεων ή πραγματικός συντονισμός μεταξύ των ζυθοποιών, δεν αρκεί για να αποδείξει ότι οι ζυθοποιοί ουδέποτε έλαβαν υπόψη τους τις ανταλλαγείσες πληροφορίες κατά τις επικριθείσες συναντήσεις για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά, όπως ήθελε έκαστος*»).

¹⁵⁵ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας [2011] ΕΕ C 11/1, παρ. 61.

¹⁵⁶ Βλ. ΔΕΕ C-98/17 P, *Koninklijke Philips NV και Philips France κατά Επιτροπής*, EU:C:2018:774, σκ. 37 («*[...] the information exchanged [...] was sensitive information from the point of view of competition which was capable of influencing directly the commercial strategy of the competitors or was capable of affecting normal competition*»).

¹⁵⁷ Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 122-127, καθώς και ΕΑ 369/V/2007, σελ. 76-77, σκ. 234-235, επικυρωθείσα από ΔΕφαθ 1682/2009, ΔΔΙΚΗ 2010/214, σκ. 41.

διάρκεια των συναντήσεων αυτών κατά τον καθορισμό της μελλοντικής εμπορικής τους πολιτικής. Το συμπέρασμα αυτό τυγχάνει εφαρμογής ακόμα και στις περιπτώσεις που η συμμετοχή μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων σε συναντήσεις με αντιανταγωνιστικό σκοπό περιορίζεται στην απλή λήψη πληροφοριών που σχετίζονται με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους¹⁵⁸. Ειδικότερα, πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού τυχόν ανταλλαγή πληροφοριών δυνάμενη να εξαλείψει την αβεβαιότητα των ενδιαφερομένων ως προς την ημερομηνία, το εύρος και τους λεπτομερείς όρους της προσαρμογής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων στην αγορά¹⁵⁹.

88. Η νομολογία δεν απαιτεί η ανταλλαγή πληροφοριών να είναι αμοιβαία προκειμένου να συνιστά παραβίαση της αρχής περί αυτόνομης συμπεριφοράς στην αγορά. Συναφώς, από τη νομολογία προκύπτει ότι η διάδοση ευαίσθητων πληροφοριών εξαλείφει την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά ενός ανταγωνιστή και επηρεάζει, επομένως, άμεσα ή έμμεσα, τη στρατηγική του αποδέκτη των πληροφοριών¹⁶⁰. Θα πρέπει εξάλλου να τεκμαίρεται, πλην αποδείξεως του εναντίου που βαρύνει τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, ότι οι μετέχουσες στη διαβούλευση επιχειρήσεις που εξακολουθούν να δρουν στην αγορά, λαμβάνουν υπ' όψιν τις πληροφορίες που αντήλλαξαν με τους ανταγωνιστές τους για να καθορίσουν την στάση τους στην αγορά¹⁶¹.
89. Όταν μια εταιρία λαμβάνει στρατηγικής φύσης στοιχεία από ανταγωνιστή της (στο πλαίσιο συνάντησης, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή ηλεκτρονικά), εικάζεται ότι έχει αποδεχθεί τις πληροφορίες και ότι έχει προσαρμόσει ανάλογα την στάση της στην αγορά, εκτός εάν έχει προβεί σε σαφή δήλωση ότι δεν επιθυμεί να λαμβάνει τέτοια στοιχεία¹⁶².
90. Μια εναρμονισμένη πρακτική, όπως ορίζεται ανωτέρω, εμπίπτει στα άρθρα 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, έστω και αν δεν σημειώνονται στην αγορά αποτελέσματα πλήττοντα τον ανταγωνισμό. Κατ' αρχάς από το ίδιο το γράμμα των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι – όπως ισχύει και για τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων – η εναρμονισμένη πρακτική απαγορεύεται, ασχέτως αποτελέσματος, άπαξ έχει αντίθετο στον ανταγωνισμό αντικείμενο¹⁶³. Σύμφωνα με τη νομολογία, άπαξ η Επιτροπή έχει αποδείξει επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή επιχείρησης σε διαβούλευση έχουσα σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν φέρει το βάρος να αποδείξει ότι η διαβούλευση αυτή εκδηλώθηκε μέσω συμπεριφοράς στην αγορά. Αντίθετα, η επιχείρηση φέρει

¹⁵⁸ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-7/95 P, John Deere Ltd κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, σελ. I-3111, σκ. 89 και 90, υποθ. C-194/99 P, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλ. 2003, σελ. I-10821, σκ. 81 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 1/89, Rhone Poulenc κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 122 και 123, καθώς και υποθ. T-202/98, Tate & Lyle κατά Επιτροπής, Συλλ. 2001, σελ. II-2035, σκ. 58.

¹⁵⁹ Βλ. σχετικώς και ΔΕΕ C-883/19 P, *HSBC Holdings κ.ά. κατά Επιτροπής*, EU:C:2023:11, σκ. 115 επ. και εκεί μνημονεύομενη νομολογία.

¹⁶⁰ ΓενΔΕΕ T-377/06, *Comap SA κατά Επιτροπής*, EU:T:2011:108, σκ. 70.

¹⁶¹ ΔΕΕ C-199/92 P, *Hüls AG κατά Επιτροπής*, EU:C:1999:358, σκ. 162· ΔΕΕ C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Participazioni SpA*, EU:C:1999:356, σκ. 121, καθώς και ΕΑ 571/VII/2013, σκ. 121.

¹⁶² Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας [2011] ΕΕ C 11/1, παρ. 62.

¹⁶³ ΔΕΕ C-49/92 P, *Anic Participazioni Spa*, EU:C:1999:356, σκ. 122 - 123 και ΔΕΕ C-199/92 P, *Hüls AG κατά Επιτροπής*, EU:C:1999:358, σκ. 163 - 164.

το βάρος να αποδείξει ότι η διαβούλευση ουδόλως επηρέασε τη συμπεριφορά της στην αγορά¹⁶⁴.

91. Γίνεται δεκτό ότι, εφόσον μια επιχείρηση συμμετέχει, έστω και χωρίς να λαμβάνει ενεργό μέρος, σε συναντήσεις μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο τη βλάβη του ανταγωνισμού και δεν αποστασιοποιείται δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων αυτών, δημιουργώντας έτσι την εντύπωση στους άλλους συμμετέχοντες ότι επικροτεί το αποτέλεσμα των συναντήσεων και ότι θα συμμορφωθεί προς αυτό, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποδεδειγμένα συμμετέχει στη σύμπραξη που προκύπτει από τις εν λόγω συναντήσεις¹⁶⁵.
92. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα συνεδριάσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό ουδόλως μειώνει την πλήρη ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, άπαξ αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συνεδριάσεων¹⁶⁶.
93. Αναφορικά με το αντικειμενικό στοιχείο του συντονισμού της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ως προς την εξωτερική της βούλησης των μερών για συνεργασία, το ΣτΕ έχει κρίνει ότι «σημασία δεν έχει η μορφή με την οποία εκδηλώνεται η κοινή (ή εναρμονισμένη) βούληση των συμπρατουσών επιχειρήσεων, αλλά το περιεχόμενό της, που μπορεί να προκύπτει τόσο από τις ρήτρες μιας σύμβασης, όσο και από τις αντίστοιχες εκδηλώσεις συμπεριφοράς των οικείων επιχειρήσεων [...] **Εκδηλώσεις συμπεριφοράς που παρέχουν ευθέως ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο της σύμπραξης μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, έγγραφα και στοιχεία από τα εμπορικά ή φορολογικά βιβλία των επιχειρήσεων, εσωτερικά έγγραφα, ανακοινώσεις, αλληλογραφία, και εν γένει κάθε μορφής δήλωση ή ανακοίνωση βούλησης ή παράστασης, προκειμένου δε περί οριζοντίων συμπράξεων και οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών ή και επαφές με ανταγωνιστές ή συνεργάτες τους, εφ' όσον κατά τις επαφές αυτές η επιχείρηση δεν αποστασιοποιήθηκε ρητά**»¹⁶⁷.
94. Οι έννοιες της «συμφωνίας» και της «εναρμονισμένης πρακτικής» δεν προϋποθέτουν αμοιβαίο περιορισμό της ελευθερίας δράσεως στην ίδια αγορά στην οποία δραστηριοποιείται το σύνολο όλων των εμπλεκόμενων. Υπό το πρίσμα αυτό, τα άρθρα 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν αφορούν αποκλειστικά είτε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά στην οποία υφίστανται περιορισμοί του ανταγωνισμού ή στις αγορές της προηγούμενης ή της επόμενης οικονομικής βαθμίδας ή παρακείμενες της εν λόγω αγοράς, είτε τις επιχειρήσεις που περιορίζουν την αυτονομία της συμπεριφοράς τους σε δεδομένη αγορά βάσει συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής. Αντίθετα, οι εν λόγω διατάξεις αναφέρονται γενικώς σε όλες τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, είτε στις οριζόντιες σχέσεις είτε στις κάθετες, νοθεύουν τον ανταγωνισμό, ανεξαρτήτως της αγοράς στην οποία δραστηριοποιούνται οι εμπλεκόμενοι, όπως και το γεγονός ότι οι όροι των επίμαχων διακανονισμών αφορούν μόνον

¹⁶⁴ ΔΕΕ C-49/92 P, *Anic Partecipazioni Spa*, EU:C:1999:356, σκ. 126 και ΔΕΕ C-199/92 P, *Hüls AG κατά Επιτροπής*, EU:C:1999:358, σκ. 167.

¹⁶⁵ ΓενΔΕΕ T-9/99, *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:T:2002:70, σκ. 223.

¹⁶⁶ ΓενΔΕΕ T-25/95, *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:T:2000:77, σκ. 1389 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹⁶⁷ ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5 (έμφαση της Υπηρεσίας). Βλ. και ΣτΕ 2578/2018, σκ. 4.

την εμπορική συμπεριφορά της μίας εξ αυτών. Συμπεριφορά η οποία εντάσσεται ευθέως σε προσπάθειες σχετικά τόσο με τη διαπραγμάτευση όσο και με τον έλεγχο της εφαρμογής των υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο συμπράξεων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, όταν στόχος της είναι η επίτευξη, με πλήρη επίγνωση, των αντίθετων με τους κανόνες του ανταγωνισμού στόχων¹⁶⁸.

- *Ανταλλαγή πληροφοριών*

95. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών έχει στρεφόμενο κατά του ανταγωνισμού αντικείμενο, κατά την έννοια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, οσάκις λόγω του περιεχομένου της και του σκοπού της και λαμβανομένης υπ' όψιν της νομικής και οικονομικής συγκυρίας στην οποία εντάσσεται, είναι ικανή να εξαλείψει τις αβεβαιότητες ως προς τη μελετώμενη από τις οικείες επιχειρήσεις συμπεριφορά¹⁶⁹. Δεν απαιτείται η εν τοις πράγμασι παρεμπόδιση, ο περιορισμός ή η νόθευση του ανταγωνισμού ούτε το να υφίσταται άμεσος σύνδεσμος μεταξύ της οικείας εναρμονισμένης πρακτικής και των τιμών καταναλωτή. Εξάλλου, μια εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να έχει αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, μολονότι δεν συνδέεται ευθέως με τις τιμές καταναλωτή. Η διατύπωση του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν επιτρέπει να εκληφθεί ότι απαγορεύονται μόνον οι εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν άμεσο αποτέλεσμα επί της τιμής που καταβάλλουν οι τελικοί καταναλωτές. Αντιθέτως, όπως προκύπτει από το άρθρο 101 παρ. 1 στοιχ. α' ΣΛΕΕ, μια εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να έχει στρεφόμενο κατά του ανταγωνισμού αντικείμενο αν συνίσταται «στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής»¹⁷⁰.
96. Ειδικότερα, εκτός της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις τιμές και τις προθέσεις τιμολόγησης μεταξύ επιχειρήσεων, έχουν χαρακτηριστεί περιορισμός του ανταγωνισμού εξ αντικείμενου ανταλλαγές εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών με αντικείμενο την τρέχουσα και την μελλοντική παραγωγική ικανότητα, την προβλεπόμενη εμπορική στρατηγική, τους διακανονισμούς μιας επιχείρησης σχετικά με την τρέχουσα και τη μελλοντική ζήτηση, τις

¹⁶⁸ Βλ. ΔΕΕ C-194/14 P, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:717, σκ. 33-38.

¹⁶⁹ Βλ. ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV και Vodafone Libertel NV κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, EU:C:2009:343, σκ. 31 και 43. Όπως αναφέρει και η Γενική Εισαγγελέας J. Kokott στο σημείο 46 των προτάσεών της, «[...] θα ήταν υπερβολικό να εξαρτάται η εκτίμηση ότι υφίσταται ένας αντίθετος προς τον ανταγωνισμό σκοπός από την πραγματική διαπίστωση της υπάρξεως ή όχι συγκεκριμένων αντίθετων προς τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων στην εκάστοτε μεμονωμένη περίπτωση, ανεξαρτήτως αν με αυτό νοούνται αποτελέσματα για τους ανταγωνιστές, τους καταναλωτές ή το κοινωνικό σύνολο. Αντιθέτως, για την απαγόρευση κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ [νυν άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ] αρκεί το ότι μια εναρμονισμένη πρακτική ενδέχεται, με βάση την υπάρχουσα εμπειρία, να έχει επιπτώσεις στον ανταγωνισμό. Με άλλα λόγια, η εναρμονισμένη πρακτική πρέπει απλώς να είναι συγκεκριμένα - δηλαδή λαμβανομένης υπόψη της εκάστοτε νομικής και οικονομικής αλληλουχίας της - ικανή να έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Το αν και κατά πόσον επέρχεται πράγματι ένα τέτοιο αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα μπορεί ενδεχομένως να έχει σημασία για τον υπολογισμό του ύψους ενδεχομένων προστίμων και για απαιτήσεις αποζημίωσης».

¹⁷⁰ Βλ. ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV και Vodafone Libertel NV κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, EU:C:2009:343, σκ. 36-37· ΔΕΕ C-286/13 P, *Dole Food Company Inc. και Dole Fresh Fruit Europe κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:184, σκ. 123-124, ΔΕΕ C-883/19 P, *HSBC Holdings κ.ά. κατά Επιτροπής*, EU:C:2023:11, σκ. 120.

μελλοντικές πωλήσεις και την τρέχουσα κατάσταση μιας επιχείρησης και την επιχειρηματική της στρατηγική¹⁷¹.

97. Σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 101 ΣΛΕΕ σκοπεί, όπως και οι λοιποί κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης, στην προστασία όχι αποκλειστικά των άμεσων συμφερόντων των ανταγωνιστών ή των καταναλωτών, αλλά της δομής της αγοράς και με τον τρόπο αυτό του ίδιου του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, η διαπίστωση ότι μια εναρμονισμένη πρακτική έχει αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού δεν μπορεί να εξαρτάται από τη διαπίστωση της υπάρξεως άμεσου δεσμού μεταξύ αυτής και των τιμών καταναλωτή¹⁷². Ανάλογα με τη δομή της αγοράς, δεν αποκλείεται μία και μόνον επαφή να δύναται, καταρχήν, να είναι ικανή ώστε οι οικείες επιχειρήσεις να εναρμονίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να καταλήγουν έτσι σε πρακτική συνεργασία υποκαθιστάμενη στον ανταγωνισμό και στους κινδύνους που αυτός συνεπάγεται¹⁷³.
98. Περαιτέρω, όταν ο συλλογισμός της Απόφασης στηρίζεται στη σκέψη ότι τα αποδειχθέντα γεγονότα δεν μπορούν να εξηγηθούν διαφορετικά παρά μόνο σε συνάρτηση με εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των επιχειρήσεων, αρκεί να αποδείξουν οι προσφεύγουσες περιστατικά που φωτίζουν διαφορετικά τα αποδειχθέντα από την Απόφαση γεγονότα και επιτρέπουν έτσι να υποκατασταθεί στην εξήγηση που δέχεται η Απόφαση μια άλλη εξήγηση των πραγματικών περιστατικών. Όταν όμως η απόδειξη της εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων δεν απορρέει από την απλή διαπίστωση παραλληλίας των συμπεριφορών στην αγορά, αλλά από έγγραφα από τα οποία προκύπτει ότι οι πρακτικές ήταν το αποτέλεσμα συνεννοήσεως, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις οφείλουν όχι απλώς να εκθέσουν μια εναλλακτική εξήγηση των πραγματικών περιστατικών που διαπίστωσε η Απόφαση αλλά να αμφισβητήσουν το υποστατό των περιστατικών αυτών που αποδεικνύονται από τα έγγραφα που έλαβε υπ' όψιν η Απόφαση¹⁷⁴.
99. Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι επαφές με αντικείμενο τον προκαθορισμό των τιμών, στο πλαίσιο των οποίων οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις συζητούσαν τις τιμές αναφοράς τους και συγκεκριμένες τάσεις των τιμών αποτελούσαν εναρμονισμένη πρακτική με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, υπό την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς παρείχαν σε

¹⁷¹ ΓενΔΕΕ Infineon Technologies AG κατά Επιτροπής, T-758/14 RENVENUE:T:2020:307, σκέψεις 85, 96 και 98, T-762/14, *Koninklijke Philips NV και Philips France κατά Επιτροπής*, EU:T:2016:738, σκ. 104, 134 - 136, Samsung SDI κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-84/13, EU:T:2015:611, σκ. 51.

¹⁷² Βλ. ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV και Vodafone Libertel NV κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, EU:C:2009:343, σκ. 38-39· ΔΕΕ C-286/13 P, *Dole Food Company Inc. και Dole Fresh Fruit Europe κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:184, σκ. 125, ΔΕΕ C-883/19 P, *HSBC Holdings κ.ά. κατά Επιτροπής*, EU:C:2023:11, σκ. 121.

¹⁷³ Βλ. ΔΕΕ, C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV κ.λπ. κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, Συλλ. 2009, σελ. I-4529, σκ. 58-62.

¹⁷⁴ Βλ. ΓενΔΕΕ T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 και T-335/94 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Elf Atochem SA, BASF AG, Shell International Chemical Company Ltd, DSM NV, DSM Kunststoffen BV, Wacker-Chemie GmbH, Hoechst AG, Société artésienne de vinyle, Montedison SpA, Imperial Chemical Industries plc, Hüls AG και Enichem SpA κατά Επιτροπής*, EU:T:1999:80, σκ. 725-728· ΓενΔΕΕ T-36/05, *Coats Holdings Ltd και J & P Coats Ltd κατά Επιτροπής*, EU:T:2007:268, σκ. 72.

καθέναν από τους μετέχοντες τη δυνατότητα να περιορίζει την αβεβαιότητα όσον αφορά στη συμπεριφορά των ανταγωνιστών¹⁷⁵.

100. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, συζητήσεις μεταξύ ανταγωνιστών οι οποίες αφορούν σε αίτημα πελάτη για χρέωση από αυτούς συγκεκριμένης τιμής και στην πρόθεσή τους να μην του προσφέρουν την τιμή αυτή, συνιστούν ανταλλαγή πληροφοριών σχετιζόμενη με τη μελλοντική τιμολογιακή στρατηγική των επιχειρήσεων γενικά, και έναντι ενός πελάτη ειδικότερα, είναι σε θέση να επηρεάσει τις κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού¹⁷⁶.
101. Τέλος, οι εταιρίες είναι πιθανότερο να επιτύχουν ένα συμπαιγνιακό αποτέλεσμα σε αγορές, οι οποίες είναι επαρκώς διαφανείς και χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης. Τα αυστηρά ολιγοπώλια μπορούν να διευκολύνουν ένα συμπαιγνιακό αποτέλεσμα την αγορά, καθώς ένας περιορισμένος αριθμός εταιριών μπορεί ευκολότερα να έλθει σε συνεννόηση σχετικά με τους όρους του συντονισμού και να παρακολουθεί τις αποκλίσεις¹⁷⁷. Σε μια ολιγοπωλιακή αγορά υψηλής συγκέντρωσης, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την αγορά είναι ικανή να δώσει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να γνωρίζουν τη θέση στην αγορά και την εμπορική στρατηγική των ανταγωνιστών τους και κατά τούτο να νοθεύσει αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρηματιών¹⁷⁸.

Η ύπαρξη «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων»

Η έννοια της «ένωσης επιχειρήσεων»

102. Κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού για να θεωρηθεί ότι μια επαγγελματική οργάνωση συνιστά ένωση επιχειρήσεων απαιτείται αυτή να ασκεί οικονομική δραστηριότητα ή να ασκεί δραστηριότητες που αφορούν σε άσκηση οικονομικής δραστηριότητας των μελών της. Έτσι, ένας επαγγελματικός φορέας ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, όταν θεσπίζει μία ρύθμιση που αφορά την επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών του¹⁷⁹, όταν δηλ. ο επαγγελματικός φορέας προβαίνει με αποφάσεις του στη θέσπιση ρυθμίσεων σχετικών με τη συμπεριφορά των ελεύθερων επαγγελματιών σε συγκεκριμένη αγορά παροχής υπηρεσιών¹⁸⁰.
103. Η έννοια της «ένωσης επιχειρήσεων» προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν απαιτείται η «ένωση» να φέρει νομική προσωπικότητα¹⁸¹, ούτε και η ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα,

¹⁷⁵ Βλ. ΔΕΕ C-286/13 P, *Dole Food Company Inc. και Dole Fresh Fruit Europe κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:184, σκ. 134.

¹⁷⁶ Βλ. ΓενΔΕΕ T-762/14, *Koninklijke Philips NV και Philips France κατά Επιτροπής*, EU:T:2016:738, σκ. 84.

¹⁷⁷ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας [2011] ΕΕ C 11/1, παρ. 77 και 79.

¹⁷⁸ ΔΕΕ C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, EU:C:1998:256, σκ. 88

¹⁷⁹ Βλ. αποφάσεις ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.1. και 518/VI/2011.

¹⁸⁰ Βλ. C-309/99, *J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh και Price Waterhouse Belastingadviseurs BV κατά Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, EU:C:2002:98, σκ. 64.

¹⁸¹ Βλ., ενδεικτικά, ΔΕΕ C-395/96 P και C-396/96 P (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Compagnie maritime belge transports SA, Compagnie maritime belge SA και Dafra-Lines A/S κατά Επιτροπής*, EU:C:2000:132, σκ. 144.

προκειμένου να εμπίπτει στο άρθρο 1 του Ν. 3959/2011¹⁸². Αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της¹⁸³. Σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι θεωρούνται ως «ενώσεις επιχειρήσεων» κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους¹⁸⁴.

104. Για να κριθεί ότι εμπίπτει στις διατάξεις περί προστασίας του ανταγωνισμού μια «ένωση επιχειρήσεων» ως διακριτή οντότητα από τα μέλη της, πρέπει να υπάρχουν δύο στοιχεία: (α) το οργανωτικό στοιχείο, καθώς η ένωση θα πρέπει να έχει κάποια «διαρκή δομή» (δηλαδή να αποτελεί μία «κοινότητα συμφερόντων»), αν και δεν έχει σημασία εάν το σωματείο/σύνδεσμος έχει νομική προσωπικότητα ή είναι κερδοσκοπικός οργανισμός, και (β) το λειτουργικό στοιχείο, το οποίο υποδηλώνει ότι οι δραστηριότητες είτε του σωματείου/συνδέσμου είτε των μελών του είναι οικονομικής φύσης, ότι είναι δηλ. πράγματι ένωση «επιχειρήσεων». Περαιτέρω, ένας οργανισμός μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά ένωση επιχειρήσεων όταν, κατά τη λήψη αποφάσεων, οι επιχειρήσεις προτίθενται ή τουλάχιστον δέχονται να συντονίσουν τις ενέργειές τους στην αγορά μέσω των ως άνω αποφάσεων και τα συλλογικά συμφέροντά τους συμπίπτουν με τα συμφέροντα που λαμβάνονται υπόψη κατά τον χρόνο της λήψεως των αποφάσεων αυτών¹⁸⁵.

Η έννοια της «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων»

105. «Απόφαση» θεωρείται κάθε έκφραση βούλησης της ένωσης επιχειρήσεων, υπό οποιαδήποτε μορφή, όπως κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού, οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα δεσμευτικό για τα μέλη ή/ και προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής τους¹⁸⁶. Επιπλέον, για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης δεν απαιτείται η εκ μέρους της ένωσης επιχειρήσεων δυνατότητα εξαναγκασμού των μελών της στην εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων¹⁸⁷.
106. Ωστόσο, η απαγόρευση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις που η απόφαση έχει το χαρακτήρα απλής σύστασης χωρίς δεσμευτικότητα, εφόσον αντανάκλα εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μια συγκεκριμένη αγορά ή εφόσον η συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό¹⁸⁸. Οι συστάσεις μη δεσμευτικού

¹⁸² Βλ. ΓενΔΕΕ T-25/95, *Cimenteries CBR κατά Επιτροπής*, EU:T:2000:77, σκ. 1320.

¹⁸³ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. IV/34.983 – *FENEX*, απόφαση της Ε.Επ. της 5.6.1996, σκ. 31.

¹⁸⁴ Βλ., ενδεικτικά, ΔΕΕ 209 έως 215 και 218/78 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Heintz van Landewyck SARL και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:C:1980:248, σκ. 87-88· ΔΕΕ 96-102, 104, 105, 108 και 110/82 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *NV IAZ International Belgium και άλλοι κατά Επιτροπής*, EU:C:1983:310, σκ. 19-20.

¹⁸⁵ Βλ. ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 76.

¹⁸⁶ Βλ., ενδεικτικά, ΔΕΕ 45/85, *Verband der Sachversicherer e.V. κατά Επιτροπής*, EU:C:1987:34, σκ. 28· ΓενΔΕΕ T-213/95 και T-18/96 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) και Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) κατά Επιτροπής*, EU:T:1997:157, σκ. 157-164· συνεκδικασθείσες αποφ. ΔΕφαθ 1026/2007, ΔΕφαθ 1027/2007, ΔΕφαθ 1001/2006, σκ. 16 και ΔΕφαθ 1028/2007, σκ. 8. Βλ. επίσης απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 3.2 και 4, και υπόθ. IV/27.958, *National Sulphuric Acid Association*, απόφαση της Ε.Επ. της 9.7.1980, παρ. 26-31.

¹⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά συνεκδ. αποφ. T-217/03 και T-245/03, *FNCBV κ.λπ. κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 89, C-71/74, *Frudo κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1975, σ. 181, σκ. 29-31, αποφ. ΔΕφαθ 1026/2007, 1027/2007 και 1028/2007, σκ. 8 και απόφ. Ευρ. Επιτροπής, 2003/600 ΕΚ French Beef, σκ. 123, ομοίως και ΕΑ 554/VII/2012 παρ. 211.

¹⁸⁸ Βλ., ενδεικτικά, ΔΕΕ 96-102, 104, 105, 108 και 110/82 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *NV IAZ International Belgium και άλλοι κατά Επιτροπής*, EU:C:1983:310, σκ. 20.

χαρακτήρα οιασδήποτε ένωσης επιχειρήσεων προς τα μέλη της αναφορικά με τον καθορισμό τιμών εκ μέρους τους για την παροχή υπηρεσιών, απαγορεύονται, ακόμη και αν δεν τηρούνται εξ ολοκλήρου, στο βαθμό που επιτρέπουν στα μέλη της ένωσης να αναγνωρίζουν την τιμολογιακή πολιτική των ανταγωνιστών τους, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αισθητά το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, όπως αυτός εκδηλώνεται στο πεδίο των τιμών¹⁸⁹. Δεν απαιτείται η σύσταση να οδηγεί σε ομοιόμορφη συμπεριφορά. Εξάλλου, η βούληση της εκάστοτε ένωσης επιχειρήσεων να επηρεάσει την πολιτική των μελών της στην αγορά δύναται να αποδειχθεί από σωρεία περιστατικών, όπως το ύψος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων¹⁹⁰, η σύνταξη προτύπων συμβάσεων με αναφορά στις συνιστώμενες τιμές¹⁹¹, ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα¹⁹². Αρκεί, συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί η ύπαρξη «απόφασης» ένωσης επιχειρήσεων, η οιαδήποτε πράξη της τελευταίας να αποτελεί τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ίδιας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά¹⁹³.

107. Αναφορικά με την έννοια «αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων», σκοπός της είναι να μη διαφεύγουν οι επιχειρήσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού λόγω μόνον του τρόπου με τον οποίο συντονίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της αρχής αυτής, στα άρθρα 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ εμπίπτουν όχι μόνον οι άμεσοι τρόποι συντονισμού των συμπεριφορών μεταξύ επιχειρήσεων (οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές), αλλά και οι θεσμοποιημένες μορφές συνεργασίας, δηλαδή οι καταστάσεις όπου οι επιχειρηματίες ενεργούν μέσω συλλογικής οντότητας ή κοινού οργάνου¹⁹⁴, που δεν απαιτείται να ασκεί η ίδια εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, προκειμένου να εμπίπτει στα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ¹⁹⁵. Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 101 ΣΛΕ εφαρμόζεται στις ενώσεις επιχειρήσεων, στο μέτρο που η ίδια τους η δραστηριότητα ή η δραστηριότητα των επιχειρήσεων που προσχωρούν σ' αυτές σκοπεί στη δημιουργία των αποτελεσμάτων τα οποία η διάταξη αυτή

¹⁸⁹ Βλ., ενδεικτικά, ΓενΔΕΕ T-213/95 και T-18/96 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) και Federatie van Nederlandse Kraanbedrijven (FNK) κατά Επιτροπής*, EU:T:1997:157, σκ. 157· υπόθ. IV/34.983 – *FENEX*, απόφαση της Ε.Επ. της 05.06.1996, σκ. 72-73· υπόθ. AT.38549 – *Barème d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.06.2004, σκ. 64. Βλ. επίσης ΔΕΕ 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, EU:C:1972:84, σκ. 15-25· ΔΕΕ 209 έως 215 και 218/78 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Heintz van Landewyck SARL και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:C:1980:248, σκ. 85-89.

¹⁹⁰ Βλ. υπόθ. AT.38549 – *Barème d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.06.2004, σκ. 82.

¹⁹¹ Βλ. υπόθ. AT.38549 – *Barème d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.06.2004, σκ. 83.

¹⁹² Βλ. υπόθ. AT.38549 – *Barème d'honoraires de l'Ordre des Architectes belges*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.06.2004, σκ. 84 επ.

¹⁹³ Βλ., ενδεικτικά, ΓενΔΕΕ T-193/02, *Laurent Piau κατά Επιτροπής*, EU:T:2005:22, σκ. 75· ΓενΔΕΕ T-325/01, *DaimlerChrysler AG κατά Επιτροπής*, EU:T:2005:322, σκ. 210· ΔΕΕ 96-102, 104, 105, 108 και 110/82 (συνεκδικασθείσες υποθ.), *NV IAZ International Belgium και άλλοι κατά Επιτροπής*, EU:C:1983:310, σκ. 20· υπόθ. IV/34.983 – *FENEX*, απόφαση της Ε.Επ. της 5.6.1996, σκ. 32-42.

¹⁹⁴ ΓενΔΕΕ T-111/08, *MasterCard, Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:T:2012:260, σκ. 243.

¹⁹⁵ Βλ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, *Cimenteries CBR SA κ.ά. κατά Επιτροπής*, (συνεκδ.), σκ. 1320 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

αφορά¹⁹⁶. Σκοπός των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ είναι να αποτρέψουν το ενδεχόμενο επαγγελματικοί φορείς, σε οποιαδήποτε βαθμίδα, να λειτουργούν ως «forum» οικονομικών συνεννοήσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων επαγγελματιών¹⁹⁷.

Αντικείμενο ή αποτέλεσμα περιοριστικό του ανταγωνισμού

Γενικό πλαίσιο

108. Προκειμένου να εμπίπτει μια συμφωνία, εναρμονισμένη πρακτική ή απόφαση ένωσης επιχειρήσεων στην απαγόρευση των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ πρέπει να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της οικείας αγοράς. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, ο διαζευκτικός χαρακτήρας¹⁹⁸ αυτής της προϋπόθεσης επιβάλλει, καταρχάς, να εξεταστεί το ίδιο το αντικείμενο της συμφωνίας, λαμβανομένου υπ' όψιν του οικονομικού και νομικού πλαισίου, εντός του οποίου εντάσσεται.

Εξ αντικειμένου περιορισμοί του ανταγωνισμού

109. Από τη νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων προκύπτει ότι ορισμένα είδη συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, ώστε να μην απαιτείται εξέταση των αποτελεσμάτων τους. Η νομολογία αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι ορισμένες μορφές συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων μπορούν να λογίζονται, ως εκ της φύσεώς τους, ως παραβλάπτουσες την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού¹⁹⁹. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και ενωσιακοί κανόνες ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 (και του αντίστοιχου 101 ΣΛΕΕ) να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά.
110. Υπό την έννοια αυτή, αν αποδειχθεί το επιζήμιο για τον ανταγωνισμό αντικείμενο μιας συμφωνίας, τότε παρέλκει η εξέταση των αποτελεσμάτων αυτής επί του ανταγωνισμού. Εντούτοις, αν από την ανάλυση του περιεχομένου της συμφωνίας δεν προκύψει ότι αυτή είναι

¹⁹⁶ Απόφαση του Πρωτοδικείου της 24^{ης} Μαΐου 2012, T-111/08, *MasterCard*, Συλλογή 2009, σ. I-4529, σκ. 241, απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Ιανουαρίου 2005, T-193/02, *Piau κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2005, σ. II-209, σκ. 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹⁹⁷ Βλ. αποφάσεις ΕΑ 292/IV/2005, παρ. IV.1.1., επικυρωθείσα και από ΣτΕ 148/2015, σκ. 11 επ., ΕΑ 518/VI/2011, σκ. 106 και ΕΑ 554/VII/2012, σκ. 85 με περαιτέρω παραπομπές, και ΕΑ 554/2012, σκ. 85 και ΕΑ 670/2018, σκ. 163. Βλ. επίσης απόφαση του Πρωτοδικείου της 13.12.2006 FNCBV κατά Επιτροπής συνεκδ. T-217/03 και T245/03, σκ. 53-54, επί των συνδικάτων των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των ομοσπονδιών στις οποίες ανήκουν τα συνδικάτα αυτά.

¹⁹⁸ Βλ., μεταξύ πολλών, ΔΕΚ 56/65, *Société Technique Minière κατά Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.)*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 313, 321. Βλ. επίσης αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13^{ης} Ιουλίου 1966, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, *Consten και Grundig κατά Επιτροπής*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, καθώς και της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2006, C-105/04 P, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, τόμος I, σ. 8725, σκ. 125. Προς επίρρωση, βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, υπόθεση T-143/89, *Ferriere Nord κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1995, τόμος II, σ. 917, σκ. 31. Βλ. και ΔΕΕ C-228/18, *Gazdasági Versenyhivatal κατά Budapest Bank Nyrt. και λοιπών*, σκ. 33 επ., με περαιτέρω παραπομπές στην ενωσιακή νομολογία. Αντίστοιχη είναι και η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Βλ. συναφώς ΔΕφΑθ 502/2013, σκ. 3, 2821/2013, σκ. 3.

¹⁹⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-286/13, *Dole Food Company Inc. και Dole Fresh Fruit Europe κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:184, σκ. 113-114 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

αρκούντως επιζήμια για τον ανταγωνισμό, πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά της και, προκειμένου να απαγορευθεί η εφαρμογή της, πρέπει να ελέγχεται αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί ότι πράγματι ο ανταγωνισμός είτε παρεμποδίστηκε είτε περιορίστηκε είτε νοθεύτηκε αισθητά²⁰⁰.

111. Για την εκτίμηση εάν μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιβλαβής, ώστε να λογίζεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού, λόγω του αντικειμένου, υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, λαμβάνεται υπ' όψιν το περιεχόμενο των διατάξεών της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο, στο οποίο αυτή εντάσσεται²⁰¹. Στο πλαίσιο των εκτιμήσεων των ανωτέρω παραμέτρων πρέπει, επίσης, να λαμβάνεται υπ' όψιν η φύση των επηρεαζόμενων προϊόντων, καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της οικείας αγοράς²⁰². Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει ευρεία συναίνεση, βάσει προηγούμενης νομολογίας, ότι πρόκειται για εξ αντικειμένου περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία/πρακτική, η ανάλυση του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται αυτή μπορεί να περιορίζεται στα όσα είναι απολύτως απαραίτητα προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη περιορισμού του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου²⁰³.
112. Επιπλέον, μολονότι η πρόθεση των μερών δεν συνιστά στοιχείο αναγκαίο για τον προσδιορισμό του περιοριστικού χαρακτήρα μιας συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων, ουδόλως απαγορεύεται στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές να τη λαμβάνουν υπ' όψιν²⁰⁴. Δεν είναι, δηλαδή, απαραίτητο να εξεταστεί η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της συμφωνίας υπό το φως των αμοιβαίων οικονομικών σχέσεων εντός των οποίων πρέπει να εφαρμοστεί η συμφωνία. Ήτοι, δεν απαιτείται αντανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντανταγωνιστικό αποτέλεσμα²⁰⁵.
113. Σε κάθε περίπτωση, μπορεί να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και αν αυτό δεν είναι το μοναδικό της αντικείμενο, αλλά επιδιώκει, επίσης, άλλους θεμιτούς σκοπούς²⁰⁶. Η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα

²⁰⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-67/13, *Groupement des cartes bancaires (CB) κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2204, σκ. 48-49 και 52, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, *Allianz Hungária Biztosító Zrt. κ.λπ. κατά Gazdasági Versenyhivatal*, EU:C:2013:160, σκ. 33-34 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV κ.λπ.*, σκ. 31.

²⁰¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-307/18, *Generics (UK) Ltd κ.λπ. κατά Competition and Markets Authority*, σκ. 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία και ΔΕΕ C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 112.

²⁰² Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-211/22, *Super Bock*, σκ. 35, ΔΕΕ C-286/13, ό.π., σκ. 117, ΔΕΕ C-67/13, ό.π., σκ. 53, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 36 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

²⁰³ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-373/14 P, *Toshiba*, σκ. 29.

²⁰⁴ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-286/13, ό.π., σκ. 118, ΔΕΕ C-67/13, ό.π., σκ. 54, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 37 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

²⁰⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔιοικΕφΑθ 559/2010, σκ. 17, ΔιοικΕφΑθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔιοικΕφΑθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία. Βλ. επίσης ΔΕΕ C-29/83 και 30/83, *Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κ. Επιτροπής*, Συλλ.1984, σ. 1679, σκ. 26, καθώς και απόφαση ΕΑ 554/VII/2012, σκ. 89.

²⁰⁶ ΔΕΕ C-209/07, *Competition Authority κατά Beef Industry Development Society Ltd και Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd*, EU:C:2008:643, σκ. 21.

συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες εταιρίες η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο.

114. Περαιτέρω, επίκληση περί του ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά την αντιμετώπιση της κρίσης ενός κλάδου, δεν λαμβάνονται υπ' όψιν στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ^{207,208}. Άλλωστε, κατά την έννοια των σχετικών άρθρων, απαγορεύεται κάθε σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ασχέτως του εάν επιδιώκεται με αυτήν και κάποιος νόμιμος σκοπός.
115. Προκειμένου να έχει η συμφωνία στρεφόμενο κατά του ανταγωνισμού αντικείμενο, αρκεί να είναι ικανή να επαχθεί αρνητικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα, ήτοι να είναι εν τοις πράγμασι ικανή να παρεμποδίσει, να περιορίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό εντός της σχετικής αγοράς. Το ερώτημα αν και κατά πόσο το αρνητικό για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα παράγεται όντως, μπορεί να έχει σημασία μόνο για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων²⁰⁹.
116. Κατά πάγια νομολογία, εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) της, όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής²¹⁰. Συναφώς, στην περίπτωση σύμπραξης που συνιστά «εξ αντικείμενου» περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν απαιτείται η περαιτέρω έρευνα και απόδειξη κινδύνου βλάβης των καταναλωτών ή επέλευσης άλλων, συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, εν δυνάμει βλαπτικών για τον ανταγωνισμό. Ούτως, η διαπίστωση ότι η σύμπραξη έχει αντικείμενο περιοριστικό του ανταγωνισμού δεν μπορεί να

²⁰⁷ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής 2003/600/EK, Γαλλικό βόειο κρέας, Υπόθεση COMP/C.38.279/F3, σκ. 130, και απόφαση ΔΕΚ C-209/07, Irish Beef, ό.π., σκ. 21. Βλ. επίσης ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφαθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και ΔΕΚ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C254/99 P, LVM κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, I-8618, σκ. 487, ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, II-5000, σκ. 90. Βλ. τέλος ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 5, ΔΕφαθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφαθ 1617/2009, σκ. 6 και 17. Βλ. επίσης ΔΕΚ 96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σ. 3371, σκ. 25, ΔΕΚ C-45/85, ό.π., σκ. 35-42, ΔΕΕ C551/03P, *General Motors κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, I-3201, σκ. 64, και ΔΕΕ C-246/86, *Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σ. 2181, σκ. 40-42. Το γεγονός ότι ένας κλάδος βρίσκεται σε κρίση θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί μόνο ως ελαφρυντικό στοιχείο κατά το συνακόλουθο στάδιο υπολογισμού του ύψους του προστίμου: Βλ. ενδεικτικά απόφαση της Επιτροπής 80/1334/EK, Italian cast glass, Υπόθεση IV/29.869/80, σκ. II. B.3-4 και Richard Whish, *Competition Law*, 5η Έκδοση (2005), σ. 577.

²⁰⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφαθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και αποφάσεις ΔΕΕ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C- 254/99 P, LVM κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 487, Αποφάσεις ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά της Επιτροπής, σκ. 90. Βλ. επίσης Απόφαση Επιτροπής (COMP/C.38.279/F3), *French Beef*, σκ. 130.

²⁰⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 38 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. EA 370/VI/2007, σκ. 4.2-σελ. 38-39, EA 512/2010, σκ. 159, EA 580/2013, σκ. 107, EA 663/2018, σκ. 491, EA 676/2018, σκ. 288. Βλ. επίσης αποφάσεις ΣτΕ 1677/2014, σκ.4, ΣτΕ2342/2018, σκ. 14 και 16, και ΔΕφαθ.1611/2020, σκ. 6.

²¹⁰ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία) και EA 610/2015 (Colgate), σελ. 84 επ.

ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε αποτέλεσμα εντός της αγοράς ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι ενδιαφερόμενοι εξασφάλισαν ταυτόχρονα, δια της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό²¹¹.

Εκ του αποτελέσματος περιορισμοί του ανταγωνισμού

117. Σε σχέση με τον κατ' αποτέλεσμα περιορισμό του ανταγωνισμού, εάν μια συμφωνία δεν έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξετασθεί εάν τυχόν έχει αισθητά αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, λαμβάνοντας υπ' όψιν τόσο τα πραγματικά όσο και τα δυνητικά αποτελέσματά της. Για να έχει μια συμφωνία αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό πρέπει να έχει, πραγματικό ή ενδεχόμενο, αισθητά δυσμενή αντίκτυπο σε μία τουλάχιστον από τις παραμέτρους του ανταγωνισμού στην αγορά, όπως η τιμή, η παραγωγή, η ποιότητα του προϊόντος, η ποικιλία των προϊόντων ή η καινοτομία²¹². Τα εν λόγω αρνητικά αποτελέσματα πρέπει να είναι αισθητά, καθώς οι απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν εφαρμόζονται όταν τα αντανταγωνιστικά αποτελέσματα που διαπιστώθηκαν είναι ασήμαντα²¹³.
118. Κατά πάγια νομολογία, για να εκτιμηθεί αν μια συμφωνία πρέπει να θεωρηθεί απαγορευμένη λόγω του ότι έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν, αν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία²¹⁴. Κατά την ανάλυση του «υποθετικού αντιπαραδείγματος» (*counterfactual*), το σενάριο που εξετάζεται με βάση την υπόθεση της απουσίας της ρύθμισης του επίμαχου συντονισμού πρέπει να είναι ρεαλιστικό. Υπό το πρίσμα αυτό, επιτρέπεται να ληφθούν υπ' όψιν πιθανές εξελίξεις που θα προκαλούνταν στην αγορά σε περίπτωση απουσίας της ρύθμισης αυτής²¹⁵.
119. Για την ανάλυση των περιοριστικών αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας πρέπει κατά κανόνα να οριστεί η σχετική αγορά, αλλά και να εξεταστούν και να αξιολογηθούν, μεταξύ άλλων, η φύση των προϊόντων, η θέση των μερών, των ανταγωνιστών και των αγοραστών στην αγορά, η ύπαρξη δυνητικών ανταγωνιστών και η σημασία των εμποδίων εισόδου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, είναι δυνατόν να αποδειχθούν απευθείας οι δυσμενείς για τον ανταγωνισμό επιπτώσεις αναλύοντας τη συμπεριφορά των μερών της συμφωνίας στην αγορά. Μπορεί, για παράδειγμα, να διαπιστωθεί ότι μια συμφωνία οδήγησε σε αυξήσεις των τιμών²¹⁶.

Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παράβασης»

120. Κατά πάγια νομολογία, περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες, οι οποίες έχουν, μεταξύ άλλων, κοινό αντικείμενο και μεθόδους εφαρμογής, αφορούν στα ίδια προϊόντα και στις οποίες

²¹¹ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1677/2014, σκ. 4, ΣτΕ 1324/2013, σκ. 4 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

²¹² Βλ. ενδεικτικά Ε.Α. 612/2015 παρ. 76.

²¹³ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 24.

²¹⁴ Βλ., π.χ., ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 161 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

²¹⁵ Βλ. ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 166.

²¹⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 27.

μετέχουν οι ίδιες επιχειρήσεις στοιχειοθετούν ως σύνολο μία ενιαία και διαρκή παράβαση, υπό το πρίσμα των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 του Ν. 3959/2011²¹⁷. Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία, ενιαία και διαρκής παράβαση στοιχειοθετείται ακόμα και στην περίπτωση που η παράβαση εκτείνεται σε διάφορα προϊόντα, τα οποία περιλαμβάνονται σε διαφορετικές σχετικές αγορές²¹⁸. Η παράβαση των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 του Ν. 3959/2011 μπορεί να προκύπτει όχι μόνον από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά²¹⁹, ανεξάρτητα από το εάν ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ²²⁰. Η ενιαία και διαρκής παράβαση υπό το άρθρο 101 ΣΛΕΕ προϋποθέτει ένα σύνολο ενεργειών ή και ένα σύμπλεγμα πρακτικών, στις οποίες προβαίνουν διάφορα μέρη, που εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο», διότι επιδιώκουν έναν και μόνο οικονομικό σκοπό²²¹, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της ενιαίας αγοράς. Στην περίπτωση αυτή, και όσον αφορά στο ζήτημα της ευθύνης των επιχειρήσεων, η Επιτροπή δικαιούται να καταλογίσει την ευθύνη των ενεργειών αυτών αναλόγως της συμμετοχής στην παράβαση θεωρούμενη στο σύνολό της²²², έστω και αν αποδεικνύεται ότι μια συγκεκριμένη επιχείρηση μετείχε μόνο σε ένα ή σε μερικά από τα στοιχεία που συνθέτουν την παράβαση²²³. Επιπλέον, οσάκις πρόκειται περί συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών που έχουν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο, η Επιτροπή οφείλει ιδίως να αποδεικνύει ότι η επιχείρηση θέλησε να συμβάλει, με τη συμπεριφορά της, στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επεδίωκε το σύνολο των μετεχόντων

²¹⁷ Η νομολογία χρησιμοποιεί πολλά κριτήρια για την εκτίμηση του ενιαίου ή μη χαρακτήρα μίας παράβασης μεταξύ των οποίων αν οι επίμαχες πρακτικές είχαν κοινό αντικείμενο, βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2013, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-147/09 και T-148/09, *Trelleborg Industrie SAS και Trelleborg AB κατά Επιτροπής*, σκ. 60, με περαιτέρω παραπομπές σε σχετική νομολογία.

²¹⁸ Βλ. υπόθεση T-410/09, *Almamet κατά Επιτροπής* και νομολογία στην οποία παραπέμπει, παρ. 173, όπου αναφέρεται σχετικά «*It must be noted that the case-law contains examples of single infringements of the competition rules relating to several products which are not substitutable. Thus, in Case C-113/04 P Technische Unie v Commission [2006] ECR I-8831, paragraphs 4, 170, 171, 173, 180 and 185, the Court upheld the finding that the acts at issue, relating to the wholesale electrotechnical fittings market, were part of a single infringement. It must be pointed out that the notion of 'electrotechnical fittings' encompasses a number of products which are clearly not all substitutable. Likewise, in its judgment in Case T-334/94 Sarrió v Commission [1998] ECR II-1439, paragraphs 2 to 5, 158 and 164 to 175 – those aspects of which were not set aside in Case C-291/98 P Sarrió v Commission [2000] ECR I-9991 – the General Court upheld the Commission's finding that the acts it had identified, relating to three distinct types of product which were not substitutable, formed part of a single and continuous infringement of the competition rules.*».

²¹⁹ Βλ. σχετικά ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C 204/00 P, C 205/00 P, C 211/00 P, C 213/00 P, C 217/00 P και C 219/00 P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 258. Βλ. και ΔΕΕ C-441/11 P, *Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens NV*, EU:C:2012:778, σκ. 41, καθώς και ΔΕΕ C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Participazioni SpA*, σκ. 81.

²²⁰ Βλ. και ΓενΔΕΕ T-53/03, *BPB κατά Επιτροπής*, σκ. 252.

²²¹ Βλ. ΓενΔΕΕ συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-25/95, T-26/95, T-30/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95, T-35/95, T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95, T-50/95, T-51/95, T-52/95, T-53/95, T-54/95, T-55/95, T-56/95, T-57/95, T-58/95, T-59/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-63/95, T-64/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 3699, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. υπ' αυτή την έννοια, και ΓενΔΕΕ T-279/02, *Degussa AG κατά Επιτροπής*, σκ. 155, καθώς και ΓενΔΕΕ T-54/03, *Lafarge SA κατά Επιτροπής*, σκ. 482.

²²² Βλ. σχετικά ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/00P, C-205/00P, C-211/00P, C-213/00P, C-217/00P και C-219/00P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 258.

²²³ Βλ. ΓενΔΕΕ T-587/08, *Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής*, σκ. 637-639 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει και ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-293/13P και C-294/13P, *Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής* και *Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce* σκ.159-160.

και ότι είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νουν ή ανέπτυσσαν άλλες επιχειρήσεις επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι ηδύνατο ευλόγως να τις προβλέψει και ότι δεχόταν τον σχετικό κίνδυνο²²⁴. Αντιθέτως, αν η επιχείρηση συμμετείχε άμεσα σε μία ή περισσότερες αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορές που συνθέτουν μία ενιαία και διαρκή παράβαση, αλλά δεν αποδείχθηκε ότι, με δική της συμπεριφορά, ήθελε να συμβάλει στο σύνολο των κοινών σκοπών που επιδίωκαν οι λοιποί συμμετέχοντες στη σύμπραξη και ότι γνώριζε το σύνολο των λοιπών παραβατικών συμπεριφορών τις οποίες είχαν κατά νου ή τις οποίες ακολουθούσαν οι εν λόγω συμμετέχοντες στη σύμπραξη επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο, η ΕΑ μπορεί να της καταλογίσει ευθύνη μόνο για τις συμπεριφορές στις οποίες συμμετείχε άμεσα και για τις συμπεριφορές που είχαν κατά νου ή ακολουθούσαν οι λοιποί συμμετέχοντες επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς με εκείνους που επιδίωκε η ίδια και για τις οποίες αποδείχθηκε ότι γνώριζε ή μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο²²⁵.

121. Περαιτέρω, η έννοια της «ενιαίας παράβασης» αναφέρεται όχι μόνο σε μια κατάσταση, στην οποία πολλές επιχειρήσεις μετείχαν σε παράβαση που συνίστατο σε διαρκή συμπεριφορά με ένα και μόνο οικονομικό σκοπό, κατά τα ανωτέρω οριζόμενα, αλλά και σε μεμονωμένες παραβάσεις που συνδέονται λόγω ταυτότητας αντικειμένου (ίδιος σκοπός του συνόλου των στοιχείων) και υποκειμένων (ταυτότητα των οικείων επιχειρήσεων)²²⁶. Η ύπαρξη μιας ενιαίας και διαρκούς παράβασης μπορεί να διαπιστωθεί τόσο σε περιπτώσεις οριζόντιων συμπράξεων, όσο και σε παραβάσεις που προκύπτουν σε κάθετες συμφωνίες, όπως λ.χ. σε περιπτώσεις καθορισμού τιμών μεταπώλησης²²⁷. Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της ενιαίας παραβάσεως ενδέχεται να αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό αντιθέτων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ενεργειών, συνισταμένων σε συμφωνίες, εναρμονισμένες πρακτικές και αποφάσεις ενώσεως επιχειρήσεων²²⁸.
122. Ειδικότερα, προκειμένου να χαρακτηριστούν διάφορες ενέργειες ως ενιαία και αδιάλειπτη παράβαση, πρέπει να επαληθεύεται εάν εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας,

²²⁴ Βλ. ΔΕΕ C-444/11 P, *Team Relocations NV κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2013:464, σκ. 51-53· C- 49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, σκ. 87. Βλ. και σκ. 80 της ίδιας απόφασης, όπου αναφέρεται ότι «[...] το γεγονός και μόνον ότι κάθε επιχείρηση μετέχει στην παράβαση με τον δικό της τρόπο δεν αρκεί για να αποκλείσει την ευθύνη της για ολόκληρη την παράβαση, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται μεν από άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις, που συμμερίζονται όμως τον ίδιο αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό ή αποτέλεσμα».

²²⁵ Βλ. ΔΕΕ C-293/13 P και C-294/13 P (συνεκδικασθείσες υποθ.), *Fresh Del Monte Produce Inc. κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce Inc*, EU:C:2015:416, σκ. 159.

²²⁶ Συναφώς, ΓενΔΕΕ T-53/03, BPB κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 257. Βλ. επίσης ΓενΔΕΕ T-27/10, AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής, ΓενΔΕΕ T-446/05, Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, σκ. 89, καθώς και ΓενΔΕΕ T- 410/09, *Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής*, EU:T:2012:676, σκ. 152 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

²²⁷ Βλ., π.χ., υποθ. ΑΤ.40465 – ASUS, απόφαση της Ε.Επ. της 24.7.2018, σκ. 100-104· υποθ. ΑΤ.40469 – Denon & Marantz, απόφαση της Ε.Επ. της 24.7.2018, σκ. 84-89· υποθ. ΑΤ.40181 – Philips, απόφαση της Ε.Επ. της 24.7.2018, σκ. 53-58.

²²⁸ Βλ. ΓενΔΕΕ T- 410/09, *Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής*, EU:T:2012:676, σκ. 152 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

εάν εντάσσονται δηλαδή εντός ενός «συνολικού σχεδίου» διότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό²²⁹, υπό την έννοια ότι κάθε μία από αυτές σκοπεί στην αντιμετώπιση μιας ή περισσότερων συνεπειών της κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού και συντείνουν, μέσω της αλληλεπίδρασής τους, στην επέλευση του συνόλου των επιδιωκόμενων αντιθέτων στον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων²³⁰. Συναφώς, πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν όλες οι δυνάμενες να αποδείξουν ή να θέσουν υπό αμφισβήτηση τον εν λόγω δεσμό περιστάσεις, όπως το χρονικό διάστημα εφαρμογής, το περιεχόμενο, περιλαμβανομένων των μεθόδων που εφαρμόστηκαν και, συνακόλουθα, ο σκοπός των διαφόρων επιδίκων ενεργειών. Επομένως, θα ήταν τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί μια συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις²³¹. Τα στοιχεία και οι περιστάσεις που κρίνονται συναφή εξετάζονται στο σύνολό τους για την εξαγωγή συμπεράσματος^{232,233}.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Εισαγωγή

Η υιοθέτηση του μοντέλου απευθείας χρεώσεων (DAF) για τις διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM

Εγχώριες (εκτός του Συστήματος DIASATM) και Διασυννοριακές συναλλαγές ανάληψης μετρητών

123. Αναφορικά με τις *off-us* (ή *not-on-us*) συναλλαγές, δηλαδή τις συναλλαγές στις οποίες ο εκδότης και ο αποδέκτης πάροχος δεν ταυτίζονται, πριν την εφαρμογή της άμεσης χρέωσης (DAF) από τις ελληνικές αποδέκτριες τράπεζες, η χρέωση του καρτούχου για τις συναλλαγές

²²⁹ Βλ. σχετικά ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/00P, C-205/00P, C-211/00P, C-213/00P, C-217/00P και C-219/00P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, ό.π., σκ. 260. Η απόσταση δε κάποιων μηνών μεταξύ των εκδηλώσεων της συμπράξεως είναι αμελητέα στο πλαίσιο μιας σφαιρικής συμπεριφοράς που εφαρμόζεται επί σειρά ετών.

²³⁰ Βλ., ενδεικτικά, αποφάσεις ΔΕΕ C-239/11P, C-489/11P και C-498/11P, *Siemens, Mitsubishi, Toshiba κατά Επιτροπής*, σκ. 247-248. Βλ., υπό την έννοια αυτή, ΓενΔΕΕ T-101/05 και T-111/05, *BASF και UCB κατά Επιτροπής*, σκ. 179-181, ΓενΔΕΕ T-446/05, *Amann & Söhne GmbH & Co. KG και Cousin Filtrerie SAS κατά Επιτροπής*, σκ. 92. Συναφώς, βλ. και ΓενΔΕΕ T-385/06, *Aalberts Industries NV και λοιπών κατά Επιτροπής*, σκ. 88 («Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι η έννοια του ενιαίου σκοπού δεν μπορεί να καθορίζεται μέσω της γενικής αναφοράς στη στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της αφορώσας την παράβαση αγοράς, καθόσον ο επηρεασμός του ανταγωνισμού συνιστά, είτε ως αντικείμενο είτε ως αποτέλεσμα, ένα από τα αρρήκως μεταξύ τους συνδεόμενα ουσιώδη στοιχεία κάθε συμπεριφοράς επιπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου [101 παρ. 1 ΣΛΕΕ]. Ένας τέτοιος ορισμός της έννοιας του ενιαίου σκοπού θα οδηγούσε στον εν μέρει περιορισμό του περιεχομένου της έννοιας της ενιαίας και αδιάλειπτης παραβάσεως, καθ' ο μέτρο θα είχε ως συνέπεια ότι πολλές σχετικές με κάποιον οικονομικό τομέα συμπεριφορές, απαγορευόμενες από το άρθρο [101 παρ. 1 ΣΛΕΕ], θα έπρεπε να χαρακτηρίζονται συστηματικά ως συστατικά στοιχεία ενιαίας παραβάσεως [...]»).

²³¹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-6/89, *Enichem Anic SpA κατά Επιτροπής (Polypropylene)*, σκ. 204.

²³² Βλ. ΓενΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-259/02 έως T-264/02 και T-271/02, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG και λοιπών κατά Επιτροπής*, σκ. 121.

²³³ Για τη σχετική δε, εκτίμηση παρέχεται στην Επιτροπή περιθώριο και διακριτική ευχέρεια εκτιμήσεως, καθώς οι ποικίλες παράμετροι σταθμίζονται διαφορετικά στο πλαίσιο των πραγματικών περιστατικών κάθε επιμέρους υπόθεσης. Υπό το πρίσμα δε της προαναφερθείσας νομολογίας, για τη διαπίστωση του ενιαίου χαρακτήρα της παράβασης πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν κάθε παράμετρος, η οποία είναι αντικειμενικά ικανή, στο πλαίσιο των ειδικών συνθηκών της κάθε υπόθεσης, να επιβεβαιώσει ή να θέσει υπό αμφισβήτηση τη στοίχιση διαφόρων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον ίδιο σκοπό, ως συστατικών στοιχείων ενός συνολικού σχεδίου, ήτοι μιας και μόνης παραβάσεως. Βλ. J Faull και A Nikpay (Eds.), *The EC Law of Competition* (3η έκδοση, Oxford University Press 2014), παρ. 8.462.

ανάληψης μετρητών που πραγματοποιούνταν με ελληνικές και αλλοδαπές κάρτες που έχουν εκδοθεί σε συνεργασία με τους Διεθνείς Οργανισμούς Πληρωμών, από τρίτες τράπεζες ή τρίτους Παρόχους Υπηρεσιών Πληρωμών (εφεξής και «ΠΥΠ») που δεν συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, οριζόταν από την εκδότρια τράπεζα με βάση τον τιμοκατάλογο της. Αντιθέτως, η αποδέκτρια τράπεζα δεν χρέωνε τους καρτούχους, καθώς λάμβανε αποζημίωση από την εκδότρια τράπεζα, μέσω του εκάστοτε Διεθνούς Σχήματος, που αναλάμβανε και την διόδευση και εκκαθάριση των συναλλαγών.

124. Ειδικότερα, όσον αφορά τις συναλλαγές που πραγματοποιούνταν με κάρτες που έχουν εκδοθεί σε συνεργασία με τη MasterCard, η αμοιβή που λάμβανε η αποδέκτρια τράπεζα (ATM Service Fee ή Interchange Fee) καθοριζόταν από το Διεθνές Σχήμα και καταβαλλόταν από την εκδότρια στην αποδέκτρια εταιρία προκειμένου να αποζημιωθεί η τελευταία για τα έξοδα που αναλάμβανε για την εξυπηρέτηση των αναγκών ανάληψης μετρητών του κατόχου κάρτας της εκδότριας με χρήση κάρτας με τα σήματα MasterCard ή Maestro. Επισημαίνεται ότι το ύψος του ATM Service Fee είναι προκαθορισμένο²³⁴ και ισχύει στην περίπτωση που η εκδότρια και η αποδέκτρια εταιρία δεν έχουν συνάψει διαφορετική συμφωνία μεταξύ τους. Επιπλέον, η Mastercard δεν εισπράττει οποιοδήποτε μέρος του ATM Service Fee.
125. Με τη σειρά της η εκδότρια εταιρία, μπορεί να χρεώνει τους κατόχους κάρτας της για τις *off us* συναλλαγές, όταν χρησιμοποιούν ATM εκτός του δικτύου της. Σύμφωνα με την Mastercard οι χρεώσεις αυτές σκοπό έχουν τουλάχιστον εν μέρει να καλύψουν το κόστος της εκδότριας εταιρίας για την πληρωμή του ATM Service Fee. Ωστόσο, οι χρεώσεις αυτές ορίζονται από την εκδότρια τράπεζα²³⁵.
126. Αντιστοίχως, για τις συναλλαγές που πραγματοποιούνταν με κάρτες που έχουν εκδοθεί σε συνεργασία με τη Visa, η αμοιβή που καταβάλλεται στην αποδέκτρια τράπεζα από την εκδότρια για την παροχή πρόσβασης σε μετρητά στους πελάτες τους (Cash Disbursement Fees – CDFs) καθορίζεται από το Διεθνές Σχήμα. Η Visa ορίζει τα προεπιλεγμένα CDFs για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών στις οποίες ισχύουν οι κανόνες της Visa, [...] ²³⁶.
127. Αναφορικά με την αμοιβή των εκδοτριών εταιριών, οι κανόνες του συστήματος πληρωμών Visa, δεν προβλέπουν συγκεκριμένα την αποζημίωση των εκδοτών όταν ένας κάτοχος κάρτας κάνει ανάληψη μετρητών από ATM τρίτης τράπεζας. Ωστόσο, ο εκδότης μπορεί να επιδιώξει να ανακτήσει τα κόστη που σχετίζονται με αυτές τις συναλλαγές (συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε CDF που απαιτείται να καταβάλει στην αποδέκτρια εταιρία) εισπράττοντας μια προμήθεια «off-us» ή «disloyalty» που στη συνέχεια θα εμφανιστεί στην κατάσταση κίνησης της εκδότριας εταιρίας. Εναλλακτικά, οι εκδότες μπορούν να επιδιώξουν την ανάκτηση αυτών

---

²³⁴ Βλ. την [...] οι τιμές ATM Service Fees που ορίζει η MasterCard διαφέρουν από κράτος σε κράτος και καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένους παράγοντες σε κάθε κράτος. Επιπλέον, η MasterCard ορίζει προεπιλεγμένες τιμές Service Fees για ενδοπεριφερειακές συναλλαγές ATM (π.χ. διασυνοριακές συναλλαγές ATM εντός Ευρώπης) και διαπεριφερειακές συναλλαγές ATM (π.χ. διασυνοριακές συναλλαγές ATM μεταξύ γεωγραφικών περιοχών, όπως οι ΗΠΑ και η Ευρώπη).

²³⁵ [...].

²³⁶ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. [...].

των εξόδων από τους κατόχους καρτών μέσω μηνιαίας ή άλλης περιοδικής προμήθειας λογαριασμού²³⁷.

128. Το χρονικό διάστημα 2018-2019, οι ελληνικές αποδέκτριες τράπεζες εφάρμοσαν άμεση χρέωση (DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες έκδοσης εγχώριων καρτών που δεν συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, καθώς και στις κάρτες αλλοδαπών εκδοτών.
129. Αναλυτικότερα, ακολουθεί πίνακας στον οποίο αποτυπώνεται η εν λόγω χρέωση, η ημερομηνία εφαρμογής της, καθώς και η ημερομηνία ενημέρωσης των πελατών της κάθε τράπεζας:

Αναλήψεις μετρητών κάρτες εκδόσεως αλλοδαπών εκδοτών						
Τράπεζα	Ύψος χρέωσης DAF (σε €)		Ημερομηνία επιβολής DAF		Ημερομηνία δημόσιας ανακοίνωσης	
			[...] ²³⁹	[...] ²⁴⁰	[...]	[...]
[...] ²³⁸	[...]		[...] ²³⁹	[...] ²⁴⁰	[...]	[...]
[...]	[...]	[...] ²⁴¹	[...] ²⁴²		[...] ²⁴³	
[...]	[...]		[...]		[...] ²⁴⁴	
[...]	[...]		[...] ²⁴⁵		[...] ²⁴⁶	
Αναλήψεις μετρητών κάρτες εγχώριων, εκτός DIASATM, εκδοτών						

²³⁷ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. [...].

²³⁸ Κατά δήλωση της Τράπεζας Πειραιώς, «[η] ενημέρωση των πελατών έγινε με μήνυμα στην οθόνη του ATM, από την ημερομηνία εφαρμογής της εν λόγω χρέωσης»· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 επιστολή της Τρ. Πειραιώς, ερ. 1.

²³⁹ Αφορά στη χρέωση κατόχων καρτών εκδόσεως τρίτων ΠΥΠ του εξωτερικού με εξαίρεση τις χώρες του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA)· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς, ερ. 1.

²⁴⁰ Αφορά στη χρέωση κατόχων καρτών εκδόσεως τρίτων ΠΥΠ του εξωτερικού για τις χώρες του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA)· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς, ερ. 1.

²⁴¹ Η σχετική προμήθεια αυξήθηκε από €[...] σε €[...] στις 29.07.2019· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, ερ. 2.

²⁴² Αφορά κάρτες Visa και MasterCard εκδόσεως τρίτων ΠΥΠ του εξωτερικού. Η χρέωση DAF στις κάρτες CUP εφαρμόστηκε αργότερα, στις 20.05.2019· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, ερ. 2.

²⁴³ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, ερ. 2.

²⁴⁴ [...]. Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 910/30.1.2023 επιστολή της Alpha Bank, ερ. 1 (έμφαση της Υπηρεσίας. Εξ αυτού συνάγεται ότι η ημερομηνία ενημέρωσης του κοινού ταυτίζεται με την ημερομηνία επιβολής του DAF σε διασυνοριακές συναλλαγές ανάληψης μετρητών.

²⁴⁵ Αφορά χρέωση καρτών VISA και MasterCard· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.1.2023 επιστολή της Eurobank, ερ. 3.

²⁴⁶ [...]. Εξ αυτού συνάγεται ότι η ημερομηνία ενημέρωσης του κοινού ταυτίζεται με την ημερομηνία επιβολής του DAF σε διασυνοριακές συναλλαγές ανάληψης μετρητών.

Τράπεζα	Ύψος χρέωσης DAF (σε €)	Ημερομηνία επιβολής DAF	Ημερομηνία δημόσιας ανακοίνωσης
[...]	[...]	[...] ²⁴⁷	[...] ²⁴⁸
[...]	[...] [...] ²⁴⁹	[...]	[...] ²⁵⁰
[...]	[...]	[...]	[...] ²⁵¹
[...]	[...]	[...] ²⁵² [...] ²⁵³	[...] [...] ²⁵⁴

130. Αναφορικά με τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται με χρήση κάρτας έκδοσης με σήμα της MasterCard, με την εφαρμογή της άμεσης χρέωσης (DAF) από τις αποδέκτριες εταιρίες, σταμάτησε να χρεώνεται η εκδότρια τράπεζα με το ATM Service Fee, καθώς σύμφωνα με τους Κανονισμούς Επεξεργασίας Συναλλαγών της MasterCard, όταν σε μια συναλλαγή εφαρμόζεται ATM Access Fee, δεν εφαρμόζεται ATM Service Fee²⁵⁵.
131. Αντιστοίχως, σύμφωνα με τους κανόνες της Visa, η εφαρμογή της άμεσης χρέωσης (DAF) από τις αποδέκτριες εταιρίες, δεν επιτρέπεται για τις εγχώριες συναλλαγές εκτός εάν η εθνική νομοθεσία ή κανονισμός ορίζουν διαφορετικά, ενώ όταν χρεώνεται DAF, δεν είναι πληρωτέο κάποιο CDF. Αντιθέτως, για τις ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές συναλλαγές²⁵⁶ ανάληψης μετρητών, οι κανόνες του συστήματος πληρωμών Visa επιτρέπουν στις αποδέκτριες εταιρίες να χρεώνουν DAF στους κατόχους καρτών Visa²⁵⁷.

Εγχώριες συναλλαγές ανάληψης μετρητών στο πλαίσιο του Συστήματος DIASATM

Ιστορική αναδρομή – Η υπ’ αριθ. 408/2008 Απόφαση της ΕΑ

132. Δεν είναι πρώτη φορά που η ΕΑ ερευνά τις διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM. Συγκεκριμένα, στις 29.7.2008, είχε εκδώσει την υπ’ αριθ.

²⁴⁷ Βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 επιστολή της Τρ. Πειραιώς, ερ. 1.

²⁴⁸ [...]. βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 επιστολή της Τρ. Πειραιώς, ερ. 1.

²⁴⁹ Η σχετική προμήθεια αυξήθηκε από €[...] σε €[...] στις 29.7.2019· βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, ερ. 1.

²⁵⁰ Βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, ερ. 1.

²⁵¹ [...] βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 910/30.1.2023 επιστολή της Alpha Bank, ερ. 1 (έμφαση της Υπηρεσίας. Εξ αυτού συνάγεται ότι η ημερομηνία ενημέρωσης του κοινού ταυτίζεται με την ημερομηνία επιβολής του DAF σε διασυνοριακές συναλλαγές ανάληψης μετρητών.

²⁵² Αφορά κάρτες Visa· βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 7528/5.8.2022 επιστολή της Eurobank, ερ. 2.

²⁵³ Αφορά κάρτες MasterCard· βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 7528/5.8.2022 επιστολή της Eurobank, ερ. 2.

²⁵⁴ Βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 7528/5.8.2022 επιστολή της Eurobank, ερ. 2.

²⁵⁵ Βλ. την [...]. Στην επιστολή διευκρινίζεται ότι πέραν αυτού, [...]

²⁵⁶ Σύμφωνα με [...], οι ενδοπεριφερειακές συναλλαγές είναι οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται με κάρτες που έχουν εκδοθεί σε χώρα εντός της περιοχής Visa Europe (εκτός από την Ελλάδα), ενώ οι διαπεριφερειακές είναι οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται με κάρτες που έχουν εκδοθεί σε χώρα εκτός της περιοχής Visa Europe.

²⁵⁷ [...].

408/2008 Απόφαση επί της Εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού σχετικά με την «Αυτεπάγγελτη Έρευνα για τα Διατραπεζικά Συστήματα DIASDEBIT, DIASATM και DIASTRANFER», η οποία αφορούσε στον ενδεχόμενο καθορισμό τιμών μέσω πολυμερών διατραπεζικών προμηθειών στα προαναφερθέντα συστήματα. Στην εν λόγω απόφαση, κατά πλειοψηφία, έγιναν δεκτές δεσμεύσεις που προτάθηκαν από τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι οποίες είχαν ισχύ έως την 1.8.2010.

133. Από την λήξη ισχύος των προαναφερθεισών δεσμεύσεων, τα πιστωτικά ιδρύματα, μέλη του συστήματος DIASATM, προχώρησαν σε σύναψη διμερών συμφωνιών για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών και ερώτησης υπολοίπου. Με τις εν λόγω συμφωνίες καθοριζόταν, σε διμερές επίπεδο, η σχετική προμήθεια που απέδιδε η τράπεζα η οποία είχε εκδώσει την κάρτα (εκδότρια τράπεζα-issuer) στην τράπεζα στην οποία άνηκε το ATM που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συναλλαγή (πληρώτρια/αποδέκτρια τράπεζα – acquirer). Σημειώνεται ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν τροποποιήθηκαν μέχρι και τα μέσα του 2019, οπότε και λύθηκαν ως προς το σκέλος της συναλλαγής της ανάληψης μετρητών και έκτοτε ισχύουν μόνον ως προς την προμήθεια ερώτησης υπολοίπου.

Χρεώσεις βάσει των διμερών συμφωνιών αμοιβαίας τιμολόγησης

134. Με βάση τα στοιχεία που προσκόμισαν οι ερευνώμενες Τράπεζες²⁵⁸, ακολουθεί πίνακας με τις συμφωνηθείσες αμοιβές, όσον αφορά τις αναλήψεις μετρητών:

Εκδότρια Τράπεζα	Ετήσιος αριθμός συναλλαγών ανάληψης μετρητών	Πληρώτρια Τράπεζα				
		Τράπεζα Πειραιώς	Εθνική Τράπεζα	Alpha Bank	Eurobank	Τράπεζα Αττικής

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ

135. Όπως φαίνεται παραπάνω, σύμφωνα με τις διμερείς συμφωνίες που είχαν συνάψει οι Τράπεζες μεταξύ τους, οι αμοιβές της αποδέκτριας τράπεζας κυμαίνονταν από € 0,50 έως € 1,00 για ανάληψη μετρητών.
136. Σημειώνεται περαιτέρω ότι οι προμήθειες που αποτυπώνονται στον ανωτέρω πίνακα αποτελούσαν μέρος της τελικής χρέωσης του καρτούχου που πραγματοποιούσε συναλλαγή σε ATM άλλης τράπεζας από την εκδότρια, στην οποία και τηρούσε τον σχετικό λογαριασμό. Η τελική χρέωση του καρτούχου οριζόταν από την εκδότρια τράπεζα με βάση τον τιμοκατάλογό της, ενώ η αποδέκτρια τράπεζα δεν χρέωνε τους καρτούχους. Αυτό συνέβαινε γιατί ουσιαστικά η αποδέκτρια τράπεζα, προσφέροντας τη δυνατότητα συναλλαγών στους πελάτες της εκδότριας τράπεζας, αμειβόταν από την τελευταία, η οποία εν συνεχεία μετακύλυε την εν λόγω αμοιβή στους πελάτες της. Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται οι χρεώσεις με τις οποίες επιβαρύνονταν οι καρτούχοι από την εκδότρια τράπεζα, σε περίπτωση συναλλαγής από ATM τρίτης τράπεζας, μέλος του συστήματος DIASATM (προμήθεια «issuing fee»)^{259,260}.

²⁵⁸ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 7539/8.8.2022, 7328/1.8.2022, 7551/8.8.2022, 7528/5.8.2022 και 7281/1.8.2022 επιστολές παροχής στοιχείων των Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank, αντίστοιχα.

²⁵⁹ [...].

²⁶⁰ [...].

Εκδότρια Τράπεζα	Τελική Χρέωση πελάτη για ανάληψη μετρητών από ΑΤΜ άλλης τράπεζας
------------------	--

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ με βάση τους προσκομισθέντες εκ μέρους των τραπεζών τιμοκαταλόγους προμηθειών κατά τις αντίστοιχες υποβολές στοιχείων του έτους 2021 (βλ. σχετ. Ενότητα «Η έρευνα της Υπηρεσίας» ανωτέρω).

137. Σύμφωνα λοιπόν, με τους τιμοκαταλόγους των εκδοτριών τραπεζών, οι πελάτες τους, σε περίπτωση ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων τραπεζών (που συμμετείχαν στο σύστημα DIASATM), χρεώνονταν από € 0,85 έως € 2,2, ανάλογα με την εκδότρια τράπεζα και το ποσό ανάληψης.
138. Ωστόσο, από τον Ιούλιο του 2019, εφαρμόστηκε από τις τράπεζες-μέλη του συστήματος DIASATM νέο σύστημα τιμολόγησης για τις *off-us* συναλλαγές ανάληψης μετρητών, με την εφαρμογή προμήθειας απευθείας χρέωσης Direct Access Fee (DAF) και στις συναλλαγές του συγκεκριμένου δικτύου. Υπενθυμίζεται ότι η προμήθεια DAF, είχε ήδη εφαρμοστεί σταδιακά στις διασυνοριακές και εγχώριες, εκτός συστήματος DIASATM, αναλήψεις μετρητών που διοδεύονταν και εκκαθαρίζονταν μέσω των Διεθνών Σχημάτων²⁶¹. Εξαίρεση από την εφαρμογή της εν λόγω προμήθειας αποτελούσαν οι συναλλαγές που εκκαθαρίζονταν μέσω συστήματος ΔΙΑΣ, καθώς σε αυτήν την περίπτωση ίσχυαν οι προαναφερθείσες διμερείς συμφωνίες μεταξύ των τραπεζών.
139. Εφαρμόζοντας το συγκεκριμένο μοντέλο τιμολόγησης, η εκδότρια τράπεζα παύει πλέον να αποδίδει αμοιβή στην αποδέκτρια τράπεζα, καθώς η ίδια η αποδέκτρια τράπεζα λαμβάνει απευθείας την προμήθεια από τον καρτούχο, ο οποίος πραγματοποιεί τη συναλλαγή ανάληψης μετρητών. Αναλυτικότερα, ακολουθεί πίνακας στον οποίο αποτυπώνεται η εν λόγω χρέωση, η ημερομηνία εφαρμογής της, καθώς και η ημερομηνία ενημέρωσης των πελατών της κάθε τράπεζας²⁶²:

²⁶¹ Εξαίρεση σε αυτό αποτελεί η Attica Bank, η οποία εφάρμοσε DAF από το δίκτυο ΑΤΜ της, ταυτόχρονα, για όλα τα είδη καρτών (χρεωστικών, πιστωτικών και προπληρωμένων), που έχουν εκδοθεί από τρίτους παρόχους, τόσο για όσους συμμετέχουν στο δίκτυο DIASATM, όσο για όσους δεν συμμετέχουν στο δίκτυο DIASATM, καθώς και για αλλοδαπούς παρόχους την 26.8.2019 (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 207/11.1.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της Attica).

²⁶² [1] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7539/8.8.2022 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς, ερ. 4.

[2] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5104/2.8.2019 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, σημ. Ι. Επιπλέον, σημειώνεται ότι έως 28.7.2019, η εν λόγω χρέωση ήταν € 2,00 (βλ. τιμολόγιο λοιπών εργασιών Εθνικής Τράπεζας 22.7.2019 και υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 παροχή στοιχείων εκ μέρους της τράπεζας).

[3] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7551/8.8.2022 επιστολή της Alpha Bank, ερ. 2.

[4] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.1.2023 επιστολή της Eurobank, ερ. 1.

[5] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7281/1.8.2022 επιστολή της Attica Bank, ερ. 2. Το ακριβές ποσό της χρέωσης DAF που επέβαλλε η Attica (€ 2,00) δημοσιοποιήθηκε σε ακόμα μεταγενέστερο στάδιο, με την ανάρτηση στις 26.7.2019, στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, της υπ' αριθ. 4377/26.7.2019 εγκυκλίου της Υποδιεύθυνσης Οργάνωσης της Διεύθυνσης Πληροφορικής και Οργάνωσης της Attica· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7281/1.8.2022 επιστολή της Attica ό.π. Επιπλέον, στην υπ' αριθ. πρωτ. 1008/1.2.2023 επιστολή της Attica, διευκρινίστηκε ότι το χρονικό διάστημα από 22.7.2019-26.8.2019 και λόγω της παύσης ισχύος των διμερών συμφωνιών για χρέωση προμήθειας στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από τα ΑΤΜ της Attica με χρήση καρτών εκδοθεισών από άλλους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, το καθεστώς αμοιβής της Τράπεζας ως αποδέκτρια τράπεζα ήταν μηδενικό.

Τράπεζα	Ύψος χρέωσης DAF (σε Ευρώ)	Ημ/νία επιβολής DAF εντός DIASATM	Ημ/νία δημόσιας ανακοίνωσης
---------	-------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ

140. Σημειώνεται ότι, παράλληλα, τροποποιήθηκαν τα ποσά χρέωσης της προμήθειας που η εκδότρια τράπεζα χρεώνει τον καρτούχο – πελάτη της (*issuing fee*) σε περίπτωση ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ άλλης τράπεζας. Διευκρινίζεται ότι η εν λόγω προμήθεια έρχεται επιπρόσθετα και είναι ανεξάρτητη από το DAF, το οποίο όπως προαναφέρθηκε, χρεώνεται από την αποδέκτρια τράπεζα. Στον ακόλουθο πίνακα εμφανίζεται η προμήθεια που χρεώνει η εκδότρια τράπεζα στους καρτούχους της σε περίπτωση ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτης τράπεζας^{263,264}.

Εκδότρια Τράπεζα	Προμήθεια (issuing fee)
------------------	----------------------------

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ

141. Συμπερασματικά, με βάση τα ανωτέρω αναφερόμενα, η τελική χρέωση του καρτούχου που πραγματοποιεί τη συναλλαγή είναι το άθροισμα του DAF και του *issuing fee*. Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η τελική χρέωση την οποία επιβαρύνεται ο πελάτης με την εφαρμογή του νέου τιμολογιακού μοντέλου:

Τελική Χρέωση Καρτούχου για Ανάλυση Μετρητών					
Εκδότρια Τράπεζα	Αποδέκτρια Τράπεζα				
	Τράπεζα Πειραιώς	Εθνική Τράπεζα	Alpha Bank	Eurobank	Τράπεζα Αττικής

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ

142. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία, από τον Ιούλιο 2019 και μετά, η επιβάρυνση των καρτούχων για μία συναλλαγή ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτης τράπεζας εντός συστήματος DIASATM, κυμαίνεται από € 2,6 έως € 3,75 ανάλογα την εκδότρια και την αποδέκτρια τράπεζα.
143. Για την καλύτερη κατανόηση της αλλαγής του τιμολογιακού μοντέλου, καθώς και της επιβάρυνσης που συνεπάγεται για τον καταναλωτή, ακολουθεί πίνακας με τις τελικές χρεώσεις για ανάληψη μετρητών, λαμβάνοντας υπόψη την κλιμακωτή διαβάθμιση των χρεώσεων που

²⁶³ Σημειώνεται ότι η Εθνική Τράπεζα, από τον Ιούλιο του 2019, οπότε άλλαξε το τιμολογιακό μοντέλο είχε μηδενική προμήθεια, όμως στις 20.7.2022 η προμήθειά της έγινε € 0,75 (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7328/1.8.2022 επιστολή παροχής στοιχείων της Εθνικής Τράπεζας).

²⁶⁴ Βλ. τους προσκομισθέντες εκ μέρους των τραπεζών τιμοκαταλόγους στο πλαίσιο των υποβολών στοιχείων του έτους 2021 (βλ. Ενότητα «Η έρευνα της Υπηρεσίας» κατωτέρω) αλλά και τις υπ' αριθ. πρωτ. 7983/1.9.2022, 7328/1.8.2022, 8176/8.9.2022, 475/17.1.2022 και 207/11.1.2023 υποβολές στοιχείων εκ μέρους των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank, αντίστοιχα.

υπήρχε όταν ίσχυαν οι διμερείς συμφωνίες μεταξύ των τραπεζών, καθώς η τελική χρέωση στον πελάτη ήταν κλιμακωτή, ανάλογα με το ποσό ανάληψης:

Ανάληψη μετρητών											
Εκδότρια Τράπεζα	Αποδέκτρια Τράπεζα										
	Τράπεζα Πειραιώς		Εθνική Τράπεζα		Alpha Bank		Eurobank		Τράπεζα Αττικής		
	Διμερείς Συμφωνίες	DAF+ Issuing Fee	Διμερείς Συμφωνίες	DAF+ Issuing Fee	Διμερείς Συμφωνίες	DAF+ Issuing Fee	Διμερείς Συμφωνίες	DAF+ Issuing Fee	Διμερείς Συμφωνίες	DAF+ Issuing Fee	

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ

144. Στις Ενότητες που ακολουθούν παρατίθενται τα ευρήματα από την έρευνα της Υπηρεσίας ανά διερευνώμενη παράβαση.

Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM

Συντονισμένη επιβολή DAF (α) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εξωτερικού και (β) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης

145. Ως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, πριν την εφαρμογή της άμεσης χρέωσης (DAF) από τις ελληνικές αποδέκτριες τράπεζες, η χρέωση του καρτούχου για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών που πραγματοποιούνταν με ελληνικές, αλλά και αλλοδαπές κάρτες που έχουν εκδοθεί σε συνεργασία με τους Διεθνείς Οργανισμούς Πληρωμών, από τρίτες τράπεζες ή τρίτους Παρόχους Υπηρεσιών Πληρωμών (ΠΥΠ) που δεν συμμετέχουν στο DIASATM, οριζόταν από την εκδότρια τράπεζα με βάση τον τιμοκατάλογό της. Αντιθέτως, η αποδέκτρια τράπεζα δεν χρέωνε τους καρτούχους, καθώς λάμβανε αποζημίωση από την εκδότρια τράπεζα, μέσω του εκάστοτε Σχήματος.
146. Ειδικότερα, η αμοιβή που λάμβανε η αποδέκτρια τράπεζα καθοριζόταν από το Διεθνές Σχήμα και καταβαλλόταν από την εκδότρια στην αποδέκτρια εταιρία για να αποζημιώσουν την τελευταία για τα έξοδα που υφίσταται για την εξυπηρέτηση των αναγκών ανάληψης μετρητών του κατόχου κάρτας της εκδότριας.
147. Όπως αναφέρουν στις ΠΔΔ τους οι Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Eurobank, «[τ]ο καλοκαίρι του 2016, η VISA τροποποίησε τους κανόνες της για την λειτουργία και τις χρεώσεις των ATM, επιτρέποντας ουσιαστικά στους διαχειριστές των ATM (acquirers) την επιβολή «άμεσων χρεώσεων» (ATM Access Fees), δηλαδή προμηθειών που θα εισπράττονται άμεσα κατά την ανάληψη από το ATM. Περαιτέρω, κατά το στάδιο διερεύνησης της εισαγωγής του νέου μοντέλου, οι τράπεζες κλήθηκαν να εφαρμόσουν τους κανόνες (“Rules”) των Διεθνών Σχημάτων Καρτών, MasterCard και Visa, που ήταν διαφορετικοί μεταξύ τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες ενεργοποίησαν διαδικασίες διαβούλευσης και είχαν επικοινωνίες με τα εν λόγω Διεθνή Σχήματα προς υποστήριξη της θέσης τους ότι οι σχετικοί κανόνες («Rules») των Σχημάτων θα έπρεπε να προσαρμοστούν, επιτρέποντας στους διαχειριστές των ATM (acquirers) την δυνατότητα επιβολής DAF, ζητώντας σχετικώς και τη συνδρομή της EET»²⁶⁵.

²⁶⁵ Βλ. σχετικά και την υπ’ αριθ. πρωτ. 8874/14.11.2023 ΠΔΔ της EET.

148. Συναφώς, η Τράπεζα Πειραιώς επισημαίνει περαιτέρω ότι «είχε ήδη από τις αρχές του 2016 εξετάσει το ενδεχόμενο εισαγωγής DAF και, για τον σκοπό αυτό, είχε επικοινωνήσει ατομικά και απευθείας με τα Σχήματα. Ειδικότερα, την [...] απύθυνε αρχικά ερώτημα προς την [...] για το εάν επιτρέπεται η εισαγωγή της εν λόγω χρέωσης βάσει των κανόνων της και την [...] [...] διευκρίνισε ότι αυτό θα ήταν δυνατόν, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Αντίστοιχη κατανόηση για τη δυνατότητα εισαγωγής DAF είχε η Πειραιώς κατά την περίοδο του καλοκαιριού 2016 σε συνέχεια της σχετικής αλλαγής των κανόνων της Visa. Έτσι, η Πειραιώς προχώρησε ήδη στις 15.03.2018 σε ενημέρωση των Σχημάτων για την πρόθεσή της να εισαγάγει DAF σε συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM της.

Η επιχειρηματική προσέγγιση της Πειραιώς είχε εξαρχής ως στόχο την ολική μετάπτωση σε ένα σύστημα για το σύνολο των συναλλαγών (εντός και εκτός DIASATM)²⁶⁶.

Περαιτέρω, κατά την ερμηνεία της Τράπεζας, το DAF θα έπρεπε να ισχύσει για το σύνολο των συναλλαγών, τόσο εντός, όσο και εκτός DIASATM, με γνώμονα τις αρχές του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366 (PSD2).

Ήδη από την 01.06.2018, η Πειραιώς είχε εκκινήσει τεχνικές δοκιμές για την μετάπτωση στο μοντέλο DAF στο σύνολο των συναλλαγών ανάληψης μετρητών από ATM (εντός και εκτός DIASATM) και είχε κάνει εσωτερικές κοστολογικές ασκήσεις [...]»²⁶⁷.

149. Στο ίδιο πλαίσιο, η Εθνική Τράπεζα αναφέρει πως «[μ]ετά την κοινοποίηση της αλλαγής των Rules από τη VISA, η Εθνική ξεκίνησε τουλάχιστον από το καλοκαίρι του 2017 να διερευνά εσωτερικά την αλλαγή της τιμολογιακής της πολιτικής στα ATM της, με τη μετάπτωση στο νέο μοντέλο. Ειδικότερα, τον Ιούνιο του 2017, υπεβλήθη από την Υποδ/ση ATM Strategy της Δ/σης Ψηφιακών Καναλιών της Τράπεζας προς τη Δ/ση Επιχειρηματικής Ανάλυσης, Αίτημα για υλοποίηση νέου έργου υπό την ονομασία «Project Net», και τίτλο: Χρέωση σταθερής προμήθειας ανά συναλλαγή σε αναλήψεις ξένων πιστωτικών και χρεωστικών καρτών. Στην Περιγραφή των απαιτήσεων του νέου έργου αναφερόταν: «Για όλες τις συναλλαγές αναλήψεων των ξένων καρτούχων Visa – MC στα ATM του Εθνοδικτύου, εκτός από αυτές στις οποίες παρέχεται η υπηρεσία DCC (Dynamic Currency Conversion) και γίνεται αποδεκτή από τον καρτούχο (κωδ. 09), ζητείται η παύση καθορισμού χρέωσης προμήθειας όπως ορίζεται από τους διεθνείς οργανισμούς Visa και Mastercard και η δημιουργία σταθερής χρέωσης προμήθειας (flat fee) 2€ ανά συναλλαγή ανάληψης απευθείας από την Τράπεζα...». Ειδικότερα, όπως σημειώθηκε στον σχολιασμό του αιτήματος από στέλεχος της Τράπεζας: «Το αίτημα ερευνάται με τους Οργανισμούς MasterCard & Visa: 1. MasterCard: Είναι επιτρεπτό με τις εξής προϋποθέσεις: i. [...]»²⁶⁸.

150. Τέλος, η Eurobank δηλώνει στην ΠΔΔ της ότι «είχε προβεί μεμονωμένα στην εκπόνηση και εκτέλεση σχετικού ειδικού έργου για την εισαγωγή του DAF αρχικά στις αλλοδαπές συναλλαγές ήδη από το 2016. Σκοπός της ήταν η αύξηση των εσόδων της μέσω της αξιοποίησης του τουριστικού κεφαλαίου. Υπήρξε το εγκεκριμένο και προτεραιοποιημένο έργο [...]», ενώ ήδη από το 2017 απεστάλη και σχετικό ερώτημα στη Νομική Υπηρεσία. Αρχική επιδίωξη της

²⁶⁶ [...]

²⁶⁷ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8872/14.11.2023 ΠΔΔ της Τράπεζας Πειραιώς.

²⁶⁸ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8892/14.11.2023 ΠΔΔ της Εθνικής Τράπεζας.

Τράπεζας ήταν η εισαγωγή του DAF στις διασυνοριακές αναλήψεις μετρητών λόγω της αυξημένης ζήτησής τους από τους επισκέπτες της χώρας ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από αναλήψεις μετρητών στα ATM της Τράπεζας προέρχονται από τους ξένους που επισκέπτονται την Ελλάδα και όχι από τους Έλληνες που κάνουν χρήση των ATM's χωρίς να είναι πελάτες της Τράπεζας. Ενδεικτικά, για το 2022 τα έσοδα από την προμήθεια DAF στα ATM's μας από χρεωστικές κάρτες έκδοσης αλλοδαπών ιδρυμάτων ανήλθε στα [...]»²⁶⁹.

151. Σε κάθε περίπτωση, οι ως άνω Τράπεζες (Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Eurobank) και η Alpha Bank ρητά και ανεπιφύλακτα παραδέχονται τη συμμετοχή τους σε εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με την κατά περίπτωση αποδιδόμενη παράβαση σε εκάστη εξ αυτών, ήτοι τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης *direct access fee – DAF*) για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών («ΠΥΠ») εκτός του συστήματος DIASATM, για τις **Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Alpha Bank**, καθώς και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της συγκεκριμένης χρέωσης, για τις **Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα και Eurobank**, κατά παράβαση των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ. Για τη στοιχειοθέτηση της εξεταζόμενης πρακτικής αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα:
152. Σε εσωτερική επικοινωνία στη Eurobank στις **29.3.2018** στο πλαίσιο σχεδιασμού σχετικά με την (πilotική) εφαρμογή DAF στις συναλλαγές αναλήψεων εκτός ΔΙΑΣ²⁷⁰, καταγράφεται ότι [...]»²⁷¹.
153. Σε συνέχεια της ανωτέρω επικοινωνίας, στις [...]σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Eurobank αναφέρεται σχετικά²⁷²
- [...]
154. Την [...] σε έτερη εσωτερική επικοινωνία στη **Eurobank** με θέμα [...]»²⁷³, [...]»²⁷⁴ [...].
155. Στις [...] πραγματοποιείται συνάντηση εσωτερικά στη **Eurobank** με θέμα [...]»²⁷⁵ [...].
156. Ακολούθως, στις [...], σε εσωτερική αλληλογραφία στην **Τράπεζα Πειραιώς** [...]»²⁷⁶, αναφέρεται «[...]».
157. Στις [...] η **Εθνική** εισάγει τη χρέωση DAF στις αναλήψεις με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης (VISA και MC), ύψους €[...] καθώς και στις αναλήψεις με κάρτες εγχώριας έκδοσης παρόχων

²⁶⁹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8891/14.11.2023 ΠΔΔ της Eurobank.

²⁷⁰ Βλ. [...].

²⁷¹ Σημειώνεται ότι σε γενικές γραμμές ως inter(regional) νοούνται οι αναλήψεις με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης εκτός ΕΟΧ, και ως intra(regional) οι αναλήψεις με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης εντός ΕΟΧ. Οι ορισμοί υπόκειται σε μερικές διαφοροποιήσεις αναλόγως του διεθνούς σήματος που αφορούν. Ενδεικτικά [...].

²⁷² Βλ. [...].

²⁷³ Βλ. [...].

²⁷⁴ Όπως εξηγείται με παράδειγμα [...].

²⁷⁵ Βλ. [...] και τα συνημμένα σε αυτό Πρακτικά, μεταξύ στελεχών της Eurobank, [...].

²⁷⁶ Βλ. το από [...].

που δεν συμμετέχουν στο ΔΙΑΣΑΤΜ²⁷⁷ και στις [...] η **Τράπεζα Πειραιώς** εισάγει χρέωση DAF ύψους €[...] στις κάρτες αλλοδαπής έκδοσης εκτός SEPA²⁷⁸.

158. Στις [...] η **Τρ. Πειραιώς** επεκτείνει τη χρέωση DAF ύψους €[...] και στις κάρτες αλλοδαπής έκδοσης εντός χωρών SEPA Την ίδια ημερομηνία ξεκινάει την εφαρμογή και για εγχώριους εκδότες που δεν συμμετέχουν στο DIAS ATM²⁷⁹.
159. Την ίδια ημέρα, [...], η **Eurobank** ξεκινάει την εφαρμογή του DAF ύψους €[...] σε αναλήψεις με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης²⁸⁰ στο σύνολο του στόλου της.
160. Εντός του [...] η **Alpha Bank** προχωράει στην τεχνική προετοιμασία για την εφαρμογή του DAF στις αναλήψεις μετρητών με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην από [...] ²⁸¹ επικοινωνία [...].
161. Στις [...] σε εσωτερική επικοινωνία στην **Τράπεζα Πειραιώς** στο πλαίσιο αντιμετώπισης των [...] ²⁸² για την επιβολή DAF σε κάρτες εγχώριας έκδοσης (εκτός ΔΙΑΣ)²⁸³ αναφέρεται ότι « [...] »²⁸⁴.
162. Κατόπιν της ανωτέρω εσωτερικής επικοινωνίας, ακολουθεί στις [...] σχετική ενημέρωση εσωτερικά στην **Τράπεζα Πειραιώς** σύμφωνα με την οποία²⁸⁵ « [...] ».
163. Την ίδια ημέρα ([...]) σε εσωτερική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της Eurobank με θέμα « [...] »²⁸⁶ [...], αναφέρεται σχετικά με το DAF, μεταξύ άλλων, ότι « [...] ».
164. Στις [...], η Alpha Bank με νέες οδηγίες προς [...] επεκτείνει το εύρος εφαρμογής του DAF στο πλαίσιο του έργου που της έχει αναθέσει, εντάσσοντας πλέον σε αυτό πέρα από τις « [...] / συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες που έχουν εκδοθεί από ιδρύματα εκτός Ελλάδος [...] » και τις συναλλαγές ανάληψης με κάρτες που έχουν εκδοθεί από ιδρύματα εντός Ελλάδας αλλά δεν συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM (δηλαδή εκτός διμερών συμφωνιών)²⁸⁷, ενώ παράλληλα διερευνά τη δυνατότητα αυτή βάσει των κανονισμών των σχημάτων. Εν προκειμένω, ενημερώνονται ότι η Mastercard δεν επιτρέπει την επιβολή DAF στις εγχώριες αναλήψεις σε αντίθεση με τη Visa²⁸⁸.

²⁷⁷ Βλ. ενδεικτικά την υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 απαντητική επιστολή της Εθνικής σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας (ερ. 21 και 1).

²⁷⁸ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 απαντητική επιστολή της Τρ. Πειραιώς σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας (ερ. 1).

²⁷⁹ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 482/17.1.2023 απαντητική επιστολή της Τρ. Πειραιώς σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας (ερ. 1).

²⁸⁰ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.01.2023 απαντητική επιστολή της Eurobank (ερ. 3) σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας.

²⁸¹ Βλ. τα από [...].

²⁸² Τα εν λόγω πρόστιμα επιβλήθηκαν από [...].

²⁸³ Βλ. την από [...] επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Τράπεζας Πειραιώς η οποία [...].

²⁸⁴ Σχετικώς, σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Τράπεζας Πειραιώς από [...], αναφέρεται [...].

²⁸⁵ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Τρ. Πειραιώς ([...]) το οποίο εκτυπώθηκε [...].

²⁸⁶ Βλ. εκτύπωση [...].

²⁸⁷ Βλ. [...].

²⁸⁸ Βλ. την από [...] ηλεκτρονική επικοινωνία αρχικώς από [...] και εν συνεχεία εσωτερικά στην Alpha Bank, η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Alpha Bank. Στην σχετική επικοινωνία [...] επισημαίνει στην Alpha Bank ότι στις εγχώριες συναλλαγές ανάληψης (domestic transactions) δεν

165. Στις [...] στο πλαίσιο εσωτερικής επικοινωνίας στην **Eurobank** σχετικά με πιθανές εναλλακτικές ως προς τη χρέωση ή μη των domestic συναλλαγών, ή χρέωση μόνο των αναλήψεων με Visa και όχι με MasterCard, ή και με τις δύο και της εξέτασης κόστους-οφέλους, αποτυπώνονται τα σχετικά σενάρια για το εύρος επιβολής του DAF και προτείνεται²⁸⁹ [...]»
166. Σε εσωτερική επικοινωνία από [...] μεταξύ στελεχών της **Τράπεζας Πειραιώς** σχετικά με το αίτημα [...] να εξαιρεθούν οι πελάτες της από την επιβολή DAF, κατά την ανάληψη μετρητών από ATM της **Τράπεζας Πειραιώς**, αναφέρεται ότι η εν λόγω εξαίρεση των πελατών της VIVA δεν θα έπληττε οικονομικά την Πειραιώς. Ωστόσο, αναφέρεται ότι εξαιρώντας η Τράπεζα Πειραιώς τους εγχώριους παίκτες (ενν. εκτός του DIASATM) από την επιβολή DAF θα διακινδύνευε μελλοντικές πηγές εσόδων, καθώς η τράπεζα εξέταζε την επέκταση της χρέωσης και στους πελάτες των ελληνικών συστημικών τραπεζών²⁹⁰.
167. Τον Νοέμβριο 2018²⁹¹ προετοιμάζεται στη **Eurobank** μία παρουσίαση της Γενικής Διεύθυνσης Προϊόντων Retail Banking με τίτλο «Cards Acquiring Business – ATM Access Fee» στην οποία αποτυπώνονται και συνοψίζονται τα ανωτέρω σενάρια και συμπεράσματα και σε σχετική εσωτερική επικοινωνία στις [...] καταγράφονται ως «[...]»²⁹².
168. Στις [...] πραγματοποιείται η συνεδρίαση της [...]της ΕΕΤ (ΣΕΠ ή Ε-32) και σε συνέχεια αυτής, σε εσωτερική επικοινωνία στην Τρ. Πειραιώς την ίδια ημέρα με θέμα «[...]», αναφέρεται μεταξύ άλλων²⁹³:
- «4. [...]».
169. Στις [...] η **Eurobank** επέκτεινε την επιβολή DAF ύψους €2,50 στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες VISA εγχώριας έκδοσης παρόχων που δεν συμμετέχουν στο DIASATM^{294,295}.
170. Στις [...] η Mastercard ανακοινώνει, με ισχύ από [...] ότι τροποποιεί τους Κανονισμούς της επιτρέποντας πλέον την επιβολή DAF στις εγχώριες συναλλαγές. Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση «AN 2369-Revised Standards-ATM Surcharging in Greece» «*Mastercard is revising its Standards to permit surcharging on domestic ATM transactions in Greece*» και «*Mastercard will remove the prohibition on ATM surcharges (also referred to as ATM access*

επιτρέπεται η επιβολή DAF και επιβάλλεται πρόστιμο ανά συναλλαγή. Η ενημέρωση αυτή προωθείται εσωτερικά στην Alpha Bank με την επιπλέον συμπλήρωση [...]».

²⁸⁹ Βλ. εκτύπωση [...].

²⁹⁰ Βλ. εκτύπωση [...] ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (απόσπασμα ευρύτερης αλληλογραφίας) μεταξύ στελεχών της Πειραιώς (IA_1), το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 8.11.2019 στην Τρ. Πειραιώς και στο οποίο αναφέρεται σχετικά [...].

²⁹¹ Βλ. εκτύπωση παρουσίας (MN-2), η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη Eurobank.

²⁹² Βλ. εκτύπωση του από 7.11.2018 μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη Eurobank ([...]).

²⁹³ Βλ. εκτύπωση του από 9.11.2018 μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Τρ. Πειραιώς με θέμα «Quick Update from ΣΕΠ» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 8.11.2019 στην Τρ. Πειραιώς (IA-3).

²⁹⁴ Βλ. και παρ. 159 και υποσημ. 280 ανωτέρω.

²⁹⁵ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.01.2023 απαντητική επιστολή της Eurobank (ερ. 3) σε σχετικό ερώτημα της Υπηρεσίας.

lees) for domestic transactions in Greece»²⁹⁶. Στις [...] σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Εθνικής** σχετικά με το ενδεχόμενο μηδενισμού του DAF σε κάρτες ελληνικής έκδοσης (μεταξύ αυτών και πιστωτικές) που δεν εκκαθαρίζονται μέσω της ΔΙΑΣ και οι οποίες χρεώνονται με Access Fee αναφέρεται σχετικά «[...]»²⁹⁷.

171. Εντός του Φεβρουαρίου του 2019 η [...] απευθύνει αιτήματα στις τέσσερις συστημικές τράπεζες για τη σύναψη διμερών συμφωνιών με εκάστη εξ αυτών. Στις [...] πραγματοποιείται εσωτερική συνάντηση στη **Eurobank** αναφορικά με το DAF ενόψει σχετικής ενημέρωσης προς την Εκτελεστική Επιτροπή της Τράπεζας. Σε σχετική εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Eurobank** στις [...] στην οποία μεταξύ άλλων συνοψίζονται τα βασικά σημεία της προαναφερθείσας εσωτερικής συνάντησης²⁹⁸ αναφέρεται σχετικά ότι αποφασίστηκε μεταξύ άλλων «[...]»²⁹⁹ [...].
172. Στις [...] η Alpha Bank προχώρησε στην επιβολή DAF ύψους 2,50€ στις κάρτες αλλοδαπής έκδοσης και εγχώριας έκδοσης παρόχων που δεν συμμετείχαν στο DIAS ATM³⁰⁰.
173. Ομοίως και σε σχετική εσωτερική επικοινωνία στην **Alpha Bank** στις [...] ³⁰¹ στην οποία αναφέρεται [...]».
174. Στις [...], αφού η MC επέτρεψε από 1.3.2019 την επιβολή DAF στις εγχώριες συναλλαγές, η **Eurobank** επέκτεινε την επιβολή DAF ύψους €2,50 στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες MC εγχώριας έκδοσης παρόχων που δεν συμμετέχουν στο ΔΙΑΣΑΤΜ³⁰².
175. Στις [...] η **Εθνική** επέκτεινε³⁰³ την από [...] χρέωση DAF (που εφάρμοζε στις αλλοδαπής έκδοσης Visa και MC) ύψους €2,00 και στις αναλήψεις με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης CUP, και στις [...] προχώρησε στην αύξηση του DAF σε όλες τις κατηγορίες εφαρμογής του σε €2,60.

Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης

176. Από το 2010, οι ελεγχόμενες τράπεζες, μέλη του συστήματος DIASATM, είχαν συνάψει μεταξύ τους διμερείς συμφωνίες για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών και ερώτησης

²⁹⁶ Βλ. ενδεικτικά και την από [...] ενημέρωση με θέμα «[...]» εσωτερικά στην Εθνική «[...]» η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Εθνική Τράπεζα, καθώς και εκτύπωση από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (ΣΚ-5, σελ. 99-103) του Overview των Κανονισμών της Mastercard για την Ελλάδα με τις σχετικές διαγραφές και υπογραμμίσεις η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

²⁹⁷ Βλ. την από [...] ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Εθνικής με θέμα «[...]» η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Εθνική.

²⁹⁸ Βλ. εκτυπώσεις του από [...] μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Eurobank (ΣΚ-1, σελ. 23-24 και ΣΚ-6, σελ. 181-182), οι οποίες συνελήγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

²⁹⁹ Έμφαση πρωτοτύπου.

³⁰⁰ [...]

³⁰¹ Βλ. το από 12.3.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «FW: Ενημέρωση σχετικά με την προμήθεια DAF στα ATM», το οποίο εκτυπώθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Alpha Bank (ΙΑ-3)».

³⁰² [...]

³⁰³ [...]

υπολοίπου. Με τις εν λόγω συμφωνίες καθοριζόταν, σε διμερές επίπεδο, η σχετική προμήθεια που απέδιδε η τράπεζα η οποία είχε εκδώσει την κάρτα (εκδότρια τράπεζα-issuer) στην τράπεζα στην οποία άνηκε το ATM που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συναλλαγή (πληρώτρια/αποδέκτρια τράπεζα-acquirer)³⁰⁴.

177. Οι ανωτέρω προμήθειες που αποτυπώνονται στις παρ. 134 ανωτέρω αποτελούσαν μέρος της τελικής χρέωσης του καρτούχου που πραγματοποιούσε συναλλαγή σε ATM άλλης τράπεζας από αυτήν που τηρούσε λογαριασμό και κατ' επέκταση που είχε εκδώσει την κάρτα που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συναλλαγή. Η τελική χρέωση του καρτούχου, οριζόταν από την εκδότρια τράπεζα με βάση τον τιμοκατάλογό της, ενώ η αποδέκτρια τράπεζα δεν χρέωνε τους καρτούχους. Αυτό συνέβαινε γιατί ουσιαστικά η αποδέκτρια τράπεζα προσέφερε τη δυνατότητα συναλλαγών στους πελάτες της εκδότριας τράπεζας, αμειβόταν από την εκδότρια, η οποία εν συνεχεία μετακύλυε την εν λόγω αμοιβή στους πελάτες της. Οι χρεώσεις με τις οποίες επιβαρύνονταν οι καρτούχοι εκάστης ελεγχόμενης, σε περίπτωση συναλλαγής από ATM τρίτης τράπεζας, μέλος του συστήματος DIASATM, παρατίθενται στην παρ. 136 ανωτέρω.
178. Όπως προαναφέρθηκε στην προηγούμενη Ενότητα, οι τράπεζες, κατόπιν σχετικής μεταξύ τους επικοινωνίας, είχαν ήδη προχωρήσει σε ενέργειες για την επιβολή DAF στις εκτός ΔΙΑΣ συναλλαγές *off-us* ανάληψης μετρητών. Παράλληλα, ωστόσο, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, η επιβολή DAF και στις εντός ΔΙΑΣ *off-us* συναλλαγές ανάληψης, επί της ουσίας δηλαδή κατάργησης ή μηδενισμού της σχετικής υπηρεσίας των διατραπεζικών διμερών συμφωνιών, ήταν στον αρχικό σχεδιασμό τουλάχιστον μίας εξ αυτών.
179. Στις [...], κατά τη [...]της **Τράπεζας Πειραιώς**³⁰⁵ ένα από τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν και η [...] έτσι υπάρχουν δύο επιλογές. **Η πρώτη επιλογή αφορά σε λύση της συνεργασίας με τη ΔΙΑΣ και η εκκαθάριση των συναλλαγών να γίνεται μέσω VISA ή MASTERCARD και η άλλη επιλογή αφορά στην επαναδιαπραγμάτευση των όρων με τη ΔΙΑΣ. Η δεύτερη λύση κρίνεται πιο συμφέρουσα για την Τράπεζα, αλλά οι όροι πρέπει να συμφωνηθούν και από τις 4 συστημικές Τράπεζες**³⁰⁶». Η Εκτελεστική Επιτροπή της Τρ. Πειραιώς ενέκρινε ομόφωνα τις ανωτέρω προτάσεις.
180. Σε συνέχεια της από [...] απόφασης της [...] η Τρ. Πειραιώς αποστέλλει στις [...]επιστολή προς τις τράπεζες με τις οποίες έχει συνάψει διμερείς συμφωνίες με την οποία ενημερώνει ³⁰⁷ «[...] η Τράπεζα Πειραιώς προτίθεται να μηδενίσει την από 01/08/2010 διμερή συμφωνία τιμολόγησης των μεταξύ μας συναλλαγών που διενεργούνται σε ATM της τράπεζάς μας και να

³⁰⁴ Σημειώνεται ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν τροποποιήθηκαν μέχρι και τα μέσα του 2019, οπότε και λύθηκαν ως προς το σκέλος της συναλλαγής της ανάληψης μετρητών και έκτοτε ισχύουν μόνον ως προς την προμήθεια ερώτησης υπολοίπου.

³⁰⁵ Βλ. Πρακτικά της από [...] της Τρ. Πειραιώς και ιδίως Θέμα 7 «[...]», τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Τρ. Πειραιώς (βλ. ΝΠ 19).

³⁰⁶ Έμφαση της Υπηρεσίας.

³⁰⁷ Η επιστολή εστάλη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ξεχωριστά σε κάθε τράπεζα. Για την επιστολή προς την Alpha Bank βλ. ενδεικτικά το από 13.7.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank. Για την επιστολή προς τις Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Attica Bank βλ. ενδεικτικά τα αντίστοιχα ηλεκτρονικά αρχεία που συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Τρ. Πειραιώς.

χρεώνει απευθείας με έξοδα τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται στα ΑΤΜ του Δικτύου της [...]. Η αλλαγή της τιμολόγησης θα ισχύσει μόνο για τη συναλλαγή ανάληψης μετρητών. Για τις υπόλοιπες συναλλαγές (ερώτηση υπολοίπου, pin change/pin unblock) θα συνεχίσουν να ισχύουν οι συμφωνημένες τιμολογήσεις. Οι συναλλαγές θα συνεχίσουν να εκκαθαρίζονται από τη ΔΙΑ.Σ με την εκδότρια Τράπεζα να έχει την υποχρέωση καταβολής της συμφωνημένης αμοιβής στη ΔΙΑ.Σ. Παρακαλούμε για τη συμφωνία σας ή τα σχόλιά σας στην ανωτέρω πρότασή μας, όπως επίσης να μας γνωστοποιήσετε, εάν προτίθεστε ή όχι και εσείς να αλλάξετε αντίστοιχα την ισχύουσα διατραπεζική προμήθεια».

181. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι μία ημέρα πριν την αποστολή της ανωτέρω επιστολής, ήτοι στις [...], σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Eurobank**³⁰⁸ αναφέρεται ότι [...] και στο πλαίσιο αυτής της επικοινωνίας εξετάζονται 3 σενάρια για τα ποσά που εισπράττει και αποδίδει η Eurobank βάσει της διμερούς συμφωνίας με την Τρ. Πειραιώς³⁰⁹. Ένα επιπλέον σημείο προβληματισμού για τη Eurobank είναι [...].
182. Στις [...] σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Eurobank** αναφέρεται ότι³¹⁰ [...].
183. Τέλη Αυγούστου, με αφορμή επιστολή της Ε.Επ προς το Υπ. Οικονομικών περί διαφοροποιημένων χρεώσεων μεταξύ καρτών ελληνικής και αλλοδαπής έκδοσης³¹¹, στο πλαίσιο προετοιμασίας για την συνεδρίαση της Συντονιστικής Επιτροπής Πληρωμών - ΣΕΠ – της ΕΕΤ (προγραμματισμένη για τις 4.9.2018) αποστέλλεται από την ΕΕΤ σε στέλεχος της ΣΕΠ στις [...] ενημερωτικό σημείωμα – εσωτερικής χρήσης (Internal Memo) στο 6^ο θέμα του οποίου αναφέρει μεταξύ άλλων³¹²: «*Η επιβολή Direct Access Fee (DAF) από ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΕΘΝΙΚΗ και EUROBANK (η ALPHA όχι ακόμα) σε αναλήψεις μετρητών με κάρτες έκδοσης εξωτερικού έχει ήδη δημιουργήσει θόρυβο και κάποια δημοσιεύματα στον τύπο. Θυμίζω πως DAF εφαρμόζει εδώ και χρόνια η [...] στο δίκτυο Off-Site ATMs της το οποίο, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, είναι το 2ο ή 3ο μεγαλύτερο μετά από αυτό της τράπεζας ΠΕΙΡΑΙΩΣ και της ΕΤΕ. Ωστόσο, [...] εφαρμόζει DAF οριζόντια, ανεξαρτήτως χώρας έκδοσης της κάρτας. Σε κάθε περίπτωση εκτιμώ πως το συγκεκριμένο θέμα δεν θα αφεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και καλό είναι να προετοιμαστούν κατάλληλα οι τράπεζες προκειμένου να υπερασπιστούν νομικά και επικοινωνιακά την επιχειρηματική τους απόφαση. Εάν δημιουργήθηκε πρόβλημα με την υιοθέτηση του DAF στις συναλλαγές αναλήψεων με κάρτες εξωτερικού φανταστείτε τι θα γίνει εάν επεκταθεί αυτός ο τρόπος χρέωσης και στις διατραπεζικές συναλλαγές με κάρτες έκδοσης ελληνικών τραπεζών, μέσω του DIAS ATM Switching, όπως ήδη έχει προτείνει και πιέζει προς αυτήν την κατεύθυνση η Τράπεζα ΠΕΙΡΑΙΩΣ».*

³⁰⁸ Βλ. εκτύπωση του από [...] μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Eurobank με θέμα «[...]» η οποία συνελέγη κατά το επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank, (ΣΚ-6, σελ. 7).

³⁰⁹ Εν προκειμένω τα τρία σενάρια είναι «[...]».

³¹⁰ Βλ. εκτύπωση των από [...] μηνυμάτων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Eurobank (ΣΚ-6., σελ 19-20), η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

³¹¹ Βλ. το από 28.8.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας της Ε.Επ. «[...]» (ΣΚ-2, σελ. 3 -31, ιδίως σελ. 3 και 29), εκτύπωση του οποίου συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

³¹² Το 6^ο θέμα είναι «[...]». Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» καθώς το συνημμένο «ΣΕΠ 4.9.2018 Internal Memo.doc» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ. Στο εν λόγω μήνυμα επισυνάπτεται και το ΔΤ της ΕΑ σχετικά με τις δεσμεύσεις που είχαν υποβάλλει οι ελεγχόμενες τράπεζες στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης έρευνας του 2008 (βλ. Απόφαση ΕΑ 408/V/2008) καθώς και το σχετικό υπόμνημα των τραπεζών.

184. Υπενθυμίζεται ότι στις [...] η **Alpha Bank** ξεκινάει τις τεχνικές διεργασίες για την υλοποίηση του DAF στις αναλήψεις με κάρτες εξωτερικού³¹³.
185. Το ζήτημα του DAF στις εκτός διμερών (εκτός ΔΙΑΣ) αναλήψεις και του «θορύβου» που έχει προκληθεί από διάφορα δημοσιεύματα απασχολεί και τη (διατραπεζική) Επιτροπή Στρατηγικής για Θέματα Digital Banking της ΕΕΤ (Ε05) κατά τη συνεδρίασή της η οποία πραγματοποιήθηκε στις [...]. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο σχέδιο πρακτικού της συνεδρίασης³¹⁴ «*Η επιβολή Direct Access Fee (DAF) από ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΕΘΝΙΚΗ και EUROBANK σε αναλήψεις μετρητών με κάρτες έκδοσης παρόχων υπηρεσιών πληρωμών με τους οποίους δεν υπάρχουν διμερείς συμφωνίες για την εξυπηρέτηση των συναλλαγών αναλήψεων από το σύστημα DIAS ATM SWITCHING έχει ήδη δημιουργήσει θόρυβο και κάποια δημοσιεύματα στα εγχώρια μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μετά από εκτενή συζήτηση και προκειμένου να ακολουθούνται οι κανόνες αποφασίστηκε να καταργηθούν οι μεταξύ των τραπεζών διμερείς συμφωνίες και η επιβολή DAF σε όλους τους μη πελάτες τους (άλλων τραπεζών και/ή ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος) σε περίπτωση χρήσης άλλου δικτύου εκτός της τράπεζας τους*»³¹⁵.
186. Στις [...], η Alpha Bank με νέες οδηγίες προς την [...] επεκτείνει το εύρος εφαρμογής του DAF στο πλαίσιο του έργου που της έχει αναθέσει και στις συναλλαγές ανάληψης με κάρτες που έχουν εκδοθεί από ιδρύματα εντός Ελλάδας αλλά δεν συμμετέχουν στο σύστημα DIAS ATM (δηλαδή εκτός διμερών συμφωνιών) (βλ. και παρ. 164 ανωτέρω)³¹⁶, ενώ παράλληλα διερευνά τη δυνατότητα αυτή βάσει των κανονισμών των σχημάτων. Εν προκειμένω, ενημερώνονται ότι η [...] δεν επιτρέπει την επιβολή DAF στις εγχώριες αναλήψεις σε αντίθεση με τη [...]³¹⁷.
187. Στις [...] σε συνέχεια σχετικού ερωτήματος της [...] η **Alpha Bank** απαντάει ότι «[...] η απόφαση της Τραπεζής είναι η εφαρμογή του Access fee, σε πρώτη φάση, σε κάθε ανάληψη που

³¹³ Βλ. ενδεικτικά τα από [...] μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ της Alpha Bank και της υποστήριξης Alpha Bank support από την [...] (απόσπασμα ευρύτερης αλληλογραφίας) με θέμα «[...]» και «RCE-6016: Αίτημα για υλοποίηση Access Fee στα ATM της Τραπεζής», τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank. Βλ. και παρ. 160 της παρούσας.

³¹⁴ Βλ. το από 26.10.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ με θέμα «[...]», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

³¹⁵ Σημειώνεται ότι στο τελικό κείμενο των πρακτικών το οποίο αποστέλλεται στα μέλη της επιτροπής στις 5.11.2018, η ανωτέρω απόφαση περί κατάργησης των διμερών συμφωνιών και επιβολής DAF σε όλους τους μη πελάτες της κάθε τράπεζας έχει διαγραφεί και αντικατασταθεί από το ακόλουθο: «6. *Direct Access Fee (DAF) στις αναλήψεις μετρητών από ATM. Για το συγκεκριμένο θέμα έγινε εκτενής συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών, στο πλαίσιο της οποίας επιβεβαιώθηκε πως η επιβολή DAF, το ποσό και οι όροι επιβολής του, συνιστούν επιχειρηματική απόφαση της κάθε acquiring bank το δίκτυο ATM της οποίας αξιοποιείται από τρίτους, μη πελάτες της, για αναλήψεις μετρητών*». Βλ. το από 5.11.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από την ΕΕΤ προς την «Ε05 DIGITAL BANKING STEERING COMMITTEE (DBSC)» με θέμα «ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕΤ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ DIGITAL BANKING (18.10.2018)» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ. Το εν λόγω μήνυμα εντοπίστηκε και κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³¹⁶ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» (απόσπασμα ευρύτερης επικοινωνίας) το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³¹⁷ Βλ. το από 24.10.2018 και 25.10.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αρχικώς από [...] και εν συνέχεια εσωτερικά στην Alpha Bank, το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank. Στην σχετική επικοινωνία η [...] επισημαίνει στην Alpha Bank ότι στις εγχώριες συναλλαγές ανάληψης (domestic transactions) δεν επιτρέπεται η επιβολή DAF και επιβάλλεται πρόστιμο ανά συναλλαγή. Η ενημέρωση αυτή προωθείται εσωτερικά στην Alpha Bank με την επιπλέον συμπλήρωση [...].»

δρομολογείται στα σχήματα Visa & Mastercard (domestic & international)»³¹⁸. Αντίστοιχη έρευνα ως προς τα διεθνή σχήματα φαίνεται ότι διεξάγει και η Eurobank³¹⁹ και στις [...], κατόπιν εξέτασης εναλλακτικών σεναρίων προτείνεται η χρέωση και στα δύο σχήματα καθώς έτσι η τράπεζα θα έχει «κοινό μέτωπο» με την Εθνική και την Τρ. Πειραιώς, θα είναι πιο εύκολο να επιτύχουν την εξαίρεση της Ελλάδας από την απαγόρευση της χρέωσης DAF που επέβαλε MasterCard, και δεν θα αφήσουν «[...] ανενόχλητους τους disruptors (viva, revolte, etc)»³²⁰.

188. Εντός του Νοεμβρίου 2018 και συγκεκριμένα στις [...] πραγματοποιείται συνεδρίαση της ΣΕΠ στην οποία, σύμφωνα με εσωτερική επικοινωνία, που ακολούθησε, μεταξύ στελεχών της **Τράπεζας Πειραιώς** με θέμα «[...]» αναφέρεται μεταξύ άλλων³²¹:

«4. [...]».

189. Στις [...] η Mastercard ανακοινώνει, με ισχύ από 1.3.2019, ότι τροποποιεί τους Κανονισμούς της επιτρέποντας πλέον την επιβολή DAF στις εγχώριες συναλλαγές. Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση «AN 2369-Revised Standards-ATM Surcharging in Greece» «Mastercard is revising its Standards to permit surcharging on domestic ATM transactions in Greece» και «Mastercard will remove the prohibition on ATM surcharges (also referred to as ATM access fees) for domestic transactions in Greece»³²².

190. Στις [...] πραγματοποιήθηκε εσωτερική συνάντηση στη [...] σχετική με το DAF ενόψει σχετικής ενημέρωσης προς την Εκτελεστική Επιτροπή της Τράπεζας³²³. Όπως προκύπτει από εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Eurobank, μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν ήταν η «[...] διαμόρφωση της στρατηγικής μας στο θέμα της χρέωσης DAF, τόσο σε γενικότερο πλαίσιο όσο και απέναντι στην πρόθεση της Τράπεζας Πειραιώς να προχωρήσει σε χρέωση του DAF σε όλους τους πελάτες χρήστες των ATM της, μηδενίζοντας τις διμερείς συμφωνίες με τις υπόλοιπες τράπεζες. Ο τελικός στόχος είναι η εισήγησή μας να παρουσιαστεί προς το ExBo για την σχετική έγκριση. Παρά το γεγονός ότι η ταυτόχρονη υιοθέτηση της συγκεκριμένης στρατηγικής και από εμάς, σε πρώτη φάση τουλάχιστον θα είχε θετικό financial impact, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν στο ότι η πιο ασφαλής προσέγγιση θα είναι να αφήσουμε την Πειραιώς να εκτεθεί

³¹⁸ Βλ. την από 6.11.2018 και 19.11.2018 επικοινωνία της Alpha Bank με την [...] η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank. Βλ σχετικά και το συνημμένο στην ανωτέρω επικοινωνία έγγραφο προδιαγραφών με ονομασία «[...]» και ιδίως σελ 4, 6 και 8.

³¹⁹ Βλ. εκτύπωση του από [...] μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Eurobank (τμήμα της από 8.10.2018 έως και 2.11.2018 επικοινωνίας) η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank (ΣΚ4, σελ. 41-45, ιδίως σελ. 43-44). Σύμφωνα με τη σχετική ενημέρωση [...]

³²⁰ Βλ. εκτύπωση από 31.10.2018 μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «RE:ΕΠΙΕΙΓΟΝ DAF» μεταξύ στελεχών της Eurobank (βλ. ΣΚ4, σελ. 41-45, ιδίως σελ. 41-42). Η εκτύπωση συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη Eurobank.

³²¹ Βλ. εκτύπωση του από 9.11.2018 μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της Τράπεζας Πειραιώς με θέμα «Quick Update from ΣΕΠ» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 8.11.2019 στην Τράπεζα Πειραιώς (ΙΑ-3).

³²² Βλ. ενδεικτικά και την από 1.2.2019 ενημέρωση με θέμα «ATM access fee» εσωτερικά στην Εθνική «[από 1/3 η Mastercard επιτρέπει το Access fee και στις domestic κάρτες», η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Εθνική, καθώς και εκτύπωση](#) (ΣΚ-5, σελ. 99-103) του Overview των Κανονισμών της Mastercard για την Ελλάδα με τις σχετικές διαγραφές και υπογραμμίσεις, η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη Eurobank.

³²³ Βλ. εκτυπώσεις του από 8.2.2019 μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «Meeting minutes (DAF related)» μεταξύ στελεχών της Eurobank (ΣΚ-1, σελ. 23-24 και ΣΚ-6, σελ. 181-182), οι οποίες συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη Eurobank.

πρώτη στο συναλλακτικό κοινό με τη συγκεκριμένη επιβολή χρέωσης, ώστε να έχουμε πιο καθαρή εικόνα του *impact* στους πελάτες του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Στη συνέχεια θα προχωρήσουμε σε αντίστοιχη χρέωση, μόνο αφού ζυγίσουμε προσεκτικά τα δεδομένα, ακόμα κι αν αυτή η τακτική ενδεχομένως επηρεάσει προσωρινά τα έσοδά μας».

191. Στις [...] σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της [...] στην οποία συζητείται το θέμα των χρεώσεων και των εσόδων από προμήθειες αναφέρεται μεταξύ άλλων³²⁴ «[σ]ας είχα μεταφέρει συζήτηση στην EET όπου οι 2 τράπεζες EFG και Πειραιώς εμφάνιζαν αύξηση σημαντική σε προμήθειες από νέα έξοδα επιβάρυνσης σε διάφορες συναλλαγές. [...]. Μου είχατε πει ότι και εμείς προσαρμόζουμε δικές μας χρεώσεις. Που είμαστε?» με την απάντηση να περιλαμβάνει «[...] η Πειραιώς (που έχει το μεγαλύτερο δίκτυο ATM) μας έχει δηλώσει πως θέλουν να αρχίσουν να χρεώνουν DAF όχι μόνο στις ξένες κάρτες αλλά και σε όλες τις ελληνικές πλην των δικών τους δηλαδή 3€ ανά ανάληψη!!! Εμείς πιστεύουμε ότι κάτι τέτοιο [...] θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εικόνα όλων των τραπεζών, αλλά είναι μια συζήτηση που έχει ξεκινήσει εδώ και καιρό και θα σε ενημερώσω από κοντά για το πώς εξελίσσεται».
192. Όπως προαναφέρθηκε, εντός του Ιανουαρίου [...] ανακοίνωσε την από 1.3.2019 άρση της απαγόρευσης επιβολής DAF στις εγχώριες συναλλαγές (βλ. παρ. 189). Αντίθετη ωστόσο κατεύθυνση από την [...] ακολουθεί η [...], καθώς σύμφωνα με το από **28.2.2019** νέο [...]³²⁵ από τις 20.7.2019, διαφαίνεται ότι πλέον δεν μπορεί να εφαρμοστεί DAF στις ενδοπεριφερειακές (*intraregional*), ήτοι διασυνοριακές εντός ΕΕ και Ευρωζώνης και στις εγχώριες (*domestic*). Συγκεκριμένα σύμφωνα με το νέο [...] από 20.7.2019 οι ATM αποδέκτες (*acquirers*) στην Ευρώπη μπορούν να επιβάλλουν DAF στις διασυνοριακές συναλλαγές (*international*) αλλά όχι στις εγχώριες εκτός εάν ρητά επιβάλλεται από νόμο ή κανονισμό. Επικουρικά σημειώνεται ότι στις [...] η [...] προχώρησε σε τροποποίηση της από 28.2.2019 ανακοίνωσης διευκρινίζοντας ότι η απαγόρευση επιβολής DAF ισχύει (από 20.7.2019) όταν η κάρτα έχει εκδοθεί στην ΕΕ **και** το νόμισμα του κράτους-μέλους είναι το ευρώ, δηλαδή έχει εκδοθεί εντός ευρωζώνης³²⁶.
193. Στις [...] σε εσωτερική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της **Eurobank**³²⁷ κατά τη διερεύνηση τυχόν επιπτώσεων για την τράπεζα υπό την ιδιότητά της ως μετόχου της ΔΙΑΣ, στην περίπτωση που η «[...] μία [μετά] την άλλη οι τράπεζες αποφάσιζαν να σταματήσουν τις διμερείς και χρεώνουν μόνο DAF εφεξής», αναφέρεται ότι το θέμα «[...] έχει συζητηθεί στη ΣΕΠ (Όχι στη ΔΙΑΣ), το θέμα των διμερών. Θυμάσαι τα σενάρια που εξετάζαμε, με την Οργάνωση ([στέλεχος Eurobank]) και τους δικηγόρους. Η κατάργηση των διμερών και εφαρμογή DAF ήταν εντός

³²⁴ Βλ. την από [...] επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Alpha Bank με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη σε ηλεκτρονική μορφή και εκτυπώθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στα γραφεία της Alpha Bank.

³²⁵ Βλ. εκτύπωση από 2.3.2019 έως 4.3.2019 ηλεκτρονικών μηνυμάτων με θέμα «[...]», η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη **Eurobank** (ΣΚ-5 σελ. 65- 68): «[...]».

³²⁶ «The card was issued in the EU, and • The issuer's local currency is EUR [...]», αντί της προϊσχύουσας διατύπωσης, από την οποία εξέλειπε ο σύνδεσμος «and». Όπως ενημερώνει σχετικά στέλεχος της Alpha Bank, «Εκδόθηκε το συνημμένο Business News σχετικά με το DAF. Αρχικά δεν βλέπω διαφοροποίηση από την έκδοση της 28/2 αλλά μας ζητούν να χρησιμοποιούμε αυτήν την έκδοση». Βλ. το από 7.3.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «Visa Business News date 07/03/2019», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³²⁷ Βλ. εκτύπωση των από 4.3.2019 και 5.3.2019 ηλεκτρονικών μηνυμάτων μεταξύ στελεχών της [...] (ΣΚ-6, σελ. 14-18), η οποία συνελέγη κατά το επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

θεματολογίας / εναλλακτικών». Στο πλαίσιο της ανωτέρω συζήτησης αναφέρεται επιπλέον ότι «[...] Η Πειραιώς έχει επανέλθει με την πρόθεση να βάλει DAF παντού (άσχετα βέβαια που η Visa από εχθές έβαλε νέο φυτίλι οπότε ίσως έχουμε σύντομα νέα και διαφορετικά δεδομένα). Ο [στέλεχος Eurobank] θέλει να πάμε στο ExBo και να παραθέσουμε τις απόψεις μας και τα εναλλακτικά σενάρια χειρισμού που υπάρχουν. Ένα από όλα, είναι το ενδεχόμενο μετά την Πειραιώς και εμείς (και ίσως και οι υπόλοιπες συστημικές) να ξεχάσουμε την ΔΙΑΣ και να εφαρμόζουμε DAF σε όλους ανεξαιρέτως. [...]», με έτερο στέλεχος να απαντάει «Κατάλαβα, επαναφέρουμε λοιπόν το σενάριο της κατάργησης των διμερών ΔΙΑΣ».

194. Στις [...], πραγματοποιείται το Visa Greece Client Council Meeting στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι της VISA, των **τεσσάρων συστημικών τραπεζών** και της **Attica Bank**³²⁸. Σύμφωνα με τα πρακτικά της συνάντησης μεταξύ των θεμάτων της συνάντησης ήταν και συζήτηση για την επικαιροποίηση των ATM Access Fee Rule της VISA στην Ευρώπη από τον Ιούλιο του 2019 κατόπιν της επαναξιολόγησης του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου, της καθοδήγησης ευρωπαϊκών αξιωματούχων και της εναρμόνισης με την πολιτική της VISA παγκοσμίως³²⁹. Λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που θα επιφέρει ο νέος κανόνας στους Έλληνες acquirers η VISA πρότεινε την διενέργεια μίας κοστολογικής ανάλυσης του CDF στην Ελλάδα προκειμένου να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες της Ελληνικής αγοράς³³⁰. Κατά την τοποθέτησή τους οι εκπρόσωποι των τεσσάρων συστημικών τραπεζών εξέφρασαν μεν την πρόθεσή τους να εξετάσουν την εφαρμογή ενός διαφοροποιημένου CDF, αλλά και τον προβληματισμό τους για την απαγόρευση του DAF³³¹.
195. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το **Visa Greece Client Council Meeting** στις [...] περιλαμβάνονται σε σημειώσεις της Τρ. Πειραιώς³³². Ειδικότερα, κατά την συνάντηση στις [...], μεταξύ άλλων, σύμφωνα με τις σημειώσεις της **Τράπεζας Πειραιώς** αναφέρθηκε στη [...] ότι η ευθύνη του σχήματος πρέπει να σταματάει στο σημείο που ξεκινάει η ευθύνη των τραπεζών-πελατών της οι οποίες προκειμένου να διατηρήσουν το μοντέλο (τιμολόγησης) χρειάζονται εξαίρεση – κάλυψη³³³. Στο πλαίσιο εύρεσης μίας εναλλακτικής ροής εσόδων (όπως απαιτούν οι τράπεζες), η [...] είναι διατεθειμένη να συζητήσει αύξηση του CDF, το οποίο όμως αντιστοιχεί περί τα [...]€ ανά συναλλαγή και ως εκ τούτου θα πρέπει να γίνει σημαντική αύξησή του προκειμένου να καλύψει τα προϋπολογισμένα έσοδα με την εφαρμογή του DAF³³⁴.

³²⁸ Βλ προσχέδιο και τελική έκδοση των πρακτικών του από 22.3.2019 Visa Greece Client Council Meeting τα οποία επισυνάπτονται στα από 23.5.2019 και 30.5.2019 μηνύματα ηλεκτρονικής επικοινωνίας αντίστοιχα. Τα ανωτέρω μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³²⁹ Συγκεκριμένα αναφέρεται «[στέλεχος Visa] [...]».

³³⁰ «[...]».

³³¹ Ως προς τη θέση της Εθνικής Τράπεζας: «[στέλεχος Εθνικής Τράπεζας] [...]».

³³² Βλ. Αρχεία με σχεδόν ταυτόσημο περιεχόμενο με ονομασία «Visa Client Council & DAF.docx» και «Visa_DAF.docx» και με τίτλο «Summary note in regards to Visa Client Council meeting and DAF», τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Τρ. Πειραιώς. Τα εν λόγω έγγραφα δημιουργήθηκαν στις 27.3.2019 και το δεύτερο τροποποιήθηκε στις 22.4.2019.

³³³ Ο.π. υπ. 332. «We advised [...] that the scheme responsibility needs to end where its customers' (banks) responsibility starts and we need coverage (waiver) so as to sustain our model».

³³⁴ Ο.π. υπ. 332. «We challenged [...] in regards to an alternative revenue stream and they are willing to discuss an increase of the **Cash Disbursement Fee (CDF)** or **Interchange** as per MasterCard's jargon. Currently, this represents roughly 0.7 € per ATM withdrawal paid by the Issuing Bank to the ATM acquirer,

Σημειώνεται δε, ότι οι τράπεζες ενημέρωσαν τη [...] (και όλες ήταν ακλόνητες ως προς αυτό) ότι δέχονται να συζητήσουν την εναλλακτική του CDF ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι θα συμμορφωθούν με τον κανόνα της Visa για το DAF και η στρατηγική τους για το DAF παραμένει σε ισχύ³³⁵.

196. Σημειώνεται επικουρικά ότι στις σημειώσεις της Τράπεζας Πειραιώς καταγράφονται οι εναλλακτικές που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν οι ελληνικές τράπεζες μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται να αγνοήσουν την απαγόρευση καθώς και να δικτυωθούν προκειμένου να περάσει νομοθετική ρύθμιση που να επιτρέπει το DAF όπως έχει συμβεί στην Ισπανία, καθώς η Visa ρητά αφήνει αυτό το περιθώριο στον νέο κανόνα³³⁶. Σημειώνεται επιπλέον ότι στην αρχική έκδοση των σημειώσεων της Τράπεζας Πειραιώς αναφέρεται και επιπλέον ότι «όλο αυτό» πρέπει να διατηρηθεί ως η πρωτοβουλία «όλων των τραπεζών» προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η πίεση³³⁷.
197. Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τις συζητήσεις με τη [...] περιέχονται σε εσωτερική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της Eurobank στις [...] ³³⁸, στην οποία αναφέρεται μεταξύ άλλων «*Further to the Visa board meeting where DAF has been discussed extensively, we have pushed hard their executive director [στέλεχος [...]] to reassure that on the uneven event where they will proceed with zero DAF, we (commercial banks GR) will not lose projected income as we have commitments towards our shareholders ([στέλεχος [...]] & [στέλεχος Τράπεζας Πειραιώς] position). So we all agreed that we will continue charging DAF, unless [...] will come with alternative ways (like the one below)^{339]} to offset the expected loss of income, due to eliminate DAF [...]*». Η επικοινωνία αυτή έρχεται σε συνέχεια του από 22.3.2019 [...] και

---

hence we made clear that they need to go a long way to compensate for what we have budgeted in the form of DAF».

³³⁵ Ο.π. υπ. 332. «*We informed [...], (all banks were firm), that we are willing to discuss the CDF option, however this does not imply an intention to comply with their rule and that for the time being our DAF strategy stands».*

³³⁶ Ο.π. υπ. 332. «*Options going forward: 1. Stick to our guns – Disregard Visa rule – continue with DAF. This may even escalate to stop temporarily servicing Visa from our ATMs, so as to increase pressure. [...] 3. Network to “pass” a local legislation permitting DAF as is the case with the local state law in Spain. Visa explicitly leaves this option open in the new rule.*

³³⁷ Ο.π. υπ. 332. «*Things to consider: [...] 3. «This needs to remain an “all banks” initiative to maximize pressure», στην αρχική έκδοση των σημειώσεων.*

³³⁸ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

³³⁹ Ειδικότερα αναφέρεται «*Among the proposals the one prevailed has been to explore the possibility to “substitute” the DAF with the CDF (Cash Disbursement Fee). The major difference is that the inraeurope customer i.e. an Italian citizen who owns a Unicredit debit card, withdraws cash from a Greek Bank ATM, then the charge goes to the issuer (which is Unicredit bank). On that front, [στέλεχος [...]], based on the below required data input (see also attached file) will assess and revert with a proposal to cover the potential loss due to the DAF elimination in July for the GR commercial banks. Currently, DAF applies in 3-4 countries in EU (Greece, Spain, Austria and Euronet network), where CDF seems to be (as per the [...] reps) the EU mkt practice. We need to keep the whole exercise confidential and at senior level, [...] To recap and reassure we are all on the same page: The name of the game is securing our fee income commitment to the executive team of the bank w/o any IT engagement from our side which will affect the net result due to capex/ opex. Our position is that we keep DAF, as is and we explore CDF case as a plan B (in case [...] and subsequently [...] follow the same approach)».* (έμφαση πρωτοτύπου).

της εκεί πρότασης/απόφασης για κοστολογική ανάλυση και της συνεπακόλουθης αποστολής προς τις τράπεζες του σχετικού προς συμπλήρωση cost template στις 29.3.2019³⁴⁰.

198. Στις [...] ³⁴¹ η Alpha Bank προτείνει σε στελέχη των υπολοίπων συστημικών τραπεζών και στην Attica Bank «*Θα θέλατε να κανονίσουμε μία συνάντηση (π.χ. την Παρασκευή στην ΕΕΤ ή κάπου αλλού) να συζητήσουμε το θέμα που έχει ανακύψει με το DAF καθώς και την απάντησή μας προς την [...] για το cost study? Έχω μιλήσει με τον [στέλεχος της ΕΕΤ] και εάν θέλουμε θα μπορούσε να είναι στην συνάντηση για να μας πει την γνώμη του και εάν συμφωνήσουμε να μιλήσει με τους νομικούς της [...]*». Πράγματι όπως ενημερώνει στη συνέχεια τους ίδιους αποδέκτες - εκτός της Attica Bank - η συνάντηση θα πραγματοποιηθεί «[...] την Δευτέρα 8/4 στις 9.30, στα γραφεία του [ανωτέρω στελέχους της ΕΕΤ] [...]» *Εάν είναι εφικτό να είναι περίπου 2 άτομα από κάθε Τράπεζα*».
199. Στις **11.4.2019** προωθείται στην ΕΕΤ (και στην ΤτΕ) από το Υπουργείο Εξωτερικών η από 5.4.2019 επιστολή της Γενικής Διεύθυνσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών και Ένωσης Κεφαλαιαγορών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG FISMA)³⁴² σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού 924/2009 καθώς η Ε.Επ. έχει λάβει «[...] ορισμένες καταγγελίες σχετικά με επιβαρύνσεις για διασυνοριακές αναλήψεις χρημάτων από ελληνικά ΑΤΜ». Το θέμα συζητήθηκε στην **318/19.4.2019** Συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ όπου αποφασίστηκε ομόφωνα να μην απαντήσει η ΕΕΤ αλλά να

³⁴⁰ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» από την [...] προς στελέχη της Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank, Εθνικής και Attica Bank, το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Alpha Bank. Το συνημμένο αρχείο excel με ονομασία «[...]» περιλαμβάνει προς συμπλήρωση στοιχεία της κάθε τράπεζας αναφορικά με αριθμό ΑΤΜ, κόστος (ανά κατηγορία κόστους), αξία και αριθμό συναλλαγών (αναλήψεις και άλλες συναλλαγές) ξεχωριστά για τα ΑΤΜ σε αστικές περιοχές (τις οποίες ορίζει σε [...]) και σε απομακρυσμένες περιοχές (τις μη αστικές) για το πλέον πρόσφατο ημερολογιακό έτος (ιδανικά για το 2018).

³⁴¹ Βλ. την από 2.4.2019 ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνικής Τράπεζας και Attica Bank με θέμα «RE: Απόφαση Visa για Dab», η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank. Η σχετική πρόσκληση απεστάλη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με θέμα «[...]» (βλ ενδεικτικά και τις από 2.4.2019 ηλεκτρονικές προσκλήσεις οι οποίες συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank αντίστοιχα).

³⁴² Βλ. το από 11.4.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank. «*Όσον αφορά τα ελληνικά ΑΤΜ, μας επισημαίνεται ότι στους κατόχους καρτών επιβάλλονται πρόσθετες άμεσες επιβαρύνσεις για τη διασυνοριακή χρήση των ΑΤΜ, οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγονται υψηλότερη προμήθεια για τη διασυνοριακή ανάληψη από ΑΤΜ από ό,τι για αντίστοιχη εθνική ανάληψη. Η πρακτική αυτή αντίκειται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 του κανονισμού. Οι επιβαρύνσεις που επιβάλλονται σε κατόχους καρτών που έχουν εκδοθεί στην αλλοδαπή για διασυνοριακές αναλήψεις από ΑΤΜ σε καμία περίπτωση δεν πρέπει και δεν μπορούν να συνεπάγονται τη μη εφαρμοσιμότητα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 στις διασυνοριακές αναλήψεις από ΑΤΜ, από τη σκοπιά του καταναλωτή. Εάν η επιβολή των εν λόγω επιβαρύνσεων έχει ως συνέπεια να είναι η διασυνοριακή ανάληψη από ΑΤΜ πιο δαπανηρή για τον χρήστη υπηρεσιών πληρωμών από την αντίστοιχη εθνική ανάληψη ευρώ, τότε υφίσταται παραβίαση του άρθρου 3 παράγραφος 1 του κανονισμού*». Η επιστολή καταλήγει με ερώτημα εάν τα ελληνικά ΑΤΜ έχουν τα τελευταία χρόνια αρχίσει και πάλι να επιβαρύνουν κατόχους αλλοδαπών καρτών για αναλήψεις, ζητάει στοιχεία επικοινωνίας των τραπεζών καθώς και το ποσό ή/ και ποσοστό της επιβάρυνσης καθώς και κατά πόσο αυτή η πρακτική συνάδει με τον καν. 924/2009 «[...] δεδομένου ότι οι εν λόγω επιβαρύνσεις, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, συνεπάγονται υψηλότερες δαπάνες για τον κάτοχο της κάρτας, σε σύγκριση με τις εθνικές συναλλαγές».

ενημερώσει ότι τα ερωτήματα «[...] θα απαντηθούν απευθείας από τις τράπεζες μέλη της ΕΕΤ που διαθέτουν δίκτυο ΑΤΜ το αργότερο έως την 11^η Ιουνίου 2019»³⁴³.

200. Εντός του Απριλίου προγραμματίζεται συνάντηση μεταξύ [...], τεσσάρων συστημικών τραπεζών, της Attica Bank και της ΕΕΤ και συγκεκριμένα για τις [...]³⁴⁴. Πληροφορίες για τα όσα έλαβαν χώρα στην ανωτέρω επικοινωνία με τη VISA, παρέχονται σε εσωτερική επικοινωνία της [...]³⁴⁵ της [...] στην οποία αναφέρεται, μεταξύ άλλων:

«Η συζήτηση ξεκίνησε με μία υπενθύμιση από την [...] της τελευταίας επικοινωνίας και του γενικότερου νομικού και εμπορικού πλαισίου που ισχύει σήμερα για την επιβολή του DAF. [...]

ΕΕΤ

- *Από την πλευρά της ΕΕΤ ο [στέλεχος ΕΕΤ] αμέσως μετά την εναρκτήρια σύνοψη της [...] έλαβε το λόγο και μίλησε εξ ονόματος των Τραπεζών τόσο στην αρχή όσο και στο τέλος της επικοινωνίας θέτοντας αυστηρά ως λόγ[ο] της συζήτησης τυχόν αλλαγή στο νομικό πλαίσιο*
- *Επιπλέον υπογράμμισε ότι αυτό που αναφέρει η [...] περί παραβίασης των όρων που οι Ευρωπαίοι issuers έχουν υποσχεθεί στους πελάτες τους για ίδια τιμολόγηση εντός Ευρώπης, είναι πρακτικά αδύνατον να συμβεί διότι θα σήμαινε ότι όλες οι ευρωπαϊκές Τράπεζες θα πρέπει να συμφωνήσουν συμβατικά σε ενιαίο τιμοκατάλογο.*
- *Επεσήμανε ότι όλο αυτό το διάστημα δεν έχει υπάρξει αντίστοιχη απαίτηση από την [...] και ρώτησε για ποιο λόγο δεν υπάρχει ταύτιση από [...].*

Συμπερασματικά:

- *Αρχικά τόνισε ότι: Ως ΕΕΤ εμμένουμε στη θέση μας να χρεώνουμε τις domestic & intraregional κάρτες σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία. Από τη στιγμή που δεν έχει υπάρξει νομική τροποποίηση ή άλλη Οδηγία, δεν θα αποκλίνουμε από αυτή την απόφαση.*
- *Στο τέλος τόνισε ότι: Στη σημερινή συνάντηση δεν προστέθηκε κανένα νέο νομικό επιχείρημα έτσι ώστε να αναθεωρηθεί η αρχική μας θέση και εξ αυτού διαφαίνεται ότι η βάση της συζήτησης που συγκάλυψε η [...] ήταν καθαρά επιχειρηματική και όχι νομική (there is no legal violation from our decision). Στη δήλωση αυτή συμφώνησε και [στέλεχος της [...]] [...].»*

³⁴³ Βλ. Πρακτικά της 318/19.4.2019 Συνεδρίασης της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ (Θέμα 3.3) τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ (ΧΝ-28, σελ. 3).

³⁴⁴ Βλ. ενδεικτικά τη σχετική από [...] πρόσκληση από τη [...] για τηλεδιάσκεψη μέσω Skype με θέμα «[...]».

³⁴⁵ Βλ. εκτύπωση του από 19.4.2019 μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με θέμα «[...]» μεταξύ στελεχών της Eurobank (ΣΚ4, σελ. 85-86). Η εκτύπωση συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

201. Με τη λήξη της ανωτέρω διατραπεζικής τηλεδιάσκεψης με τη [...] (στις [...]) κανονίζεται συνάντηση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών³⁴⁶ για την Δευτέρα [...] στα γραφεία στελέχους της ΕΕΤ³⁴⁷.
202. Στις [...] πραγματοποιείται η ανωτέρω διατραπεζική συνάντηση στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των **τεσσάρων συστημικών τραπεζών** και της ΕΕΤ³⁴⁸. Σε σχετική εσωτερική ενημέρωση στην [...] ³⁴⁹ την επομένη της συνάντησης (ήτοι στις [...]) καταγράφεται, μεταξύ άλλων:
«[...]».
203. Η κοινή προσπάθεια άλλωστε των τραπεζών να προχωρήσουν στην επιβολή DAF στις εγχώριες εντός ΔΙΑΣ συναλλαγές ανάληψης διαφαίνεται και σε παρουσίαση αναφορικά με τον στρατηγικό σχεδιασμό της **Alpha Bank** μεταξύ άλλων και για το retail banking (λιανική τραπεζική), η οποία διαμορφώνεται και διακινείται εσωτερικά στην τράπεζα περί τα **τέλη Απριλίου αρχές Μαΐου 2019**. Ειδικότερα στην ενότητα για τις προμήθειες και έσοδα από τα ATM αναφέρεται ότι η εφαρμογή DAF ύψους [...]€ εισήχθη τον Φεβρουάριο του 2019 στις *off-us* αναλήψεις (που εκκαθαρίζονται) μέσω των (διεθνών) σχημάτων και ότι καταβάλλονται προσπάθειες με τις υπόλοιπες ελληνικές τράπεζες να εφαρμοστεί και στις εγχώριες *off-us*³⁵⁰.
204. Στις [...] πραγματοποιείται συνεδρίαση της ΣΕΠ, την οποία απασχόλησε το θέμα του DAF και στα πρακτικά της οποίας αναφέρεται ότι τα μέλη ζήτησαν από τη ΔΙΑΣ να επεξεργαστεί πρόταση για την αναθεώρηση της τιμολογιακής της πολιτικής προς της τράπεζες-μέλη καθώς και τις τεχνικές προδιαγραφές που θα πρέπει να υλοποιηθούν από τις τράπεζες³⁵¹. Συναφώς, την ίδια ημέρα μετά τη συνεδρίαση της ΣΕΠ στις [...] πραγματοποιήθηκε έτερη συνάντηση στο πλαίσιο της ΕΕΤ και συγκεκριμένα στο γραφείο στελέχους της ΕΕΤ με τη συμμετοχή των συστημικών τραπεζών και της Τρ. Αττικής με θέμα το DAF³⁵². Σύμφωνα με σχετικό ενημερωτικό που συνέταξαν οι συμμετέχοντες από την Εθνική με ονομασία «[...]» τα κύρια

³⁴⁶ Βλ. την από [...] ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Τράπεζας Πειραιώς, Εθνικής Τράπεζας, Eurobank, Alpha Bank και ΕΕΤ με θέμα «[...]» το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Εθνική Τράπεζα.

³⁴⁷ Βλ. την από [...] ηλεκτρονική πρόσκληση από την Τρ. Πειραιώς με θέμα «[...]» προς στελέχη της Eurobank, Alpha Bank, Εθνικής Τράπεζας και ΕΕΤ) η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³⁴⁸ [...].

³⁴⁹ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» μεταξύ στελεχών της Τρ. Πειραιώς, (ΙΑ10) το οποίο εκτυπώθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 8.11.2019 στην Τράπεζα Πειραιώς.

³⁵⁰ «Direct Access Fee[:] €2.5 per withdrawal. Introduced in Feb-19 to off-us transactions through schemes. On-going efforts with other Greek Banks to apply DAF to off-us domestic as well». Βλ. Ενδεικτικά αρχείο με ονομασία «retail Strategic Plan final draft» σελ 40 συνημμένο στο από 8.5.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Το ανωτέρω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στην Alpha Bank.

³⁵¹ Βλ. Πρακτικά της από [...] Συνεδρίασης της ΣΕΠ συνημμένα στο από 13.5.2019 με α.π. 896 διαβιβαστικό προς τα μέλη της ΣΕΠ, τα οποία συνελήγησαν κατά το επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ (ΕΒ_11). Βλ. επικουρικά και το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελέχους της ΕΕΤ και στελέχους της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην ΕΕΤ.

³⁵² Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» (απόσπασμα ευρύτερης επικοινωνίας εσωτερικά στην Εθνική) στο οποίο αναφέρεται: «[...]». Στο ανωτέρω μήνυμα επισυνάπτεται αρχείο με ονομασία «[...]».

σημεία συζήτησης σχετικά με το DAF στις εντός ΔΙΑΣ συναλλαγές συνοφίζονται στα ακόλουθα:

- «Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση από τους [στέλεχος EET] και [στέλεχος Τρ. Πειραιώς] για τη συνεδρίαση της Επιτροπής Πληρωμών της EET, που πραγματοποιήθηκε στις 8/5, στο πλαίσιο της οποίας συζητήθηκε το θέμα εφαρμογής του DAF και τα μέλη της οποίας συμφώνησαν στην πλήρη εφαρμογή του DAF τόσο στις κάρτες εσωτερικού όσο και στις κάρτες εξωτερικού»,

- Αναφορικά με τον χειρισμό της [...]: [...] *αναφέρθηκε [...] οι τράπεζες να υιοθετήσουν μια κοινή & σκληρή πολιτική απέναντι στη [...] [...] * εκφράστηκαν προβληματισμοί μήπως η [...] ακολουθήσει τη [...] και κάνει άρση του waiver [...] * ως μέσο πίεσης προς στη [...] αναφέρθηκε ότι θα μπορούσε να είναι η έκδοση ενός light press release της κάθε μιας Τράπεζας ότι προχωράει σε εφαρμογή του DAF, το οποίο θα μπορούσε να σταλεί στη [...] ως follow up της επιστολής,

- Αναφορικά με λειτουργικά & εμπορικά θέματα: * [...] * Συζητήθηκε ότι θα υπάρξουν πολλά παράπονα από τους πελάτες.

- Αναφορικά με την επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών: * η γνώμη του [στέλεχος EET] είναι η κάθε Τράπεζα να απαντήσει ξεχωριστά προς το Υπουργείο Εξωτερικών (κοινοποιώντας την ΤτΕ και την EET;;;;;) * η προσέγγιση του [στέλεχος EET] επί της απάντησης είναι να είναι γενική «ευχαριστούμε για την ενημέρωση ....καταλαβαίνουμε ότι πρέπει να υπάρχει ίδια χρέωση τόσο για τους εθνικές όσο και για τις διασυνοριακές συναλλαγές...προχωράμε σε υλοποίηση ....».

205. Αργότερα την ίδια ημέρα, [...] σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Eurobank**, με «[...] τα πρώτα νέα για ATM προμήθεια» (σχετικά με την υλοποίηση μέσω της ΔΙΑΣ) αναφέρεται «[...] πριν λίγο με τηλεφώνησε ο [...] και μεταξύ άλλων του είπα πως δική μου εκτίμηση είναι ότι αν θέλουμε να βγούμε άμεσα είναι μονόδρομος το visa/master κύκλωμα. Συμφώνησε και αυτός»³⁵³.
206. Τα ανωτέρω αποτυπώνονται συνοπτικά και σε ακόλουθη επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Εθνικής στις [...]** με την οποία επιβεβαιώνεται ότι³⁵⁴ «1. Όλες οι ελληνικές τράπεζες που φέρουν ATM (τουλάχιστον οι 4 συστημικές και η Αττικής) θα προχωρήσουν στην κατάργηση των bilateral agreements. Η εν λόγω κίνηση είναι δεδομένη ούτως ώστε να εκκινήσουμε να χρεώνουμε όλες τις αναλήψεις μετρητών με DAF (τρίτων Τραπεζών και λοιπών Ιδρυμάτων Πληρωμών)»
207. Στις [...] πραγματοποιείται η **319/15.5.2019 Συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της EET**³⁵⁵ και στις [...] πραγματοποιείται η **284/17.5.2019 Συνεδρίαση του ΔΣ της EET**³⁵⁶.

³⁵³ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της [...], με θέμα «RE: Μήνυμα από [στέλεχος της Eurobank]», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.³⁵⁴ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «RE: Συνάντηση DAF EET κύρια σημεία συζήτησης» μεταξύ στελεχών της [...], το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην [...].

³⁵⁴ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «RE: Συνάντηση DAF EET κύρια σημεία συζήτησης» μεταξύ στελεχών της [...], το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην [...].

³⁵⁵ Βλ. Πρακτικά της 319/15.5.2019 Συνεδρίασης της Εκτ. Επιτροπής της EET (XN-29), τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην EET.

³⁵⁶ Βλ. Πρακτικά της 284/17.5.2019 Συνεδρίασης ΔΣ της EET (XN-14) τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

Σύμφωνα με χειρόγραφες σημειώσεις στελέχους του ΔΣ της ΕΕΤ (και στελέχους της Τρ. Πειραιώς) μεταξύ των θεμάτων που συζητήθηκαν κατά την ενημέρωσή του από στέλεχος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ (στελέχους της Alpha Bank) ήταν και τα «ATM Fees»³⁵⁷.

208. Στις [...] σε εσωτερική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της **Εθνικής** προετοιμάζεται παρουσίαση στο πλαίσιο εισήγησης για την εισαγωγή του DAF³⁵⁸ στην οποία εξετάζονται σενάρια για το ύψος του DAF που θα εφαρμόσει η [...]. Κατά την εξέταση των ανωτέρω σεναρίων αναφέρεται ότι «**Ο ανταγωνισμός θα κινηθεί μεταξύ €2.5 και €3.0**» και παρατίθεται Πίνακας στον οποίο αναφέρονται με ακρίβεια οι αναμενόμενες χρεώσεις των λοιπών συστημικών Τραπεζών (Eurobank €2.5, Alpha €2.5, Πειραιώς €3.0, Άλλες €2), ενώ η πληροφορία για το ύψος του DAF δεν είχε ακόμα ανακοινωθεί επίσημα από τις τράπεζες μέσω σχετικής ανάρτησης/ενημέρωσης στις οθόνες των ATM³⁵⁹. Σε μεταγενέστερη δε εσωτερική επικοινωνία της [...] στις [...] επισυνάπτεται επικαιροποιημένη παρουσίαση, στην οποία αναφέρεται μεταξύ άλλων «**Η αντίστοιχη τιμολόγηση για την Alpha Bank και την Eurobank θα οριστεί στα €2.5, ενώ για την Τράπεζα Πειραιώς στα €3.0**».

209. **Στις 22.5.2019** πραγματοποιείται συνάντηση στη [...], σύμφωνα με τη σχετική από 14.5.2019 πρόσκληση για «συνάντηση για τις επικαιροποιημένες χρεώσεις μελών της ΔΙΑΣ»³⁶⁰. Πληροφορίες σχετικά με τα διαλαμβανόμενα στη συνάντηση αυτή παρέχονται και σε εσωτερική επικοινωνία στην [...] ³⁶¹ στην οποία ειδικότερα αναφέρεται μεταξύ άλλων:

«Σε συνέχεια της σημερινής συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στη [...] σχετικά με την υλοποίηση του DAF, καθώς και τις επικαιροποιημένες χρεώσεις των μελών της ΔΙΑΣ, θα ήθελα να σας ενημερώσω για τα εξής:

1. Οι συστημικές τράπεζες συμφώνησαν βάσει πρότασης της Τρ. Πειραιώς για έναρξη παραγωγής της υπηρεσίας DAF στις 20/7/2019, καθώς όπως έγινε κατανοητό, λόγω της επιβολής DAF στις αντίστοιχες συναλλαγές αναλήψεων σε κάρτες EU έκδοσης, κινδυνεύουν με

³⁵⁷ Βλ. Χειρόγραφες σημειώσεις οι οποίες συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην [...] [KB_4 (σελ 1)].

³⁵⁸ Βλ. τα από [...] μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της [...] που αφορούν σε παρουσίαση για το DAF, τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Εθνική.

³⁵⁹ Συγκεκριμένα, η σχετική ανάρτηση έγινε από την [...] στις 22.05.2019 (βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7539/08.08.2022 επιστολή της Τράπεζας [...], ερ. 4Α) για χρέωση DAF €3.0, από την Alpha στις 28.05.2019 (οθόνη ATM) (βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5094/2.8.2019 επιστολή της Alpha Bank, ερ. 1 (σελ 5 του pdf) για χρέωση DAF €2.5, από την Eurobank στις 24.05.2019 (οθόνη ATM) (βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.01.2023 επιστολή της Eurobank, ερ. 1 (σελ 1 του pdf) για χρέωση DAF €2.5 και από την Attica Bank στις 06.06.2019 για χρέωση DAF €2 (βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7281/01.08.2022 επιστολή της Attica Bank, ερ. 2. Σημειώνεται πως η από 06.06.2019 δημόσια ανακοίνωση της Attica Bank αφορούσε γενικά στην τροποποίηση των χρεώσεων για αναλήψεις μετρητών σε ATM ΔΙΑΣ και σε ATM χωρών Ευρωζώνης. Το ακριβές ποσό της χρέωσης DAF που επέβαλε η Attica Bank (€2.00) δημοσιοποιήθηκε σε ακόμα μεταγενέστερο στάδιο, με την ανάρτηση στις 26.07.2019, στην ιστοσελίδα της Τράπεζας, της υπ' αριθ. 4377/26.07.2019 εγκυκλίου της Υποδιεύθυνσης Οργάνωσης της Διεύθυνσης Πληροφορικής και Οργάνωσης της Attica Bank· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7281/01.08.2022 επιστολή της Attica Bank, ό.π.).

³⁶⁰ Σε συνέχεια της οδηγίας που έλαβε από τη ΣΕΠ στις [...], η [...] αποστέλλει σε όλες τις τράπεζες τις τροποποιημένες προδιαγραφές υλοποίησης του DAF καθώς και πρόσκληση «προς τα μέλη της ΣΕΠ» για συνάντηση μελών στις [...] για την επικαιροποίηση των χρεώσεων (βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» από τη [...] το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

³⁶¹ Βλ. εκτύπωση του από [...] μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της [...] Θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Attica Bank (MK-5).

πρόστιμα σε περίπτωση που δεν εξισώσουν μέχρι τη συγκεκριμένη ημερ/νία τις σχετικές χρεώσεις με τις εγχώριες (βλ. Ν. 924/2009) [...] 3. **Οι αλλαγές που ενέχονται πρέπει να γίνουν σε πολλαπλά επίπεδα και έχουν σχέση με τα κάτωθι: [...] d. Την υλοποίηση και επιβολή DAF Acquiring fee για αναλήψεις με κάρτες ελληνικής έκδοσης που μετέχουν στο σύστημα DIASATM, προκειμένου να εισπράτουμε τις ανάλογες προμήθειες που θα εισπράτουν και όλες οι άλλες τράπεζες.[...]**».

210. Η από [...] εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της [...] σχετικά με τα διαλαμβανόμενα σε διαπραγματευτική συνάντηση την ίδια ημέρα (σε συνέχεια της ενημέρωσης που είχαν οι τράπεζες από τη [...] κατά το από 14.6.2019 Visa Greece Client Council σχετικά με το DAF)³⁶². Στην εσωτερική επικοινωνία της [...] αναφέρεται:

«Σήμερα είχαμε συνάντηση στην EET, οι τράπεζες και κ.κ. [ενν. στελέχη της EET], για την αλλαγή στάσης της [...] ως προς το DAF, δηλαδή να επιτρέπει DAF στις ξένες κάρτες αλλά όχι στις domestic. Συμφωνήσαμε:

- να στείλουμε οι τράπεζες - ξεχωριστά η κάθε μία - τις αντιρρήσεις μας στη [...] σχετικά με τις domestic. Το επιχείρημά μας θα είναι ότι πρέπει να έχουμε ίδια χρέωση σε Έλληνες και λοιπούς Ευρωπαίους, σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό
- να συνεχίσουμε τις υλοποιήσεις μας για ενιαίο DAF, χωρίς αλλαγή. [...]

Ως προς την απαγόρευση εφαρμογής DAF που επέβαλλε η [...] στις εγχώριες και διασυνοριακές (εντός ΕΕ και Ευρωζώνης) συναλλαγές ανάληψης μετρητών, όπως αναφέρουν στις ΠΔΔ η Τράπεζα Πειραιώς, η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank και η Eurobank, με την τροποποίηση των κανονισμών της [...] στις [...], θεωρήθηκε από τις εμπλεκόμενες τράπεζες ότι η [...] ήρε την απαγόρευση αυτή και εφήρμοσε εξαίρεση σε περίπτωση ύπαρξης κανόνα ή νόμου που προβλέπει τη σχετική δυνατότητα, επιτρέποντας ως ημερομηνία εφαρμογής DAF την 20.7.2019 και εφεξής³⁶³.

211. Συναφώς, όπως καταγράφεται σχετικά σε εσωτερική ενημέρωση στη [...] στις [...] «Some good news from DAF. Finally it seems that the pressure we have put on VISA as Greek banks, from the committee we are chairing in the EET, is bearing fruits. I am more happy because this committee has managed to connect all systemic banks towards a number of issues that we introduce altogether as banking system»³⁶⁴.

212. Σημειώνεται ότι στις [...] η Υπηρεσία ξεκίνησε αυτεπάγγελτη έρευνα αποστέλλοντας επιστολές παροχής στοιχείων στις τέσσερις συστημικές Τράπεζες, Attica Bank, HSBC, και σε σειρά Συνεταιριστικών τραπεζών³⁶⁵ με τις οποίες ζητούνται α) τα ισχύοντα τιμολόγια προμηθειών λοιπών εξόδων για τις υπηρεσίες που παρέχουν, β) με αφορμή δημοσιεύματα για αλλαγές στη τιμολόγηση των αναλήψεων από 23.7.2019 να επεξηγήσουν τους λόγους της

³⁶² Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (απόσπασμα ευρύτερης επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της [...]) με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³⁶³ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 8872/14.11.2023 ΠΔΔ της Τράπεζας Πειραιώς, 8892/14.11.2023 ΠΔΔ της Εθνικής Τράπεζας, 8894/14.11.2023 ΠΔΔ της Alpha Bank και 8891/14.11.2023 ΠΔΔ της Eurobank.

³⁶⁴ Βλ. το από 3.7.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

³⁶⁵ [...].

αλλαγής και της επιλογής της συγκεκριμένης ημερομηνίας και γ) να προσκομίσουν τα πρακτικά ΔΣ και ΓΣ που πραγματοποιήθηκαν το 2019.

213. Στις [...] (ημερομηνία εφαρμογής του DAF) η [...] ενημερώνει ότι «[π]ροκειμένου να γίνει σήμερα 22/7/2019 η ενεργοποίηση του DAF πρέπει να κοινοποιηθεί προς τη ΔΙΑΣ³⁶⁶ έως τις 14:30 κατά μέγιστον, η ενημέρωση ως προς την κατάργηση των διμερών στην ανάληψη μετρητών κάθε τράπεζας προς τις υπόλοιπες» και καλεί σε άμεσες ενέργειες. Την ίδια ημέρα, σε εσωτερική ενημέρωση της [...], αναφέρεται «*Η υλοποίηση ολοκληρώθηκε και πραγματοποιήθηκε ενημέρωση Τραπεζών και ΔΙΑΣ*»³⁶⁷. Συναφώς, σε έγγραφο που εντοπίστηκε στη [...] με τίτλο «[...]»³⁶⁸ (χωρίς ημερομηνία αλλά μετά τις [...]) καταγράφεται «*Η νέα δυνατότητα τέθηκε σε παραγωγική λειτουργία τη Δευτέρα 22/7/2019*». Ομοίως και σε εσωτερική επικοινωνία στην [...] στις [...] με θέμα «*Ενημέρωση για DAF*»³⁶⁹ καταγράφεται «*Από χθες 22.7 ξεκινήσαμε - DAF στα δικά μας ATM, στις αναλήψεις με κάρτες τρίτων μέσω ΔΙΑΣ (€2,50 ανά ανάληψη), [...] Η Πειραιώς και η Eurobank ξεκίνησαν και αυτές από χθες το DAF μέσω ΔΙΑΣ (€3,00 και €2,50 αντίστοιχα). Η Εθνική θα ξεκινήσει το DAF μέσω ΔΙΑΣ τη Δευτέρα 29/7, με €2,60 αντί του €2,00 που χρεώνει σήμερα τις ξένες κάρτες*».
214. Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες προχώρησαν στην επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριας έκδοσης παρόχων που συμμετέχουν στο ΔΙΑΣ ATM με τον μηδενισμό της σχετικής προμήθειας στις μεταξύ των τραπεζών διμερείς συμφωνίες ως προς την συγκεκριμένη υπηρεσία και συγκεκριμένα:
215. Η **Τράπεζα Πειραιώς** προχώρησε στις **22.7.2019** στην επιβολή DAF στις εντός ΔΙΑΣ αναλήψεις ύψους **3,00€**³⁷⁰.
216. Η **Alpha Bank** προχώρησε επίσης στις **22.7.2019** στην επιβολή DAF στις εντός ΔΙΑΣ αναλήψεις ύψους **2,50€**³⁷¹
217. Η **Eurobank** αντίστοιχα προχώρησε στις **22-23.7.2019** στην επιβολή DAF στις εντός ΔΙΑΣ αναλήψεις ύψους **2,50€**³⁷².
218. Η **Εθνική Τράπεζα** προχώρησε λίγες ημέρες αργότερα, στις **29.7.2019**, στην επιβολή DAF στις εντός ΔΙΑΣ αναλήψεις ύψους **2,60€**³⁷³
219. Τέλος, η **Attica Bank** προχώρησε σχεδόν ένα μήνα αργότερα, στις **26.8.2019**, σε συνέχεια της από 23.7.2019 σχετικής απόφασης της Επιτροπής Διαχείρισης Ενεργητικού Παθητικού

³⁶⁶ Υπογράμμιση πρωτοτύπου.

³⁶⁷ Βλ. εκτύπωση της από [...] ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (απόσπασμα ευρύτερης αλληλογραφίας) από την [...] και εν συνεχεία μεταξύ των στελεχών της [...]. Η εκτύπωση συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank (ΣΚ-5, σελ. 75-77).

³⁶⁸ Βλ. έγγραφο (άνευ ημερομηνίας) με τίτλο «[...]» (EK_3) το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη ΔΙΑΣ.

³⁶⁹ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο εκτυπώθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στην Alpha Bank (ΙΑ-11).

³⁷⁰ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 7539/8.8.2022 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς (ερ. 4α).

³⁷¹ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 7551/8.8.2022 επιστολή της Alpha Bank (ερ. 2).

³⁷² Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.1.2023 επιστολή της Eurobank, ερ. 1.

³⁷³ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 5104/2.8.2019 επιστολή της Εθνικής (ερ. 1).

(ALCO), στην επιβολή DAF ύψους **2,00€** στις εντός ΔΙΑΣ αναλήψεις. Η χρέωση αυτή αφορούσε και τις συναλλαγές ανάληψης με κάρτες αλλοδαπής έκδοσης εντός Ευρωζώνης³⁷⁴.

Ανταλλαγή πληροφοριών με αντικείμενο την εισαγωγή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM

220. Το issuing fee αφορά στην χρέωση που επιβάλλει ο εκδότης της κάρτας στον κάτοχό της όταν την χρησιμοποιεί για την ανάληψη μετρητών σε δίκτυο ATM άλλου παρόχου. Με την αλλαγή από το μοντέλο τιμολόγησης βάσει των διμερών, στο οποίο ο εκδότης χρέωνε τον καρτούχο και από την χρέωση που εισέπραττε απέδιδε αμοιβή (βάσει των διμερών συμφωνιών) στον κάτοχο του ATM, και την μετάβαση στο μοντέλο της άμεσης χρέωσης από τον κάτοχο του ATM (DAF), οι εκδότριες τράπεζες συνέχισαν να χρεώνουν τους καρτούχους για την χρήση άλλων ATM αν και μειωμένα σε σχέση με πριν.
221. Στην προκειμένη περίπτωση, για τη στοιχειοθέτηση της συμμετοχής των εμπλεκόμενων τραπεζών σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη issuing fee, όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης, κατά παράβαση των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, και της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) της ανωτέρω εναρμονισμένης πρακτικής, κατά παράβαση των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, σημειώνονται τα ακόλουθα:
222. Όπως προαναφέρθηκε³⁷⁵, στις **8.5.2019** πραγματοποιήθηκε η συνεδρίαση της ΣΕΠ της ΕΕΤ στην οποία αποφασίστηκε η καθολική επιβολή DAF και στις εγχώριες εντός ΔΙΑΣ συναλλαγές. Την συνεδρίαση αυτή ακολούθησε την ίδια ημέρα συνάντηση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και της Attica Bank στο γραφείο στελέχους της ΕΕΤ, στην οποία συζητήθηκε πέραν του DAF και το ζήτημα της αμοιβής του εκδότη της κάρτας, δηλαδή του issuing fee³⁷⁶. Ειδικότερα, όπως καταγράφεται σε ενημερωτικό σημείωμα που συνέταξαν οι συμμετέχοντες εκπρόσωποι της Εθνικής και απέστειλαν εσωτερικά στην [...] στις [...], με ονομασία «[...]», «*Αναφορικά με λειτουργικά & εμπορικά θέματα: [...]**Συζητήθηκε η πολιτική που θα ακολουθήσει κάθε τράπεζα αναφορικά με την χρέωση των issuing fees. Ο [στέλεχος της ΕΕΤ] ανέφερε ότι πρέπει να υπάρξει καλή τεκμηρίωση για τους λόγους που κάποιος πελάτης θα χρεωθεί ταυτόχρονα με DAF και Issuing Fee. [...]»³⁷⁷.

³⁷⁴ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 5177/7.8.2019 επιστολή της Attica Bank (σημ. b και d).

³⁷⁵ Βλ. Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης», παρ. 204 επ.

³⁷⁶ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» (απόσπασμα ευρύτερης επικοινωνίας εσωτερικά στην [...]) στο οποίο αναφέρεται: «Σας αποστέλλουμε συνημμένα τα κύρια σημεία συζήτησης που έγινε στο γραφείο του [στέλεχος της ΕΕΤ] αναφορικά με το DAF, στην οποία συμμετείχαν όλες οι συστημικές τράπεζες και η Τράπεζα Αττικής, όπως αυτά αποτυπώθηκαν από τον [στέλεχος Εθνικής] κι εμένα». Τα ανωτέρω μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Εθνική.

³⁷⁷ Επιπρόσθετα καταγράφεται «*αν υπάρχει ειδικός χειρισμός σε συναλλαγές που θα πραγματοποιούνται σε ATM απομακρυσμένων περιοχών κρίθηκε ότι η πιο σωστή προσέγγιση είναι η οποιαδήποτε διαχείριση να γίνει από την πλευρά του issuer και όχι από την πλευρά του acquirer».

223. Σε συνέχεια της από 8.5.2019 συνεδρίασης της ΣΕΠ η [...] αποστέλλει στις [...] σε όλες τις εμπλεκόμενες τράπεζες, με κοινοποίηση στην ΕΕΤ, μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας³⁷⁸ στο οποίο επισυνάπτονται αφενός η τροποποίηση των τεχνικών προδιαγραφών για την εφαρμογή του DAF και αφετέρου πρόσκληση «προς τα μέλη της ΣΕΠ» για συνάντηση μελών, αφού ορίσουν τους εκπροσώπους τους, για την επικαιροποίηση των χρεώσεων για την [...]»³⁷⁹.
224. Πράγματι στις [...] πραγματοποιείται η προαναφερθείσα συνάντηση στη [...] και πληροφορίες σχετικά με τα διαλαμβανόμενα σε αυτήν δίνει εσωτερική επικοινωνία/ ενημέρωση στην **Attica Bank** όπως και εσωτερική επικοινωνία/ ενημέρωση στην **Εθνική Τράπεζα**.
225. Ειδικότερα, ως προς την [...]»³⁸⁰ στις [...] στο πλαίσιο εσωτερικής ενημέρωσης στην τράπεζα για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν εσωτερικά στην τράπεζα συνεπεία της απόφασης για την επιβολή DAF και στις εντός ΔΙΑΣ αναλήψεις και ειδικότερα ως προς το issuing fee αναφέρεται «Σε συνέχεια της σημερινής συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στη [...] σχετικά με την υλοποίηση του DAF, καθώς και τις επικαιροποιημένες χρεώσεις των μελών της ΔΙΑΣ, θα ήθελα να σας ενημερώσω για τα εξής: [...] 3. **Οι αλλαγές που ενέχονται πρέπει να γίνουν σε πολλαπλά επίπεδα** και έχουν σχέση με τα κάτωθι: [...] c **Την υλοποίηση και επιβολή Issuing fees για τους καρτούχους μας, όπως έχουν ήδη οι συστημικές, τα οποία όπως φαίνεται θα συνεχίσουν να υπάρχουν σε συνδυασμό με το DAF, πιθανώς με μικρότερο τιμολόγιο από αυτό που έχουν υιοθετήσει σήμερα οι υπόλοιπες τράπεζες (δηλ. [...] + DAF), σε συνάρτηση και με το μοντέλο χρέωσης των εξόδων της ΔΙΑΣ, καθώς στην περίπτωση που δεν επιβάλουμε Issuing fees, θα επιβαρυνόμαστε με χρεώσεις, χωρίς να έχουμε το αντίστοιχο έσοδο που είχαμε πριν από τα bilateral agreements. [...]**».
226. Ομοίως και σε εσωτερική ενημέρωση την ίδια ημέρα³⁸¹ στην [...] σχετικά με τα διαλαμβανόμενα στην συνάντηση στις [...] στη [...], σύμφωνα με την οποία στη συνάντηση της ΔΙΑΣ «[...] συζητήθηκαν τα παρακάτω θέματα:
- [...] Εμπορικά θέματα
1. Η Πειραιώς και η Alpha σχεδιάζουν να χρεώνουν και issuing fee, περίπου [...] στο εσωτερικό και στο εξωτερικό και επιθυμούν το κόστος ΔΙΑΣ να μοιραστεί στον Acquirer και στον issuer.
2. Η Eurobank και εμείς είπαμε ότι δεν θα χρεώνουμε με issuing fee τις συναλλαγές που επιδέχονται DAF και το κόστος ΔΙΑΣ να βαρύνει τον Acquirer. [...]
- Με βάση τα παραπάνω: [...] 3. Θα πρέπει να αποφασίσουμε για την χρέωση του issuing fee [...]

³⁷⁸ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «[...]» από τη [...] (Δ/νση Λειτουργιών – Business Operations Division), το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

³⁷⁹ Συνημμένο αρχείο «3993- Προδιαγραφές Direct Access Fee (DAF) στην υπηρεσία DIASATM – Συνάντηση για χρεώσεις μελών» σύμφωνα με το οποίο «[...] παρακαλείσθε για τη συμμετοχή των εκπροσώπων σας σε συνάντηση στα γραφεία της [...], την [...] και ώρα [...] με θέμα «[...]». Για την ως άνω συνάντηση παρακαλούμε όπως μας ενημερώσετε ως προς τα στοιχεία των εκπροσώπων σας **έως την [...]**».

³⁸⁰ [...].

³⁸¹ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Εθνική.

227. Η συζήτηση για το **issuing fee** στην **Εθνική** συνεχίζεται³⁸² και στις [...] σε εσωτερική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της αναφέρεται ότι [...] *Η εναλλακτική που προτίθεται η Πειραιώς αλλά σκέφτεται και η Eurobank να ακολουθήσει είναι, [...] να υπάρχει μια χρέωση περί των [...] ανά συναλλαγή ανεξαρτήτως daf, διασφαλίζοντας έτσι την ίση διασυνοριακή μεταχείριση στους κατόχους τους... Αυτό βέβαια ίσχυε μέχρι την προηγούμενη εβδομάδα», «Μπορεί όμως το ότι δεν θα χρεώνουμε issuing fee να αποδειχτεί ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα. Η αλήθεια είναι ότι στην συνάντηση που είχαμε την προηγούμενη εβδομάδα προκαλέσαμε ανησυχία με την απόφασή μας αυτή» και «Η αλήθεια είναι ότι οι υπόλοιποι ομονοούν στην εφαρμογή του issuing fee. Οι δύο είναι αποφασισμένοι να το εφαρμόσουν ενώ η τρίτη εξαρτά την απόφασή της από εμάς. Τα νούμερα που παίζουν είναι [...] ευρώ».*
228. Τέλος, σημειώνεται ότι στις [...] σε εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της **Alpha Bank**, αναφέρεται σχετικά με το issuing fee³⁸³ «Σήμερα είχαμε συνάντηση στην EET, οι τράπεζες και [στέλεχος της EET] και [έτερο στέλεχος της EET], [...] Παραμένει πρόβλημα η πρόθεση της Εθνικής να [...] στους κατόχους της όταν αυτοί χρεώνονται DAF. Η Eurobank προσανατολίζεται σε [...] και η Πειραιώς έχει ήδη ανακοινώσει στο τιμολόγιό της την αλλαγή σε €0,60 (από €1,40 - €2,20 σήμερα) από 22.7.2019».
229. Σε συνέχεια των ανωτέρω συζητήσεων, ως προς τη συγκεκριμένη χρέωση προς τους πελάτες - καρτούχους τους κατά την ανάληψη μετρητών από ATM άλλου δικτύου (issuing fee) σημειώνονται τα ακόλουθα:
230. Η **Alpha Bank** στις [...] με την επιβολή DAF στις off-us αναλήψεις μετρητών από το δίκτυο των ATMs, προχώρησε σε χρέωση των καρτούχων της ύψους 0,75€ ανά συναλλαγή ανάληψης σε ATM τρίτων (έναντι της προϋφιστάμενης 1,50€-1,65€)³⁸⁴.
231. Αντίστοιχα και η **Eurobank** στις [...] (λογιστική ημερομηνία 23.7) με την επιβολή DAF στις off-us αναλήψεις προχώρησε σε χρέωση των καρτούχων της 0,75€ ανά συναλλαγή ανάληψης σε ATM τρίτων (αντί της προϋφιστάμενης €1,60 για τις χρεωστικές και €1,50 για τις πιστωτικές κάρτες)³⁸⁵.
232. Την ίδια ημερομηνία, [...], και η **Τρ. Πειραιώς** με την επιβολή DAF στις off-us αναλήψεις προχώρησε σε χρέωση των καρτούχων της ύψους 0,60€ ανά συναλλαγή ανάληψης σε ATM τρίτων (αντί της προϋφιστάμενης [...])³⁸⁶.

³⁸² Βλ. την από [...] ηλεκτρονική επικοινωνία (απόσπασμα ευρύτερης επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της [...]) με θέμα «[...]» η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Εθνική.

³⁸³ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (απόσπασμα ευρύτερης επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της [...]) με θέμα «[...]» το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

³⁸⁴ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8176/8.9.2022 επιστολή της Alpha Bank (ερ. 4β i και ii, σελ 5 και 6).

³⁸⁵ Βλ. εκτύπωση της από 8.7.2019 ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της Eurobank (ΣΚ-3, σελ 131 -133) η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις 7.11.2019 στη Eurobank.

³⁸⁶ Βλ. συνημμένο απάντησης 4 στην 7539/8.8.2022 επιστολή της Τρ. Πειραιώς.

233. Η Attica Bank προχώρησε περί τον ένα μήνα αργότερα³⁸⁷, στις [...] (σε συνέχεια της από 23.7.2019 σχετικής απόφασης της [...]) σε χρέωση των καρτούχων της ύψους 0,50€ ανά συναλλαγή ανάληψης σε ΑΤΜ τρίτων (έναντι της προϋφιστάμενης 0,85€-1,00€)³⁸⁸.
234. Τέλος, ως προς την Εθνική προχώρησε στη συγκεκριμένη χρέωση των καρτούχων της ύψους [...]€ ανά συναλλαγή ανάληψης σε ΑΤΜ τρίτων αρκετά αργότερα, στις [...] (έναντι της προϋφιστάμενης μηδενικής χρέωσης μετά την επιβολή DAF στις 22.7.2019 και της προηγούμενης [...]€- [...]€ που ίσχυε προ της επιβολής DAF)³⁸⁹.

Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες

Συντονισμός αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΕΤ

235. Σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες και η Attica Bank, συμμετείχαν σε ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της ΕΕΤ αναφορικά με την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων/προμηθειών σε έναν αριθμό τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές, όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ (για ορισμένα εκ των οποίων υφίσταντο ήδη χρεώσεις και προμήθειες) με σκοπό την αύξηση των εσόδων.
236. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες και η ΕΕΤ αναφέρουν στις ΠΔΔ που κατέθεσαν ότι λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο (ενδεικτικά, τη σχετική νομολογία περί καταχρηστικότητας τραπεζικών συμβατικών όρων, ρυθμιστικούς κανόνες της Τράπεζας της Ελλάδος, συμπεριλαμβανομένης και της Πράξης 2501/2002 του Διοικητικού της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία στο κεφάλαιο ΣΤ, εδ. α' αναφέρει: «Δεν επιτρέπεται η είσπραξη οιασδήποτε προμήθειας στις πάσης φύσεως χορηγήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η είσπραξη i) προμήθειας, οργάνωσης και διαχείρισης προκειμένου περί κοινοπρακτικών δανείων, ii) προμήθειας αδρανείας επί των μη αναληφθέντων ποσών πιστώσεων, ανεξάρτητα από τη μορφή χορήγησής τους. Στην έννοια των πάσης φύσεως προμηθειών του παρόντος κεφαλαίου δεν εμπίπτουν οι αμοιβές για τις παρεχόμενες τυχόν ειδικές υπηρεσίες, εφάπαξ δαπάνες και τα έξοδα υπέρ τρίτων (π.χ. συμβολαιογραφικά έξοδα εκτίμησης και ελέγχου τίτλων ακινήτου, εγγραφής υποθήκης κ.λπ.)»), οι τράπεζες εκκίνησαν συζητήσεις, προς το σκοπό της διάδρασης με τις εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος) στο πλαίσιο της ΕΕΤ, ώστε να χαρτογραφήσουν ποιες τραπεζικές εργασίες θα μπορούσαν να επιβαρυνθούν με χρεώσεις και επομένως να επιφέρουν έσοδα για τα τραπεζικά ιδρύματα.

³⁸⁷ Βλ. σχετικά Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης» ανωτέρω.

³⁸⁸ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5177/7.8.2019 επιστολή της Attica Bank (σημ. b και d).

³⁸⁹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7328/1.8.2022 επιστολή της Εθνικής (ερ. 2).

237. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρουν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες στις ΠΔΔ τους, η συνεισφορά των προμηθειών και των χρεώσεων στα λειτουργικά έσοδα των τραπεζών υπολείπεται σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (χαμηλότερη από το ήμισυ), όπως αποτυπώνεται στις εκθέσεις του Διοικητή ΤτΕ 2017, 2018 και 2019, καθώς και σε επιμέρους επικοινωνίες με εποπτικές αρχές κατά τη σχετική περίοδο³⁹⁰.
238. Σε κάθε περίπτωση, οι τράπεζες και η ΕΕΤ αναγνωρίζουν ότι, ενώ η ανωτέρω ανταλλαγή πληροφοριών εκκίνησε με τη διερεύνηση στο πλαίσιο της ΕΕΤ, και προς τον σκοπό διάδρασης με τις εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος), της δυνατότητας εισαγωγής ορισμένων νέων χρεώσεων, στην πορεία παρέκκλινε από το ανωτέρω πλαίσιο και μετατράπηκε σε εναρμονισμένη πρακτική και διαβούλευση ικανή να άρει τις αβεβαιότητες ως προς τη μελετώμενη από τις τράπεζες μελλοντική συμπεριφορά τους στην αγορά, ελαττώνοντάς έτσι τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού.
239. Πιο συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει, ότι με αφορμή συνάντηση που θα λάμβανε χώρα μεταξύ μελών της ΕΕΤ και της Τράπεζας της Ελλάδος στις 14.2.2018, και κατόπιν προτροπής στελέχους της ΕΕΤ προς τις Τράπεζες να προτείνουν θέματα προς συζήτηση ενόψει της εν λόγω συνάντησης, ένα από τα θέματα που έθεσαν οι τελευταίες (και συγκεκριμένα η Eurobank) ήταν και η αλλαγή της Πράξης Διοικητή ΤτΕ που απαγορεύει μια σειρά από τραπεζικές προμήθειες και χρεώσεις. Πιο συγκεκριμένα, το εν λόγω στέλεχος της ΕΕΤ σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποστέλλει προς έτερο στέλεχος της ΕΕΤ στις 7.2.2018, αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι στέλεχος της Eurobank πρότεινε να συζητηθεί το θέμα της αλλαγής της Πράξης Διοικητή (εφεξής και «ΠΔ») που απαγορεύει μια σειρά από τραπεζικές προμήθειες και ορίζει ότι όλα τα σχετικά κόστη πρέπει να χρεώνονται μέσω μειωμένου επιτοκίου του λογαριασμού, καθώς, όπως επισήμανε, η ύπαρξη μηδενικών επιτοκίων δε λειτουργεί προς αυτή την κατεύθυνση με αποτέλεσμα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να είναι το μοναδικό στην Ευρώπη που δεν του επιτρέπεται η χρέωση προμηθειών³⁹¹.
240. Εν συνεχεία, στις [...], στέλεχος της ΕΕΤ αποστέλλει μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου³⁹² προς στελέχη των τραπεζών Alpha Bank, Εθνικής Τράπεζας, Eurobank, Τράπεζας Πειραιώς και Attica Bank, με το οποίο τους ζητάει να της κοινοποιήσουν τις απόψεις τους αναφορικά με τις συναλλαγές στις οποίες θα μπορούσαν να χρεώνουν προμήθεια με στόχο την αύξηση των εσόδων τους. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι: «[...] σε συνέχεια της χθεσινής μας συνάντησης με

³⁹⁰ Βλ. Έκθεση του Διοικητή ΤτΕ για το έτος 2019, σελ. 214-215 («Μικρή μείωση εμφάνισαν τα καθαρά έσοδα από προμήθειες [...]. Τα εν λόγω έσοδα αποτελούν περίπου το 15% των εσόδων των ελληνικών τραπεζών, ποσοστό που είναι το δεύτερο χαμηλότερο στην ΕΕ, όπου ο μέσος όρος είναι διπλάσιος του ελληνικού»): <https://www.bankofgreece.gr/Publications/ekthdkth2019.pdf>. και σχετ. Έκθεση του Διοικητή ΤτΕ για το έτος 2018, σελ. 216 και Έκθεση του Διοικητή ΤτΕ για το έτος 2017, σελ. 200.

Συναφώς, οι τράπεζες παραπέμπουν στην από 26.11.2019 επιστολή Προέδρου του Εποπτικού Συμβουλίου ΕΚΤ, κ. Andrea Enria (https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.mepleter191126_papa-dimoulis~3e42ae2bab.en.pdf).

³⁹¹ Συγκεκριμένα το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, το οποίο αποστέλλεται στις 7.2.2018, αναφέρει ότι: [...]. Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ .

³⁹² Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο αποστέλλεται από στέλεχος της [...] προς στελέχη των Τραπεζών: Alpha Bank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς, Εθνικής Τράπεζας και Attica Bank καθώς και σε έτερα στελέχη της ΕΕΤ, το οποίο συνελέγη από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στελέχους της ΕΕΤ κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της.

την Τράπεζα της Ελλάδος θα ήθελα να έχω τις απόψεις σας, ως προς τις εργασίες μας, για τις οποίες θα μπορούσε να υπάρξει προμήθεια και επομένως έσοδα. Η ΕΕΤ από την πλευρά της θα καταβάλλει κάθε προσπάθεια να αντλήσει πληροφορίες από την ευρωπαϊκή πρακτική. Θα παρακαλούσα να το επικοινωνήσετε στις αρμόδιες υπηρεσιακές σας μονάδες, ώστε να το επιμεληθούμε».

241. Στις [...], στέλεχος της Εθνικής Τράπεζας αποστέλλει μέσω μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας προς την ΕΕΤ³⁹³ σχέδιο ορισμένων τραπεζικών εργασιών η χρέωση των οποίων ενδιαφέρει την Εθνική Τράπεζα, ως απάντηση στο ανωτέρω μήνυμα της ΕΕΤ. Μεταξύ άλλων στο μήνυμα αναφέρεται ότι: «[...]Στέλνω ένα σχέδιο με τις προμήθειες που μας ενδιαφέρουν. Στέλνουμε την περιγραφή και την πηγή κάθε υφιστάμενου περιορισμού όσον αφορά σε καταθετικά και επενδυτικά προϊόντα. Για όσα δεν έχουμε σημειώσει δεν γνωρίζουμε να υφίσταται περιορισμός. Μου είπαν – ο [στέλεχος της ΕΕΤ] γνωρίζει καλύτερα – ότι εκκρεμεί απόφαση της ΤτΕ σχετικά με την εφαρμογή της ΡΑΔ (αναμένεται τον Απρίλιο) στην οποία θα προβλέπεται σε ποιες υπηρεσίες θα μπορούν να χρεώνονται προμήθειες (αφορά βασικό λογαριασμό πληρωμών και συνήθεις υπηρεσίες – έξοδα τήρησης, χρεωστική κάρτα κ.λπ.), αυτό μας ενδιαφέρει πολύ να το προλάβουμε, τουλάχιστον να μην μας περιορίζει. Μια στρατηγική που ίσως πρέπει να ακολουθήσουμε, χρησιμοποιώντας την έξαρση και τα κόστη που έχουμε από τις συνέχειες ληστείες/ καταστροφές ΑΤΜς είναι η λογική ΑΑΔΕ που δούλεψε εξαιρετικά, δηλαδή όλες οι υπηρεσίες στο γκισέ να χρεώνονται ενώ στο Ίντερνετ να είναι είτε δωρεάν, είτε πολύ χαμηλές χρεώσεις...».

Ακολουθεί αναφορά προτεινόμενων χρεώσεων με ένδειξη νομοθετικών/κανονιστικών περιορισμών (στις περιπτώσεις που υφίστανται τέτοιοι περιορισμοί).

242. Το εν λόγω μήνυμα της Εθνικής Τράπεζας³⁹⁴ προωθήθηκε, ως είχε, στις [...] από στέλεχος της ΕΕΤ³⁹⁵ σε στέλεχος της Τράπεζας Πειραιώς, το οποίο ήταν και στέλεχος της ΕΕΤ.
243. Ομοίως, στις [...] στέλεχος της [...], ως απάντηση στο ως άνω από [...]μήνυμα του στελέχους της [...], απέστειλε μέσω μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας³⁹⁶ προσχέδιο πιθανών χρεώσεων από προμήθειες που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν από όλες τις τράπεζες, αναφέροντας ότι κάποιες από αυτές υλοποιούνται ήδη από την [...]. Στο εν λόγω μήνυμα, αναφέρεται: «Αγαπητή[...] [στέλεχος της ΕΕΤ], όπως σας υποσχέθηκα, σου στέλνω προσχέδιο πιθανών χρεώσεων από προμήθειες στους πελάτες που θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε και να υλοποιήσουμε σαν τραπεζικό σύστημα. Κάποιες από αυτές τις προμήθειες τις υλοποιούμε

³⁹³ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο αποστέλλει στέλεχος της [...]σε στέλεχος της [...], και το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της [...].

³⁹⁴ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με το οποίο προωθείται από στέλεχος της [...] προς στέλεχος της [...]το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του στελέχους της [...] και στο οποίο το μόνο που αναφέρεται είναι «[...]». Το εν λόγω μήνυμα συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ .

³⁹⁵ Σε ερώτημα που τέθηκε. Στο πλαίσιο της από [...] ανωμοτί κατάθεσης του εν λόγω στελέχους της [...] αναφορικά με τον λόγο που προώθησε το σχετικό μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο προαναφερθέν στέλεχος της [...], απάντησε: «Διότι είναι ο εκπρόσωπος της Τράπεζας [...] στην Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΕΤ [...]».

³⁹⁶ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που αποστέλλεται από στέλεχος της [...] προς στέλεχη της [...] και σε έτερο στέλεχος της [...] και στο οποίο επισυνάπτεται αρχείο με τίτλο: «[...]», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

ήδη άλλες πρέπει να τις υλοποιήσουμε όλοι μαζί σαν τραπεζικό σύστημα λαμβάνοντας και τις σχετικές εγκρίσεις. Να το συζητήσουμε και από κοντά όποτε θέλετε, για να δούμε πως προχωράμε όλοι μαζί [...]»³⁹⁷.

244. Πιο συγκεκριμένα στο εν λόγω μήνυμα, επισυνάπτεται αρχείο [...] στο οποίο περιλαμβάνονται προτεινόμενες από την [...] χρεώσεις από προμήθειες που σχετίζονται μεταξύ άλλων με την έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, δάνεια (στεγαστικά/καταναλωτικά/SBB) και καταθετικούς λογαριασμούς.
245. Αξίζει να σημειωθεί πως, όπως φαίνεται από τις ανωτέρω προπαρατεθείσες προτάσεις για πιθανές προμήθειες, για ορισμένες εξ αυτών, στο εν λόγω αρχείο δεν καταγράφεται μόνο το είδος των προμηθειών αλλά και το ενδεχόμενο ύψος τους. Οι σχετικές προτάσεις ως προς το ύψος των χρεώσεων αφορούν συγκεκριμένα τις εξής πέντε προμήθειες: (α) Προκαταβολή Δαπάνης Νομικού & Τεχνικού Ελέγχου για Στεγαστικά δάνεια, για την οποία αναφέρεται συγκεκριμένα: [...] (TBD) [ενν. To Be Determined (να καθοριστεί)], (β) Έξοδα υποβολής Αίτησης για Καταναλωτικά δάνεια, για τα οποία αναφέρεται το ποσό των [...]€, (γ) Νέα Δαπάνη Αξιολόγησης και Ανανέωσης Πιστωτικών Ορίων Εγγυητικών Επιστολών για δάνεια SBB, για την οποία αναφέρεται το ποσό των [...], (δ) «Maintenance Fee ΦΠ/ΝΠ» που αναφέρει τα ποσά των «[...]» και (ε) «Fee γνωματεύσεων Νομικών Προσώπων» που αναφέρει το ποσό των [...]€. Το εν λόγω έγγραφο προωθήθηκε και αυτό, αυτούσιο, από την [...] σε στέλεχος της [...], το οποίο ήταν και στέλεχος της [...], στις [...]»³⁹⁸, ήτοι την ίδια ημέρα που προωθήθηκε και το μήνυμα της [...]που αφορούσε το ίδιο θέμα.
246. Σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, στην αποστολή προτάσεων σε απάντηση της από [...]πρόσκλησης του στελέχους της [...] προχώρησε και η [...] στις [...]»³⁹⁹. Πιο συγκεκριμένα στέλεχος της ΕΕΤ, προσκόμισε στο πλαίσιο της από [...] ανωμοτί κατάθεσής του ηλεκτρονικό αρχείο με τίτλο: «[...]» το οποίο περιείχε [...] με τίτλο: «[...]». Ο εν λόγω [...] περιελάμβανε προμήθειες χωρισμένες κατά κατηγορία σε: Cards Issuing, Retail Loans, Cards Acquiring, Deposits and Retail Investments και Λοιπές Χρεώσεις^{400,401}.

³⁹⁷ Έμφαση του συντάκτη της Υπηρεσίας.

³⁹⁸ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με το οποίο προωθείται από το στέλεχος της [...] προς το στέλεχος της [...], το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του στελέχους της [...] και στο οποίο το μόνο που αναφέρεται είναι «[...]». Το εν λόγω μήνυμα συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

³⁹⁹ Όπως αναφέρεται και στα με αρ. πρωτ. 3586/5.5.2023 συμπληρωματικά στοιχεία που προσκόμισε [...] στο πλαίσιο της από [...] ανωμοτί κατάθεσης στην Υπηρεσία ενώπιον στελεχών της ΓΔΑ. Αντίστοιχο έγγραφο συνελέγη από τη ΓΔΑ κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία της Τράπεζας Πειραιώς στις [...] (ΜΠ_1).

⁴⁰⁰ Το εν λόγω έγγραφο το οποίο δε φέρει ημερομηνία, φαίνεται να έχει συνταχθεί από την Τράπεζα Πειραιώς, έχοντας λάβει υπόψη της τις χρεώσεις στις προμήθειες που προτείνουν η Εθνική και η Eurobank οι οποίες τις είχαν προωθηθεί από την ΕΕΤ, καθώς ακολουθεί τη δομή/κατηγοριοποίηση του αρχείου που επισυνάπτεται στο μήνυμα της Eurobank (Cards Issuing, Retail Loans, Cards Acquiring, Deposits and Retail Investments).

⁴⁰¹ Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση της προμήθειας: «Συνδρομής Κάρτας (χρεωστική ή πιστωτική)» αναγράφεται στην διπλανή στήλη ότι: «Στην πιστωτική κάρτα υπάρχει ήδη ως χρέωση. Στην Χρεωστική κάρτα επιτρέπεται αρκεί να είναι μέσα στα πλαίσια που μπορεί να δικαιολογηθεί το ποσό της Χρέωσης. Δεν το επιθυμούμε διότι θεωρούμε ότι θα επηρεάσει τη σχέση του πελάτη με την Τράπεζα [...]. Από την άλλη εάν συμφωνούσαν όλες οι τράπεζες και εφαρμόζαν την χρέωση θα το βλέπαμε θετικά [...]» (έμφαση του Συντάκτη της Απόφασης).

247. Εν συνεχεία, στο 8^ο θέμα της Ημερήσιας Διάταξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ για την υπ' αριθ. 307 Συνεδρίαση της 21.3.2018⁴⁰² που έχει τίτλο «Λοιπά θέματα» και αφορά σε «Προτάσεις μελών για τον επανακαθορισμό των προμηθειών σε ορισμένες Τραπεζικές εργασίες», γίνεται αναφορά στις απαντήσεις δύο⁴⁰³ εκ των ως άνω Τραπεζών, ήτοι της [...] και της [...]. Συγκεκριμένα, στο 8^ο θέμα της εν λόγω Ημερήσιας Διάταξης το οποίο φέρει τίτλο: «[...]». Το θέμα του επανακαθορισμού των προμηθειών των Τραπεζικών Εργασιών συζητήθηκε στην Συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής, όπως επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της εν λόγω συνεδρίασης^{404,405}
248. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι σε ηλεκτρονικό μήνυμα⁴⁰⁶ στελέχους της ΕΕΤ προς έτερο στέλεχος της ΕΕΤ, στις 15.3.2018, το πρώτο εκφράζει την αμφιβολία του για το αν το θέμα περί προμηθειών θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην προαναφερθείσα Ημερήσια Διάταξη της Εκτελεστικής Επιτροπής ή αν οι όποιες συζητήσεις επ' αυτού θα πρέπει να είναι προφορικές⁴⁰⁷. Το έτερο στέλεχος απαντάει λέγοντας: «Δεν πειράζει δεν λέμε τί προμήθειες, ούτως ή άλλως θα το ανοίξουμε».
249. Ακολούθως, στις [...] αποστέλλεται από στέλεχος της ΕΕΤ προς τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, η Ημερήσια Διάταξη για την υπ' αριθ. 309 συνεδρίαση της 21.5.2018. Στη σελίδα 8 της εν λόγω Ημερήσιας Διάταξης περιλαμβάνεται Θέμα 5^ο με τίτλο «Προμήθειες Τραπεζικών Προϊόντων και Υπηρεσιών» και την περαιτέρω επισήμανση «**Απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής**»⁴⁰⁸. Επιπρόσθετα, μολονότι στα επίσημα πρακτικά της συνεδρίασης έχει απαλειφθεί η αναφορά σε θέμα με τον συγκεκριμένο τίτλο, εντούτοις επισυνάπτεται σε αυτά σχετικό ενημερωτικό σημείωμα το οποίο περιλαμβάνει τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που θα μπορούσαν να επιβαρυνθούν με χρεώσεις και να αποφέρουν τα αντίστοιχα έσοδα⁴⁰⁹. Συγκεκριμένα στην εισαγωγή του εν λόγω σημειώματος αναφέρονται τα εξής:

⁴⁰² Η Ημερήσια Διάταξη επισυνάπτεται στο από 16.3.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που αποστέλλεται από την ΕΕΤ στα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Συνεδρίασης (307) της 21^{ης} Μαρτίου 2018, με θέμα: «FW: Προς Επισκόπηση-Εκτελεστική Επιτροπή (21/3/2018, 15.00).

⁴⁰³ Υπενθυμίζεται ότι η Τράπεζα Πειραιώς έστειλε την απάντησή της μεταγενέστερα.

⁴⁰⁴ Βλ. και Πρακτικό της με αρ. 307/21.3.2018 Συνεδρίασης της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ (Χ.Ν 17).

⁴⁰⁵ Για λόγους πληρότητας αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως αναφέρεται στα με αρ. πρωτ. 3586/5.5.2023 συμπληρωματικά στοιχεία που προσκόμισε στέλεχος της ΕΕΤ στο πλαίσιο της από [...] ανωμοτί κατάθεσής του στην Υπηρεσία ενώπιον στελεχών της ΓΔΑ, οι σχετικές προτάσεις δεν υπεβλήθησαν τελικά στη διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος, ούτε αποτέλεσαν αντικείμενο συζήτησης της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2018 με τη διοίκησή της (το σχετικό δελτίο τύπου που εξέδωσε η ΕΕΤ για τη συζήτηση είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της: <https://www.hba.gr/Media/Details/378>).

⁴⁰⁶ Βλ. το από 15.3.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που αποστέλλεται από στέλεχος της ΕΕΤ προς έτερο στέλεχος της ΕΕΤ με θέμα: «[...]», καθώς και την απάντηση του τελευταίου που αποστέλλεται την ίδια μέρα. Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

⁴⁰⁷ Συγκεκριμένα αναφέρει ότι: «[...] το θέμα 8 περί προμηθειών ίσως δεν θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην ΗΔ της ΕΕ αλλά οι όποιες συζητήσεις επ' αυτού να είναι προφορικές. Τι λες;».

⁴⁰⁸ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο αποστέλλεται από στέλεχος της ΕΕΤ προς στέλεχη των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και της Attica Bank, με θέμα: «FW: Εκτελεστική Επιτροπή (21/5/2018, 14.30). Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ στις 7.11.2019.

⁴⁰⁹ Βλ. τα Πρακτικά της από 21.5.2018 υπ' αριθ. 309 Συνεδρίασης της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ (ΧΝ_19).

«Για τη σύνταξη του παρόντος σημειώματος λάβαμε υπόψη και συνθέσαμε τις επιμέρους απαντήσεις των τραπεζών⁴¹⁰. Ακολουθεί καταγραφή για τραπεζικές υπηρεσίες και προϊόντα τα οποία θα μπορούσαν να επιβαρυνθούν με χρεώσεις και να αποφέρουν αντίστοιχα έσοδα (σημειώνεται ότι για ορισμένα από αυτά υφίστανται ήδη χρεώσεις/προμήθειες).

Για την επιβολή εξόδων τήρησης λογαριασμού ΦΠ/ΝΠ (management fees) η ΕΕΤ ζήτησε τη συνδρομή της ΕΒΦ σχετικά με την πρακτική που ακολουθείται σε άλλα ευρωπαϊκά τραπεζικά συστήματα. Ωστόσο, η ΕΒΦ επικαλούμενη τη μη εμπλοκή της σε θέματα ανταγωνισμού δεν προώθησε στα μέλη της το σχετικό αίτημα της ΕΕΤ.

Ειδικά σε ό,τι αφορά τις πληρωμές θα πρέπει να διερευνηθούν και λύσεις πακέτων υπηρεσιών με σταθερή μηνιαία, 3μηνιαία κ.λπ. τιμολόγηση και στόχο τη χρέωση υπηρεσιών ή συναλλαγών που σήμερα, ως μεμονωμένες, παρέχονται σχεδόν στο σύνολό τους δωρεάν (π.χ. τήρηση λογαριασμού πληρωμών, ενεργοποίηση internet banking, έκδοση και χρήση χρεωστικής κάρτας για αγορές, χρήση χρεωστικής κάρτας για on-us αναλήψεις μετρητών και ερωτήσεις υπολοίπου από ΑΤΜ, on-us μεταφορές πίστωσης φυσικών και νομικών προσώπων, statement κίνησης λογαριασμού, κ.λπ.). Η σχετική διερεύνηση θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συμφωνία των τραπεζών για 2-3 βασικά πακέτα υπηρεσιών, ίδια για όλους, με ανταγωνισμό στην τιμολόγησή τους (π.χ. λογαριασμός πληρωμών με έκδοση χρεωστικής κάρτας, 10 συναλλαγές αγορών με χρεωστική κάρτα / μήνα, 3 αναλήψεις μετρητών / μήνα, 1 ερώτηση υπολοίπου / μήνα, 5 μεταφορές πίστωσης / μήνα (on-us & not-on-us), 5 άμεσες χρεώσεις / μήνα (για την πληρωμή λογαριασμών), 5 instant μεταφορές πίστωσης / μήνα, και πρόσβαση στο internet banking = **XX€ / μήνα**)».

250. Οι ανωτέρω αναφερόμενες χρεώσεις, αφορούν σε έναν αριθμό τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών που σχετίζονται με την έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών (όλους πλην των προθεσμιακών), συναλλαγές ταμείου, δάνεια (στεγαστικά/καταναλωτικά/ SBB) & λοιπές συναλλαγές (βεβαίωση υπολοίπου, μεταφορές, internet banking, επίσκεψη σε θυρίδες κ.ά.).
251. Σημειώνεται ότι, στο εν λόγω πρακτικό, γίνεται λόγος και σε **συγκεκριμένο ύψος** που θα μπορούσε να έχει μία εκ των προτεινόμενων χρεώσεων, ήτοι **η ετήσια συνδρομή ενεργών χρεωστικών καρτών**, όπου συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: «Ετήσια συνδρομή ενεργών χρεωστικών καρτών: Αφορά [...] ενεργές χρεωστικές κάρτες των τραπεζών μελών της ΕΕΤ την 31.3.2018. Θα μπορούσε να είναι λ.χ. ανά χρεωστική κάρτα 5 ευρώ, ή 10 ευρώ, ανάλογα με τον πελάτη (λ.χ. εάν είναι μισθοδοσία κλπ.)».

Συντονισμός με αντικείμενο την εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων

252. Πέραν των όσων εξετάστηκαν ανωτέρω, η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank, η Eurobank και η Εθνική συμμετείχαν (κατά περίπτωση) σε ανταλλαγή πληροφοριών είτε απευθείας μεταξύ

⁴¹⁰ Σύμφωνα με τα με αρ. πρωτ. 3586/5.5.2023 συμπληρωματικά στοιχεία που προσκόμισε στέλεχος της ΕΕΤ στο πλαίσιο της από [...] ανωμοτί κατάθεσής του στην Υπηρεσία ενώπιον στελεχών της ΓΔΑ, προτάσεις απέστειλαν τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής των τραπεζών μελών Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Τράπεζας Πειραιώς.

τους είτε με τη διαμεσολάβηση της ΕΕΤ⁴¹¹, με σκοπό την εισαγωγή περαιτέρω χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και, κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων.

253. Πιο συγκεκριμένα, σε μεταγενέστερη εσωτερική αλληλογραφία της Alpha Bank που ανταλλάσσεται στις [...] ⁴¹² προκύπτει ότι η Τράπεζα Πειραιώς την ενημερώνει ότι προς το παρόν δε θα προχωρήσει η ίδια στην χρέωση ετήσιας συνδρομής στις χρεωστικές κάρτες γεγονός που φαίνεται να δρα ανασταλτικά στην πρόθεση της Alpha Bank να προχωρήσει στην εν λόγω χρέωση. Συγκεκριμένα στέλεχος της Alpha Bank αναφέρει στο μήνυμά του προς έτερο στέλεχος της τράπεζας: «[...] Από την Πειραιώς ενημερωθήκαμε ότι προς το παρόν δεν θα προχωρήσουν στην χρέωση ετήσιας συνδρομής στις χρεωστικές κάρτες. Με βάση αυτό θεωρούμε ότι δεν μπορούμε προς το παρόν να προχωρήσουμε την βασική μας στρατηγική και να χρεώσουμε τις [...] με ετήσια συνδρομή [...]. [...]». Το γεγονός αυτό οδηγεί την [...] να αναπροσαρμόσει τις προτάσεις της αναφορικά με τις χρεώσεις που προτίθεται να εφαρμόσει στις χρεωστικές της κάρτες, αναφέροντας ότι: «Το ανωτέρω θεωρούμε ότι φέρνει τις ακόλουθες αλλαγές στην πρόταση τιμολόγησης των χρεωστικών καρτών: Συνοπτικά υπενθυμίζουμε το αρχικό πλάνο για τις χρεώσεις στις κάρτες Debit: [...] Νέα πρόταση για τις χρεώσεις στις κάρτες Debit με βάση τα νέα δεδομένα [...]» ⁴¹³.
254. Επιπλέον, στις [...] στέλεχος της ΕΕΤ αποστέλλει ηλεκτρονικά ⁴¹⁴ προς στελέχη των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και της Attica Bank μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα: «Memo from [στέλεχος της ΕΕΤ]» στο οποίο επισυνάπτεται ενημερωτικό σημείωμα, με τίτλο: «Μεταφορές πίστωσης και εμβάσματα: Αποτύπωση υφιστάμενης κατάστασης στην ελληνική αγορά των πληρωμών και προοπτικές», σε συνέχεια συνάντησης που έλαβε χώρα την προηγούμενη μέρα. Το εν λόγω ενημερωτικό σημείωμα αναφέρεται στην ανάγκη επαναπροσδιορισμού των τραπεζικών υπηρεσιών των μεταφορών πίστωσης, λόγω, μεταξύ άλλων και της ανάγκης αύξησης των εσόδων των τραπεζών από προμήθειες και προβαίνει σε συγκεκριμένες προτάσεις επαναπροσδιορισμού επί των τραπεζικών προϊόντων που αφορούν

⁴¹¹ Η ΕΕΤ συμμετείχε ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών για εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων μεταξύ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και της Attica Bank.

⁴¹² Βλ. το από 21.5.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στελέχους της [...] που αποστέλλεται εσωτερικά, με θέμα «[...]», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

⁴¹³ Συγκεκριμένα, στο από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας αναφέρεται: «[...] Το ανωτέρω θεωρούμε ότι φέρνει τις ακόλουθες αλλαγές στην πρόταση τιμολόγησης των χρεωστικών καρτών:

Συνοπτικά υπενθυμίζουμε το **αρχικό πλάνο** για τις χρεώσεις στις κάρτες Debit:

Χρέωση όλων των χρεωστικών καρτών με ετήσια συνδρομή [...]

Χρέωση των χρεωστικών καρτών Bonus με ετήσια συνδρομή [...] για την υποστήριξη των ανωτέρω χρεώσεων και όχι ως βασική επιδίωξη εσόδου.

Νέα πρόταση για τις χρεώσεις στις κάρτες Debit με βάση τα νέα δεδομένα:

[...] στις χρεωστικές κάρτες, ανεξαρτήτως της πληρωμής ή όχι συνδρομής

Η αναβάθμιση των απλών καρτών (που θα είναι χωρίς συνδρομή) σε κάρτες Bonus (με συνδρομή), αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σπουδαιότητα και αναγκαιότητα, λόγω της μη είσπραξης του εσόδου των [...].

[...] **Με βάση τα ανωτέρω προτείνουμε την [...] της ετήσιας συνδρομής σε [...] για τις χρεωστικές κάρτες Bonus και την εφαρμογή των νέων χρεώσεων (επανεκδοση κάρτας κλπ.) και σε αυτές τις κάρτες».**

⁴¹⁴ Βλ. το από 5.7.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο αποστέλλεται από το στέλεχος της [...] προς στελέχη των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και της Attica Bank καθώς και σε έτερο στέλεχος της ΕΕΤ με θέμα: «[...]» και στο οποίο επισυνάπτεται αρχείο με τίτλο: «[...]». Το εν λόγω μήνυμα συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

μεταφορές πίστωσης, πληρωμές με κωδικό και εμβάσματα με καταβολή μετρητών. Μεταξύ άλλων, η ΕΕΤ προτείνει την τιμολόγηση συγκεκριμένων πρόσθετων υπηρεσιών για μεταφορά πίστωσης με άμεση πίστωση του δικαιούχου και μεταφορά πίστωσης με πίστωση του δικαιούχου εντός της ημέρας ή εντός της επόμενης εργάσιμης ημέρας, καθώς και πολύ ακριβότερη τιμολόγηση στα εμβάσματα με καταβολή μετρητών για πίστωση IBAN δικαιούχου την ίδια εργάσιμη ημέρα. Το ενημερωτικό καταλήγει στο ότι «[...] Εκτιμάται ότι η υιοθέτηση των παραπάνω είναι δύσκολο να συντονιστεί ή και να επιβληθεί σε όλες τις τράπεζες. Ειδικότερα η τιμολόγηση των μεταφορών εντός τράπεζας αποτελεί πρόκληση αλλά και απαραίτητη προοπτική όπως αναφέρθηκε αλλά και καταδεικνύουν τα δεδομένα. Ενδεχομένως να ξεκινήσει με την παροχή έκπτωσης από το βασικό τιμολόγιο για μια αρχική χρονική περίοδο. Επίσης η τιμολόγηση πακέτων υπηρεσιών πληρωμών ανά πελάτη κρίνεται επιβεβλημένη και ακολουθεί και τις πρακτικές ευρωπαϊκών τραπεζών».

255. Η συζήτηση μεταξύ των Τραπεζών αναφορικά με την αύξηση των εσόδων τους από προμήθειες φαίνεται να συνεχίζεται τον Οκτώβριο του 2018 μέσω της ΕΕΤ. Σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποστέλλεται στις [...] από στέλεχος της ΕΕΤ⁴¹⁵ προς στελέχη των τραπεζών Eurobank και Alpha Bank, επισυνάπτεται σχετικό [...] και ζητείται στους δύο τελευταίους να προβούν σε σχόλια επ' αυτού.
256. Πιο συγκεκριμένα, στο εν λόγω [...], μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι: «[...]».
257. Το εν λόγω [...] αποστέλλεται και στις [...] εσωτερικά στην ΕΕΤ⁴¹⁶ με θέμα: «[...]». Στην εν λόγω σχετική αλληλογραφία, υπάρχει αναφορά ότι: «το συνημμένο, εάν αποσταλεί στα μέλη (μετά από ενδεχόμενη συνεννόηση μεταξύ [στελέχους της ΕΕΤ] και [στελέχους της Alpha Bank και μέλους της ΕΕ της ΕΕΤ]), θα αποσταλεί με ξεχωριστό e-mail και δεν θα αναρτηθεί στο Extranet»⁴¹⁷. Συνημμένη στο σχετικό email είναι και η Ημερήσια Διάταξη της υπ' αριθ. 313/16.11.2018 συνεδρίασης της Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΕΤ στην οποία υπάρχει σχόλιο στελέχους της ΕΕΤ, στο οποίο αναγράφεται ότι: «Ο [στέλεχος της Alpha Bank και μέλος της ΕΕ της ΕΕΤ] στην ΕΕ του Οκτωβρίου είχε ζητήσει να συζητήσουμε, χωρίς όμως να είναι θέμα στην ΗΔ, τρόπους αύξησης των εσόδων των τραπεζών από προμήθειες⁴¹⁸. Σε αυτό το πλαίσιο, έχω ετοιμάσει σχετικό non-paper (σας το επισυνάπτω), το οποίο μου είχε ζητηθεί και το έχω δώσει στην ομάδα του κ. [στέλεχος της Alpha Bank και μέλος της ΕΕ της ΕΕΤ] η οποία θα έχει μαζί του συνάντηση για αυτό το θέμα την Πέμπτη, 8/11/2018».
258. Περαιτέρω σε ηλεκτρονικό μήνυμα που αποστέλλεται εσωτερικά μεταξύ στελεχών της Εθνικής Τράπεζας στις [...] με θέμα «[...]», αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής: «[...] Σε δεύτερη φάση,

⁴¹⁵ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο αποστέλλεται από το στέλεχος της [...] προς στελέχη των τραπεζών Eurobank και Alpha Bank με θέμα: «[...]» στο οποίο επισυνάπτεται αρχείο με τίτλο: «Αύξηση των εσόδων των τραπεζών από προμήθειες». Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

⁴¹⁶ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που αποστέλλεται από στέλεχος της ΕΕΤ με θέμα: «[...]», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

⁴¹⁷ Σημειώνεται ότι την ίδια ημέρα αποστέλλεται το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (χωρίς να επισυνάπτεται το [...]), με θέμα: «[...]» από στέλεχος της ΕΕΤ και σε στέλεχος της ΕΕ της ΕΕΤ προκειμένου να εγκρίνει την ΗΔ της ΕΕΤ ώστε να σταλεί στα μέλη. Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ.

⁴¹⁸ Έμφαση του συντάκτη της Απόφασης.

ίσως θα είχε νόημα να εξεταστούν επιπλέον: κρατώντας ισορροπίες και τυχόν συμφωνίες, αύξηση χρεώσεων για Πληρωμές με μετρητά στο Ταμείο για:

- «Βεβαιωμένες Οφειλές» [...]Eurobank €1,5 αλλά θα το αυξήσει), [...]».

259. Επιπλέον, κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της τράπεζας Alpha Bank, εντοπίστηκαν εκτυπωμένα εσωτερικά μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στελεχών της με θέμα: «*Retail and Wholesale Banking-Q1 2019 Performance vs Budget*», από τα οποία προκύπτει η επικοινωνία της Alpha Bank με τις λοιπές τράπεζες αναφορικά με την χρέωση προμήθειας διαχείρισης καταθετικού λογαριασμού. Συγκεκριμένα στο από 17.5.2019 μήνυμα και συγκεκριμένα στην ενότητα «*Mitigating actions*» αναφέρεται ότι: «[...] **Υπό συζήτηση με τις άλλες Τράπεζες χρέωση προμήθειας διαχείρισης καταθετικού λογαριασμού με τον [στέλεχος Alpha Bank]: δεν θα έχει εφαρμογή το 2019**⁴¹⁹[...]».
260. Σύμφωνα με ηλεκτρονική αλληλογραφία που ανταλλάσσεται εσωτερικά στην Τράπεζα Πειραιώς τον Ιούλιο του 2019 και συγκεκριμένα στις 5.7.2019⁴²⁰, προκύπτει επικοινωνία μεταξύ των νομικών υπηρεσιών της Τράπεζας Πειραιώς, της Εθνικής Τράπεζας και της Eurobank αναφορικά με ερώτημα για χρέωση προμήθειας στη διαχείριση λογαριασμών. Συγκεκριμένα αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι: ««[...] Σε ότι αφορά το *Legal Affairs* και την ομάδα του και, σε συνέχεια της παράκλησης του κ.[στέλεχος της Πειραιώς], συζητήσαμε με τους συναδέλφους μας από Εθνική Τράπεζα και Eurobank. Σε αυτή της Εθνικής ήσασταν και εσείς, αν θυμάμαι καλά και ακούσατε». Στο εν λόγω ηλεκτρονικό μήνυμα αναφέρεται επίσης ότι: «[...] Με την ομάδα νομικών από την Alpha Bank δεν κατέστη δυνατό ακόμη να συζητήσουμε, οπότε δεν έχουμε συνολική εικόνα των μειζόνων παικτών». Εντούτοις, από μήνυμα που ακολούθησε λίγες μέρες αργότερα, ήτοι στις 12.7.2019 προκύπτει ότι πραγματοποιήθηκε εν τέλει τηλεφωνική επικοινωνία και με την νομική υπηρεσία της Alpha Bank για το εν λόγω θέμα⁴²¹, καθώς αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι: «[...] Σε συνέχεια της παρακάτω αλληλογραφίας μας και αφού πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία μας και με τη NY της ALPHA BANK [...], θα θέλαμε τα θέσουμε υπόψη σας τα κάτωθι. Η προσέγγιση της NY της ALPHA BANK έχει ως εξής: [...]».
261. Επιπλέον, τον Οκτώβριο του 2019 σε εσωτερική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της **Τράπεζας Πειραιώς**⁴²² στις [...], με θέμα: «[...]»⁴²³, εξετάζεται η χρέωση ή μη ενός λογαριασμού αναλόγως της χρήσης του και διαφαίνεται επικοινωνία με την Εθνική Τράπεζα καθώς μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι μια άλλη προσέγγιση θα ήταν να μην χρεωθεί ένας λογαριασμός εάν δεν χρησιμοποιείται για μεταφορές/πληρωμές, ή εναλλακτικά εάν

⁴¹⁹Εμφαση του συντάκτη της Απόφασης. Το στοιχείο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

⁴²⁰ Βλ. το από 5.7.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα: «RE: Ερώτημα για χρέωση προμήθειας στις εσωτερικές πληρωμές προς τρίτους» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της Τράπεζας Πειραιώς.

⁴²¹ Βλ. το από 12.7.2019 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα: «RE: Ερώτημα για χρέωση προμήθειας στις εσωτερικές πληρωμές προς τρίτους», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της Τράπεζας Πειραιώς.

⁴²² Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας της που αποστέλλει [...], το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της Τράπεζας Πειραιώς.

⁴²³ Πρωτοβουλία τιμολόγησης μετά τη σημερινή πρωινή συζήτηση.

χρησιμοποιείται μόνο για ανάληψη/ κατάθεση χρημάτων, σημειώνοντας ότι στέλεχος της Πειραιώς είχε αναφέρει ότι η Εθνική Τράπεζα εξέταζε αυτήν την προσέγγιση⁴²⁴.

262. Επιπρόσθετα, υπάρχουν περαιτέρω στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι, τον Οκτώβριο του 2019, η Τράπεζα Πειραιώς βρισκόταν σε επικοινωνία με την Εθνική Τράπεζα και την Eurobank αναφορικά με την επιβολή μηνιαίας χρέωσης για ενημέρωση βιβλιαρίων ή, εναλλακτικά, για την εισαγωγή πακέτου τραπεζικών προϊόντων με ετήσια χρέωση. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται σε εσωτερική αλληλογραφία της **Τράπεζας Πειραιώς** στις [...] ⁴²⁵: «*Μόλις έμαθα ότι σύντομα η Εθνική Τράπεζα θα χρεώνει [...] τον μήνα για την ενημέρωση βιβλιαρίων*» και εν συνεχεία σε επόμενο μήνυμα την ίδια μέρα διευκρινίζεται ότι: «*Τελικά η χρέωση θα ξεκινήσει από Νοέμβριο και αφορά όχι μόνο το βιβλιάριο αλλά ένα πακέτο προϊόντων (θα τα μάθω και θα σας ενημερώσω) με χρέωση [...] το χρόνο. Εφόσον δεν έχει το πακέτο δεν μπορεί να πάρει βιβλιάριο. Εναλλακτικά του λένε internet banking ή ATM κίνηση λογαριασμού με χρέωση [...]*». Σε απάντηση των ανωτέρω, έτερο στέλεχος της Τράπεζας Πειραιώς πληροφορεί ότι «*Η eurobank έχει μπατζετάρει το αντίστοιχο για το 2021*»⁴²⁶.
263. Από αλληλογραφία που ανταλλάσσεται εσωτερικά στην **Alpha Bank** τον [...] φαίνεται να γίνεται συζήτηση των τραπεζών μέσω της ΕΕΤ αναφορικά με το που υπάρχουν περιθώρια για αυξημένα έσοδα. Συγκεκριμένα σε μήνυμα που στέλνεται από στέλεχος της Alpha Bank σε έτερο στέλεχος αυτής στις [...] αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι: «*[...] Φοβάμαι ότι σε πάρα πολλές κατηγορίες τα έσοδα είναι ελάχιστα Πρέπει να εστιάσουμε σε λίγες γραμμές που υπάρχουν περιθώρια για αυξημένα έσοδα. Πχ [...]. Την Παρασκευή είχαμε ΕΕ στην ΕΕΤ και το συζητήσαμε με αφορμή [...] τα αρνητικά δημοσιεύματα. Θα σου πω από κοντά...*»⁴²⁷.
264. Τέλος, από εσωτερική αλληλογραφία της [...] που ανταλλάσσεται στις [...] προκύπτει ότι η τελευταία γνωρίζει «*από πληροφόρησή της*» τις μειώσεις στις οποίες προτίθεται να προβεί η Εθνική Τράπεζα και συγκεκριμένα την ακύρωση της χρέωσης [...]€ για αντίγραφο 7 τελευταίων κινήσεων σε ATM Εθνικής Τράπεζας (mini statement), καθώς και την ακύρωση των εξόδων αποστολής PIN έως ότου υλοποιηθεί η δυνατότητα αποστολής μέσω SMS, με σκοπό την χρέωση της αποστολής μέσω courier⁴²⁸. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: «*«Από πληροφόρησή μας η ΕΤΕ θα προχωρήσει σε ακύρωση της χρέωσης [...]€ για αντίγραφο 7 τελευταίων κινήσεων σε ATM ΕΤΕ (mini statement) καθώς και σε ακύρωση των εξόδων αποστολής PIN έως ότου υλοποιηθεί η δυνατότητα αποστολής μέσω SMS, με σκοπό την χρέωση της αποστολής μέσω courier*».

⁴²⁴ Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: «*[...] Another approach, would be to not charge an account if it's not used for transfers/payments, or alternatively if it's only used to withdraw/deposit money (believe [στέλεχος της Πειραιώς] mentioned that NBG is looking at this approach) [...]*».

⁴²⁵ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας το οποίο αποστέλλει στέλεχος της [...], εσωτερικά, με θέμα: «*[...]*», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της Τράπεζας Πειραιώς.

⁴²⁶ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στελέχους της [...], με θέμα «*[...]*», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της Τράπεζας Πειραιώς.

⁴²⁷ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «*[...]*», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Alpha Bank.

⁴²⁸ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στελέχους της [...] προς έτερος στέλεχος αυτής με θέμα: «*[...]*», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στην Alpha Bank.

Άρνηση αποδοχής της VIVA ως μέλους στην EET

265. Ως ήδη έχει εκτεθεί σε προηγούμενη Ενότητα της παρούσης⁴²⁹, η VIVA αναφέρει μεταξύ των καταγγελλόμενων πρακτικών και την άρνηση εισδοχής της στην EET, κατόπιν σχετικού αιτήματός της τον Ιούλιο του 2015.
266. Σχετικά με την εξεταζόμενη πρακτική, παρατηρείται καταρχάς ότι, κατά τα προβλεπόμενα στο Καταστατικό της EET, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο κατά τον οποίο η VIVA υπέβαλε το αίτημά της, τακτικά μέλη της Ένωσης μπορούσαν να γίνουν «α. πιστωτικά ιδρύματα με καταστατική έδρα στην Ελλάδα και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων [...] και β. υποκαταστήματα αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων που ασκούν δραστηριότητα στην Ελλάδα» (άρθρο 2, παρ. 2). Αντίστοιχα, προβλεπόταν οι δυνατότητα να ενταχθούν ως συνδεδεμένα μέλη, μεταξύ άλλων, «οι κάθε μορφής επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα, πλην των πιστωτικών ιδρυμάτων, που λειτουργούν στην Ελλάδα» (άρθρο 2, παρ. 3, στοιχ. α').
267. Μάλιστα, το άρθρο 2, παρ. 3, στοιχ. α' έλαβε τη συγκεκριμένη διατύπωση κατόπιν της από 30.06.2014 Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της EET. Πιο συγκεκριμένα, στην Ημερήσια Διάταξη της εν λόγω συνεδρίασης συμπεριλαμβανόταν το θέμα 9^ο με τίτλο «Τροποποίηση και Κωδικοποίηση του Καταστατικού της EET», το οποίο αφορούσε στην τροποποίηση της επίμαχης διάταξης. Στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται σχετικά με την τροποποίηση: «Λόγω της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και της δημοσιονομικής κρίσης που ακολούθησε, συρρικνώθηκε ο αριθμός των μελών σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό όλων των εθνικών ενώσεων τραπεζών ευρωπαϊκών κρατών. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδόν όλες οι ενώσεις τραπεζών έχουν ήδη διευρύνει ή δρομολογούν τη διεύρυνση της βάσης των μελών τους. Η διαφαινόμενη τάση είναι η διάκριση των μελών των ενώσεων σε τακτικά (πιστωτικά ιδρύματα) και συνδεδεμένα μέλη (εταιρίες του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα)».
268. Περαιτέρω, στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι «στον βαθμό που στην Ελληνική αγορά παρουσιάζεται αρκετά μεγάλος κατακερματισμός της εκπροσώπησης των εταιριών του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα, προτείνεται η διεύρυνση της βάσης των μελών της EET με τη συμμετοχή και άλλων κατηγοριών εταιριών, όπως των εταιριών factoring, των εταιριών leasing, των εταιριών παροχής πιστώσεων και των ιδρυμάτων πληρωμών. Η διεύρυνση αυτή αναμένεται να έχει σημαντικά πλεονεκτήματα για την ελληνική αγορά, ιδίως στο μέτρο που θα μπορούν να επιτευχθούν συνέργειες και να διασφαλιστεί η ευρύτερη δυνατή εκπροσώπηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος εν γένει. Με βάση το ισχύον Καταστατικό επιτρέπεται να γίνουν συνδεδεμένα μέλη της EET οι κάθε μορφής επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα, πλην των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα υπό την προϋπόθεση ότι εντάσσονται σε όμιλο στον οποίο συμμετέχει πιστωτικό ίδρυμα, τακτικό μέλος της EET. Με την προτεινόμενη τροποποίηση θα μπορούν να συμμετέχουν στην EET ως συνδεδεμένα μέλη και άλλες επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα **ανεξάρτητα από το αν ανήκουν ή όχι σε τραπεζικό όμιλο**»⁴³⁰.
269. Ως αναφέρθηκε ανωτέρω, το επόμενο έτος και συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 2015 η VIVA υπέβαλε αίτηση για την εισδοχή της στην EET, ως συνδεδεμένου μέλους. Ωστόσο,

⁴²⁹ Βλ. Ενότητα «Η καταγγελία της VIVA» ανωτέρω.

⁴³⁰ Βλ. την υπ' αρ. πρ. 1924/2.3.2023 επιστολή της EET (έμφαση του συντάκτη της Απόφασης).

εκκρεμότητας της απάντησης της EET επί του σχετικού αιτήματος της VIVA, το καταστατικό της Ένωσης τροποποιήθηκε κατά τρόπο που περιόριζε τη δυνατότητα των ιδρυμάτων πληρωμών να αποκτήσουν την ιδιότητα μέλους.

270. Ειδικότερα, με την αμέσως επόμενη τροποποίηση του καταστατικού της EET, που έλαβε χώρα κατά την τακτική Γενική Συνέλευση της 15.7.2016, το ως άνω άρθρο περί συνδεδεμένων μελών διαμορφώθηκε ως ακολούθως «3. Συνδεδεμένα μέλη της Ένωσης μπορούν να γίνουν: α ... οι εταιρίες χρηματοδοτικών μισθώσεων (leasing), οι εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και οι εταιρίες παροχής πιστώσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα ή θυγατρικές επιχειρήσεις τακτικών μελών της Ένωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα και, στην περίπτωση που το τακτικό μέλος είναι υποκατάστημα αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος που ασκεί δραστηριότητα στην Ελλάδα – θυγατρικές επιχειρήσεις του εν λόγω αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος, εγκατεστημένες στην Ελλάδα» (άρθρο 2, παρ. 3, στοιχ. α')⁴³¹.
271. Σύμφωνα με την EET, ως σκοπός της εν λόγω τροποποίησης εμφανιζόταν η διεύρυνση των μελών της EET και η μέσω αυτής εκπροσώπηση όσο το δυνατόν περισσότερων εταιριών του χρηματοπιστωτικού τομέα. Με την προτεινόμενη τροποποίηση επεκτείνεται η δυνατότητα απόκτησης της ιδιότητας του συνδεδεμένου μέλους σε: (α) εταιρίες χρηματοδοτικών μισθώσεων (leasing), εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και εταιρίες παροχής πιστώσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα, (β) θυγατρικές επιχειρήσεις τακτικών μελών της Ένωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, και (γ) θυγατρικές επιχειρήσεις αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος, εγκατεστημένες στην Ελλάδα, στην περίπτωση που το αλλοδαπό πιστωτικό ίδρυμα είναι υποκατάστημα που ασκεί δραστηριότητα στην Ελλάδα και τακτικό μέλος της Ένωσης⁴³². Με την εν λόγω τροποποίηση ωστόσο, η προγενέστερη διάταξη η οποία προέβλεπε ως συνδεδεμένα μέλη όσα ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα, πλέον προσδιορίζει συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων οι οποίες δεν περιλαμβάνουν περιπτώσεις εταιριών όπως η καταγγέλλουσα. Οι συζητήσεις εντός της EET ως προς τη δυνατότητα ένταξης λοιπών επιχειρήσεων όπως η VIVA ως συνδεδεμένα μέλη της αποτυπώνονται στις ακόλουθες επικοινωνίες:
272. Στην από [...] ηλεκτρονική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της EET με θέμα «RE: Προς ενημέρωσή σας: Προσχώρηση της VIVA PAYMENTS στα σχήματα SEPA Credit Transfer & SEPA Direct Debit (Core & B2B)», αναφέρεται πως «[μ]ετά και από αυτό «ανοίγει» ο δρόμος να ενταχθεί στο Σύστημα Πληρωμών της ΔΙΑΣ ως έμμεσο μέλος, με άμεσο την Συνεταιριστική Τράπεζα Σερρών». Η Γενική Γραμματέας της EET αναφέρει πως «όπως σας είχα πει για όλους αυτούς ... θα πρέπει να γίνουν μέλος της EET. Ίσως πρέπει να τροποποιηθεί το καταστατικό, αλλά θεωρώ ότι πρέπει να το συζητήσουμε στην αμέσως επόμενη εκτελεστική»⁴³³.

⁴³¹ Η τροποποίηση του καταστατικού διαφαίνεται και στο θέμα 10^ο της Ημερήσιας Διάταξης από 15.07.2016 Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της Ένωσης, με τίτλο «Τροποποίηση και Κωδικοποίηση του Καταστατικού της EET» και αφορά στην τροποποίηση της παρ. 3 του άρθρου 2 του Καταστατικού.

⁴³² Βλ. την υπ' αρ. πρ. 1924/2.3.2023 επιστολή της EET.

⁴³³ Βλ το από 9.3.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της EET και στελεχών της Eurobank (υπό την ιδιότητά των τελευταίων ως στελέχη καταστατικών οργάνων της EET) η οποία συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

273. Σε ηλεκτρονική αλληλογραφία στις [...] με θέμα «Ημερήσια Διάταξη Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης ΕΕΤ» της Γεν. Γραμματέως της ΕΕΤ προς τα μέλη της ΕΕΤ αναφέρεται, μεταξύ άλλων: «*Μετά την τροποποίηση θα είναι δυνατό να αποκτήσουν την ιδιότητα του Συνδεδεμένου Μέλους και άλλες Ενώσεις, αρκεί τα Μέλη της να εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος [...]*». Σε συνέχεια αυτού, σε ηλεκτρονική αλληλογραφία, μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ, με θέμα «Τροποποίηση Καταστατικού ΕΕΤ» αναφέρεται: «*[...] Πάντως με την τροποποίηση αυτή αν η νίνα συστήσει μια ένωση με τον ΟΠΑΠ θα γίνει μέλος*» και σχετικά απαντάται «*[...] Θα το δούμε με την ησυχία μας το θέμα (ομοφωνία και ενώσεις ΙΠ/ΙΗΧ)*»⁴³⁴.
274. Περαιτέρω, στο πλαίσιο ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που ανταλλάσσεται μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ στις [...] με θέμα «Τροποποίηση Καταστατικού ΕΕΤ», αναφέρονται τα εξής: «*Νομίζω δεν πρέπει να μπορούν να γίνουν μέλη οι ενώσεις όλων των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων (δηλαδή και των ιδρυμάτων πληρωμών, ηλεκτρονικού χρήματος κλπ) [...]*» και απαντάται σχετικώς: «*Ίσως έχεις δίκιο [...] Τα ΙΠ και τα ΙΗΧ δεν έχουν ακόμα ένωση, εξ όσων γνωρίζω*» και εν συνεχεία αναφέρεται ως απάντηση: «*Όμως μπορεί να αποκτήσουν και τότε δεν θα πρέπει να προσαρμόσουμε και πάλι το καταστατικό!*». Εν συνέχεια αναφέρεται: «*Το συζήτησα χθες με [...] Μου είπε πως εφόσον λάβουμε αίτημα από ένωση ΙΠ ή ΙΗΧ θα ερμηνεύσουμε το Καταστατικό με τον τρόπο που περιγράφεις*»⁴³⁵.
275. Εντέλει, στις [...] πραγματοποιήθηκε Έκτακτη Γενική Συνέλευση της ΕΕΤ, κατά την οποία τροποποιήθηκε εκ νέου το άρθρο 2 παρ. 3β του Καταστατικού της Ένωσης και δόθηκε έτσι η δυνατότητα στις ενώσεις πιστωτικών ιδρυμάτων με τη μορφή πιστωτικού συνεταιρισμού και στις ενώσεις χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα και των οποίων τα μέλη εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος να καταστούν συνδεδεμένα μέλη της ΕΕΤ⁴³⁶.

Παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως συνδεδεμένου μέλους μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος

276. Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην καταγγελία, η VIVA, κατόπιν διαπραγματεύσεων με τις καταγγελλόμενες τράπεζες που δεν τελεσφόρησαν, απευθύνθηκε τον Φεβρουάριο του 2018 στη [...], ώστε μέσω αυτής να καταστεί δυνατή η ένταξή της στην υπηρεσία DIAS CREDIT TRANSFER. Τον ίδιο μήνα η [...], ως [...], έστειλε στη ΔΙΑΣ τη φόρμα συμμετοχής της VIVA προκειμένου η τελευταία να αποτελέσει έμμεσο μέλος του Συστήματος Πληρωμών της ΔΙΑΣ και να αποκτήσει πρόσβαση στα SEPA Credit Transfer, SEPA Direct Debit Core και SEPA Direct Debit B2B Schemes. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως «*DIAS has received the participation form sent by the Cooperative Bank of Serres (direct member of DIAS Payment System) referring to the participation of VIVA Payment Services S.A. as an indirect member of the DIAS Payment System, for the purpose of providing access to the SEPA Credit Transfer, SEPA Direct Debit Core and SEPA Direct Debit B2B Schemes*»⁴³⁷.

⁴³⁴ Βλ την από 15.10.2018 ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

⁴³⁵ Βλ την από 15.10.2018 και 16.10.2018 ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

⁴³⁶ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1924/2.3.2023 επιστολή της ΕΕΤ.

⁴³⁷ Βλ. το από 15.2.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από την ΔΙΑΣ προς την [...], με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη [...].

277. Σημειώνεται ότι αν και έως και τις 24.5.2018 η διαδικασία ένταξης της VIVA ως έμμεσο μέλος στη ΔΙΑΣ μέσω της [...] φαίνεται ότι προχωράει ομαλά, με την τελευταία μάλιστα να ενημερώνει σχετικά τη ΔΙΑΣ για την ένταξη της VIVA από 4.6.2018⁴³⁸, στις 25.5.2018 η [...] ανακοινώνει στη ΔΙΑΣ την αναβολή της συνεργασίας με τη VIVA⁴³⁹, ενώ παράλληλα φαίνεται να μην ανταποκρίνεται σε σχετικές οχλήσεις της τελευταίας.
278. Πιο συγκεκριμένα, όπως συναφώς προκύπτει από ηλεκτρονική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της EET, τον Μάρτιο του 2018 με αφορμή την ένταξη της VIVA στα συστήματα πληρωμών SEPA⁴⁴⁰, καθώς «[μ]ετά και από αυτό ανοίγει ο δρόμος να ενταχθεί στο Σύστημα Πληρωμών της ΔΙΑΣ ως έμμεσο μέλος, με άμεσο την [...]» και απαντάται σχετικώς πως «[α]ναφέρουν ως *readiness date* την 26.3.2018. Τις επόμενες μέρες η [...]θα αποστείλει – πιθανότατα – στην ΔΙΑΣ έντυπο ένταξης της VIVA PAYMENTS. Η ΔΙΑΣ θα πρέπει να γνωστοποιήσει στα υπόλοιπα μέλη του Συστήματος την ένταξη και την ημερομηνία παραγωγικής λειτουργίας (26/3 ή μεταγενέστερη). Ακολουθώντας, για την αντιμετώπιση του ζητήματος προκρίνεται ως ενέργεια η επικοινωνία – παρέμβαση στελέχους της EET. Όπως ειδικότερα αναφέρεται στη σχετική επικοινωνία μεταξύ των στελεχών της EET «[κ]άποιος πρέπει να μιλήσει με την [...]. Ίσως [στέλεχος οργάνου της EET] που τους είχαν βοηθήσει πολύ στα *capital controls* όταν και είχαν πρόβλημα ρευστότητας»⁴⁴¹. Σχετικώς απαντάται: «Συμφωνώ [...] θέλεις να [] μιλήσεις εσύ να κατανοήσει το θέμα?» και το στέλεχος της EET αποδέχεται λέγοντας «Φυσικά και θα το κάνω».
279. Πράγματι όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου η περαιτέρω επικοινωνία με το στέλεχος οργάνου της EET πραγματοποιείται και ειδικότερα αναφέρεται «[ε]νημέρωσα [στέλεχος οργάνου της EET]. Κάτι έχει στο μυαλό [...]. Θα επικοινωνήσει και μαζί σας»⁴⁴². Ενώ λίγες ημέρες αργότερα, στις 14.3.2018, παρέχεται η ενημέρωση «Ίσως να έχετε ήδη μιλήσει με [στέλεχος οργάνου της EET]. Αποστολή εξετελέσθη με [...]»⁴⁴³.
280. Σημειώνεται επικουρικά ότι σύμφωνα με εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Eurobank υπήρχε προγραμματισμός για να συζητηθεί στην EET η αίτηση ένταξης της VIVA ως έμμεσο μέλος κάτω από την [...]»⁴⁴⁴. Επίσης, σε ηλεκτρονική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της EET από [...], με συνημμένα τα θέματα Ημερήσιας Διάταξης της Συνεδρίασης

⁴³⁸ Βλ. το από 24.5.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στελέχους της [...] προς τη [...], με θέμα «[...]», το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη [...].

⁴³⁹ Βλ. το από 25.5.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της EET, το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

⁴⁴⁰ Και συγκεκριμένα στα SEPA Credit Transfer, SEPA Core SDD και SEPA B2B SDD. Βλ. σχετικά το από 9.3.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ στελεχών της EET το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

⁴⁴¹ Βλ. τα από 09.03.2018 μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της EET, με θέμα ' Re: Προς ενημέρωσή σας: Προσχώρηση της VIVA PAYMENTS στα σχήματα SEPA Credit Transfer & SEPA Direct Debit (Core & B2B)', τα οποία συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

⁴⁴² Βλ. την από 9.3.2018 επικοινωνία μεταξύ στελεχών της EET, με θέμα «Memo from [στέλεχος της EET]» και τη σχετική απάντηση η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

⁴⁴³ Βλ. το από 14.3.2018 μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με θέμα «Fw: Προς ενημέρωσή σας: Προσχώρηση της VIVA PAYMENTS στα σχήματα SEPA Credit Transfer & SEPA Direct Debit (Core & B2B)» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην EET.

⁴⁴⁴ Βλ. το από 15.3.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της Eurobank με θέμα ' FW: VIVA Update', το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

της Συντονιστικής Επιτροπής Πληρωμών και Λειτουργιών της ΕΕΤ στις 08.05.2018, αναφέρεται, ως ένα εκ των θεμάτων και η *‘Πρόσβαση Παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών στο Σύστημα Πληρωμών ΔΙΑΣ - Συγκρότηση Επιτροπής και πρόοδος έργου’*⁴⁴⁵.

281. Ακολούθως, στις 12.6.2018 και στις 12.7.2018 στέλεχος της VIVA απέστειλε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς τον νόμιμο εκπρόσωπο της Συνεταιριστικής Σερρών αναφορικά με την επικείμενη συνεργασία τους, στα οποία όμως δεν έλαβε απάντηση⁴⁴⁶. Εν τω μεταξύ, στις 25.5.2018 ανταλλάχθηκε ηλεκτρονική αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ, στην οποία επισυναπτόταν η από 25.5.2018 επιστολή της [...] προς την ΔΙΑΣ, στην οποία αναφέρεται: *«Σχετικά με το αίτημα μας για την ένταξη του έμμεσου μέλους «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» στην υπηρεσία Dias Credit Transfer, από την Δευτέρα 4 Ιουνίου 2018, σας ενημερώνουμε ότι λόγω [...], αναβάλλουμε την συνεργασία με την «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.», έως [...]*⁴⁴⁷.
282. Μετά την υπαναχώρηση της [...], η VIVA απευθύνθηκε στην Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος και εντέλει εντάχθηκε στο Σύστημα της ΔΙΑΣ στις 23.7.2018 μέσω απευθείας τεχνικής διασύνδεσης⁴⁴⁸.

Ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με τους όρους τιμολόγησης της VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών

283. Όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες αντάλλαξαν πληροφορίες μεταξύ τους σχετικά με την τιμολόγηση των διατραπεζικών μεταφορών πίστωσης, μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, για συναλλαγές με την καταγγέλλουσα VIVA. Η εν λόγω ανταλλαγή πληροφοριών αφορούσε τόσο το πλαίσιο της διμερούς τιμολόγησης μεταξύ εκάστης εκ των εμπλεκόμενων τραπεζών και της VIVA για την κατά τα ανωτέρω εκτέλεση μεταφορών πίστωσης, όσο και λοιπούς όρους συναλλαγών, κυρίως ως προς τον χειρισμό της μονομερούς τιμολόγησης της τράπεζας εντολέα (εντολή “OUR”⁴⁴⁹) για την εκτέλεση μεταφοράς πίστωσης σε λογαριασμό τρίτου παρόχου. Αναλυτικότερα, ακολούθως παρατίθενται τα στοιχεία της σχετικής επικοινωνίας:

⁴⁴⁵ Βλ. την από 4.5.2018 επικοινωνία μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ, με θέμα «Συνεδρίαση της Συντονιστικής Επιτροπής Πληρωμών και Λειτουργιών της ΕΕΤ την Τρίτη, 8 Μαΐου 2018 και ώρα 13:30», η οποία συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

⁴⁴⁶ Βλ. τα από 12.6.2018 και 12.7.2018 μηνύματα στελέχους της VIVA προς στέλεχος της Συνεταιριστικής Τράπεζας Σερρών, τα οποία προσκομίστηκαν με την υπ’ αριθ. πρωτ. 404/16.1.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της VIVA.

⁴⁴⁷ Βλ. το από 25.5.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ, το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην ΕΕΤ.

⁴⁴⁸ Βλ. ενδεικτικά την από [...] εσωτερική επικοινωνία της [...] όπου επισυνάπτεται η από [...] επιστολή της ΔΙΑΣ στην οποία ενημερώνει τις τράπεζες μέλη της ως προς την επικείμενη ένταξη της VIVA στην υπηρεσία DIAS CREDIT TRANSFER από 23.7.2018. Το εν λόγω ηλεκτρονικό έγγραφο συλλέχθηκε στο πλαίσιο του επιτόπιου ελέγχου που διενεργήθηκε στις [...] στα γραφεία της [...]. Επισημαίνεται ότι, στην υπ’ αριθ. πρωτ. 4182/21.6.2019 καταγγελία της, η VIVA αναφέρει ως ημερομηνία ένταξής της στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER την 25.7.2018.

⁴⁴⁹ Πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία ο χρεώνεται ο εντολέας της μεταφοράς πίστωσης το σύνολο της προμήθειας για την εκτέλεσή της.

284. Στο από [...] ηλεκτρονικό μήνυμα μεταξύ στελεχών [...] αναφέρεται σχετικά με τη θέση της [...] έναντι της VIVA: «[...] ⁴⁵⁰ [...]»⁴⁵¹.
285. Την ίδια ημερομηνία, σε έτερο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της εν λόγω τράπεζας αναφέρεται, σε σχέση με την [...], πως υπήρξε καθυστερημένη ενημέρωση σχετικά με την προτεινόμενη τιμολόγηση και πως δε θα δέχονταν μία τόσο μικρή προσφορά. Συγκεκριμένα αναφέρεται⁴⁵²: «[...]»⁴⁵³.
286. Εν τω μεταξύ στις [...]σε ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Eurobank γίνεται αναφορά σε κινήσεις ανταγωνιστριών τραπεζών (Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα και Τρ. Πειραιώς). Αναλυτικότερα, στο από [...]ηλεκτρονικό μήνυμα στέλεχος της τράπεζας αναφέρει⁴⁵⁴: «[...]»⁴⁵⁵: [...]»⁴⁵⁶: [...]»⁴⁵⁷: [...]»⁴⁵⁸.
287. Η επικοινωνία που έλαβε χώρα μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών επισημαίνεται και στο από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της Τράπεζας Πειραιώς όπου αναφέρεται σχετικά με τις [...] πως «Είχαμε κάποιες επικοινωνίες με τις λοιπές τράπεζες για το θέμα και προτείνω να κάνουμε ένα conf.call αυτή τη βδομάδα»⁴⁵⁹. Παρομοίως στην από [...] ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της [...] αναφέρεται σχετικά με το ίδιο θέμα: «[...]»⁴⁶⁰.
288. Περαιτέρω, σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της Τράπεζας Πειραιώς με ημερομηνία [...] περιλαμβάνεται ενημέρωση επί της εμπορικής προσέγγισης των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών (Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα και Eurobank) ως προς τις [...]. Συγκεκριμένα στην επικοινωνία αναφέρεται: [...]»⁴⁶¹.

---

⁴⁵⁰ Πρόκειται για το έντυπο [...] (Βλ. ενδεικτικά συνημμένο Α5 του από 20.2.2019 μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ της Viva Wallet και της ΔΙΑΣ εκτόπιση του οποίου συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...]στη ΔΙΑΣ).

⁴⁵¹ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵² Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵³ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵⁴ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵⁵ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵⁶ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵⁷ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁵⁸ Βλ. τα από [...] μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...]στη Eurobank.

⁴⁵⁹ Βλ. το από [...]μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Τράπεζα Πειραιώς.

⁴⁶⁰ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...]στη Τράπεζα Πειραιώς.

⁴⁶¹ Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στην Τράπεζα Πειραιώς.

289. Επιπλέον, ενημέρωση επί των ενεργειών των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων με τη VIVA περιλαμβάνεται στην από [...] ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Eurobank στην οποία αναφέρονται τα εξής: «[...]»⁴⁶².
290. Σημειώνεται ότι εντέλει εκάστη εκ των εμπλεκόμενων τραπεζών σύναψε διμερή συμφωνία με τη VIVA και συγκεκριμένα η Alpha Bank στις **28.8.2018**, η Τράπεζα Πειραιώς στις **19.10.2018**, η Εθνική Τράπεζα στις **8.2.2019** και η Eurobank στις **20.2.2019**.

ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Υπαγωγή στην παρούσα υπόθεση

Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις *off-us* συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM

Συντονισμένη επιβολή DAF (α) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εξωτερικού και (β) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης

Εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης

291. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁴⁶³, προκύπτει ότι οι τέσσερις συστημικές τράπεζες (Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Alpha Bank) επιδόθηκαν σε εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης *Direct Access Fee – DAF*) για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων Παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών («ΠΥΠ») που δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM⁴⁶⁴, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
292. Όπως εκτέθηκε αναλυτικά ανωτέρω⁴⁶⁵, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, εναρμονισμένη πρακτική αποτελεί κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ επιχειρήσεων ικανή να αποκαλύψει σε ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νου να τηρήσουν στην αγορά, οσάκις η επαφή αυτή έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν στις κανονικές συνθήκες της αγοράς.
293. Εν προκειμένω, οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες βρίσκονταν, ήδη από την άνοιξη του 2018, σε επικοινωνία μεταξύ τους σχετικά με την προοπτική επιβολής DAF στις διασυνοριακές και εγχώριες εκτός DIASATM συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM και συντόνισαν τη συμπεριφορά τους για την επιβολή της χρέωσης DAF στις εν λόγω συναλλαγές, μειώνοντας

⁴⁶² Βλ. το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα: «[...]» το οποίο συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...] στη Eurobank.

⁴⁶³ Βλ. Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF (α) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εξωτερικού και (β) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης» ανωτέρω.

⁴⁶⁴ Δηλαδή, εκκαθαρίζονται μέσω των Διεθνών Σχημάτων (π.χ. Visa, Mastercard).

⁴⁶⁵ Βλ. Ενότητα «Η ύπαρξη «συμφωνίας» ή «εναρμονισμένης πρακτικής»» ανωτέρω.

έτσι την αβεβαιότητα που θα είχε κάθε εμπλεκόμενη τράπεζα ως προς την εμπορική πολιτική που θα υιοθετήσουν οι ανταγωνιστές της στην αγορά αναφορικά με την μετάπτωση στο μοντέλο τιμολόγησης DAF.

294. Κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας, και ενόψει της σχετικής νομολογίας των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων⁴⁶⁶, η αξιολόγηση του συντονισμού μεταξύ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών αναφορικά με τη μετάπτωση στο μοντέλο χρέωσης DAF για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εξωτερικού και με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ εκτός του συστήματος DIASATM γίνεται υπό το πρίσμα του πραγματικού και οικονομικού πλαισίου, στο οποίο αυτός εντάσσεται. Στο πλαίσιο αυτό, συνεκτιμάται ότι, σύμφωνα με τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, κατά την περίοδο που προηγήθηκε της επιβολής DAF, οι τελευταίες εξέταζαν την αναγκαιότητα ενίσχυσης της συνεισφοράς των κατόχων καρτών τρίτων ΠΥΠ στην αποτελεσματική, από άποψη κόστους, λειτουργία του δικτύου ATM. Συναφώς, λαμβάνεται υπόψη ότι το κόστος για τη λειτουργία, τη συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό των δικτύων ATM, σύμφωνα με τις Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Eurobank, «*παραμένει σταθερά υψηλό*»^{467 468}.
295. Ενόψει των ανωτέρω, και συνεκτιμώντας το πραγματικό και οικονομικό πλαίσιο στο οποίο έλαβε χώρα, ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων ως προς το εφαρμοστέο μοντέλο τιμολόγησης για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM, δεν αξιολογείται στην παρούσα υπόθεση ως παραβλάπτων εκ της φύσεώς του την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού⁴⁶⁹, και θα πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά του. Για να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία έχει αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, πρέπει να επηρεάζει τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορούν ευλόγως να αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στην σχετική αγορά όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία, την ποικιλία ή την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών. Τα εν λόγω αρνητικά αποτελέσματα πρέπει να είναι αισθητά, καθώς οι απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ δεν εφαρμόζονται όταν τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που διαπιστώθηκαν είναι ασήμαντα⁴⁷⁰.
296. Οι αρνητικές για τον ανταγωνισμό επιπτώσεις στη σχετική αγορά ενδέχεται να προκύψουν όταν τα μέρη μεμονωμένα ή από κοινού έχουν ή αποκτούν ορισμένη ισχύ στην αγορά και η συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική συμβάλλει στη δημιουργία, διατήρηση ή ενίσχυση αυτής της ισχύος ή επιτρέπει στα μέρη να την εκμεταλλευθούν. Η ισχύς στην αγορά είναι η ικανότητα

⁴⁶⁶ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-307/18, *Generics (UK) Ltd κ.λπ. κατά Competition and Markets Authority*, σκ. 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία και ΔΕΕ C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 112.

⁴⁶⁷ Περαιτέρω, οι ίδιες ως άνω Τράπεζες επισημαίνουν ότι «[...]

⁴⁶⁸ Συναφώς, όπως αναφέρουν στις ΠΔΔ τους οι Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα και Alpha Bank, «*τόσο βάσει του ρυθμιστικού πλαισίου, όσο και της νομολογίας του Ανώτατου Δικαστηρίου, δεν επιτρέπεται στις Τράπεζες να χρεώνουν προμήθειες στην ανάληψη μετρητών των δικών τους πελατών – οι οποίοι διενεργούν τη συντριπτική πλειοψηφία των συναλλαγών – από το δίκτυο ATM τους*» - Βλ. σχετ. ΑΠ 652/2010 και ΑΠ 2123/2009, καθώς και ΥΑ Ζ1-798/2008 περί απαγόρευσης αναγραφής γενικών όρων συναλλαγών που έχουν κριθεί καταχρηστικοί, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση Ζ1-21 (ΦΕΚ Β' 21/2011).

⁴⁶⁹ Βλ. σχετικά υπόθ. 1849 – *Bancomat – Prelievi Contanti*, απόφαση της Ιταλικής Αρχής Ανταγωνισμού της 30.11.2022.

⁴⁷⁰ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 24.

διατήρησης των τιμών πάνω από τα επίπεδα συνθηκών ανταγωνισμού για σημαντικό χρονικό διάστημα ή η διατήρηση της παραγωγής κάτω από τα επίπεδα συνθηκών ανταγωνισμού, όσον αφορά τις ποσότητες, την ποιότητα και την ποικιλία των προϊόντων ή την καινοτομία, για σημαντικό χρονικό διάστημα⁴⁷¹.

297. Στην παρούσα υπόθεση, η ως άνω εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, συγκρίνοντας τα πιθανά αποτελέσματα με την κατάσταση ανταγωνισμού που θα επικρατούσε απουσία της συγκεκριμένης εναρμονισμένης πρακτικής. Ειδικότερα, υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά, καθεμιά από τις εμπλεκόμενες Τράπεζες θα τελούσε σε άγνοια αναφορικά με τις προθέσεις των ανταγωνιστών της να υιοθετήσουν το μοντέλο απευθείας χρεώσεων αναφορικά με τις ως άνω συναλλαγές.
298. Συγκεκριμένα, η εξεταζόμενη πρακτική έχει ως αποτέλεσμα της τον περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, καθώς οδήγησε σε αύξηση της προμήθειας που λαμβάνουν οι αποδέκτριες Τράπεζες για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ (α) με κάρτες εξωτερικού και (β) με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ εκτός του συστήματος DIASATM, σε σύγκριση με τη μέση προμήθεια που έλαβε εκάστη εξ αυτών ανά συναλλαγή ανάληψης μετρητών κατά το έτος 2017 υπό το προϋσχόν καθεστώς⁴⁷², όπως αποτυπώνεται στον ακόλουθο Πίνακα⁴⁷³:

ΤΡΑΠΕΖΑ	ΜΕΣΗ ΧΡΕΩΣΗ* ΑΝΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΠΡΙΝ ΤΟ ΔΑΦ (κάρτες εξωτερικού & εγχώριες κάρτες εκτός DIASATM)	ΧΡΕΩΣΗ ΔΑΦ	
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,88	3,00	
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,74	2,00	2,60 ⁴⁷⁴
ALPHA BANK	1,00	2,50	

⁴⁷¹ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 25.

⁴⁷² Ειδικά στην περίπτωση της Alpha Bank, η οποία εισήγαγε το ΔΑΦ τον Φεβρουάριο του 2019, υπολογίστηκε η μέση προμήθεια που έλαβε η Τράπεζα ως acquirer κατά τα έτη 2017-2018.

⁴⁷³ Τα στοιχεία προέκυψαν σύμφωνα με τις ακόλουθες υποβολές στοιχείων εκ μέρους εκάστης εκ των τραπεζών: α) την υπ' αριθ. πρωτ. 5478/6.7.2023 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς, β) τις υπ' αριθ. πρωτ. 8176/8.9.2022, 474/17.1.2023 και 4788/14.6.2023 επιστολές της Alpha Bank και γ) την υπ' αριθ. πρωτ. 5052/21.6.2013 επιστολή της Eurobank. Ειδικά για την περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας οι υπολογισμοί βασίστηκαν στις υπ' αριθ. πρωτ. 4674/9.6.2023 και 5147/26.6.2023 υποβολές στοιχείων της Εθνικής Τράπεζας. Ωστόσο, δεδομένου ότι [...].

⁴⁷⁴ Η σχετική προμήθεια αυξήθηκε από €2,00 σε €2,60 στις 29.07.2019· βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής, ερ. 2.

EUROBANK	0,85	2,50
-----------------	------	------

* Χρέωση του καρτούχου που αποδίδεται στην αποδέκτρια τράπεζα

299. Περαιτέρω, ως αποτέλεσμα της μετάπτωσης στο μοντέλο DAF, οι κάτοχοι καρτών VIVA Wallet Debit MasterCard (και λοιπών τρίτων ΠΥΠ εκτός του συστήματος DIASATM) επιβαρύνθηκαν για πρώτη φορά για την εκτέλεση συναλλαγών ανάληψης μετρητών από ATM με DAF, οι οποίες έως τότε παρέχονταν χωρίς χρέωση. Την εν λόγω προμήθεια ήταν υποχρεωμένοι να καταβάλλουν οι κάτοχοι καρτών τρίτων ΠΥΠ εκτός του συστήματος DIASATM κατά την ανάληψη μετρητών από ATM, εφόσον οι εν λόγω πάροχοι δεν διαθέτουν δίκτυο ATM⁴⁷⁵.
300. Για τους λόγους αυτούς, η ανωτέρω εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Alpha Bank και Εθνική Τράπεζα συνιστά εξ αποτελέσματος περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis⁴⁷⁶.
301. Η συμμετοχή εκάστης συστημικής τράπεζας στην ανωτέρω πρακτική προσδιορίζεται ως ακολούθως:
- για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 27.4.2018 έως 8.2.2019**
  - για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως 8.2.2019**
  - για την Alpha Bank: **από 27.4.2018 έως 12.3.2019**
  - για την Eurobank: **από 29.3.2018 έως 8.2.2019**.
302. Ωστόσο, η ανωτέρω μορφή συντονισμού αποτελεί μέρος **ενιαίας και διαρκούς παράβασης**, η διάρκεια της οποίας προσδιορίζεται, για εκάστη εκ των εμπλεκόμενων Τραπεζών, ως ακολούθως: **(α)** για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(β)** για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως σήμερα**, **(γ)** για την Alpha Bank: **από 27.4.2018 έως σήμερα** και **(δ)** για την Eurobank **από 29.3.2018 έως σήμερα**⁴⁷⁷.

⁴⁷⁵ Συγκεκριμένα, όπως επισημαίνει η [...], «[π]ριν από την εφαρμογή των Direct Access Fees καρτούχο, οι Τράπεζες εφάρμοζαν “Service Fees” τα οποία επιβάρυναν **αποκλειστικά** τον εκδότη (Viva Wallet) **και όχι τον Καρτούχο**» (έμφαση στο πρωτότυπο): βλ. την υπ’ αριθ. πρωτ. 1682/22.02.2023 επιστολή της VIVA. Βλ. επίσης την υπ’ αριθ. πρωτ. [...] επιστολή [...], όπου αναφέρονται τα εξής: «Ενδεικτικά, για ανάληψη € 100: Στην περίπτωση εφαρμογής Service Fee, η χρέωση στον καρτούχο ήταν € 100 και η χρέωση στον Issuer € 0,85. Στην περίπτωση εφαρμογής Direct Access Fee, η χρέωση στον καρτούχο θα ήταν: € 103 (Πειραιώς) και η χρέωση στον Issuer μηδενική. € 102 (NBG) και η χρέωση στον Issuer μηδενική € 102,5 (Alpha Bank) και η χρέωση στον Issuer μηδενική».

⁴⁷⁶ Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Ανακοίνωση σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 101 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [2014] ΕΕ C 291/1 («Ανακοίνωση de minimis»).

⁴⁷⁷ Για την ενιαία και διαρκή παράβαση, βλ. αναλυτικά κατωτέρω Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση».

Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF

303. Πέραν της εναρμόνισης ως προς το εφαρμοζόμενο μοντέλο χρεώσεων στις διασυνοριακές και εγχώριες εκτός συστήματος DIASATM συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM, από τα στοιχεία του φακέλου⁴⁷⁸ προκύπτει ότι, κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της μετάπτωσης στο μοντέλο απευθείας χρεώσεων (DAF), τουλάχιστον τρεις από τις εμπλεκόμενες συστημικές τράπεζες, ήτοι οι Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank και Εθνική Τράπεζα⁴⁷⁹, επιδόθηκαν σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (α) με κάρτες εξωτερικού και (β) με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ εκτός του συστήματος DIASATM, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, οι ανωτέρω Τράπεζες αντάλλασσαν μεταξύ τους στρατηγικής φύσεως πληροφορίες επί των μελλοντικών τιμολογιακών τους προθέσεων ως προς το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF, οι οποίες, κατά τον χρόνο ανταλλαγής τους, δεν είχαν καταστεί δημόσιες (π.χ. μέσω των τιμολογίων των Τραπεζών)^{480,481}.
304. Επιπλέον, μετά τη μετάπτωση στο νέο μοντέλο χρέωσης, τουλάχιστον οι ανωτέρω τρεις εκ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών προέβησαν σε ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με την τιμολόγηση των αναλήψεων με κάρτες συγκεκριμένων εγχώριων εκδοτών που δεν έχουν ενταχθεί στο σύστημα DIASATM (όπως οι [...])⁴⁸².
305. Η εν λόγω πρακτική μεταξύ των εμπλεκόμενων Τραπεζών ισοδυναμεί με εναρμονισμένη πρακτική καθώς μειώνει την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς των τριών συστημικών τραπεζών στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού. Ειδικότερα, αποκαλύπτοντας τις προθέσεις τους αναφορικά με τη μελλοντική τους συμπεριφορά ως προς τις τιμολογιακής φύσεως παραμέτρους του ανταγωνισμού, οι εμπλεκόμενες συστημικές

⁴⁷⁸ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF (α) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εξωτερικού και (β) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης».

⁴⁷⁹ Οι συγκεκριμένες Τράπεζες προέβησαν πρώτες στην υιοθέτηση της χρέωσης DAF, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, η Alpha Bank περίμενε να πάρει κάποιος άλλος την πρωτοβουλία, προτού επιβάλει και η ίδια την εν λόγω χρέωση.

⁴⁸⁰ Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 52 παρ. 3 περίπτ. α' και 54 παρ. 1 του Ν. 4537/2018 συνάγεται ότι οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών οφείλουν να ενημερώνουν τους χρήστες υπηρεσιών πληρωμών αναφορικά με την τροποποίηση των καταβλητέων επιβαρύνσεων τουλάχιστον δύο (2) μήνες πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία έναρξης ισχύος των νέων χρεώσεων.

⁴⁸¹ Πραγματικά δημόσιες πληροφορίες είναι πληροφορίες που γενικά είναι εξίσου εύκολα προσβάσιμες από όλους τους ανταγωνιστές και πελάτες (από άποψη κόστους πρόσβασης). Προκειμένου οι πληροφορίες να είναι πραγματικά δημόσιες, η απόκτησή τους δεν πρέπει να είναι πιο δαπανηρή για τους πελάτες και τις εταιρίες που δεν συμμετέχουν στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών από ό,τι για τις εταιρίες που ανταλλάσσουν τις πληροφορίες - βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας [2011] ΕΕ C 11/1, παρ. 92.

⁴⁸² Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF (α) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εξωτερικού και (β) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης».

τράπεζες αποσκοπούσαν στην μείωση της στρατηγικής αβεβαιότητας στην αγορά μέσω της αποκάλυψης πληροφοριών που ήταν σε θέση να ασκήσουν επιρροή στη συμπεριφορά των υφιστάμενων ανταγωνιστών τους στην αγορά.

306. Δεδομένου ότι η εξεταζόμενη ανταλλαγή πληροφοριών αφορούσε σε προθέσεις μελλοντικής συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων μερών – και δη εντός ενός στενού ολιγοπωλίου – αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF, είναι αρκούτσως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, υπό την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
307. Η συμμετοχή εκάστης Τράπεζας στην ανωτέρω πρακτική προσδιορίζεται ως ακολούθως:
- για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 21.6.2018 έως 8.2.2019**
  - για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως 10.10.2018**
  - για την Eurobank: **από 29.3.2018 έως 8.2.2019.**
308. Ωστόσο, η ανωτέρω μορφή συντονισμού αποτελεί μέρος **ενιαίας και διαρκούς παράβασης**, η διάρκεια της οποίας προσδιορίζεται, για εκάστη εκ των εμπλεκόμενων Τραπεζών, ως ακολούθως: **(α)** για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(β)** για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως σήμερα** και **(γ)** για την Eurobank **από 29.3.2018 έως σήμερα**⁴⁸³.
- Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης*
- Εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης*
309. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁴⁸⁴ προκύπτει συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Τραπεζών Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης (ήτοι, μηδενισμός προμηθειών στις διμερείς συμβάσεις μεταξύ τραπεζών και μετάβαση στη χρέωση Direct Access Fee) για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με χρήση καρτών εκδόσεως εγχωρίων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
310. Ταυτόχρονα, όπως θα αναπτυχθεί κατωτέρω⁴⁸⁵, πέραν του άμεσου τρόπου συντονισμού της αμοιβαίας δράσης των πέντε τραπεζών (συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική), αυτοτελή, σημαντική και ενεργό συμμετοχή στη συγκεκριμένη σύμπραξη είχε και η ΕΕΤ αφενός μεν λόγω της λήψης της από 18.10.2018 απόφασης της Επιτροπής Στρατηγικής για Θέματα Digital

⁴⁸³ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Ενότητα «*Ενιαία και διαρκής παράβαση*».

⁴⁸⁴ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «*Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης*».

⁴⁸⁵ Βλ. Ενότητα «*Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM*» κατωτέρω.

Banking της EET περί κατάργησης των διμερών συμφωνιών και μετάπτωσης στο μοντέλο χρέωσης DAF αφετέρου δε λόγω της ενεργού συμμετοχής της σε σχετικές συζητήσεις με τα διεθνή σχήματα, και ειδικότερα με τη VISA, καθώς και σε συζητήσεις/ συνεννοήσεις μεταξύ των τραπεζών, ώστε να πειστεί η Visa για την τροποποίηση των κανονισμών της, με αποτέλεσμα να παρέχει αυτή, υπό προϋποθέσεις, σε παρόχους ATM τη δυνατότητα επιβολής DAF σε εγχώριες συναλλαγές ανάληψης μετρητών⁴⁸⁶.

311. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι εμπλεκόμενες Τράπεζες προέβησαν συνολικά στον μηδενισμό των προμηθειών για ανάληψη μετρητών από ATM στις μεταξύ τους διμερείς συμβάσεις, μόνον αφότου συντόνισαν την από κοινού μετάπτωσή τους στο μοντέλο DAF για τις εντός του συστήματος DIASATM σχετικές συναλλαγές⁴⁸⁷. Επιδόθηκαν, συνεπώς, σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική, μειώνοντας την αβεβαιότητα που θα είχε κάθε εμπλεκόμενη τράπεζα ως προς την εμπορική πολιτική που θα υιοθετήσουν οι ανταγωνιστές της στην αγορά αναφορικά με την μετάπτωση στο εν λόγω μοντέλο χρέωσης.
312. Κατά τα όσα εξετάστηκαν στην Ενότητα «Εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης» ανωτέρω, ενόψει της σχετικής νομολογίας των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων⁴⁸⁸, η αξιολόγηση του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναφορικά με τη μετάπτωση στο μοντέλο χρέωσης DAF για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM που εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM γίνεται υπό το πρίσμα του οικονομικού και νομικού πλαισίου, στο οποίο αυτός εντάσσεται.
313. Στο πλαίσιο αυτό, για τους σκοπούς της αξιολόγησης της υπό κρίση πρακτικής ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα:
- Το γεγονός ότι, όπως αναφέρουν οι Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Eurobank στις ΠΔΔ τους, «[δ]εδομένης της ύπαρξης παράλληλων διμερών συμφωνιών από όλες τις τράπεζες και του «πλέγματος» που είχε δημιουργηθεί για τις χρεώσεις *issuing* και *acquiring* στο πλαίσιο της DIASATM, η επέκταση του μοντέλου χρέωσης στις εντός DIASATM συναλλαγές προϋπέθετε αντικειμενικά την ενημέρωση των άλλων τραπεζών, αφενός, για τον μηδενισμό των σχετικών προμηθειών στις διμερείς συμβάσεις, αφετέρου, για την αντίστοιχη τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας DIASATM ([...]και την τεχνική παραμετροποίηση του συστήματος DIASATM»⁴⁸⁹.

⁴⁸⁶ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης».

⁴⁸⁷ Εν προκειμένω, η παράβαση εμπεριέχει ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως «συμφωνία» και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως «εναρμονισμένη πρακτική» - βλ. ενδεικτικά Υποθ. T-2/89, *Petrofina κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 219.

⁴⁸⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-307/18, *Generics (UK) Ltd κ.λπ. κατά Competition and Markets Authority*, σκ. 67 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία και ΔΕΕ C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 112.

⁴⁸⁹ Οι συγκεκριμένες Τράπεζες αναφέρουν περαιτέρω ότι η μετάπτωση στο νέο μοντέλο χρέωσης δεν ήταν στην πράξη συμβατή με τη διατήρηση των διμερών συμφωνιών, ως ίσχυαν, χωρίς να λάβουν χώρα οι εν λόγω προσαρμογές.

- Η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 924/2009, ως ίσχυε κατά την επίμαχη περίοδο⁴⁹⁰, η οποία προέβλεπε ότι «[ο]ι επιβαρύνσεις που χρεώνονται από έναν πάροχο υπηρεσιών πληρωμής σε χρήστη υπηρεσιών πληρωμών για τις διασυνοριακές πληρωμές μέχρι το μέγιστο ποσό των 50 000 ευρώ είναι οι ίδιες με τις επιβαρύνσεις που χρεώνονται από τον ίδιο πάροχο υπηρεσιών πληρωμής στους χρήστες υπηρεσιών πληρωμών για τις αντίστοιχες εθνικές πληρωμές της ίδιας αξίας και με το ίδιο νόμισμα».
- Το γεγονός ότι οι εμπλεκόμενες Τράπεζες έλαβαν, μέσω της από 11.4.2019 επιστολής του Υπουργείου Εξωτερικών, την από 5.4.2019 επιστολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG FISMA) με θέμα: «EU PILOT 9408/19/FISMA - Συμμόρφωση προς τον Κανονισμό (ΕΕ) 924/2009 της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Κοινότητα και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2560/2001». Με την εν λόγω επιστολή ζητούντο διευκρινίσεις, σε συνέχεια καταγγελιών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για το πώς η επιβολή πρόσθετων άμεσων επιβαρύνσεων για διασυνοριακή ανάληψη μετρητών από ελληνικά ATM, η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπαγόταν υψηλότερη προμήθεια για τη διασυνοριακή ανάληψη από ATM από ό,τι για αντίστοιχη εθνική συναλλαγή, συνάδει με τον Κανονισμό 924/2009, αναδεικνύοντας το θέμα της συμμόρφωσης των Τραπεζών με αυτόν.

314. Ενόψει των ανωτέρω, και συνεκτιμώντας το πραγματικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο έλαβε χώρα ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων ως προς το εφαρμοστέο μοντέλο τιμολόγησης για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM, δεν αξιολογείται στην υπό κρίση υπόθεση, ως παραβλάπτων την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού εκ της φύσεώς του⁴⁹¹ και θα πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά του. Η ανωτέρω συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των εμπλεκόμενων Τραπεζών είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν προς τις κανονικές συνθήκες της εν θέματι αγοράς, συγκρίνοντας τα πιθανά αποτελέσματα με την κατάσταση ανταγωνισμού που θα επικρατούσε απουσία της συγκεκριμένης συμφωνίας/ εναρμονισμένης πρακτικής. Ειδικότερα, υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά, καθεμία από τις εμπλεκόμενες Τράπεζες θα τελούσε σε άγνοια αναφορικά με τις προθέσεις των ανταγωνιστών της να υιοθετήσουν το μοντέλο απευθείας χρεώσεων (DAF), τουλάχιστον μέχρι την ανακοίνωση της απόφασης εκάστου εξ αυτών να μηδενίσουν τις κατά περίπτωση ισχύουσες διμερείς συμφωνίες τιμολόγησης.
315. Η συμφωνία ή/ και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των πέντε εμπλεκόμενων Τραπεζών περί της υιοθέτησης του μοντέλου χρέωσης DAF για τις διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM είχε ως αποτέλεσμα, λαμβάνοντας υπ' όψιν το προαναφερόμενο οικονομικό και νομικό πλαίσιο (Κανονισμός 924/2009), τον περιορισμό του

⁴⁹⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 924/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Κοινότητα και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 [2009] ΕΕ L 266/11. Ο Κανονισμός (ΕΚ) 924/2009 έχει ήδη καταργηθεί από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1230 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2021 για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Ένωση [2021] ΕΕ L 274/20.

⁴⁹¹ Βλ. σχετικά υπόθ. 1849 – *Bancomat – Prelievi Contanti*, απόφαση της Ιταλικής Αρχής Ανταγωνισμού της 30.11.2022.

ανταγωνισμού κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ⁴⁹². Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι: **(α)** οδήγησε σε αύξηση του ύψους των προμηθειών που λαμβάνουν οι αποδέκτριες Τράπεζες για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με κάρτες εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και **(β)** οδήγησε σε μείωση της παραγωγής, μέσω της μείωσης του πλήθους συναλλαγών ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM. Τα επιμέρους αποτελέσματα της εξεταζόμενης πρακτικής αναλύονται ως ακολούθως:

α. Αύξηση των τιμών

316. Στην προκειμένη περίπτωση, διαπιστώνεται καταρχάς ότι η μεταβολή του εφαρμοζόμενου μοντέλου χρέωσης για τις διατραπεζικές αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ οδήγησε σε αύξηση των χρεώσεων των καταναλωτών. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η μέση προμήθεια που λάμβανε κάθε αποδέκτρια Τράπεζα ανά συναλλαγή ανάληψης μετρητών κατά τα έτη 2017-2018 υπό το προηγούμενο καθεστώς των διμερών συμβάσεων αμοιβαίας τιμολόγησης, καθώς και το ύψος της χρέωσης DAF μετά την υιοθέτηση του ισχύοντος μοντέλου τιμολόγησης⁴⁹³.

ΤΡΑΠΕΖΑ	ΜΕΣΗ ΧΡΕΩΣΗ* ΑΝΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΠΡΙΝ ΤΟ DAF (εγχώριες κάρτες εντός DIASATM)	ΧΡΕΩΣΗ DAF	
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,69	3,00	
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	0,78	2,00	2,60 ⁴⁹⁴
ALPHA BANK	0,80	2,50	
EUROBANK	0,86	2,50	
ATTICA BANK	0,76	2,00	

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank από την ΓΔΑ

* Χρέωση του κατούχου που αποδιδόταν στην αποδέκτρια τράπεζα

⁴⁹² Βλ. ΔΕΕ C-228/18, *Gazdasági Versenyhivatal κατά Budapest Bank Nyrt. κ.λπ.*, EU:C:2020:265, σκ. 37-44.

⁴⁹³ Τα στοιχεία προέκυψαν σύμφωνα με τις ακόλουθες υποβολές στοιχείων εκ μέρους εκάστης εκ των τραπεζών: α) την υπ' αριθ. πρωτ. 5478/6.7.2023 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς, β) την 5147/26.6.2023 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας, γ) την υπ' αριθ. πρωτ. 4788/14.6.2023 επιστολή της Alpha Bank, δ) την υπ' αριθ. πρωτ. 5052/21.6.2023 επιστολή της Eurobank και ε) την υπ' αριθ. πρωτ. 5183/27.6.2023 επιστολή της Attica Bank.

⁴⁹⁴ Η σχετική προμήθεια αυξήθηκε από €2,00 σε €2,60 στις 29.07.2019· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022 επιστολή της Εθνικής, ερ. 2.

Γίνεται συνεπώς αντιληπτό ότι η συντονισμένη εφαρμογή του μοντέλου απευθείας χρέωσης στις εντός του συστήματος DIASATM συναλλαγές οδήγησε σε αύξηση της προμήθειας της εκάστοτε αποδέκτριας Τράπεζας ανά συναλλαγή σε σχέση με την μέση προϊσχύουσα διατραπεζική προμήθεια.

β. Μείωση της παραγωγής

317. Περαιτέρω, η εξεταζόμενη συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική περί μεταβολής του μοντέλου χρέωσης οδήγησε σε περιορισμό της παραγωγής, εκφραζόμενη ως πλήθος συναλλαγών ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τον κάτωθι Πίνακα, οι *off-us* αναλήψεις μετρητών από τα ATM όλων των εμπλεκόμενων Τραπεζών εντός του δικτύου DIASATM έχουν μειωθεί αισθητά από την ημερομηνία εισαγωγής της χρέωσης DAF και εφεξής, σε σύγκριση με το προϊσχύον καθεστώς των διμερών συμβάσεων αμοιβαίας τιμολόγησης⁴⁹⁵:

[...]

318. Όπως διαπιστώνεται με βάση τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει, αναφορικά με τις επιπτώσεις της εισαγωγής του μοντέλου χρέωσης DAF στον όγκο των διατραπεζικών συναλλαγών ανάληψης μετρητών, εάν αυτές υπολογιστούν ως ποσοστό επί του συνόλου των αναλήψεων που εκτελούνται σε ετήσια βάση από τα ATM της εκάστοτε Τράπεζας. Ακολούθως παρατίθεται και σχετική διαγραμματική απεικόνιση της εν λόγω ποσοστιαίας αναλογίας⁴⁹⁶:

[...]

319. Για τους λόγους αυτούς, η συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Τραπεζών Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank συνιστά εξ αποτελέσματος περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.

320. Η συμμετοχή εκάστης Τράπεζας στην ανωτέρω πρακτική προσδιορίζεται ως ακολούθως:

- για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 12.7.2018 έως σήμερα**
- για την Εθνική Τράπεζα: **από 13.7.2018 έως σήμερα**

⁴⁹⁵ Τα στοιχεία που παρατίθενται στον εν λόγω Πίνακα εξήχθησαν σύμφωνα με τις ακόλουθες υποβολές στοιχείων εκ μέρους εκάστης εκ των τραπεζών: α) τις υπ' αριθ. πρωτ. 7983/1.9.2022, 482/17.1.2023 και 5478/6.7.2023 επιστολές της Τράπεζας Πειραιώς, β) τις υπ' αριθ. πρωτ. 474/17.1.2023 και 4788/14.6.2023 επιστολές της Alpha Bank, γ) τις υπ' αριθ. πρωτ. 1404/14.2.2023 και 5052/21.6.2023 επιστολές της Eurobank, δ) την υπ' αριθ. πρωτ. 4674/9.6.2023 επιστολή της Εθνικής Τράπεζας και ε) την υπ' αριθ. πρωτ. 5183/27.6.2023 επιστολή της Attica Bank. Δεδομένου ότι η εφαρμογή της προμήθειας DAF για τις εντός δικτύου ΔΙΑΣΑΤΜ συναλλαγές έλαβε χώρα τον Ιούλιο του 2019 για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες και τον Αύγουστο του ίδιου έτους για την Attica Bank, τα στοιχεία του 2019 διαχωρίζονται στις δύο αντίστοιχες περιόδους προ και μετά την επιβολή DAF, όπως αυτά ήταν εφικτό να προσκομιστούν από τα εν λόγω τραπεζικά ιδρύματα.

⁴⁹⁶ Αναφορικά με τα εντός του έτους 2019 διαστήματα Ιανουαρίου – Ιουλίου και Αυγούστου – Δεκεμβρίου, διευκρινίζεται ότι αυτά ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες περιόδους που παρατίθενται στον ανωτέρω πίνακα σύμφωνα με τα υποβληθέντα στοιχεία των τραπεζών.

- για την Alpha Bank: **από 13.7.2018 έως σήμερα**
- για την Eurobank: **από 12.7.2018 έως σήμερα**
- για την Attica Bank: **από 13.7.2018 έως σήμερα**

321. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε, η ανωτέρω μορφή συντονισμού αποτελεί μέρος **ενιαίας και διαρκούς παράβασης**, η διάρκεια της οποίας προσδιορίζεται, για εκάστη εκ των εμπλεκόμενων Τραπεζών, ως ακολούθως: **(α)** για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(β)** για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως σήμερα**, **(γ)** για την Alpha Bank: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(δ)** για την Eurobank: **από 29.3.2018 έως σήμερα** και **(ε)** για την Attica Bank: **από 13.7.2018 έως σήμερα**⁴⁹⁷.

Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF

322. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁴⁹⁸, προκύπτει ότι Τράπεζες Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank επιδόθηκαν σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

323. Ειδικότερα, ως προς το ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω προκύπτει ότι οι εμπλεκόμενες τράπεζες αντάλλαξαν μεταξύ τους πληροφορίες αναφορικά με την πρόθεσή τους να επιβάλουν και στις εγχώριες συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM το ίδιο ύψος DAF που ίσχυε την περίοδο εκείνη για τις αντίστοιχες συναλλαγές με αλλοδαπές και εκτός του DIASATM κάρτες (υψηλότερο από την αντίστοιχη προμήθεια που οριζόταν στις διμερείς συμβάσεις μεταξύ τραπεζών). Υπενθυμίζεται ότι, από τον Απρίλιο του 2019 και ενώ το μοντέλο DAF εφαρμοζόταν ήδη σε συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM **(α)** με κάρτες εξωτερικού και **(β)** με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ εκτός του Συστήματος DIASATM, οι εμπλεκόμενες Τράπεζες είχαν γίνει κοινωνοί της από 5.4.2019 επιστολής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG FISMA), η οποία ήγειρε το ζήτημα της συμμόρφωσής τους με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού 924/2009 αναφορικά με το ύψος των προμηθειών που επέβαλαν για τις διασυνοριακές αναλήψεις από ATM και τις αντίστοιχες εθνικές συναλλαγές⁴⁹⁹.

⁴⁹⁷ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση».

⁴⁹⁸ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης».

⁴⁹⁹ Βλ. Ενότητα «Εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης» ανωτέρω.

324. Ωστόσο, το ύψος της εν λόγω χρέωσης – αν και κοινό για τις διασυνοριακές και εγχώριες συναλλαγές, κατ’ επίκληση από τις τράπεζες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 924/2009⁵⁰⁰ – θα μπορούσε να είχε αναδιαμορφωθεί, πριν την επιβολή DAF και στις εγχώριες εντός DIASATM συναλλαγές, κατόπιν πραγματοποίησης σχετικής κοστολογικής μελέτης από καθεμία εκ των τραπεζών, προκειμένου να προσδιοριστεί εκ νέου το ύψος της, και να διαφέρει από το ύψος DAF που ίσχυε την περίοδο εκείνη για τις αλλοδαπές και εκτός του DIASATM κάρτες. Εντούτοις, ερωτηθείσες σχετικά από την Υπηρεσία στις 20.7.2022 και 25.11.2022, οι εμπλεκόμενες Τράπεζες – με εξαίρεση την Τράπεζα Πειραιώς και την Εθνική Τράπεζα, οι οποίες είχαν διενεργήσει εσωτερικές κοστολογικές/ οικονομικές ασκήσεις – δεν είχαν προσκομίσει συγκεκριμένη κοστολογική ανάλυση η οποία να είχε συνταχθεί κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της μετάπτωσης στο νέο τιμολογιακό μοντέλο και από την οποία να προκύπτει το ύψος της προμήθειας DAF που επρόκειτο να επιβληθεί, αρκούμενες σε γενικόλογες αναφορές περί του αυξημένου κόστους λειτουργίας του δικτύου ATM.
325. Ως εκ τούτου, η εξεταζόμενη πρακτική διευκόλυνε τη συμπαιγνία (μέσω ανταλλαγής πληροφοριών) μεταξύ των πέντε εμπλεκόμενων Τραπεζών επί του ύψους του DAF, με συνέπεια την κατά τα ανωτέρω αύξηση των χρεώσεων των καταναλωτών. Ειδικότερα, μέσω της επίμαχης ανταλλαγής πληροφοριών, οι εμπλεκόμενες Τράπεζες είχαν το κίνητρο να θέσουν το ύψος του DAF σε επίπεδο αισθητά υψηλότερο από αυτό που κατέβαλλαν οι καταναλωτές υπό το καθεστώς των διμερών συμβάσεων και, σε κάθε περίπτωση, υψηλότερο από αυτό που θα επικρατούσε σε συνθήκες ανταγωνισμού.
326. Η ως άνω πρακτική οδήγησε εκ του αποτελέσματος στην μη διερεύνηση από τις εμπλεκόμενες Τράπεζες, ως αποτέλεσμα εναρμονισμένης πρακτικής/ ανταλλαγής πληροφοριών με τους ανταγωνιστές τους, τυχόν δυνατότητας αναπροσαρμογής του ύψους της χρέωσης DAF και για τα δύο σκέλη των συναλλαγών (διασυνοριακές/ εκτός DIASATM και εγχώριες) σε χαμηλότερα επίπεδα, και στην διατήρηση, για τις εντός DIASATM συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM, του ίδιου ύψους χρέωσης που επιβάλλονταν από αυτές στις εκτός DIASATM συναλλαγές. Η εν λόγω ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων Τραπεζών συνιστά εναρμονισμένη πρακτική, η οποία μειώνει την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς των Τραπεζών στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού.
327. Η ανωτέρω πρακτική συνιστά εξ αποτελέσματος περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
328. Η συμμετοχής εκάστης Τράπεζας στην ανωτέρω πρακτική προσδιορίζεται ως ακολούθως:
- για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 12.7.2018 έως 22.5.2019**
  - για την Εθνική Τράπεζα: **από 17.5.2019 έως 22.5.2019**

⁵⁰⁰ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF (α) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εξωτερικού και (β) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης».

- για την Alpha Bank: **από 5.2.2019 έως 22.5.2019**
- για την Eurobank: **από 12.7.2018 έως 22.5.2019**
- για την Attica Bank: **από 17.5.2019 έως 22.5.2019**

329. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε, η ανωτέρω μορφή συντονισμού αποτελεί μέρος **ενιαίας και διαρκούς παράβασης**, η διάρκεια της οποίας προσδιορίζεται, για εκάστη εκ των εμπλεκόμενων Τραπεζών, ως ακολούθως: **(α)** για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(β)** για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως σήμερα**, **(γ)** για την Alpha Bank: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(δ)** για την Eurobank: **από 29.3.2018 έως σήμερα** και **(ε)** για την Attica Bank: **από 13.7.2018 έως σήμερα**⁵⁰¹.

Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών με αντικείμενο την επιβολή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM

330. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁵⁰², προκύπτει ότι οι Τράπεζες Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank επιδόθηκαν σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με **(α)** την πρόθεσή τους να επιβάλουν ή μη την χρέωση “issuing fee” και **(β)** το ύψος αυτής, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
331. Συναφώς, η ΕΕΤ αποτέλεσε παράγοντα διευκόλυνσης (facilitator) στην ανωτέρω αποδιδόμενη στις τράπεζες εναρμονισμένη πρακτική, στο βαθμό που η ανωτέρω ανταλλαγή πληροφοριών ελάμβανε χώρα μέσω της Ένωσης⁵⁰³.
332. Οι εμπλεκόμενες Τράπεζες αντάλλαξαν μεταξύ τους πληροφορίες αποβλέποντας στη μείωση της στρατηγικής αβεβαιότητας στην αγορά, στο μέτρο κατά το οποίο η ανταλλαγή αφορούσε σε στρατηγικής φύσεως δεδομένα επί της σκοπούμενης τιμολογιακής τους πολιτικής, οι οποίες, κατά τον χρόνο ανταλλαγής τους, δεν είχαν καταστεί δημόσιες (π.χ. μέσω των τιμολογίων των τραπεζών). Η ανωτέρω ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών ισοδυναμεί με συντονισμό/ εναρμονισμένη πρακτική, λόγω του ότι μειώνει την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού⁵⁰⁴.

⁵⁰¹ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Ενότητα «*Ενιαία και διαρκής παράβαση*».

⁵⁰² Βλ. Ενότητα «*Ανταλλαγή πληροφοριών με αντικείμενο την εισαγωγή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM*».

⁵⁰³ Για τον ρόλο της ΕΕΤ βλέπε αναλυτικά κατωτέρω Ενότητα «*Συμμετοχή στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ μελών της ΕΕΤ με αντικείμενο την εισαγωγή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM*».

⁵⁰⁴ Όπως προαναφέρθηκε, και η Εθνική μετείχε με τους ανταγωνιστές σε ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με την σκοπούμενη τιμολογιακή της πολιτική, αποκαλύπτοντας τα σενάρια που εξέταζε και αρχικά εφάρμοσε, ήτοι εφαρμογή issuing fee στις περιπτώσεις που η συναλλαγή ανάληψης μετρητών από ATM δεν επιβαρύνεται με DAF από τον acquirer του ATM και μη εφαρμογή issuing fee στις περιπτώσεις που η εν λόγω συναλλαγή επιβαρύνεται με DAF. Η Εθνική επέβαλε εν τέλει την εν λόγω χρέωση και στις περιπτώσεις που η εν λόγω συναλλαγή επιβαρύνεται με DAF τον Ιούλιο του 2022. Επισημαίνεται ότι το γεγονός ότι η Εθνική Τράπεζα δεν εφάρμοσε για ένα διάστημα το “issuing fee”, στις περιπτώσεις που η εν λόγω συναλλαγή επιβαρύνεται με DAF από τον acquirer (αποδέκτρια τράπεζα) του ATM, δεν σημαίνει ότι η Εθνική Τράπεζα δεν μετείχε στην σύμπραξη. Επιπλέον, ενδέχεται να επιχείρησε να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που έλαβε μέσω της σύμπραξης προς όφελός της - βλ. σχετικά υπόθ. T-308/94, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-925, σκ. 106, 230 και T-141/89, Trefileurope κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-791, σκ. 60

333. Δεδομένου ότι η εξεταζόμενη ανταλλαγή πληροφοριών αφορά σε προθέσεις μελλοντικής συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων Τραπεζών αναφορικά με την επιβολή και το ύψος της χρέωσης *issuing fee*, είναι αρκούτσως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
334. Η συμμετοχή εκάστης Τράπεζας στην πρακτική προσδιορίζεται ως ακολούθως:
- για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 8.5.2019 έως 4.6.2019**
  - για την Εθνική Τράπεζα: **από 8.5.2019 έως 4.6.2019**
  - για την Alpha Bank: **από 8.5.2019 έως 19.6.2019**
  - για την Eurobank: **από 8.5.2019 έως 19.6.2019**
  - για την Attica Bank: **από 8.5.2019 έως 22.5.2019**.
335. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε, η ανωτέρω μορφή συντονισμού αποτελεί μέρος **ενιαίας και διαρκούς παράβασης**, η διάρκεια της οποίας προσδιορίζεται, για εκάστη εκ των εμπλεκόμενων Τραπεζών, ως ακολούθως: **(α)** για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(β)** για την Εθνική Τράπεζα: **από 29.3.2018 έως σήμερα**, **(γ)** για την Alpha Bank: **από 27.4.2018 έως σήμερα**, **(δ)** για την Eurobank: **από 29.3.2018 έως σήμερα** και **(ε)** για την Attica Bank: **από 13.7.2018 έως σήμερα**⁵⁰⁵.
- Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες**
336. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁵⁰⁶, προκύπτει η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής μέσω ανταλλαγής πληροφοριών **i)** μεταξύ των Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Alpha Bank και Attica Bank για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές, όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ (για ορισμένα εκ των οποίων υφίσταντο ήδη χρεώσεις και προμήθειες), με σκοπό την αύξηση των εσόδων και **ii)** είτε απευθείας μεταξύ (κατά περίπτωση) των Τραπεζών Πειραιώς, Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα και Eurobank είτε με τη διαμεσολάβηση της ΕΕΤ (η τελευταία ως «παράγοντας διευκόλυνσης» - facilitator στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και

και την προαναφερθείσα αλληλογραφία μεταξύ στελεχών της Εθνικής από 4.6.2019, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται «Μπορεί όμως το ότι δεν χρεώνουμε *issuing fee* να αποδειχτεί ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα. Η αλήθεια είναι ότι στην συνάντηση που είχαμε την προηγούμενη εβδομάδα προκαλέσαμε ανησυχία με την απόφασή μας αυτή».

⁵⁰⁵ Βλ. αναλυτικά κατωτέρω Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση».

⁵⁰⁶ Βλ. Ενότητα «Συντονισμός αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΕΤ)».

της Attica Bank)⁵⁰⁷ σχετικά με τις ανωτέρω υπό Ενότητα «Συντονισμός με αντικείμενο την εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων» αναλυτικά εκτιθέμενες προς εισαγωγή χρεώσεις ή/και, κατά περίπτωση, με τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και με το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

337. Όπως θα αναπτυχθεί κατωτέρω⁵⁰⁸, η σύμπραξη για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες εμπεριέχει τόσο στοιχεία που συνιστούν εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών – λόγω του άμεσου τρόπου συντονισμού της αμοιβαίας δράσης των πέντε τραπεζών – όσο και στοιχεία που συνιστούν «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων» (για την **υπό i** πρακτική) και συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) (για την **υπό ii** πρακτική), λόγω της αυτοτελούς και διακριτής δράσης που διαδραμάτισε σχετικά η ΕΕΤ.
338. Η ανωτέρω **υπό (i)** ανταλλαγή πληροφοριών, βάσει του υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικού της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ, ενώ εκκίνησε με τη διερεύνηση στο πλαίσιο της ΕΕΤ, και προς τον σκοπό διάδρασης με τις εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος), της δυνατότητας εισαγωγής ορισμένων νέων χρεώσεων, στην πορεία παρεξέκλινε από το ανωτέρω πλαίσιο και μετατράπηκε σε εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ ανταγωνιστών και διαβούλευση ικανή να εξαλείψει τις αβεβαιότητες ως προς τη μελετώμενη από τις τράπεζες μελλοντική συμπεριφορά τους στην αγορά.
339. Η ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με την ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες αφορά πληροφορίες στρατηγικής σημασίας και αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των ανωτέρω τραπεζών, αφού μειώνει την στρατηγική αβεβαιότητα στην αγορά, παρέχοντας τη δυνατότητα στις εμπλεκόμενες τράπεζες να προβλέψουν τη μελλοντική τιμολογιακή πολιτική των ανταγωνιστών τους σε σχέση τόσο με την εισαγωγή νέων χρεώσεων όσο και με την πρόθεση διατήρησης υφιστάμενων χρεώσεων. Ως εκ τούτου, οι εμπλεκόμενες τράπεζες δεν μπορούν παρά να λάβουν υπ' όψιν, άμεσα ή έμμεσα, κατά τον καθορισμό της μελλοντικής τιμολογιακής τους πολιτικής, τις πληροφορίες που αντήλλαξαν, απέχοντας από την εφαρμογή ανεξάρτητων τιμολογιακών πολιτικών και θεσπίζοντας μια μορφή συνεργασίας που απαγορεύεται από τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, προς αντιμετώπιση των κινδύνων του ανταγωνισμού. Με τον τρόπο αυτό, η ανταλλαγή μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναλυτικού χαρακτήρα εμπιστευτικών και στρατηγικών από άποψη του δικαίου ανταγωνισμού πληροφοριών, με σκοπό την αύξηση των εσόδων τους, μειώνει την αβεβαιότητα και την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς τους στην αγορά και δύναται να επιδράσει άμεσα στην επιχειρηματική στρατηγική τους, έχοντας αντίκτυπο στην αυτονομία λήψης των αποφάσεών τους.

⁵⁰⁷ Αναφορικά με χρεώσεις πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

⁵⁰⁸ Βλ. και Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες».

340. Δεδομένου μάλιστα ότι η εξεταζόμενη ανταλλαγή πληροφοριών αφορά σε προθέσεις μελλοντικής συμπεριφοράς των μελών ενός στενού ολιγοπωλίου αναφορικά με την τιμολογιακή τους πολιτική επί συγκεκριμένων τραπεζικών εργασιών, είναι αρκούτσως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, κατά την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Όπως προαναφέρθηκε⁵⁰⁹, σε μια ολιγοπωλιακή αγορά, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την αγορά δημιουργεί συνθήκες διαφάνειας και είναι ικανή να δώσει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να γνωρίζουν την εμπορική στρατηγική των ανταγωνιστών τους, μετριάζοντας ή εξαλείφοντας την αβεβαιότητα ως προς τη λειτουργία της αγοράς και, κατά τούτο, να νοθεύσει αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.
341. Ως εκ τούτου, η ανωτέρω υπό i και ii εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ανωτέρω τραπεζών στοιχειοθετεί εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
342. Η συμμετοχή εκάστης Τράπεζας στην ανωτέρω παράβαση προσδιορίζεται ως ακολούθως:
- για την Τράπεζα Πειραιώς: για την υπό (i) πρακτική από 15.2.2018 έως 21.5.2018 και για την υπό (ii) πρακτική από 21.5.2018 έως 23.10.2019
  - για την Εθνική Τράπεζα: για την υπό (i) πρακτική από 15.2.2018 έως 21.5.2018 και για την υπό (ii) πρακτική από 5.7.2018 έως 25.10.2019
  - για την Alpha Bank: για την υπό (i) πρακτική από 15.2.2018 έως 21.5.2018 και για την υπό (ii) πρακτική από 21.5.2018 έως 25.10.2019
  - για την Eurobank: για την υπό (i) πρακτική από 15.2.2018 έως 21.5.2018 και για την υπό (ii) πρακτική από 5.7.2018 έως 23.10.2019
  - για την Attica Bank: για την υπό (i) πρακτική από 15.2.2018 έως 21.5.2018 και για την υπό (ii) πρακτική από 5.7.2018 έως 8.11.2018.
343. Ωστόσο, οι ανωτέρω υπό (i) και (ii) πρακτικές αποτελούν μέρος ενιαίας και διαρκούς παράβασης⁵¹⁰, η διάρκεια της οποίας προσδιορίζεται ως εξής: (α) για την Τράπεζα Πειραιώς: από 15.2.2018 έως 23.10.2019, (β) για την Εθνική Τράπεζα: από 15.2.2018 έως 25.10.2019, (γ) για την Alpha Bank: από 15.2.2018 έως 25.10.2019, (δ) για την Eurobank: από 15.2.2018 έως 23.10.2019 και (ε) για την Attica Bank από 15.2.2018 έως 8.11.2018.

⁵⁰⁹ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Η ύπαρξη «συμφωνίας» ή «εναρμονισμένης πρακτικής»».

⁵¹⁰ Βλ. και Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες» κατωτέρω.

Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με τους όρους τιμολόγησης της VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών

344. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁵¹¹, προκύπτει ότι, κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων για την κατάρτιση διμερών συμφωνιών μεταξύ των τραπεζών και της εταιρίας VIVA, που ακολούθησαν την ένταξη της τελευταίας στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER, στοιχειοθετείται η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Eurobank αναφορικά με τους όρους τιμολόγησης της VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών (ήτοι, αναφορικά με τη μη δυνατότητα επιλογής της εξερχόμενης χρέωσης OUR), που αφορούν στην υπογραφή των σχετικών συμβάσεων με την VIVA, κατά παράβαση των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.
345. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Τράπεζας Πειραιώς, της Εθνικής Τράπεζας, της Alpha Bank και της Eurobank για τις χρεώσεις της VIVA αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική που εμπίπτει στην απαγόρευση των διατάξεων των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ⁵¹². Επιπλέον, η σχετική ανταλλαγή των πληροφοριών έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, όπως προκύπτει από τη φύση των πληροφοριών, και συγκεκριμένα από το γεγονός ότι πρόκειται για στρατηγικής φύσεως πληροφορίες που αφορούν στην μελλοντική συμπεριφορά των εμπλεκόμενων τραπεζών στην αγορά, ενώ αποτελούν μη δημόσιες (ιδιωτικές) πληροφορίες υπό την έννοια ότι δεν έχουν καταστεί με κανένα τρόπο δημόσιο κτήμα. Η ανταλλαγή τέτοιας φύσεως πληροφοριών μειώνει την στρατηγική αβεβαιότητα στην αγορά αναφορικά με την μελλοντική τιμολογιακή πολιτική μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών.
346. Η αποδιδόμενη παράβαση αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική και είναι αρκούντως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
347. Η διάρκεια συμμετοχής εκάστης Τράπεζας στην ανωτέρω παράβαση προσδιορίζεται, έως την ημερομηνία σύναψης των διμερών συμφωνιών μεταξύ των ανωτέρω Τραπεζών και της VIVA, ως ακολούθως:
- για την Τράπεζα Πειραιώς: **από 3.8.2018 έως 19.10.2018**
  - για την Εθνική: **από 3.8.2018 έως 8.2.2019**
  - για την Alpha Bank: **από 6.8.2018 έως 28.8.2018**
  - για την Eurobank: **από 3.8.2018 έως 20.2.2019.**

⁵¹¹ Βλ. Ενότητα «Ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με τους όρους τιμολόγησης της VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών».

⁵¹² Η Alpha Bank, η Τράπεζα Πειραιώς, η Εθνική Τράπεζα και η Eurobank αναφέρουν στις ΠΔΔ ότι η ανταλλαγή αυτή πληροφοριών συνιστά [...].

Ο ρόλος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (ΕΕΤ) στις εξεταζόμενες πρακτικές

**Υπαγωγή στα άρθρα 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ – Εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση
Υπαγωγή στην έννοια της «ένωσης επιχειρήσεων»**

348. Εν προκειμένω, η ΕΕΤ, σύμφωνα με το καταστατικό της⁵¹³, είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με μέλη ιδίως πιστωτικά ιδρύματα, εταιρίες χρηματοδοτικών μισθώσεων (leasing), εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) και εταιρίες παροχής πιστώσεων, που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του ισχύοντος Καταστατικού της, η ΕΕΤ έχει, μεταξύ άλλων, ως σκοπό την προαγωγή του ελληνικού τραπεζικού και εν γένει χρηματοπιστωτικού συστήματος, και τη συμβολή αυτού στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, τη διασφάλιση και εκπροσώπηση των ενδιαφερόντων και δικαιωμάτων των μελών της, την προώθηση του υγιούς και ελεύθερου ανταγωνισμού στον χρηματοπιστωτικό τομέα κ.ά. Η ΕΕΤ επιδιώκει επίσης την παρακολούθηση ζητημάτων συλλογικού ενδιαφέροντος και τη διαμόρφωση κοινών θέσεων των μελών της επ' αυτών, την παρακολούθηση των ρυθμιστικών διατάξεων, που αφορούν τη λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού και εν γένει χρηματοπιστωτικού συστήματος, τη συνεργασία με την Πολιτεία και τις αρμόδιες αρχές για τη διαμόρφωση του σχετικού κανονιστικού πλαισίου, καθώς και την προώθηση των απαραίτητων μέτρων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, περιλαμβανομένης της ανάληψης πρωτοβουλιών στον τομέα της τυποποίησης προϊόντων και υπηρεσιών στο πλαίσιο του νόμου και του ελεύθερου ανταγωνισμού⁵¹⁴. Βάσει των προαναφερομένων⁵¹⁵ τεκμαίρεται ότι η ΕΕΤ αποτελεί ένωση επιχειρήσεων, εφόσον τα μέλη της είναι επιχειρήσεις και εφόσον κατά τη λήψη των αποφάσεων της ΕΕΤ, όπως αυτές θα αναπτυχθούν στις επόμενες Ενότητες, οι επιχειρήσεις - μέλη της, προτίθενται ή τουλάχιστον δέχονται να συντονίσουν τις ενέργειές τους στην αγορά και μέσω των αποφάσεων της ΕΕΤ. Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, δεν καταλείπεται αμφιβολία ότι η ΕΕΤ αποτελεί «ένωση επιχειρήσεων», κατά την έννοια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ

Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM

349. Σε συνέχεια όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω⁵¹⁶ αναφορικά με την συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank για αλλαγή μοντέλου χρέωσης στις εντός του συστήματος DIASATM συναλλαγές

⁵¹³ Βλ. ιδίως άρθρο 1 του Καταστατικού της ΕΕΤ.

⁵¹⁴ Βλ. άρθρο 1 παρ. 5 υπό (β), (δ) και (η) του Καταστατικού της ΕΕΤ.

⁵¹⁵ Βλ. ανωτέρω Ενότητες «Η έννοια της «επιχείρησης»» και «Η έννοια της «ένωσης επιχειρήσεων»».

⁵¹⁶ Βλ. Ενότητα «Εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης».

ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ, από στοιχεία του φακέλου⁵¹⁷ στοιχειοθετείται επίσης η ύπαρξη «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων» αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης που εφαρμόζεται από τις τράπεζες – μέλη της ΕΕΤ⁵¹⁸ για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

350. Επισημαίνεται εν προκειμένω ότι, όταν η ΕΑ διαπιστώνει ότι έχει ληφθεί απόφαση από ένωση επιχειρήσεων, μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο στην ένωση ανεξάρτητα από το πρόστιμο που επιβλήθηκε στα μεμονωμένα μέλη⁵¹⁹.
351. Όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα στοιχεία⁵²⁰, ο ρόλος που επιτέλεσε η ΕΕΤ στην λήψη απόφασης για επιβολή του DAF στις εντός DIASATM συναλλαγές ανάληψης μετρητών ήταν αυτοτελής, σημαντικός και ιδιαίτερα ενεργός, σε σχέση με τα εμπλεκόμενα πέντε μέλη της, τα οποία συντόνιζαν την αμοιβαία δράση τους για την υπό κρίση παράβαση και εκτός της ΕΕΤ. Το γεγονός ότι η ΕΕΤ είχε αυτοτελή συμπεριφορά σε σχέση με αυτήν των μελών της αποδεικνύεται κατ' αρχάς από το γεγονός ότι, βάσει των στοιχείων του φακέλου, δεν της καταλογίζεται συμμετοχή σε όλες τις σχετικές συνεννοήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναφορικά με την επιβολή χρέωσης DAF. Συγκεκριμένα, η εμπλοκή της σχετίζεται εν προκειμένω μόνο με την απόφαση για επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, ενώ, από τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτει εμπλοκή της ΕΕΤ ούτε στην διαπιστωθείσα, όπως προαναφέρθηκε, εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών για επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών α) με κάρτες εξωτερικού και β) κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες δεν εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, ούτε στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναφορικά με το ύψος της εν λόγω χρέωσης (εντός και εκτός συστήματος DIASATM). Πρόκειται, δηλαδή, για διακριτή και αυτοτελή συμπεριφορά της ΕΕΤ, σε σχέση με τη συμπεριφορά των μελών της.
352. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω στοιχεία, όχι μόνο πραγματοποιούνταν στην ΕΕΤ τακτικές συναντήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, όπου αυτά αντάλασσαν πληροφορίες σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική που επρόκειτο να ακολουθήσουν σε σχέση με την επιβολή του DAF στις εντός DIASATM συναλλαγές, αλλά κατά τη συνεδρίαση ιδίως της Επιτροπής Στρατηγικής για θέματα Digital Banking της ΕΕΤ από 18.10.2018 έλαβε η ίδια η ΕΕΤ απόφαση για την τιμολογιακή πολιτική των μελών της σε σχέση με την μεταβολή του

⁵¹⁷ Βλ. αναλυτικά Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης» ανωτέρω.

⁵¹⁸ Ήτοι, μηδενισμός προμηθειών στις διμερείς συμβάσεις μεταξύ τραπεζών και μετάβαση στη χρέωση Direct Access Fee.

⁵¹⁹ Βλ. συνεκδ. Υποθ. T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, *Cimenteries CBR SA κ.ά. κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 1322 επ. Βλ. σχετικά και EU Competition Law: Text Cases and Materials, 4th Edition, Alison Jones, Brenda Sufrin, σελ. 170 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁵²⁰ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης».

μοντέλου τιμολόγησης και συγκεκριμένα για κατάργηση των διμερών συμφωνιών μεταξύ τραπεζών και επιβολή DAF σε όλους τους μη πελάτες τους (άλλων τραπεζών και/ή ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος) σε περίπτωση χρήσης άλλου δικτύου εκτός της τράπεζάς τους, όπως προκύπτει από το προσχέδιο του από 18.10.2018 πρακτικού της ΕΕΤ⁵²¹.

353. Κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας, το προσχέδιο των πρακτικών της επίμαχης συνεδρίασης αντανακλά το πραγματικό περιεχόμενο των συζητήσεων, η δε τροποποιημένη διατύπωση του τελικού σχεδίου αποτελεί απλώς μια απόπειρα συγκάλυψης της διαπιστωθείσας παράβασης. Και τούτο γιατί η απαγόρευση συμμετοχής σε πρακτικές ή συμφωνίες θίγουσες τον ανταγωνισμό και οι κυρώσεις που δύνανται να επιβληθούν στους παραβάτες είναι γνωστές και είναι σύνηθες να αναπτύσσονται μυστικά οι δραστηριότητες αυτές και να περιορίζονται στο ελάχιστο τα συναφή έγγραφα⁵²². Άλλωστε, το συμπέρασμα ότι το προσχέδιο των πρακτικών της επίμαχης συνεδρίασης αντανακλά το πραγματικό περιεχόμενο των συζητήσεων επιρρωνύεται, αν μη τι άλλο, από τις μετέπειτα εξελίξεις (κατάργηση διμερών συμβάσεων αμοιβαίας τιμολόγησης και επιβολή DAF).
354. Επιπλέον, η ΕΕΤ συμμετείχε ενεργά στις σχετικές συζητήσεις με τα διεθνή σχήματα, και ειδικότερα με τη VISA, ενεργώντας ενίοτε εξ ονόματος των τραπεζών, προκειμένου να επιτραπεί σε αυτές η δυνατότητα επιβολής DAF στις εγχώριες συναλλαγές, εμμένοντας στην απόφαση που είχε ληφθεί από την ίδια (ΕΕΤ) ήδη από 18.10.2018. Στο πλαίσιο αυτό, η Ένωση λάμβανε μέρος σε συζητήσεις/ συνεννοήσεις μεταξύ των μελών της, που αφορούσαν στην στάση τους ειδικότερα απέναντι στη Visa, προκειμένου αυτή να πειστεί για την τροποποίηση των κανονισμών της, ούτως ώστε να επιτραπεί η επιβολή DAF στις εγχώριες συναλλαγές.
355. Σύμφωνα με την ΕΕΤ, το ζήτημα της μετάβασης στο μοντέλο DAF συζητείτο στο πλαίσιο της ΕΕΤ, «[...] αφού το θέμα ανέκυψε στο πλαίσιο τροποποίησης του Κανονισμού (ΕΚ) 924/2009 από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/518 και σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 60 του ν. 4537/2018, με τον οποίο ενσωματώθηκε η PSD2 στην ελληνική έννομη τάξη. Το περιεχόμενο αφορούσε αποκλειστικά το θεσμικό ζήτημα εξασφάλισης της υποχρέωσης των τραπεζών τόσο ως εκδότες όσο και ως αποδέκτες συναλλαγών ανάληψης μετρητών να εφαρμόζουν ενιαία τιμολογιακή πολιτική για εγχώριες και διασυνοριακές (εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης με νόμισμα το ευρώ) αναλήψεις μετρητών, σε συνδυασμό με τις οδηγίες που κατά καιρούς εκδίδουν τα διεθνή

⁵²¹ Αντίθετα με το προσχέδιο, η διατύπωση στο τελικό κείμενο του εν λόγω πρακτικού διαφέρει αισθητά, παραλείποντας κάθε αναφορά σε συμφωνία μεταξύ των συμμετεχουσών Τραπεζών περί κατάργησης των διμερών συμφωνιών και επιβολής DAF. Πιο συγκεκριμένα, στο τελικό σχέδιο αναφέρονται τα εξής:

«6. Direct Access Fee (DAF) στις αναλήψεις μετρητών από ATM

Για το συγκεκριμένο θέμα έγινε εκτενής συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών, στο πλαίσιο της οποίας επιβεβαιώθηκε πως η επιβολή DAF, το ποσό και οι όροι επιβολής του, συνιστούν επιχειρηματική απόφαση της κάθε acquiring bank το δίκτυο ATM της οποίας αξιοποιείται από τρίτους, μη πελάτες της, για αναλήψεις μετρητών». Βλ. το έγγραφο με τίτλο «Συνεδρίαση της Επιτροπής Στρατηγικής για Θέματα Digital Banking την [...] – Follow up memo», το οποίο επισυνάπτεται στο από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της ΕΕΤ προς [...], με θέμα «[...]».

⁵²² Βλ. και Ενότητα «Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και ανταλλαγή πληροφοριών ως προς το ύψος της χρέωσης» ανωτέρω, από όπου προκύπτει ότι η ΕΕΤ και σε λοιπές περιπτώσεις αποφεύγει να αποτυπώσει στα Πρακτικά της ή την Ημερήσια Διάταξη συνεδριάσεων το πραγματικό περιεχόμενο των συζητήσεων, οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε Επιτροπές της και αφορούν στην τιμολογιακή πολιτική των μελών της.

σχήματα καρτών (VISA, MASTERCARD κλπ), αλλά και των δεσμεύσεων των ελληνικών τραπεζών έναντι της Επιτροπής Ανταγωνισμού από το 2008. Στις συζητήσεις συμμετείχαν όλες οι τράπεζες μέλη της EET, όπως αυτές εκπροσωπούνται σε καταστατικά όργανα της EET, όπως η Εκτελεστική Επιτροπή, και λοιπές συντονιστικές ή διατραπεζικές επιτροπές»⁵²³.

356. Ωστόσο, από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι η EET δεν περιορίστηκε στην παρακολούθηση των σχετικών ρυθμιστικών διατάξεων ή έστω στην ερμηνεία του Κανονισμού 924/2019, αλλά έλαβε αποφάσεις που αφορούν στην τιμολογιακή πολιτική των μελών της, όσον αφορά στην μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης και την επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός ΔΙΑΣ⁵²⁴.
357. Ταυτόχρονα, όπως προεκτέθηκε, σε συνέχεια και της ανωτέρω απόφασης της EET, οι τράπεζες Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank συμμετείχαν σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική, ενεργώντας παράλληλα, προκειμένου να εφαρμόσουν την απόφαση που ελήφθη από την EET για αλλαγή μοντέλου χρέωσης και υλοποιώντας εν τέλει αυτή με τον μηδενισμό των προμηθειών για ανάληψη μετρητών από ATM στις μεταξύ τους διμερείς συμφωνίες και την από κοινού επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων Παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM. Η συνεχής συνεργασία και συνεννόηση και οι τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ των τραπεζών, κατά τη θέση σε εφαρμογή της απόφασης που ελήφθη στο πλαίσιο της EET, εμφανίζει, όπως προαναφέρθηκε, χαρακτηριστικά συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των τραπεζών⁵²⁵.
358. Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω, και της ύπαρξης μιας διακριτής και αυτοτελούς συμπεριφοράς της EET σε σχέση με τη συμπεριφορά των μελών της, τεκμαίρεται ότι η αλλαγή μοντέλου χρέωσης (μηδενισμός προμηθειών για ανάληψη μετρητών από ATM στις διμερείς συμβάσεις και επιβολή Direct Access Fee) εμπεριέχει ταυτόχρονα στοιχεία που συνιστούν συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών – μελών της EET όσο και στοιχεία που συνιστούν «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων»⁵²⁶.
359. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που συνεκτιμήθηκαν κατά την αξιολόγηση της σχετικής συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των εμπλεκόμενων Τραπεζών αναφορικά με τη μετάπτωση στο μοντέλο χρέωσης DAF για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών που εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM, η αξιολόγηση της απόφασης της EET ως προς το εφαρμοστέο μοντέλο τιμολόγησης για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM

⁵²³ Βλ. την από [...] [στελέχους της [...]] ενώπιον της ΓΔΑ (σελ. 5-6).⁵²⁴ Η λήψη της ανωτέρω απόφασης της EET αντιτίθεται στα προβλεπόμενα στο Καταστατικό αυτής (άρθ. 4), σύμφωνα με το οποίο «2. Δεν επιτρέπεται στα παραπάνω όργανα της Ένωσης, καθώς επίσης και στις επιτροπές ή Συμβούλια αυτής η εξέταση, η συζήτηση, και η λήψη απόφασης, οποιουδήποτε θέματος αφορά σε τιμολογιακή πολιτική των μελών της, περιλαμβανομένου του άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών».

⁵²⁴ Η λήψη της ανωτέρω απόφασης της EET αντιτίθεται στα προβλεπόμενα στο Καταστατικό αυτής (άρθ. 4), σύμφωνα με το οποίο «2. Δεν επιτρέπεται στα παραπάνω όργανα της Ένωσης, καθώς επίσης και στις επιτροπές ή Συμβούλια αυτής η εξέταση, η συζήτηση, και η λήψη απόφασης, οποιουδήποτε θέματος αφορά σε τιμολογιακή πολιτική των μελών της, περιλαμβανομένου του άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών».

⁵²⁵ Βλ. Υποθ. Τ-2/89, *Petrofina κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 210.

⁵²⁶ Βλ. A. Jones & B. Sufrin, *EU Competition Law, Text, cases and materials*, Oxford University Press, Fourth edition, σελ. 170 και σχετική απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 246/86, *Re Roofing Felt Cartel: Belasco κατά Επιτροπής*.

γίνεται υπό το πρίσμα του οικονομικού και νομικού πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται. Ως εκ τούτου, δεν λογίζεται ως, εκ της φύσεώς της, παραβλάπτουσα την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού⁵²⁷ και θα πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά της. Ειδικότερα, η ως άνω απόφαση ένωσης επιχειρήσεων είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην αγορά ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων (εξαιρουμένης της υπηρεσίας DCC) κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, συγκρίνοντας τα πιθανά αποτελέσματα με την κατάσταση ανταγωνισμού που θα επικρατούσε απουσία της συγκεκριμένης απόφασης ένωσης επιχειρήσεων.

360. Συγκεκριμένα, όπως προεκτέθηκε⁵²⁸, τα αποτελέσματα της ως άνω απόφασης ένωσης επιχειρήσεων είναι α) η αύξηση των χρεώσεων των καταναλωτών και β) η μείωση της παραγωγής/ των διαθέσιμων ΑΤΜ για διατραπεζικές αναλήψεις.
361. Για τους λόγους αυτούς, η ανωτέρω παράβαση συνιστά εξ αποτελέσματος περιορισμό του ανταγωνισμού, υπό την έννοια των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
362. Η συμμετοχή της ΕΕΤ στην ανωτέρω παράβαση εκτείνεται από **18.10.2018 έως 3.7.2019**.
363. Ωστόσο, οι εμπλεκόμενες τράπεζες και η ΕΕΤ συμμετείχαν σε σύνολο αντίθετων προς τον ανταγωνισμό ενεργειών, που εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας και χαρακτηρίζονται από έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό, ήτοι την αύξηση των εσόδων από τα ΑΤΜ. Οι ανωτέρω ενέργειες συνθέτουν μια ενιαία και διαρκή παράβαση, που συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με την απόφαση της ΕΕΤ όσο και με αθέμιτες συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των τραπεζών, και οι οποίες συντείνουν, μέσω της αλληλεπίδρασής τους, στην παρεμπόδιση, στον περιορισμό και στη νόθευση του ανταγωνισμού⁵²⁹.

Συμμετοχή στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ μελών της ΕΕΤ με αντικείμενο την εισαγωγή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM

364. Από τα ανωτέρω εκτιθέμενα στοιχεία⁵³⁰ προκύπτει ότι η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική, Alpha Bank και Attica Bank, μέσω της ανταλλαγής εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών αναφορικά τόσο με την πρόθεσή τους να επιβάλουν ή μη issuing fee όσο και με το ύψος αυτής, λάμβανε χώρα και μέσω της ΕΕΤ. Στο βαθμό, επομένως, που η ανωτέρω ανταλλαγή πληροφοριών πραγματοποιείτο μέσω της Ένωσης, θεμελιώνεται

⁵²⁷ Βλ. σχετικά υπόθ. I849 – *Bancomat – Prelievi Contanti*, απόφαση της Ιταλικής Αρχής Ανταγωνισμού της 30.11.2022.

⁵²⁸ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω Ενότητα «Εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης».

⁵²⁹ Βλ. και T-5/00 και T-6/00, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied and Technische Unie BV κατά Επιτροπής*, σκ. 279-282, 338, 372-374. Βλ. σχετικά και I. Lianos, V. Korah, P. Siciliani, *Competition Law: Analysis, Cases & Materials*, Oxford University Press, 2019, σελ. 448 και σχετική απόφαση της CMA Υπόθ. CE/9827/13, *Restrictive arrangements preventing estate and lettings agents from advertising their fees in the local Newspaper*, 2015, παρ. 5.10-5.12 και 5.70-5.74.

⁵³⁰ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Ανταλλαγή πληροφοριών με αντικείμενο την εισαγωγή και το ύψος του issuing fee εντός του συστήματος DIASATM».

και ευθύνη της ίδιας της ΕΕΤ για διευκόλυνση της ανωτέρω παράνομης σύμπραξης μεταξύ των τραπεζών. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι η ΕΕΤ είχε σκοπό να συμβάλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς που επιδίωκαν οι τράπεζες, είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νου ή ανέπτυσαν οι τράπεζες και την παραβατική συμπεριφορά που σχεδιάζόταν ή επιδείχτηκε από αυτές, κατά παράβαση των διατάξεων περί ανταγωνισμού, προς επίτευξη του ίδιου σκοπού ή μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο⁵³¹. Ως εκ τούτου, θεμελιώνεται και συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) στην ανωτέρω εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τραπεζών – μελών της, με αντικείμενο (α) την επιβολή της χρέωσης “issuing fee” και (β) το ύψος αυτής, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

365. Η ανωτέρω ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ανωτέρω μελών της ΕΕΤ, την οποία η ίδια διευκόλυνε, αφορά στρατηγικής φύσεως πληροφορίες των μελλοντικών τιμολογιακών προθέσεων των τραπεζών, οι οποίες, κατά τον χρόνο ανταλλαγής της, δεν είχαν καταστεί δημόσιες (π.χ. μέσω των τιμολογίων των τραπεζών). Όπως προαναφέρθηκε, η ανωτέρω ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών ισοδυναμεί με συντονισμό/ εναρμονισμένη πρακτική, λόγω του ότι μειώνει την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού.
366. Η κατά τα ανωτέρω συμμετοχή της ΕΕΤ ως παράγοντας διευκόλυνσης στην ανωτέρω εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών των μελών της αντιτίθεται στα προβλεπόμενα στο Καταστατικό αυτής (άρθρο 4), σύμφωνα με το οποίο «2. Δεν επιτρέπεται στα παραπάνω όργανα της Ένωσης, καθώς επίσης και στις επιτροπές ή Συμβούλια αυτής η εξέταση, η συζήτηση, και η λήψη απόφασης, οποιουδήποτε θέματος αφορά σε τιμολογιακή πολιτική των μελών της, περιλαμβανομένου του άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών».
367. Η ως άνω παράβαση από μέρους της ΕΕΤ είναι αρκούντως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, υπό την έννοια των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
368. Η ΕΕΤ ενεπλάκη στην ως άνω παράβαση αναφορικά με το issuing fee για το χρονικό διάστημα από 8.5.2019 έως 19.6.2019. Ωστόσο, η ανωτέρω παράβαση αποτελεί μέρος **ενιαίας και διαρκούς παράβασης**, η οποία εκτείνεται, όσον αφορά στην ΕΕΤ, από **18.10.2018 έως 3.7.2019**⁵³².

Ενιαία και διαρκής παράβαση

369. Όπως προαναφέρθηκε⁵³³, σύμφωνα με τη νομολογία, ενιαία και διαρκής παράβαση στοιχειοθετείται ακόμα και στην περίπτωση που η παράβαση εκτείνεται σε διάφορα προϊόντα/ υπηρεσίες, τα οποία περιλαμβάνονται σε διαφορετικές σχετικές αγορές, όπως εν προκειμένω

⁵³¹ Βλ. σχετικά και ΔΕΕ C-194/14 P, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:717, σκ. 33-38.

⁵³² Βλ. και ανωτέρω Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ».

⁵³³ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παράβασης»».

στην αγορά ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων (εξαιρουμένης της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion) όσον αφορά στο “Direct Access Fee” και στην αγορά έκδοσης καρτών όσον αφορά στο issuing fee⁵³⁴. Συμπερασματικά, στην υπό κρίση υπόθεση και λαμβανομένων υπ’ όψιν των ανωτέρω, προκύπτει ότι τόσο οι εμπλεκόμενες τράπεζες όσο και η ΕΕΤ συμμετείχαν σε σύνολο αντίθετων προς τον ανταγωνισμό ενεργειών, που εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας, εντάσσονται δηλαδή εντός ενός συνολικού σχεδίου, διότι επιδιώκουν έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό, ήτοι την αύξηση των εσόδων από τα ΑΤΜ. Οι εμπλεκόμενες τράπεζες και η ΕΕΤ θέλησαν να συμβάλουν με τη συμπεριφορά τους στον ανωτέρω κοινό σκοπό, είχαν γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νουν ή ανέπτυσαν οι λοιποί μετέχοντες ή δύναντο ευλόγως να τις προβλέψουν και δέχονταν τον σχετικό κίνδυνο⁵³⁵. Βάσει των ανωτέρω προκύπτει ότι η απόφαση της ΕΕΤ και η συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank για επιβολή DAF στις εντός DIASATM συναλλαγές, καθώς και η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των ανωτέρω τραπεζών δια της ανταλλαγής εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών αναφορικά τόσο με την πρόθεσή τους να επιβάλουν ή μη issuing fee όσο και με το ύψος αυτής και η διευκόλυνση της εν λόγω παράνομης σύμπραξης από μέρους της ΕΕΤ, αποτελούν αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορές, με επιζήμιο για τον ανταγωνισμό σκοπό ή αποτέλεσμα, οι οποίες συνθέτουν μέσω της αλληλεπίδρασής τους, μια ενιαία και διαρκή παράβαση⁵³⁶.

Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες

Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με αντικείμενο την ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές & καθορισμό όρων συναλλαγής (όπως αναφέρονται στο υπ’ αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ)

370. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁵³⁷, στοιχειοθετείται η ύπαρξη «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων» από μέρους της ΕΕΤ με αντικείμενο **α)** την ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (για ορισμένα εκ των οποίων υφίσταντο ήδη χρεώσεις και προμήθειες), με σκοπό την αύξηση των εσόδων και **β)** τον καθορισμό όρων συναλλαγής σχετικά με την εισαγωγή ομοίμορφων πακέτων υπηρεσιών, με στόχο τη χρέωση υπηρεσιών ή συναλλαγών που, ως μεμονωμένες, παρέχονταν

⁵³⁴ Βλ. Υπόθεση T-410/09, *Almamet κατά Επιτροπής* παρ. 173 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁵³⁵ Βλ. και ανωτέρω Ενότητα «Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παράβασης»» και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁵³⁶ Βλ. Υπόθεση C-609/13 P, *Duravit AG κατά Επιτροπής*, παρ. 121 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁵³⁷ Βλ. αναλυτικά Ενότητες «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ» και Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ» που αφορά την υπό Ενότητα «Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM».

σχεδόν στο σύνολό τους δωρεάν (με την πρόβλεψη ότι οι τράπεζες θα ανταγωνίζονται μεταξύ τους ως προς την τιμολόγηση των πακέτων), όπως τα ανωτέρω περιγράφονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ⁵³⁸.

371. Ταυτόχρονα, όπως προαναφέρθηκε⁵³⁹, οι τράπεζες Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank εναρμόνισαν την πρακτική τους μέσω ανταλλαγής πληροφοριών για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες.
372. Η ανωτέρω ανταλλαγή πληροφοριών, ενώ εκκίνησε με τη διερεύνηση στο πλαίσιο της ΕΕΤ, και προς τον σκοπό διάδρασης με τις εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος), της δυνατότητας εισαγωγής ορισμένων νέων χρεώσεων, στην πορεία παρεξέκλινε από το ανωτέρω πλαίσιο και μετατράπηκε σε εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ ανταγωνιστών και διαβούλευση ικανή να εξαλείψει τις αβεβαιότητες ως προς τη μελετώμενη από τις τράπεζες συμπεριφορά τους στην αγορά⁵⁴⁰.
373. Η ανωτέρω απόφαση της ΕΕΤ αποτυπώνει τη βούλησή της να συντονίσει τις ενέργειες των μελών της, αναφορικά τόσο με την μελλοντική τιμολογιακή τους πολιτική επί συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, όσο και με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, ήτοι τον καθορισμό των όρων συναλλαγής σε προσφερόμενα πακέτα υπηρεσιών, και έχει ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού, μειώνει την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς των μελών της ΕΕΤ στην αγορά και ελαττώνει τα κίνητρά τους προς άσκηση ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
374. Ο ρόλος που επιτέλεσε η ΕΕΤ στην λήψη απόφασης για επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες είναι αυτοτελής, σημαντικός και ιδιαίτερα ενεργός⁵⁴¹. Το γεγονός ότι

⁵³⁸ Όπως προαναφέρθηκε, κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Υπηρεσίας στα γραφεία της ΕΕΤ, εντοπίστηκε η Ημερήσια Διάταξη για την υπ' αριθ. 309 συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ από 21.5.2018. Το 5ο θέμα της Ημερήσιας Διάταξης της εν λόγω συνεδρίασης αφορούσε στις «Προμήθειες τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών», ενώ καταγράφεται ότι επί του συγκεκριμένου θέματος ελήφθη «Απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής». Στα επίσημα πρακτικά της συνεδρίασης, μολονότι έχει απαλειφθεί η αναφορά σε θέμα με τον ανωτέρω τίτλο, εντούτοις επισυνάπτεται σχετικό Ενημερωτικό Σημείωμα, το οποίο περιλαμβάνει τραπεζικές υπηρεσίες και προϊόντα, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές, «[...] τα οποία θα μπορούσαν να επιβαρυνθούν με χρεώσεις και να αποφέρουν αντίστοιχα έσοδα (σημειώνεται ότι για ορισμένα από αυτά υφίστανται ήδη χρεώσεις/ προμήθειες)».

⁵³⁹ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες».

⁵⁴⁰ Σχετικώς, όπως προαναφέρθηκε στην Ενότητα «Συντονισμός αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΕΤ)», κατά την αποστολή από την Eurobank των προτάσεών της για τις εν λόγω χρεώσεις, αναφέρεται «[...] όπως σας υποσχέθηκα, σου στέλνω προσχέδιο πιθανών χρεώσεων από προμήθειες στους πελάτες που θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε και να υλοποιήσουμε σαν τραπεζικό σύστημα. Κάποιες από αυτές τις προμήθειες τις υλοποιούμε ήδη άλλες πρέπει να τις υλοποιήσουμε όλοι μαζί σαν τραπεζικό σύστημα λαμβάνοντας και τις σχετικές εγκρίσεις. Να το συζητήσουμε και από κοντά όποτε θέλετε, για να δούμε πως προχωράμε όλοι μαζί» - [...] [στέλεχος της [...]] προς [στέλεχος της [...]], κοινοποιούμενο σε [στέλεχος της [...]] και [στέλεχος της [...]] με θέμα «[...]».

⁵⁴¹ Βλ. συνεκδ. Υποθ. Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95 έως Τ-32/95, Τ-34/95 έως Τ-39/95, Τ-42/95 έως Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95 έως Τ-65/95, Τ-68/95 έως Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95, *Cimenteries CBR SA κ.ά. κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 1322 επ.

η ΕΕΤ είχε αυτοτελή συμπεριφορά σε σχέση με αυτήν των μελών της αποδεικνύεται καταρχάς από το γεγονός ότι, βάσει των στοιχείων του φακέλου, δεν της καταλογίζεται συμμετοχή σε όλες τις σχετικές συνεννοήσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναφορικά με την μελλοντική τιμολογιακή τους πολιτική και την ενδεχόμενη εισαγωγή νέων προμηθειών και στις οποίες (συνεννοήσεις και ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών, εκτός του πλαισίου της ΕΕΤ) συμπεριλαμβάνονται και ορισμένες εκ των προμηθειών που αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ (όπως π.χ. η ετήσια συνδρομή ενεργών χρεωστικών καρτών, η επανέκδοση και αποστολή PIN, η έκτακτη ενημέρωση κίνησης κάρτας, τα έξοδα ενημέρωσης βιβλιαρίου καταθέσεων, τα πακέτα υπηρεσιών/προϊόντων και οι μεταφορές πιστώσεων: χρέωση για on-us συναλλαγές μεταφοράς πίστωσης).

375. Συγκεκριμένα, η εμπλοκή της ΕΕΤ σχετίζεται εν προκειμένω με την απόφαση της Εκτελεστικής της Επιτροπής για εισαγωγή προμηθειών σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, όπως αυτές αποτυπώνονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό. Συγκεκριμένα, όχι μόνο πραγματοποιούνταν στην ΕΕΤ τακτικές συναντήσεις μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank, όπου αντάλλασσαν πληροφορίες σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική που επρόκειτο να ακολουθήσουν σε σχέση με ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, αλλά η ίδια η ΕΕΤ είχε ενεργό ρόλο, λαμβάνοντας την πρωτοβουλία για τη συλλογή των προτάσεων των μελών της και την κατάρτιση της τελικής λίστας των προτεινόμενων προς υιοθέτηση από τα μέλη της χρεώσεων/προμηθειών, λαμβάνοντας στις 21.5.2018 σχετική απόφαση κατά την υπ' αρ. 309 συνεδρίαση της Εκτελεστικής της Επιτροπής.
376. Η κατάρτιση και διανομή από μέρος της ΕΕΤ του επίμαχου Ενημερωτικού Σημειώματος, που επισυνάπτεται στο ανωτέρω πρακτικό αναφορικά με την επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές παρείχε τη δυνατότητα σε κάθε μέλος της Ένωσης να προβλέψει τη μελλοντική τιμολογιακή πολιτική των υπολοίπων σε σχέση τόσο με την εισαγωγή νέων χρεώσεων όσο και με την πρόθεση διατήρησης υφιστάμενων χρεώσεων. Η ανταλλαγή μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναλυτικού χαρακτήρα εμπιστευτικών και στρατηγικών από άποψη του δικαίου ανταγωνισμού πληροφοριών, με σκοπό την αύξηση των εσόδων τους, μειώνει την αβεβαιότητα και την ανεξαρτησία της συμπεριφοράς τους στην αγορά και δύναται να επιδράσει άμεσα στην επιχειρηματική στρατηγική τους, έχοντας αντίκτυπο στην αυτονομία λήψης των αποφάσεών τους. Περαιτέρω, αναφορικά με την εισαγωγή ομοιόμορφων πακέτων υπηρεσιών, παρά την πρόβλεψη ότι οι Τράπεζες θα ανταγωνίζονται μεταξύ τους ως προς την τιμολόγηση των πακέτων, εντούτοις η εν λόγω απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αποσκοπεί στον περιορισμό του ανταγωνισμού ως προς μια άλλη παράμετρο αυτού, πέραν της τιμής, ήτοι την ποιότητα των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών και τον καθορισμό των όρων της συναλλαγής, καθώς επιτρέπει σε κάθε μέλος της να προβλέπει τη μελλοντική συμπεριφορά των υπολοίπων ως προς τη δημιουργία και τα συστατικά στοιχεία των πακέτων τραπεζικών εργασιών.

377. Επισημαίνεται ότι η ανταλλαγή πληροφοριών λαμβάνει χώρα εντός ενός στενού ολιγοπωλίου, σε αυτή μάλιστα συμμετέχουν οι πέντε μεγαλύτερες Τράπεζες της χώρας (συμπεριλαμβανομένων των τεσσάρων συστημικών Τραπεζών). Όπως προαναφέρθηκε⁵⁴², σε μια ολιγοπωλιακή αγορά, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την αγορά δημιουργεί συνθήκες διαφάνειας και είναι ικανή να δώσει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να γνωρίζουν την εμπορική στρατηγική των ανταγωνιστών τους, μετριάζοντας ή εξαλείφοντας την αβεβαιότητα ως προς τη λειτουργία της αγοράς και κατά τούτο να νοθεύσει αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.
378. Η λήψη της ανωτέρω απόφασης της ΕΕΤ αντιτίθεται στα προβλεπόμενα στο Καταστατικό αυτής (άρθ. 4), σύμφωνα με το οποίο «2. Δεν επιτρέπεται στα παραπάνω όργανα της Ένωσης, καθώς επίσης και στις επιτροπές ή Συμβούλια αυτής η εξέταση, η συζήτηση, και η λήψη απόφασης, οποιουδήποτε θέματος αφορά σε τιμολογιακή πολιτική των μελών της, περιλαμβανομένου του άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών».
379. Η ως άνω απόφαση ένωσης επιχειρήσεων για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες και για καθορισμό όρων συναλλαγής σχετικά με την εισαγωγή ομοιόμορφων πακέτων υπηρεσιών⁵⁴³ είναι αρκούντως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, υπό την έννοια των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
- Συμμετοχή στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ μελών της ΕΕΤ με αντικείμενο την εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων***
380. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω⁵⁴⁴, για το χρονικό διάστημα από 5.7.2018 έως 13.10.2019 και στο βαθμό που η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank για την τιμολογιακή τους πολιτική ελάμβανε χώρα μέσω της ΕΕΤ, η Ένωση λειτούργησε ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ανωτέρω τραπεζών – μελών της, με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικές εργασίες (πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ) ή/και, κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων, κατά παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
381. Η ΕΕΤ είχε σκοπό να συμβάλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς που επιδίωκαν οι τράπεζες, είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νου ή ανέπτυσαν οι τράπεζες και την παραβατική συμπεριφορά που σχεδιαζόταν ή επιδείχτηκε από αυτές, προς επίτευξη του ίδιου σκοπού ή μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο. Εν προκειμένω, η ΕΕΤ διευκόλυνε τις τράπεζες,

⁵⁴² Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Η ύπαρξη «συμφωνίας» ή «εναρμονισμένης πρακτικής»».

⁵⁴³ Όπως περιγράφονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

⁵⁴⁴ Βλ. Ενότητα «Συντονισμός με αντικείμενο την εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων».

οργανώνοντας συναντήσεις, συγκεντρώνοντας και παρέχοντας σε αυτές δεδομένα, προτείνοντας την τιμολόγηση πρόσθετων υπηρεσιών ή/και, κατά περίπτωση, την εισαγωγή νέων χρεώσεων ή/και το ύψος αυτών⁵⁴⁵.

382. Οι ανωτέρω ενέργειες της ΕΕΤ αντίκεινται στα προβλεπόμενα στο Καταστατικό αυτής (άρθρο 4), σύμφωνα με το οποίο «2. Δεν επιτρέπεται στα παραπάνω όργανα της Ένωσης, καθώς επίσης και στις επιτροπές ή Συμβούλια αυτής η εξέταση, η συζήτηση, και η λήψη απόφασης, οποιουδήποτε θέματος αφορά σε τιμολογιακή πολιτική των μελών της, περιλαμβανομένου του άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών».
383. Η συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) για εισαγωγή λοιπών χρεώσεων (πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ) είναι αρκούντως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου, περιορισμός του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
384. Εν κατακλείδι, από τα στοιχεία που προεκτέθηκαν προκύπτει η ύπαρξη μιας διακριτής και αυτοτελούς συμπεριφοράς της ΕΕΤ σε σχέση με την συμπεριφορά των μελών της (ανταλλαγή πληροφοριών για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες), καθώς οι ανωτέρω παραβατικές συμπεριφορές για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες εμπεριέχουν ταυτόχρονα στοιχεία που συνιστούν εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών όσο και στοιχεία που συνιστούν «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων»⁵⁴⁶ και συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator)⁵⁴⁷.
385. Οι πρακτικές αυτές (Ενότητες «Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με αντικείμενο την ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές & καθορισμό όρων συναλλαγής (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ)» και «Συμμετοχή στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ μελών της ΕΕΤ με αντικείμενο την εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων») αποτελούν μέρος ενιαίας και διαρκούς παράβασης, η διάρκεια της οποίας εκτείνεται, όσον αφορά στην ΕΕΤ, από 15.2.2018 έως 13.10.2019.

Ενιαία και διαρκής παράβαση

386. Συμπερασματικά, λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω προκύπτει ότι τόσο η ΕΕΤ όσο και οι εμπλεκόμενες τράπεζες συμμετείχαν σε σύνολο αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών, που εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας, εντάσσονται

⁵⁴⁵ Βλ. σχετικά και ΔΕΕ C-194/14 P, AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής, EU:C:2015:717, σκ. 33-38.

⁵⁴⁶ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με αντικείμενο την ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές & καθορισμό όρων συναλλαγής (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ)».

⁵⁴⁷ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Συμμετοχή στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ μελών της ΕΕΤ με αντικείμενο την εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες ή/και τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων».

δηλαδή εντός ενός συνολικού σχεδίου, διότι επιδιώκουν έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό, ήτοι την αύξηση των εσόδων. Οι εμπλεκόμενες τράπεζες και η ΕΕΤ θέλησαν να συμβάλουν με τη συμπεριφορά τους στον ανωτέρω κοινό σκοπό, είχαν γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νουν ή ανέπτυσαν οι λοιποί μετέχοντες ή δύναντο ευλόγως να τις προβλέψουν και δέχονταν τον σχετικό κίνδυνο⁵⁴⁸. Οι ανωτέρω ενέργειες, οι οποίες συγκεκριμενοποιήθηκαν προοδευτικά, συντείνουν, μέσω της αλληλεπίδρασής τους, στην παρεμπόδιση, στον περιορισμό και στη νόθευση του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, η απόφαση της ΕΕΤ και η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank για ενδεχόμενη επιβολή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και η συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ανωτέρω μελών της για εισαγωγή λοιπών χρεώσεων (πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ) αποτελούν αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορές, με επίζημιο για τον ανταγωνισμό σκοπό, οι οποίες, βάσει των ανωτέρω, συνθέτουν μια ενιαία και διαρκή παράβαση.

Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την άρνηση εισδοχής της VIVA ως μέλους στην ΕΕΤ

387. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁵⁴⁹ προκύπτει η ύπαρξη «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων» αναφορικά με την άρνηση εισδοχής της VIVA ως μέλους στην ΕΕΤ, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
388. Η ΕΕΤ, κατά την αξιολόγηση του αιτήματος της VIVA για εισδοχή στην Ένωση, εφάρμοσε αδιαφανή, μη αντικειμενικά κριτήρια, που εισάγουν διακρίσεις. Συγκεκριμένα, κατόπιν του αιτήματος της VIVA να γίνει συνδεδεμένο μέλος της ΕΕΤ, η τελευταία τροποποίησε το καταστατικό της, ώστε να μην δύνανται πλέον να καταστούν μέλη της λοιποί πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών (όπως ιδρύματα πληρωμών και ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος), ως ίσχυε κατά το χρόνο υποβολής του αιτήματος της VIVA⁵⁵⁰.
389. Στην παρούσα υπόθεση, η ως άνω απόφαση ένωσης επιχειρήσεων οδήγησε στον περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος, συγκρίνοντας τα πιθανά αποτελέσματα με την κατάσταση ανταγωνισμού που θα επικρατούσε απουσία της ανωτέρω απόφασης ένωσης επιχειρήσεων. Η ανωτέρω απόφαση της ΕΕΤ είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην αγορά υπηρεσιών πληρωμών, αφού η άρνηση εισδοχής της VIVA στην ΕΕΤ έθεσε την VIVA σε ανταγωνιστικό μειονέκτημα, στερώντας της την δυνατότητα να εκπροσωπηθεί θεσμικά, μέσω της ΕΕΤ, ένωσης με ευρεία αποδοχή και υψηλή αναγνωρισιμότητα, σε διαβουλεύσεις με την Πολιτεία και τις αρμόδιες αρχές κατά την διαμόρφωση της πολιτικής και νομοθεσίας αναφορικά με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

⁵⁴⁸ Βλ. και ανωτέρω Ενότητα «Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παράβασης»» και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁵⁴⁹ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Άρνηση αποδοχής της VIVA ως μέλους στην ΕΕΤ».

⁵⁵⁰ Η ΕΕΤ αναφέρει στις ΠΔΔ ότι ουδείς άλλος Πάροχος Υπηρεσιών Πληρωμών, πλην της VIVA, είχε ζητήσει μέχρι τότε να καταστεί συνδεδεμένο μέλος στην ΕΕΤ.

390. Η ανωτέρω «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων» συνιστά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.

391. Η διάρκεια της ανωτέρω παράβασης εκτείνεται από 22.7.2015 έως 25.10.2019 (ημερομηνία τροποποίησης του άρθρου 2 παρ. 3β του καταστατικού της ΕΕΤ κατά τρόπο ώστε να επιτρέπει την εισδοχή στην Ένωση ενώσεων πιστωτικών ιδρυμάτων με τη μορφή πιστωτικού συνεταιρισμού και ενώσεων χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα και των οποίων τα μέλη εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος).

Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως έμμεσο μέλος μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος

392. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω⁵⁵¹ προκύπτει η ύπαρξη «απόφασης ένωσης επιχειρήσεων» αναφορικά με την παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως έμμεσο μέλος μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

393. Στο πλαίσιο του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, δεν απαιτείται, προκειμένου να υπάρχει απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, να έχει ληφθεί τυπική απόφαση των οργάνων αυτής, αλλά αρκεί να έχει ενταχθεί η εν λόγω συμπεριφορά στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ένωσης⁵⁵². Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αποτελεί κάθε έκφραση κοινής βούλησης της ένωσης μέσα από κάποια οργανωτική δομή, η οποία αποβλέπει στην κοινή συμπεριφορά των μελών, ανεξάρτητα από την μορφή την οποία λαμβάνει. Συμπεριφορές εμπίπτουσες στον ανωτέρω ορισμό της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων μπορεί να είναι δεσμευτικές, όχι μόνο ως προς τα μέλη που συμμετείχαν και ενέκριναν τη σχετική απόφαση, αλλά και ως προς εκείνα τα μέλη που δεν συμφώνησαν με αυτήν και δεν έλαβαν μέρος κατά τη διαδικασία λήψεώς της. Κρίσιμο είναι η απόφαση να αντανakλά την πρόθεση της ένωσης να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην αγορά. Περαιτέρω, η κοινοποίηση σε επιχειρήσεις – μη μέλη μιας ένωσης των σχεδίων της για ανταναγωνιστικές πρακτικές, έχει ως σκοπό να ασκήσει πίεση και να παρακινήσει τις επιχειρήσεις αυτές να ευθυγραμμίσουν τις ενέργειές τους προς εκείνες της ένωσης, με σκοπό τον προσεταιρισμό τους ως προς την πρακτική της ένωσης⁵⁵³.

394. Εν προκειμένω, η ΕΕΤ μέσω των οργάνων και αρμόδιων Επιτροπών της, ήτοι την Συντονιστική Επιτροπή Ψηφιακής Τραπεζικής (Digital Banking) & την Συντονιστική Επιτροπή Πληρωμών και Λειτουργιών άσκησε πίεση προς τρίτο πιστωτικό ίδρυμα, ήτοι την [...] ⁵⁵⁴, η οποία επρόκειτο να διαμεσολαβήσει για τη διασύνδεση της VIVA ως έμμεσο μέλος στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER, με σκοπό να παρεμποδίσει ή να καθυστερήσει την ένταξη της VIVA στο εν λόγω σύστημα.

⁵⁵¹ Βλ. ανωτέρω Ενότητα «Παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως συνδεδεμένου μέλους μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος».

⁵⁵² Βλ. ΕΑ 571/VII/2013, Σχολές Οδηγών, παρ. 99 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁵⁵³ ΔΕΕ C-246/86, *Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σ. 2181, σκ. 13.

⁵⁵⁴ Η [...], που προέκυψε από την [...], το [...], των [...]

395. Η ανωτέρω απόφαση ένωσης επιχειρήσεων συνιστά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ και είναι αρκούντως επιβλαβής ώστε να λογίζεται ως εξ αντικειμένου περιορισμός του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
396. Η διάρκεια της ανωτέρω παράβασης εκτείνεται **από 9.3.2018 έως 23.7.2018** (ημερομηνία ένταξης της VIVA στην υπηρεσία DIAS CREDIT TRANSFER ως έμμεσο μέλος μέσω της Επενδυτικής Τράπεζας της Ελλάδος).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

Εφαρμοστέοι κανόνες ως προς τις κυρώσεις – Κριτήρια καθορισμού του ύψους του προστίμου

397. Η ΕΑ έχει την αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων για αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 περ. α) και δ) του Ν. 3959/2011, ως ισχύει⁵⁵⁵.
398. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1, περ. δ του Ν. 3959/2011 (ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 19 του Ν. 4886/2022 και ισχύει από 24.01.2022) εφόσον η ΕΑ μετά από σχετική έρευνα διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ίδιου νόμου, μπορεί με απόφασή της να επιβάλει πρόστιμο, στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση. Κατά την ισχύουσα διάταξη (δυνάμει τροποποιήσεων που εισήχθησαν με τον Ν. 4886/2022) του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση, ενώ προ των ως άνω τροποποιήσεων, η (προϊσχύουσα) διάταξη προέβλεπε ότι το ποσοστό 10% υπολογίζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την

---

⁵⁵⁵ Βλ. και απόφαση ΔΕΕ, C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), όπου στην σκ.75 αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «...η νομική βάση με την οποία παρέχεται στο θεσμικό όργανο της Ένωσης η εξουσία εκδόσεως πράξεως πρέπει να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως αυτής».

έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης^{556,557}. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο⁵⁵⁸.

399. Σύμφωνα με το άρθρο 25B παρ. 1α του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης και το είδος της συμμετοχής της συγκεκριμένης επιχείρησης στην παράβαση. Εφόσον είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους της επιχείρησης από την παράβαση, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό, ακόμα και αν υπερβαίνει το ποσοστό που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο. Η διατύπωση της συγκεκριμένης διάταξης είναι ίδια με την προηγούμενη του άρθρου 25 παρ. 2 υπό στ. α του Ν. 3959/2011.
400. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των διοικουμένων, γενικός κανόνας είναι ότι εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις⁵⁵⁹. Αυτό ισχύει και για τις διατάξεις που προβλέπουν τις επιβλητέες κυρώσεις⁵⁶⁰.
401. Ειδικά ως προς το ζήτημα των προβλεπόμενων κυρώσεων, γίνεται δεκτό ότι η αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινικών νόμων, την οποία καθιερώνει το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής

---

⁵⁵⁶ Σημειώνεται δε ότι σύμφωνα με το άρθρο 25B παρ. 4 του Ν. 3959/2011, ως ισχύει, όταν η παράβαση που διέπραξε η ένωση επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το πρόστιμο μπορεί να ανέρχεται μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών των μελών αυτής που είχαν ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Αν επιβάλλεται πρόστιμο σε ένωση επιχειρήσεων, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών της, και η ένωση δεν είναι αξιόχρηη, η ένωση είναι υποχρεωμένη να ζητήσει εισφορές από τα μέλη της, προκειμένου να καλύψει το ποσό του προστίμου. Εάν δεν καταβληθούν εισφορές μέσα στην προθεσμία που έχει οριστεί, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απαιτήσει την καταβολή του προστίμου απευθείας από καθεμία από τις επιχειρήσεις, οι εκπρόσωποι των οποίων ανήκαν στα εμπλεκόμενα όργανα λήψης αποφάσεων της ένωσης. Όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει απαιτήσει πληρωμή, σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, μπορεί, εφόσον είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της ολοσχερούς πληρωμής του προστίμου, να απαιτήσει πληρωμή του υπολοίπου από οποιοδήποτε μέλος της ένωσης που είχε ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν απαιτεί πληρωμή βάσει των προηγούμενων εδαφίων από επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι δεν εφάρμοσαν την παράνομη απόφαση της ένωσης διότι είτε δεν είχαν αντιληφθεί την ύπαρξή της είτε αποστασιοποιήθηκαν ενεργά από αυτήν πριν αρχίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού να διερευνά την υπόθεση. Η οικονομική ευθύνη κάθε επιχείρησης όσον αφορά στην καταβολή του προστίμου δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης οικονομική χρήση.

⁵⁵⁷ Περαιτέρω, στην περίπτωση ενιαίας παράβασης των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, το ανώτατο όριο του προστίμου υπολογίζεται επί της ενιαίας παράβασης (και όχι σε τυχόν μεμονωμένες πρακτικές που ενδέχεται να συνιστούν και αυτοτελώς παραβάσεις (και ιδίων διατάξεων). Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-25/05 ΚΜΕ κατά Επιτροπής σκ. 172, ΠΕΚ Τ-68/04 SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 126-134, καθώς και ΠΕΚ Τ-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 117-118 & 377.

⁵⁵⁸ Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών-μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁵⁵⁹ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA* κατά Επιτροπής, σκ. 67-71.

⁵⁶⁰ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA* κατά Επιτροπής, σκ. 69 και 77.

Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) ως θεμελιώδες δικαίωμα, συνιστά γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου, η οποία τυγχάνει εφαρμογής όταν επιβάλλονται πρόστιμα για παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, οι επιβαλλόμενες κυρώσεις πρέπει να αντιστοιχούν σε εκείνες που είχαν καθοριστεί κατά τον χρόνο της διαπράξεως της παραβάσεως⁵⁶¹.

402. Ωστόσο, ο γενικός αυτός κανόνας κάμπτεται σε περίπτωση ευνοϊκότερων νέων διατάξεων. Το τελευταίο εδάφιο της παρ.1 του άρθρου 49 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ όχι απλώς επιτρέπει, αλλά επιτάσσει την αναδρομική εφαρμογή του επεικέστερου/ηπιότερου ποινικού «δικαίου». Στις περιπτώσεις αυτές, επομένως, οι νέες αυτές (ευνοϊκότερες) διατάξεις ισχύουν και για τις προ της ισχύος τους παραβάσεις⁵⁶². Σύμφωνα δε με αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, ο ευμενέστερος ή μη για τους διοικούμενους χαρακτήρας του νεότερου νόμου που προβλέπει κύρωση για ορισμένη παράβαση δεν κρίνεται γενικώς, αλλά ενόψει της συγκεκριμένης περίπτωσης, κατόπιν σύγκρισης όλων των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν στο χρονικό διάστημα από τη διάπραξη της παράβασης έως και την εκδίκαση της υπόθεσης από το διοικητικό δικαστήριο και εξέτασης ποια από τις ρυθμίσεις αυτές, εφαρμοζόμενη στο σύνολό της, άγει, κατ' εκτίμηση των συνθηκών της υπόθεσης, στην ελαφρύτερη κύρωση^{563 564}. Επιπλέον, επειδή ο ευμενέστερος ή μη χαρακτήρας του νεότερου νόμου κρίνεται ενόψει της συγκεκριμένης περίπτωσης και κατ' εκτίμηση των συνθηκών της, ο διοικούμενος φέρει το βάρος επίκλησης αυτών των συνθηκών, κατά τρόπο ειδικό και ορισμένο, προκειμένου να θεμελιωθεί η εφαρμογή μεταγενέστερης ρύθμισης ως ευμενέστερης για αυτόν⁵⁶⁵.
403. Εν προκειμένω, συγκρίνοντας, για τον υπολογισμό του προστίμου, τη νεότερη διάταξη του άρθρου 25 Β παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και την προϊσχύουσα διάταξη του άρθρου 25 παρ. 2⁵⁶⁶, διαπιστώνεται ότι τα κριτήρια υπολογισμού του προστίμου παραμένουν ίδια, με εξαίρεση τη **βάση του κύκλου εργασιών** («συνολικός παγκόσμιος κύκλος εργασιών» στη νέα διάταξη έναντι «συνολικού κύκλου εργασιών» στην προϊσχύουσα διάταξη) και την **οικονομική χρήση** για τον υπολογισμό του ανώτατου ποσοστού προστίμου του 10% («η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» στη νέα διάταξη έναντι «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της

⁵⁶¹ Βλ. αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-189/02 P, *Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 202-209 και υποθ. C-397/03 P, *Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής*, σκ. 18-19, καθώς και αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-23/99, *LR AF 1998 κατά Επιτροπής*, σκ. 219-221 και υποθ. T-329/01, *Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής*, σκ. 38.

⁵⁶² Βλ. ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής*, σκ. 72, υποθ. C-189/02 P, *Dansk Rørindustri κλπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 217-233, και υποθ. C-397/03 P, *Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής*, σκ. 21-26.

⁵⁶³ Βλ. ιδίως Διοικ. Εφ.Αθ. 1617/2021 (επί της ΕΑ 555/VI/20-12-2012), σκ. 38.

⁵⁶⁴ Ο κανόνας αυτός δεν είναι απόλυτος, αλλά μπορεί να καμφθεί από σαφή, αντίθετη νομοθετική διάταξη, η οποία είτε αποκλείει την αναδρομική εφαρμογή της νεότερης, ευμενέστερης για τον διοικούμενο ρύθμισης είτε την προβλέπει, όχι όμως άνευ ετέρου, αλλά υπό προϋποθέσεις που θίγουν ουσιωδώς τα έννομα συμφέροντα του διοικούμενου. Ωστόσο, τέτοια νομοθετική διάταξη ως θεσπίζουσα απόκλιση από την ως άνω θεμελιώδη αρχή, πρέπει να δικαιολογείται επαρκώς, ώστε να συνάδει προς τις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας (βλ. Διοικ. Εφ.Αθ. 1617/2021, σκ. 38).

⁵⁶⁵ Ο.π., ιδίως Διοικ. Εφ.Αθ. 1617/2021, σκ. 38.

⁵⁶⁶ Ελλείπει σχετικής μεταβατικής διάταξης στο Ν. 4886/2022, με τον οποίο προστεθηκε άρθρο 25B στον Ν. 3959/2011.

έκδοσης της απόφασης χρήσης» στην προϊσχύουσα διάταξη). Ενόψει όσων προαναφέρθηκαν, εφαρμοστέα είναι η διάταξη που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία εσόδων), όπως άλλωστε, εν προκειμένω, δηλώνει το κάθε εμπλεκόμενο μέρος με τις Προτάσεις του.

404. Ακολούθως, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ της 7.7.2022⁵⁶⁷ (αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων σε συνέχεια της τροποποίησης του Ν. 3959/2011 (με το ν. 4886/2022), βάσει των διατάξεων των άρθρων 25 και 25B του ως άνω νόμου (εφεξής «Ανακοίνωση για τον υπολογισμό του προστίμου»), η ΕΑ «... καθορίζει το βασικό ποσό προστίμου για κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα, τη διάρκεια, τη γεωγραφική έκταση της παράβασης, καθώς και τη διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση έκαστου εμπλεκόμενου μέρους ... εφόσον το κρίνει σκόπιμο, αναπροσαρμόζει (προσαυξάνει ή μειώνει) το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις»⁵⁶⁸. Ειδικότερα το βασικό ποσό του προστίμου, κριτήρια καθορισμού του οποίου αποτελούν η σοβαρότητα, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, καθώς και η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση έκαστου εμπλεκόμενου μέρους προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορά η παράβαση⁵⁶⁹ βάσει των ανωτέρω κριτηρίων και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά⁵⁷⁰.
405. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η ΕΑ λαμβάνει υπόψη ιδίως το είδος της παράβασης, τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς⁵⁷¹.
406. Για να υπολογισθεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος ύπαρξης της σύμπραξης, ήτοι η περίοδος από την ημερομηνία σύναψής της μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει⁵⁷². Η παράβαση διαρκεί όσο εξακολουθεί να υφίσταται ο περιορισμός του ανταγωνισμού που προκύπτει από τη συγκεκριμένη συμπεριφορά⁵⁷³. Προκειμένου να αποδείξει μία συμμετέχουσα

⁵⁶⁷ Βλ. <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/ypologismos-prostimon.html>.

⁵⁶⁸ Βλ. παρ. 5 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 7ης Ιουλίου 2023 «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων δυνάμει των άρθρων 25 και 25B του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει».

⁵⁶⁹ Βλ. παρ. 6 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου, καθώς και Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003, παρ. 21.

⁵⁷⁰ Βλ. παρ. 6 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

⁵⁷¹ Βλ. παρ. 8 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

⁵⁷² Βλ. απόφαση ΠΕΚ της 27.07.2005, T-49 έως T-51/02, *Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 185.

⁵⁷³ Βλ. ΔΕΕ C-450/19, *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, σκ. 34.

στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί απόσυρσης ή αποστασιοποίησης ή έστω περί καταγγελίας της παράνομης συμπεριφοράς⁵⁷⁴.

407. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται ή να μειώνεται αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα⁵⁷⁵. Το τελικό ποσό του προστίμου, το οποίο προκύπτει κατόπιν της προσαύξησης ή της μείωσης του βασικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσοστό του 10% του κύκλου εργασιών που ορίζει το άρθρο 25B του Ν. 3959/2011.
408. Η ΕΑ έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά νόμον ανώτατου ορίου) κατά τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα⁵⁷⁶. Πράγματι η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε Αρχή Ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής⁵⁷⁷. Επιπλέον, δεν υφίσταται παράβαση της αρχής της νόμιμης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε (α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο σε σχέση με το παρελθόν τρόπο, είτε (β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης (σε σύγκριση δε ατομικά προς άλλες περιπτώσεις)⁵⁷⁸. Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία, η οποία μπορεί να καταλήξει στην επιβολή προστίμου δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν θα υπερβεί το ύψος των προστίμων το οποίο εφάρμοζε προηγουμένως⁵⁷⁹.
409. Συναφώς, η ανάγκη εξασφάλισης του αρκούντως αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου επιβάλλει την κατάλληλη προσαρμογή του ύψους του, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος στην επιχείρηση στην οποία επιβάλλεται, τούτο δε προκειμένου το πρόστιμο να μην είναι αμελητέο ή υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική δυνατότητά της, σύμφωνα με τις επιταγές αφενός της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και αφετέρου της αρχής της αναλογικότητας⁵⁸⁰.
410. Περαιτέρω και αναφορικά με την περίπτωση εκάστης ενιαίας και διαρκούς παράβασης, επισημαίνεται ότι, για τις παραβάσεις του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ νομίμως επιβάλλεται ενιαίο πρόστιμο, δεδομένου ότι η υπό κρίση σύμπραξη έχει ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα κατά τα προεκτεθέντα που βασίζεται σε ίδιες προϋποθέσεις (απαγορευμένες συμπράξεις/εκ του αποτελέσματος περιορισμοί του ανταγωνισμού), ενώ η επιβολή κύρωσης

⁵⁷⁴ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ της 29.11.2005, T-62/02, *Union Pigments κατά Επιτροπής*, σκ. 42, και την απόφαση της Ε.Επ. της 20.12.2001, υπόθεση COMP/E-1/36.212 (αυτογραφικό χαρτί), σκ. 261.

⁵⁷⁵ Βλ. ενότητα II.2 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

⁵⁷⁶ Βλ. παρ. 2 και 3 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

⁵⁷⁷ Βλ. ΕΑ 563/2013, σκ. 332, υποσ. 608 με παραπομπή σε ενωσιακή νομολογία.

⁵⁷⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 559/2010 ό.π. σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία, ειδικότερα απόφαση ΔΕΚ, υπόθ. C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P, *Dansk Rörindustri κ.α.*, ό.π. σκ. 11, 202, 216-219, 222-224 και 227-231.

⁵⁷⁹ Βλ. ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 332 και υποσημείωση 609 με παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία.

⁵⁸⁰ Βλ. ΓενΔΕΕ της 12.12.2012, T-352/09, *Novácke chemické závody a.s. κατά Επιτροπής*, σκ. 46 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

για καθεμία από αυτές αποβλέπει στον ίδιο σκοπό⁵⁸¹. Κατά συνέπεια, στην κρινόμενη υπόθεση η Επιτροπή δύναται να επιβάλει ενιαίο πρόστιμο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις των άρθρων 1 του Ν. 703/77-3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ που συνιστούν ενιαία και διαρκή παράβαση.

411. Τέλος, η ΕΑ με την έκδοση απόφασης για τη διευθέτηση της διαφοράς κατ' απλοποιημένη διαδικασία μειώνει κατά 15% το ύψος του προστίμου που θα επέβαλε σε περίπτωση μη διευθέτησης, σύμφωνα με το άρθρο 25B του Ν. 3959/2011 και την προαναφερόμενη Ανακοίνωση για τον υπολογισμό του προστίμων και την απόφαση ΕΑ 790/2022 για τη ΔΔΔ⁵⁸².

Ως προς το ζήτημα της διαδοχής στον καταλογισμό της παράβασης και του προστίμου

412. Αφετηρία για τον καταλογισμό της ευθύνης για παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού είναι η αρχή της προσωπικής ευθύνης, σύμφωνα με την οποία η παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού καταλογίζεται, κατ' αρχήν, στην «επιχείρηση», ως φορέα οικονομικής δραστηριότητας, που παραβίασε τους κανόνες του ανταγωνισμού⁵⁸³. Με άλλα λόγια, ευθύνεται κατ' αρχήν το/τα νομικό/ά πρόσωπο/α, που συγκροτούν τον φορέα οικονομικής δραστηριότητας, ήτοι εκμεταλλεύονται (είναι φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων) την επιχείρηση, η οποία υπέπεσε στην παράβαση⁵⁸⁴. Ωστόσο, στην περίπτωση ενδο-ομιλικής αναδιάρθρωσης της παραβατικής επιχείρησης κατά την οποία η οικονομική οντότητα που διέπραξε την παράβαση εξακολουθεί να υφίσταται, είναι επιτρεπτό όπως επιβληθεί η κύρωση στην επιχείρηση στην οποία αυτή μεταβίβασε τις οικονομικές της δραστηριότητες, δεδομένου ότι οι δύο επιχειρήσεις αποτελούν ενιαία οικονομική οντότητα. Ειδικότερα, επιβολή κυρώσεως σε μια τέτοια περίπτωση δικαιολογείται εφόσον οι εν λόγω επιχειρήσεις τελούσαν υπό τον έλεγχο του ίδιου προσώπου και εφάρμοσαν, λόγω των στενών δεσμών που τις ενώνουν από οικονομικής και οργανωτικής απόψεως, κατ' ουσίαν, τις ίδιες εμπορικές οδηγίες (αρχή της οικονομικής συνέχειας)⁵⁸⁵.

⁵⁸¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαΘ 2265/2010 καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ Τ-25/05 ΚΜΕ κατά Επιτροπής σκ. 172, ΠΕΚ Τ-68/04 SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 126-134, καθώς και ΠΕΚ Τ-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 117-118 & 377.

⁵⁸² Σημειώνεται επιπλέον ότι σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, ως ισχύει: «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να διατάξει την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων που παρέβη τον παρόντα νόμο να δημοσιεύσει την απόφαση που εκδίδεται κατά το άρθρο 25 σε εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί σε πανελλαδική ή τοπική κλίμακα, ανάλογα με την εμβέλεια της αγοράς, στην οποία εκδηλώνεται η παράβαση, τη σοβαρότητα και τα αποτελέσματα της τελευταίας. Αν η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, η Επιτροπή υποχρεούται να δημοσιεύσει με έξοδά της την απόφαση του Δικαστηρίου στην ίδια εφημερίδα».

⁵⁸³ Βλ. ΔΕΚ, C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, σκ. 145, C- 279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής, σκ. 78, C- 286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής, σκ. 37 και C-280/06, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato κατά Ente tabacchi italiani - ETI SpA και λοιποί, και Philip Morris Products SA και λοιποί κατά Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato και λοιπών, σκ. 38-39.

⁵⁸⁴ Βλ. υπό την έννοια αυτή, ενδεικτικά, C- 279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής, σκ. 78 «Συγκεκριμένα, για τη συμπεριφορά αυτήν ευθύνεται, κατ' αρχήν, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διήυθνε την οικεία επιχείρηση κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως, έστω και αν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της περί διαπιστώσεως της παραβάσεως αποφάσεως, η εκμετάλλευση της επιχείρησης τελούσε υπό την ευθύνη άλλου προσώπου».

⁵⁸⁵ Βλ. σχετ. ΓενΔΕΕ Τ-161/05, Hoechst GmbH, σκ. 51- 52, καθώς και ΓενΔΕΕ Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95, Τ-31/95, Τ-32/95, Τ-34/95, Τ-35/95, Τ-36/95, Τ-37/95, Τ-38/95, Τ-39/95, Τ-42/95, Τ-43/95, Τ-44/95, Τ-45/95, Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95, Τ-51/95, Τ-52/95, Τ-53/95, Τ-54/95, Τ-55/95, Τ-56/95, Τ-57/95, Τ-58/95, Τ-59/95, Τ-60/95, Τ-61/95, Τ-62/95, Τ-63/95, Τ-64/95, Τ-65/95, Τ-68/95, Τ-69/95, Τ-70/95, Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95 (συνεκδικαζόμενες υποθ.), Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, σκ. 1335-1336

413. Εν προκειμένω, από την ημερομηνία έναρξης των παραβατικών πρακτικών έως τη σύνταξη της υπ' αριθμ. πρωτ. 9283/30.11.2023 Εισήγησης του Εισηγητή κ. Φώτη έλαβαν χώρα οι ακόλουθες μεταβολές για τα πιστωτικά ιδρύματα Eurobank, Alpha Bank και Τράπεζα Πειραιώς:

- **Ως προς την Eurobank**

Ο Όμιλος της Eurobank αποτελούνταν έως τον Μάρτιο του 2020 από την μητρική «Τράπεζα Eurobank Ergasias Ανώνυμη Εταιρεία» και τις θυγατρικές αυτής. Τον Μάρτιο του 2020⁵⁸⁶ με την ολοκλήρωση της διαδικασίας «διάσπασης δι' απόσχισης» του τραπεζικού κλάδου, η έως τότε τράπεζα, δηλαδή η διασπώμενη, προχώρησε σε αλλαγή επωνυμίας (σε «Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.» και δ.τ. «Eurobank Holdings»), σκοπού και καταστατικού, διατηρώντας τον χαρακτήρα της μητρικής του Ομίλου, ενώ έπαυε τη λειτουργία της ως πιστωτικό ίδρυμα⁵⁸⁷. Ταυτόχρονα συστάθηκε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία», 100% θυγατρική του Ομίλου, η οποία «υποκαθιστά ως καθολική διάδοχος στο σύνολο της μεταβιβαζόμενης σε αυτήν περιουσίας (ενεργητικό και παθητικό), όπως αυτή αποτυπώνεται στον ισολογισμό μετασηματισμού του αποσχισθέντος κλάδου [...]»⁵⁸⁸. Σύμφωνα εξάλλου με την ίδια την τράπεζα «[...] σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 4601/2019, η ανώνυμη τραπεζική εταιρεία μας με την επωνυμία «**Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία**» και το διακριτικό τίτλο «**Eurobank**» (με αριθμό Γ.Ε.ΜΗ. 154558160000) υπεισήλθε ως **καθολική διάδοχος** στο σύνολο των δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και εν γένει εννόμων σχέσεων του αποσχισθέντος κλάδου τραπεζικής δραστηριότητας της διασπασθείσας ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «**Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.**»⁵⁸⁹.

- **Ως προς την Alpha Bank**

Ο Όμιλος της Alpha Bank αποτελούνταν έως τον Απρίλιο του 2021 από την μητρική «ΑΛΦΑ Τράπεζα Ανώνυμη Εταιρία» και τις θυγατρικές αυτής. Τον Απρίλιο του 2021⁵⁹⁰

και ΔΕΕ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P, C-219/00 (συνεκδικαζόμενες υποθ.), *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, σκ. 359, ΔΕΕ C-434/13 P, *Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing Srl & Parker-Hannifin Corp*, σκ. 39-41, ΓενΔΕΕ T-531/15 *Coveris Rigid France Commission*, σκ. 43.

⁵⁸⁶ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 31847/20.3.2020 Απόφαση της Γεν. Γραμματείας Εμπορίου σχετικά με έγκριση της διάσπασης δι' απόσχισης της τράπεζας σε συνέχεια του από 31.7.2019 Σχεδίου Διάσπασης δι' απόσχισης κλάδου με σύσταση νέας εταιρείας, κατ' εφαρμογή των προβλέψεων του Ν. 4601/2019 και του Ν. 2515/1997, όπως αυτές ισχύουν.

⁵⁸⁷ Σύμφωνα με την Πράξη Διάσπασης η Eurobank Holdings διατήρησε δραστηριότητες και περιουσιακάστοιχεία που δεν αφορούν στις κύριες τραπεζικές δραστηριότητες, αλλά σχετίζονται κυρίως με το στρατηγικό σχεδιασμό της διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων και με την παροχή υπηρεσιών προς εταιρείες του Ομίλου και τρίτους. (Βλ. Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση Μαρτίου -Δεκεμβρίου 2020, Τράπεζας Eurobank ΑΕ (σελ 4 από 22).

⁵⁸⁸ Βλ. Ενδεικτικά Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση Μαρτίου -Δεκεμβρίου 2020, Τράπεζας Eurobank ΑΕ (σελ. 4 από 22).

⁵⁸⁹ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 7528/5.8.2022 επιστολή της Eurobank.

⁵⁹⁰ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 45089/16.4.2021 Απόφαση της Γεν. Γραμματείας Εμπορίου σχετικά με έγκριση της διάσπασης δι' απόσχισης της τράπεζας σε συνέχεια του από 15.9.2020 Σχεδίου Πράξης Διάσπασης δι' απόσχισης κλάδου τραπεζικής δραστηριότητας και «εισφορά του σε νέα εταιρεία που θα συσταθεί και θα λάβει άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με τα άρθρα 16 του ν. 2515/1997 και 54 παρ. 3, 57 παρ. 3, 59-74 και 140 παρ. 3 του ν. 4601/2019 καθώς και του άρθρου 145 του ν. 4261/2014, όπως ισχύουν». Το Σχέδιο Διάσπασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Alpha Bank <https://www.alpha.gr/-/media/alphagr/pdf->

με την ολοκλήρωση της διαδικασίας «διάσπασης δι' απόσχισης» του τραπεζικού κλάδου, η έως τότε τράπεζα, η διασπώμενη δηλαδή, προχώρησε σε αλλαγή επωνυμίας (σε «Alpha Υπηρεσιών και Συμμετοχών ΑΕ», με δ.τ «Alpha Holdings»), σκοπού και καταστατικού, διατηρώντας τον χαρακτήρα της μητρικής του Ομίλου, ενώ έπαψε τη λειτουργία της ως πιστωτικού ιδρύματος⁵⁹¹. Ταυτόχρονα συστάθηκε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» 100% θυγατρική του Ομίλου⁵⁹² η οποία «υπεισήλθε, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το ελληνικό δίκαιο, ως καθολική διάδοχος της Alpha Holdings, σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της και γενικά στις νομικές της σχέσεις στον κλάδο της τραπεζικής δραστηριότητας»⁵⁹³. Σύμφωνα άλλωστε την ίδια την τράπεζα «Το νεοσυσταθέν πιστωτικό ίδρυμα «Alpha Bank A.E.» (με αριθμό Γ.Ε.ΜΗ. 159029160000) [...] υποκατέστησε τη διασπώμενη οντότητα, δυνάμει καθολικής διαδοχής, στο σύνολο των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που εμπίπτουν στον κλάδο τραπεζικής δραστηριότητας της πρώην “Alpha Bank A.E.”»⁵⁹⁴.

- **Ως προς την Τράπεζα Πειραιώς**

Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς αποτελούνταν έως τον Δεκέμβριο του 2020 από την μητρική «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» και τις θυγατρικές αυτής. Το Δεκέμβριο του 2020⁵⁹⁵ με την ολοκλήρωση της διαδικασίας «διάσπασης δι' απόσχισης» των κύριων δραστηριοτήτων του τραπεζικού κλάδου, η έως τότε τράπεζα, δηλαδή η διασπώμενη προχώρησε σε αλλαγή επωνυμίας (σε «Πειραιώς Financial Holdings Ανώνυμη Εταιρεία»), σκοπού και καταστατικού, διατηρώντας τον χαρακτήρα της μητρικής του Ομίλου, ενώ έπαψε την λειτουργία της ως πιστωτικού ιδρύματος⁵⁹⁶. Ταυτόχρονα

[files/enimerosi-ependiton/etairikos-metasximatismos/sxedio-praxis-diaspasis.pdf?la=el&hash=AD74A40C81C9007B8954BC3A635D99CF43AA3041](https://www.enimerosi-ependiton/etairikos-metasximatismos/sxedio-praxis-diaspasis.pdf?la=el&hash=AD74A40C81C9007B8954BC3A635D99CF43AA3041).

⁵⁹¹ Η Alpha Holdings στις 19.4.2021 έπαψε να λειτουργεί ως χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ενώ διατήρησε δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία που δεν σχετίζονται με τον κλάδο της τραπεζικής δραστηριότητας, αλλά σχετίζονται «εκ παραλλήλου και μεταξύ άλλων» με τη δραστηριότητα του σχεδιασμού προώθηση και διανομή ασφαλιστικών προϊόντων, παροχή λογιστικών και φοροτεχνικών συμβουλών προς συνδεδεμένες εταιρίες και τρίτους καθώς και στην έκδοση τίτλων για άντληση εποπτικών κεφαλαίων (βλ Σχέδιο Διάσπασης παρ. 3.2 και Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2021, της Alpha Holdings, σελ. 13).

⁵⁹² Βλ και σελ 123 Ετήσιας Οικονομικής Έκθεση 2021 (Γενικές Πληροφορίες).

⁵⁹³ Βλ. Ενδεικτικά Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2021, της Alpha Holdings (σελ 13).

⁵⁹⁴ Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 7551/8.8.2022 επιστολή της Alpha Bank. Βλ και παρ. 3.1(β) του Σχεδίου Διάσπασης «Η Επωφελούμενη, η οποία θα λάβει άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος, υποκαθίσταται, εκ του νόμου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 2515/1997 και της παρ. 3 του άρθρου 57, σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 70 του ν. 4601/2019, όπως ισχύουν, ως καθολική διάδοχος σε ολόκληρη την περιουσία (ενεργητικό και παθητικό), που εισφέρεται σε αυτήν λόγω της Διάσπασης και απαρτίζει τον μεταβιβαζόμενο Κλάδο Τραπεζικής Δραστηριότητας, όπως αποτυπώνεται στον Ισολογισμό Μετασχηματισμού και διαμορφώνεται έως την Ημερομηνία Ολοκλήρωσης της Διάσπασης».

⁵⁹⁵ Βλ. ενδεικτικά την υπ' αριθ. πρωτ. 139264/30.12.2020 Ανακοίνωση της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου στην οποία αναφέρεται η υπ' αριθ. 139241/30.12.2020 απόφασή της για την διάσπασης δι' απόσχισης της τράπεζας σε συνέχεια του από 27.8.2020 Σχεδίου Διάσπασης δι' απόσχισης κλάδου με σύσταση νέας εταιρείας-πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2515/1997 και του Ν. 4601/2019 όπως αυτές ισχύουν.

⁵⁹⁶ Βλ. Ετήσια Έκθεση Ομίλου Πειραιώς (σελ 130) καθώς και Σχέδιο Διάσπασης διαθέσιμο στη ιστοσελίδα του Ομίλου (<https://www.piraeusholdings.gr/el/press-office/press-release/2020/09/hive-down-deed-27-08-2020>).

συστάθηκε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» 100% θυγατρική του Ομίλου, η οποία «αντικατέστησε την Διασπώμενη, μέσω καθολικής διαδοχής, σύμφωνα με τον Ελληνικό Νόμο, σε όλα τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία ενεργητικού και τις υποχρεώσεις των κύριων τραπεζικών δραστηριοτήτων [αυτής]»⁵⁹⁷. Σύμφωνα άλλωστε με την ίδια την τράπεζα: «Συστάθηκε η νέα τραπεζική εταιρεία με την επωνυμία «Τράπεζα Πειραιώς Ανώνυμος Εταιρεία», η οποία έλαβε αριθμό Γ.Ε.ΜΗ 157660660000 [...], η οποία υποκατέστη ως καθολική διάδοχος στο σύνολο της μεταβιβαζόμενης σε αυτήν περιουσίας (ενεργητικό και παθητικό), όπως αυτή αποτυπώθηκε στον ισολογισμό μετασηματισμού του αποσχιζόμενου τραπεζικού κλάδου με ημερομηνία 31 Ιουλίου 2020»⁵⁹⁸.

Ως εκ τούτου, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, η ευθύνη ως προς τις διαπιστωθείσες παραβάσεις για τις περιπτώσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων Eurobank, Alpha Bank και Τράπεζα Πειραιώς καταλογίζεται στα νομικά πρόσωπα «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» και «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία».

Υπολογισμός του προστίμου

VI.3.1. Ο προσδιορισμός της βάσης του προστίμου

414. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω (βλ. Ενότητα «Εφαρμοστέοι κανόνες ως προς τις κυρώσεις – Κριτήρια καθορισμού του ύψους του προστίμου»), η βάση για τον υπολογισμό του προστίμου είναι τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση.
415. Στην παρούσα υπόθεση, σχετικά με την βάση για τον υπολογισμό του προστίμου ανά εμπλεκόμενο μέρος και ανά ερευνώμενη παράβαση λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία

416. **ΑΙ** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική και Alpha Bank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης direct access fee – DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ (α) με κάρτες εξωτερικού και (β) με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών («ΠΥΠ») εκτός του συστήματος DIASATM,
  - εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank και Εθνική αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF

⁵⁹⁷ Βλ. Ετήσια Έκθεση Ομίλου Πειραιώς (σελ 130). Βλ και Σχέδιο Διάσπασης διαθέσιμο στη ιστοσελίδα του Ομίλου (<https://www.piraeusholdings.gr/el/press-office/press-release/2020/09/hive-down-deed-27-08-2020>), σύμφωνα με το οποίο «Η Επωφελούμενη [...] υποκαθίσταται ως καθολική διάδοχος στο σύνολο της εισφερόμενης σε αυτήν περιουσίας (ενεργητικό και παθητικό), όπως αυτή αποτυπώνεται στον Ισολογισμό Μετασηματισμού του αποσχιζόμενου κλάδου τραπεζικής δραστηριότητας [...]».

⁵⁹⁸ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 7539/8.8.2022 επιστολή της Τράπεζας Πειραιώς.

για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (α) με κάρτες εξωτερικού και (β) με κάρτες εγχώριων «ΠΥΠ» εκτός του συστήματος DIASATM,

- iii. συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank, αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM,
- iv. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM,
- v. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank, με τη συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator), με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη issuing fee όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης, και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη: α) το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ATM της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC⁵⁹⁹, κατά την περίοδο της διάρκειας της ως άνω παράβασης, ήτοι από 27.4.2018 έως σήμερα και β) τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM τρίτων παρόχων από την 8.5.2019, ημερομηνία κατά την οποία εκκινεί η σχετική πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών επί της συγκεκριμένης προμήθειας έως σήμερα.

417. **ΑΙΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:

- i. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ),
- ii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Τρ. Πειραιώς και (κατά περίπτωση) των Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Attica Bank και ΕΕΤ

---

⁵⁹⁹ Από το σύνολο των εσόδων εξαιρούνται τα έσοδα που αφορούν συναλλαγές ανάληψης μετρητών κατά τις οποίες έγινε χρήση της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion (DCC). Πρόκειται για υπηρεσία μέσω της οποίας οι κάτοχοι καρτών με νόμισμα διαφορετικό του Ευρώ (€), μπορούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους με απευθείας μετατροπή στο δικό τους νόμισμα κατά τη χρέωση του λογαριασμού τους. Η εν λόγω υπηρεσία διακρίνεται από τις λοιπές συναλλαγές ανάληψης μετρητών σε ATM τρίτων παρόχων, καθώς αφενός είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με μία απλή συναλλαγή ανάληψης μετρητών και αφετέρου τιμολογείται με διαφορετικό τρόπο.

(η τελευταία ως «παράγοντας διευκόλυνσης» - facilitator στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των πέντε ανωτέρω τραπεζών) αναφορικά με την ενδεχόμενη εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες⁶⁰⁰ ή/και κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων, και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση υπολογισμού του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών κατά την περίοδο που έλαβε χώρα η παραβατική πρακτική, ήτοι 15.2.2018 – 23.10.2019.

418. **Β)** Ως προς την εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank και Εθνική Τράπεζα αναφορικά με τους όρους τιμολόγησης της εταιρίας VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών (ήτοι, τη μη δυνατότητα επιλογής της εξερχόμενης χρέωσης OUR), η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER κατά το διάστημα που αντικατοπτρίζει τη διάρκεια της παράβασης, ήτοι 3.8.2018 – 19.10.2018.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

419. **ΑΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Eurobank και Alpha Bank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης *direct access fee – DAF*) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών («ΠΥΠ») εκτός του συστήματος DIASATM,
  - ii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Τρ. Πειραιώς αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων «ΠΥΠ» εκτός του συστήματος DIASATM.
  - iii. συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM
  - iv. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank και Attica Bank αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM.
  - v. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank, με τη συμμετοχή της

⁶⁰⁰ Σχετικά με χρεώσεις πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator), με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη issuing fee όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης,

και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη: α) το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC⁶⁰¹, λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της ως άνω παράβασης, ήτοι από 29.3.2018 έως σήμερα και β) τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων από την 8.5.2019, ημερομηνία κατά την οποία εκκινεί η σχετική πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών επί της συγκεκριμένης προμήθειας έως σήμερα.

420. **ΑΙΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ).
  - ii. Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Εθνική και (κατά περίπτωση) Πειραιώς, Eurobank, Alpha Bank, Attica Bank και ΕΕΤ (η τελευταία ως «παράγοντας διευκόλυνσης» - facilitator στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των πέντε ανωτέρω τραπεζών) με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες⁶⁰² ή/και κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων. η οποία επεκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το διάστημα που αυτή έλαβε χώρα, ήτοι 15.2.2018 – 25.10.2019.
421. **Β)** Ως προς την εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank και Eurobank με αντικείμενο τους όρους τιμολόγησης της εταιρίας VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών (ήτοι, τη μη δυνατότητα επιλογής της εξερχόμενης χρέωσης OUR), η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως

---

⁶⁰¹ Από το σύνολο των εσόδων εξαιρούνται τα έσοδα που αφορούν συναλλαγές ανάληψης μετρητών κατά τις οποίες έγινε χρήση της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion (DCC). Πρόκειται για υπηρεσία μέσω της οποίας οι κάτοχοι καρτών με νόμισμα διαφορετικό του Ευρώ (€), μπορούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους με απευθείας μετατροπή στο δικό τους νόμισμα κατά τη χρέωση του λογαριασμού τους. Η εν λόγω υπηρεσία διακρίνεται από τις λοιπές συναλλαγές ανάληψης μετρητών σε ΑΤΜ τρίτων παρόχων, καθώς αφενός είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με μία απλή συναλλαγή ανάληψης μετρητών και αφετέρου τιμολογείται με διαφορετικό τρόπο.

⁶⁰² Σχετικά με χρεώσεις πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER κατά το διάστημα που αντικατοπτρίζει τη διάρκεια της παράβασης, ήτοι 3.8.2018 – 8.2.2019.

ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

422. **ΑΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα και Eurobank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης *direct access fee – DAF*) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών («ΠΥΠ») εκτός του συστήματος DIASATM.
  - ii. συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM.
  - iii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Attica Bank αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM.
  - iv. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank, με τη συμμετοχή της ΕΕΤ, ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (*facilitator*), με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη *issuing fee*, όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης, και επεκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη: α) το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC⁶⁰³, κατά το διάστημα της διάρκειας της ως άνω παράβασης, ήτοι από 27.4.2018 έως σήμερα και β) τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας *issuing fee* στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων από την 8.5.2019, ημερομηνία κατά την οποία εκκινεί η σχετική πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών επί της συγκεκριμένης προμήθειας έως σήμερα.

423. **ΑΙΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:

---

⁶⁰³ Από το σύνολο των εσόδων εξαιρούνται τα έσοδα που αφορούν συναλλαγές ανάληψης μετρητών κατά τις οποίες έγινε χρήση της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion (DCC). Πρόκειται για υπηρεσία μέσω της οποίας οι κάτοχοι καρτών με νόμισμα διαφορετικό του Ευρώ (€), μπορούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους με απευθείας μετατροπή στο δικό τους νόμισμα κατά τη χρέωση του λογαριασμού τους. Η εν λόγω υπηρεσία διακρίνεται από τις λοιπές συναλλαγές ανάληψης μετρητών σε ΑΤΜ τρίτων παρόχων, καθώς αφενός είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με μία απλή συναλλαγή ανάληψης μετρητών και αφετέρου τιμολογείται με διαφορετικό τρόπο.

- i. Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ).
  - ii. Εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Alpha Bank και (κατά περίπτωση) των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα και Eurobank, Attica Bank και ΕΕΤ (η τελευταία ως «παράγοντας διευκόλυνσης» - facilitator στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των πέντε ανωτέρω τραπεζών) αναφορικά με την ενδεχόμενη εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες⁶⁰⁴ ή/και κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων. και επεκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το διάστημα που αυτή έλαβε χώρα, ήτοι 15.2.2018 – 25.10.2019.
424. **Β)** Ως προς την εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank και Εθνική Τράπεζα αναφορικά με τους όρους τιμολόγησης της εταιρίας VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών (ήτοι, τη μη δυνατότητα επιλογής της εξερχόμενης χρέωσης OUR), η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER κατά το διάστημα που αντικατοπτρίζει τη διάρκεια της παράβασης, ήτοι 6.8.2018 – 28.8.2018.

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

425. **ΑΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς και Alpha Bank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης *direct access fee – DAF*) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών («ΠΥΠ») εκτός του συστήματος DIASATM,
  - ii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Eurobank, Τρ. Πειραιώς και Εθνική Τράπεζα αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM (**α**) με κάρτες εξωτερικού και (**β**) με κάρτες εγχώριων «ΠΥΠ» εκτός του συστήματος DIASATM,
  - iii. συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank και Attica Bank αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από

⁶⁰⁴ Σχετικά με χρεώσεις πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

ΑΤΜ με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM,

- iv. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Eurobank, Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM,
- v. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank και Attica Bank, με τη συμμετοχή της ΕΕΤ ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator), με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη issuing fee όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης, η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη: α) το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC⁶⁰⁵, κατά την περίοδο της διάρκειας της ως άνω παράβασης, ήτοι από 29.3.2018 έως σήμερα και β) τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων από την 8.5.2019, ημερομηνία κατά την οποία εκκινεί η σχετική πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών επί της συγκεκριμένης προμήθειας έως σήμερα.

426. **ΑΙΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:

- i. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank και Attica Bank με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ),
- ii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Eurobank και (κατά περίπτωση) των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Attica Bank και ΕΕΤ (η τελευταία ως «παράγοντας διευκόλυνσης» - facilitator στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των πέντε ανωτέρω τραπεζών) με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες⁶⁰⁶ ή/και κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων,

⁶⁰⁵ Από το σύνολο των εσόδων εξαιρούνται τα έσοδα που αφορούν συναλλαγές ανάληψης μετρητών κατά τις οποίες έγινε χρήση της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion (DCC). Πρόκειται για υπηρεσία μέσω της οποίας οι κάτοχοι καρτών με νόμισμα διαφορετικό του Ευρώ (€), μπορούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους με απευθείας μετατροπή στο δικό τους νόμισμα κατά τη χρέωση του λογαριασμού τους. Η εν λόγω υπηρεσία διακρίνεται από τις λοιπές συναλλαγές ανάληψης μετρητών σε ΑΤΜ τρίτων παρόχων, καθώς αφενός είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με μία απλή συναλλαγή ανάληψης μετρητών και αφετέρου τιμολογείται με διαφορετικό τρόπο.

⁶⁰⁶ Σχετικά με χρεώσεις πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το διάστημα που αυτή έλαβε χώρα, ήτοι 15.2.2018 – 23.10.2019.

B) Ως προς την εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς και Alpha Bank με αντικείμενο τους όρους τιμολόγησης της εταιρίας VIVA για την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης μέσω του συστήματος DIAS CREDIT TRANSFER, καθώς και λοιπούς όρους συναλλαγών (ήτοι, τη μη δυνατότητα επιλογής της εξερχόμενης χρέωσης OUR), η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER κατά το διάστημα που αντικατοπτρίζει τη διάρκεια της παράβασης, ήτοι 3.8.2018 – 20.2.2019.

ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

427. **ΑΙ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Attica Bank, Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank και Εθνική Τράπεζα αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών («ΠΥΠ»), εντός του συστήματος DIASATM,
  - ii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Attica Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Alpha Bank και Εθνική Τράπεζα και αναφορικά με το σκοπούμενο ύψος της χρέωσης DAF για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εγχώριων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM,
  - iii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Attica Bank, Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank και Εθνική Τράπεζα, με τη συμμετοχή της ΕΕΤ, ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη issuing fee όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη: α) το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ATM της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC⁶⁰⁷, λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της ως άνω παράβασης, ήτοι από 13.7.2018 έως σήμερα και β) τα έσοδα που προέκυψαν από την

---

⁶⁰⁷ Από το σύνολο των εσόδων εξαιρούνται τα έσοδα που αφορούν συναλλαγές ανάληψης μετρητών κατά τις οποίες έγινε χρήση της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion (DCC). Πρόκειται για υπηρεσία μέσω της οποίας οι κάτοχοι καρτών με νόμισμα διαφορετικό του Ευρώ (€), μπορούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους με απευθείας μετατροπή στο δικό τους νόμισμα κατά τη χρέωση του λογαριασμού τους. Η εν λόγω υπηρεσία διακρίνεται από τις λοιπές συναλλαγές ανάληψης μετρητών σε ATM τρίτων παρόχων, καθώς αφενός είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με μία απλή συναλλαγή ανάληψης μετρητών και αφετέρου τιμολογείται με διαφορετικό τρόπο.

χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων από την 8.5.2019, ημερομηνία κατά την οποία εκκινεί η σχετική πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών επί της συγκεκριμένης προμήθειας έως σήμερα.

428. **ΑΠ)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Attica Bank, Alpha Bank, Τρ. Πειραιώς, Eurobank και Εθνική Τράπεζα με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές (όπως αναφέρονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ),
  - ii. εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Attica Bank και των ανωτέρω συστημικών τραπεζών (Εθνική Τράπεζα, Τρ. Πειραιώς, Alpha Bank και Eurobank) με συμμετοχή της ΕΕΤ, ως «παράγοντας διευκόλυνσης» (facilitator) με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες⁶⁰⁸ ή/και κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων, και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το διάστημα που αυτή έλαβε χώρα, ήτοι 15.2.2018 – 8.11.2018.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

429. **Α)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:
- i. απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης Direct Access Fee) που εφαρμόζεται από τις τράπεζες – μέλη της για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM,
  - ii. συμμετοχή (ως «παράγοντας διευκόλυνσης» – facilitator) σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών – μελών της, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank, με αντικείμενο τόσο την επιβολή ή μη από τις τράπεζες μέλη της issuing fee όσο και το ύψος της εν λόγω χρέωσης, και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων της Ένωσης για το διάστημα που η παράβαση έλαβε χώρα, ήτοι από 18.10.2018 έως 3.7.2019.
430. **Β)** Ως προς την ενιαία και διαρκή παράβαση, η οποία συνίσταται στις ακόλουθες πρακτικές:

⁶⁰⁸ Αναφορικά με χρεώσεις πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

- i. απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με αντικείμενο **α)** την ενδεχόμενη εισαγωγή χρεώσεων σε τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες, που σχετίζονται με έκδοση και αποδοχή καρτών πληρωμών, λογαριασμούς πληρωμών, συναλλαγές ταμείου, δάνεια και λοιπές συναλλαγές και **β)** τον καθορισμό όρων συναλλαγής σχετικά με την ενδεχόμενη εισαγωγή ομοιόμορφων πακέτων υπηρεσιών, όπως τα ανωτέρω περιγράφονται στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ,
  - ii. συμμετοχή (ως «παράγοντας διευκόλυνσης» – facilitator) σε εναρμονισμένη πρακτική μέσω ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών – μελών της, Τρ. Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank και Attica Bank με αντικείμενο την ενδεχόμενη εισαγωγή από τις τράπεζες μέλη της συγκεκριμένων χρεώσεων για τραπεζικές εργασίες⁶⁰⁹ ή/και κατά περίπτωση, τον πιθανολογούμενο χρόνο εισαγωγής τους ή/και το ύψος συγκεκριμένων χρεώσεων.
και εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που πραγματοποίησε η Ένωση κατά την περίοδο που αφορά η διάρκεια της παράβασης, ήτοι 15.2.2018 – 13.10.2019.
431. **Γ)** Ως προς την παράβαση της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την άρνηση εισδοχής της εταιρίας VIVA ως συνδεδεμένου μέλους στην Ελληνική Ένωση Τραπεζών, η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων της Ένωσης για το διάστημα που αντικατοπτρίζει τη διάρκεια της παράβασης, ήτοι 22.7.2015 – 25.10.2019.
432. **Δ)** Ως προς την παράβαση της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως έμμεσο μέλος μέσω τρίτου τραπεζικού ιδρύματος, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν για το διάστημα που αφορά η παράβαση, ήτοι 9.3.2018 – 23.7.2018.

Εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του προστίμου

433. Όπως προαναφέρθηκε, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η ΕΑ συνεκτιμά μια σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:
434. **Σοβαρότητα των παραβάσεων**
- Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα μίας παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη της το είδος της παράβασης, τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος της κάθε επιχείρησης στη σχετική αγορά, το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης, εφόσον είναι δυνατό να υπολογιστεί το ύψος του, την οικονομική δύναμη της επιχείρησης που παραβιάζει τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς. Εν προκειμένω σε σχέση με τα εν λόγω επιμέρους κριτήρια περί της σοβαρότητας της υπό εξέταση παράβασης λεκτέα είναι τα εξής:

⁶⁰⁹ Πέραν των αναφερομένων στο υπ' αριθ. 309/21.5.2018 πρακτικό της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

Είδος της παράβασης και πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά: Όπως καταδείχθηκε εκτενώς ανωτέρω (βλ. Ενότητα VII), τα εμπλεκόμενα μέρη προέβησαν σε παραβατικές συμπεριφορές εναρμονισμένης πρακτικής, περιλαμβανομένης της πρακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, ή/και συμφωνίες, ή/και σε απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, οι οποίες είχαν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Κατά πάγια νομολογία οι εξεταζόμενες εξ αντικειμένου πρακτικές έχουν από την φύση προς πρόδηλα περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο και συνιστούν κατάφωρη παραβίαση των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ. Ωστόσο, προς αναλυτικά εκτέθηκε και προς προηγούμενες Ενότητες προς παρούσης, τα εμπλεκόμενα μέρη προέβησαν και σε πρακτικές οι οποίες προς οδήγησαν στον περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις πραγματικές όσο και τις δυνητικές επιπτώσεις στις αντίστοιχες επηρεαζόμενες αγορές.

Οικονομική δύναμη εμπλεκόμενων μερών: Η οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων είναι προφανής, καθώς σε αυτές περιλαμβάνεται το σύνολο των τεσσάρων συστημικών τραπεζών του ελληνικού τραπεζικού συστήματος αλλά και η Τράπεζα Αττικής. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σύμφωνα με την Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της Τράπεζας της Ελλάδος⁶¹⁰, οι τέσσερις σημαντικές τράπεζες συγκεντρώνουν ποσοστό άνω του 90% του συνολικού ενεργητικού του κλάδου των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τα έτη 2021 – 2022, εικόνα που δεν αναμένεται να είναι διαφοροποιημένη κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη. Επιπλέον μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών είναι και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, ήτοι η μοναδική ένωση τραπεζικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα.

Έκταση προς γεωγραφικής αγοράς: Οι εξεταζόμενες παραβάσεις εκτείνονται στο σύνολο προς ελληνικής επικράτειας.

Οικονομικό όφελος των παραβαινουσών: Από τα στοιχεία του φακέλου δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί το εύρος του οικονομικού οφέλους που αποκόμισε ή επιδίωξε να αποκομίσει έκαστη εμπλεκόμενη επιχείρηση.

Είδος συμμετοχής στην παράβαση: Τα εμπλεκόμενα μέρη έχουν άμεση συμμετοχή προς εξεταζόμενες παραβάσεις.

435. **Διάρκεια των παραβάσεων**

Για τον υπολογισμό της διάρκειας της παράβασης λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο η αντι-ανταγωνιστική συμπεριφορά έχει εκδηλωθεί στην πράξη⁶¹¹.

Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στις οικείες Ενότητες, η διάρκεια των επιμέρους παραβάσεων προσδιορίζεται ως εξής για έκαστο εκ των εμπλεκόμενων μερών:

α) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία

Ως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η διάρκεια εκάστης παράβασης για την «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» ορίζεται ως ακολούθως:

⁶¹⁰ Η εν λόγω έκθεση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁶¹¹ Βλ. σχετ. Ανακοίνωση για τον υπολογισμό του προστίμου, Ενότητα II.1.2.

- Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 27.4.2018 έως σήμερα,
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 15.2.2018 – 23.10.2019 και
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση, το διάστημα 3.8.2018 – 19.10.2018.

β) ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Στην περίπτωση της «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» η διάρκεια εκάστης παράβασης ορίζεται ως ακολούθως:

- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 29.3.2018 έως σήμερα,
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 15.2.2018 – 25.10.2019 και
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση, το διάστημα 3.8.2018 – 8.2.2019.

γ) ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ως προς το εμπλεκόμενο μέρος «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», η διάρκεια των επιμέρους παραβάσεων στις οποίες συμμετείχε έχουν ως εξής:

- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 27.4.2018 έως σήμερα,
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 15.2.2018 – 25.10.2019 και
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση, το διάστημα 6.8.2018 – 28.8.2018.

δ) ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Αντιστοίχως, η διάρκεια των επιμέρους παραβάσεων που αφορούν την «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία» παρατίθεται ως κατωτέρω:

- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 29.3.2018 έως σήμερα,
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 15.2.2018 – 23.10.2019 και
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση, το διάστημα 3.8.2018 – 20.2.2019.

ε) ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ως προς την «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», η διάρκεια εκάστης παράβασης ορίζεται ως ακολούθως:

- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 13.7.2018 έως σήμερα και
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 15.2.2018 – 8.11.2018.

στ) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αναφορικά με την «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ», αντιστοίχως ακολούθως παρατίθεται το διάστημα που αφορά η διάρκεια εκάστης εκ των ως άνω εκτεθεισών παραβατικών πρακτικών:

- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Α) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 18.10.2018 - 3.7.2019,
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) ενιαία και διαρκή παράβαση, το διάστημα 15.2.2018 – 13.10.2019,
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Γ) παράβαση, το διάστημα 22.7.2015 – 25.10.2019 και
- ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Δ) παράβαση, το διάστημα 9.3.2018 – 23.7.2018.

Υπολογισμός του ύψους του προστίμου

436. Στην παρούσα υπόθεση, λαμβάνοντας υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και συνδυαστικά με τις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν καθεμία από τις παραβάσεις, ακολούθως παρατίθεται ο υπολογισμός του βασικού ποσού προστίμου για εκάστη εκ των παραβάσεων ως προς κάθε εμπλεκόμενο μέρος, ξεχωριστά.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

437. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων που αφορούν οι πρακτικές που την απαρτίζουν, ήτοι των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC και των εσόδων που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εν λόγω ενιαίας και διαρκούς παράβασης, ήτοι από ήτοι από 27.4.2018 έως σήμερα^{612,613,614}.
438. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ						ΣΥΝΟΛΟ
	27.4.2018-31.12.2018	1.1.2019-31.12.2019	1.1.2020-31.12.2020	1.1.2021-31.12.2021	1.1.2022-31.12.2022	1.1.2023-30.6.2023	

⁶¹² Σημειώνεται ότι ως αναφέρθηκε ανωτέρω, ως προς τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee λαμβάνονται υπόψη τα αντίστοιχα ποσά της περιόδου 8.5.2019, ήτοι ημερομηνία εκκίνησης της σχετικής πρακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, έως σήμερα.

⁶¹³ Δεδομένου ότι η παράβαση εκτείνεται μέχρι σήμερα, για το τρέχον έτος περιλαμβάνονται τα έσοδα που προέκυψαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 (έως 30.06.2023), λαμβάνοντας υπόψη την τριμηνιαία δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων εκ μέρους των εταιριών, συνδυαστικά με το χρονικό σημείο ολοκλήρωσης των διμερών συσκέψεων, ήτοι στις [...], κατά τα διαλαμβανόμενα στην Ενότητα «Διμερείς συσκέψεις» ανωτέρω.

⁶¹⁴ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

439. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΠ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των εσόδων προέκυψαν από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το επίμαχο διάστημα 15.2.2018 – 23.10.2019.
440. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶¹⁵:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	15.2.2018-31.12.2018	1.1.2019-23.10.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

441. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των συνολικών εσόδων που προέκυψαν για το διάστημα 3.8.2018 – 19.10.2018 στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER.
442. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶¹⁶:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ
	3.8.2018 – 19.10.2018
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

443. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό του προστίμου εφαρμοστέα είναι

⁶¹⁵ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶¹⁶ Σημειώνεται ότι έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

η διάταξη⁶¹⁷ που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία/κύκλοι εργασιών), όπως άλλωστε, δηλώνει και το εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος στην Πρότασή του.

444. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» δεν υπερβαίνει για εκάστη εκ των παραβάσεων το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της εκάστοτε ευμενέστερης χρήσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

445. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

446. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε⁶¹⁸, προτείνεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας⁶¹⁹.

447. Κατόπιν των ανωτέρω:

- ως προς την υπό ΑΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].
- ως προς την υπό ΑΙΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]
- ως προς την υπό Β παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].

448. Ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό προστίμου για την «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» ορίζεται σε **δώδεκα εκατομμύρια εννιακόσιες ενενήντα τρεις γιλιάρδες τετρακόσια ογδόντα δύο ευρώ και ογδόντα έξι λεπτά (€ 12.993.482,86).**

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

449. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων που αφορούν οι πρακτικές που την απαρτίζουν, ήτοι των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης

⁶¹⁷ Νέα διάταξη «η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» έναντι προϊσχύουσας διάταξης «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης».

⁶¹⁸ Με την οποία η Τράπεζα αποδέχθηκε την διευθέτηση (βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς). Βλ. σχετικά και την υπ' αριθ. πρωτ. 321/18.12.2023, επιστολή της εταιρείας με την επωνυμία « «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».

⁶¹⁹ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC και των εσόδων που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εν λόγω ενιαίας και διαρκούς παράβασης, ήτοι από 29.3.2018 έως σήμερα^{620,621,622}.

450. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου παρατίθεται στον κάτωθι πίνακα:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ						ΣΥΝΟΛΟ
	29.3.2018-31.12.2018	1.1.2019-31.12.2019	1.1.2020-31.12.2020	1.1.2021-31.12.2021	1.1.2022-31.12.2022	1.1.2023-30.6.2023	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

451. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΠ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των εσόδων από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το επίμαχο διάστημα 15.2.2018 – 25.10.2019.

452. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶²³:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	15.2.2018-31.12.2018	1.1.2019-25.10.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

⁶²⁰ Σημειώνεται ότι ως αναφέρθηκε ανωτέρω, ως προς τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee λαμβάνονται υπόψη τα αντίστοιχα ποσά της περιόδου 8.5.2019, ήτοι ημερομηνία εκκίνησης της σχετικής πρακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, έως σήμερα.

⁶²¹ Δεδομένου ότι η παράβαση εκτείνεται μέχρι σήμερα, για το τρέχον έτος περιλαμβάνονται τα έσοδα που προέκυψαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 (έως 30.06.2023), λαμβάνοντας υπόψη την τριμηνιαία δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων εκ μέρους των εταιριών, συνδυαστικά με το χρονικό σημείο ολοκλήρωσης των διμερών συσκέψεων, ήτοι στις [...], κατά τα διαλαμβανόμενα στην Ενότητα «Διμερείς συσκέψεις» ανωτέρω.

⁶²² Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶²³ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

453. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των συνολικών εσόδων που προέκυψαν για το διάστημα 3.8.2018 – 8.2.2019 στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER .
454. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική παρατίθεται στον ακόλουθο πίνακα⁶²⁴:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	3.8.2018-31.12.2018	1.1.2019-8.2.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

455. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό του προστίμου εφαρμοστέα είναι η διάταξη⁶²⁵ που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία/κύκλοι εργασιών), όπως άλλωστε, δηλώνει και το εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος στην Πρότασή του.
456. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» δεν υπερβαίνει για εκάστη εκ των παραβάσεων το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της εκάστοτε ευμενέστερης χρήσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

457. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.
458. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση

⁶²⁴ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶²⁵ Νέα διάταξη «η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» έναντι προϊσχύουσας διάταξης «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης».

Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε⁶²⁶, επιβάλλεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας⁶²⁷.

459. Κατόπιν των ανωτέρω:

- ως προς την υπό ΑΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]
- ως προς την υπό ΑΙΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]
- ως προς την υπό Β) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].

460. Ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό προστίμου για την «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» ορίζεται σε εννέα εκατομμύρια εννιακόσιες εβδομήντα οχτώ χιλιάδες επτακόσια ενενήντα εννέα ευρώ και δεκαοχτώ λεπτά (€ 9.978.799,18).

ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

461. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων που αφορούν οι πρακτικές που την απαρτίζουν, ήτοι των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC και των εσόδων που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εν λόγω ενιαίας και διαρκούς παράβασης, ήτοι από 27.4.2018 έως σήμερα^{628,629,630}.

462. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ						ΣΥΝΟΛΟ
	27.4.2018-31.12.2018	1.1.2019-31.12.2019	1.1.2020-31.12.2020	1.1.2021-31.12.2021	1.1.2022-31.12.2022	1.1.2023-30.6.2023	
ΥΦΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁶²⁶ Με την οποία η Τράπεζα αποδέχθηκε την διευθέτηση (βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς). Βλ. σχετικά και την υπ' αριθ. πρωτ. 323/19.12.2023, επιστολή της εταιρείας με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.».

⁶²⁷ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

⁶²⁸ Σημειώνεται ότι ως αναφέρθηκε ανωτέρω, ως προς τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee λαμβάνονται υπόψη τα αντίστοιχα ποσά της περιόδου 8.5.2019, ήτοι ημερομηνία εκκίνησης της σχετικής πρακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, έως σήμερα.

⁶²⁹ Δεδομένου ότι η παράβαση εκτείνεται μέχρι σήμερα, για το τρέχον έτος περιλαμβάνονται τα έσοδα που προέκυψαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 (30.06.2023), λαμβάνοντας υπόψη την τριμηνιαία δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων εκ μέρους των εταιριών, συνδυαστικά με το χρονικό σημείο ολοκλήρωσης των διμερών συσκέψεων, ήτοι στις [...], κατά τα διαλαμβανόμενα στην Ενότητα «Διμερείς συσκέψεις» ανωτέρω.

⁶³⁰ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

463. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των εσόδων που προέκυψαν από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το επίμαχο διάστημα 15.2.2018 – 25.10.2019.
464. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶³¹:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	15.2.2018-31.12.2018	1.1.2019-25.10.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

465. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των συνολικών εσόδων που προέκυψαν για το διάστημα 6.8.2018 – 28.8.2018 στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER.
466. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶³²:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ
	6.8.2018 – 28.8.2018
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

467. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό του προστίμου εφαρμοστέα είναι η διάταξη⁶³³ που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος

⁶³¹ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶³² Σημειώνεται ότι έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶³³ Νέα διάταξη «η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» έναντι προϊσχύουσας διάταξης «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης».

στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία/κύκλοι εργασιών), όπως άλλωστε, δηλώνει και το εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος στην Πρότασή του.

468. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» δεν υπερβαίνει για εκάστη εκ των παραβάσεων το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της εκάστοτε ευμενέστερης χρήσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

469. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.
470. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε⁶³⁴, επιβάλλεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας⁶³⁵.
471. Κατόπιν των ανωτέρω:
- ως προς την υπό ΑΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]
  - ως προς την υπό ΑΙΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]
  - ως προς την υπό Β) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].
472. Ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό προστίμου για την «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» ορίζεται σε **εννιά εκατομμύρια εκατό δέκα γιλιάρδες εξακόσια ογδόντα δύο ευρώ και ενενήντα ένα λεπτά (€ 9.110.682,91).**

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

473. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων που αφορούν οι πρακτικές που την απαρτίζουν, ήτοι των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία

⁶³⁴ Με την οποία η Τράπεζα αποδέχθηκε την διευθέτηση (βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς). Βλ. σχετικά και την υπ' αριθ. πρωτ. 322/19.12.2023, επιστολή της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».

⁶³⁵ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

DCC και των εσόδων που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM τρίτων παρόχων λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εν λόγω ενιαίας και διαρκούς παράβασης, ήτοι από ήτοι από 29.3.2018 έως σήμερα^{636,637,638}.

474. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ						ΣΥΝΟΛΟ
	29.3.2018-31.12.2018	1.1.2019-31.12.2019	1.1.2020-31.12.2020	1.1.2021-31.12.2021	1.1.2022-31.12.2022	1.1.2023-30.6.2023	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

475. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των εσόδων που προέκυψαν από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το επίμαχο διάστημα 15.2.2018 – 23.10.2019.

476. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶³⁹:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	15.2.2018-31.12.2018	1.1.2019-23.10.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

477. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των εσόδων που προέκυψαν για το διάστημα 3.8.2018 – 20.2.2019 στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών DIAS CREDIT TRANSFER.

⁶³⁶ Σημειώνεται ότι ως αναφέρθηκε ανωτέρω, ως προς τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee λαμβάνονται υπόψη τα αντίστοιχα ποσά της περιόδου 8.5.2019, ήτοι ημερομηνία εκκίνησης της σχετικής πρακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, έως σήμερα.

⁶³⁷ Δεδομένου ότι η παράβαση εκτείνεται μέχρι σήμερα, για το τρέχον έτος περιλαμβάνονται τα έσοδα που προέκυψαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 (30.06.2023), λαμβάνοντας υπόψη την τριμηνιαία δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων εκ μέρους των εταιριών, συνδυαστικά με το χρονικό σημείο ολοκλήρωσης των διμερών συσκέψεων, ήτοι στις [...], κατά τα διαλαμβανόμενα στην Ενότητα «Διμερείς συσκέψεις» ανωτέρω.

⁶³⁸ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶³⁹ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

478. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶⁴⁰:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	3.8.2018-31.12.2018	1.1.2019-20.2.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

479. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό του προστίμου εφαρμοστέα είναι η διάταξη⁶⁴¹ που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία/κύκλοι εργασιών), όπως άλλωστε, δηλώνει και το εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος στην Πρότασή του.
480. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» δεν υπερβαίνει για εκάστη εκ των παραβάσεων το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της εκάστοτε ευμενέστερης χρήσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

481. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.
482. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία» επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης

⁶⁴⁰ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶⁴¹ Νέα διάταξη «η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» έναντι προϊσχύουσας διάταξης «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης».

Διαφοράς που υπέβαλε⁶⁴², επιβάλλεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας⁶⁴³.

483. Κατόπιν των ανωτέρω:

- ως προς την υπό Α Ι) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].
- ως προς την υπό Α ΙΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]
- ως προς την υπό Β παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].

484. Ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό προστίμου για την «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία» ορίζεται σε **επτά εκατομμύρια εννιακόσιες εβδομήντα έξι χιλιάδες επτακόσια ενενήντα ευρώ και εξήντα τρία λεπτά (€ 7.976.790,63).**

ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

485. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό ΑΙ) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων που αφορούν οι πρακτικές που την απαρτίζουν, ήτοι των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ΑΤΜ της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC και των εσόδων που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee στους καρτούχους της τράπεζας για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ τρίτων παρόχων λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εν λόγω ενιαίας και διαρκούς παράβασης, ήτοι από 13.7.2018 έως σήμερα^{644,645,646}.

486. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ						ΣΥΝΟΛΟ
	13.7.2018-31.12.2018	1.1.2019-31.12.2019	1.1.2020-31.12.2020	1.1.2021-31.12.2021	1.1.2022-31.12.2022	1.1.2023-30.6.2023	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁶⁴² Με την οποία η Τράπεζα αποδέχθηκε την διευθέτηση (βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς). Βλ. σχετικά και την υπ' αριθ. πρωτ. 320/18.12.2023, επιστολή της εταιρείας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».

⁶⁴³ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

⁶⁴⁴ Σημειώνεται ότι ως αναφέρθηκε ανωτέρω, ως προς τα έσοδα που προέκυψαν από την χρέωση προμήθειας issuing fee λαμβάνονται υπόψη τα αντίστοιχα ποσά της περιόδου 8.5.2019, ήτοι ημερομηνία εκκίνησης της σχετικής πρακτικής ανταλλαγής πληροφοριών, έως σήμερα.

⁶⁴⁵ Δεδομένου ότι η παράβαση εκτείνεται μέχρι σήμερα, για το τρέχον έτος περιλαμβάνονται τα έσοδα που προέκυψαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 (30.06.2023), λαμβάνοντας υπόψη την τριμηνιαία δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων εκ μέρους των εταιριών, συνδυαστικά με το χρονικό σημείο ολοκλήρωσης των διμερών συσκέψεων, ήτοι στις [...], κατά τα διαλαμβανόμενα στην Ενότητα «Διμερείς συσκέψεις» ανωτέρω.

⁶⁴⁶ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

487. Ως προς την υπό ΑΠ) ενιαία και διαρκή παράβαση, το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των εσόδων που προέκυψαν από τις επιμέρους προμήθειες που αφορά η πρακτική της ανταλλαγής πληροφοριών για το επίμαχο διάστημα 15.2.2018 – 8.11.2018.
488. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη πρακτική αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶⁴⁷:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	
	15.2.2018-8.11.2018	
	ΣΥΝΟΛΟ	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

489. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό του προστίμου εφαρμοστέα είναι η διάταξη⁶⁴⁸ που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία/κύκλοι εργασιών), όπως άλλωστε, δηλώνει και το εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος στην Πρότασή του.
490. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» δεν υπερβαίνει για εκάστη εκ των παραβάσεων το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της εκάστοτε ευμενέστερης χρήσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

491. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου

⁶⁴⁷ Σημειώνεται ότι έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶⁴⁸ Νέα διάταξη «η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» έναντι προϊσχύουσας διάταξης «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης».

που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

492. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε⁶⁴⁹, επιβάλλεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας⁶⁵⁰.
493. Κατόπιν των ανωτέρω:
- ως προς την υπό ΑΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].
  - ως προς την υπό ΑΙΙ) παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].
494. Ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό προστίμου της «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» ορίζεται σε **εκατόν σαράντα τρεις χιλιάδες εκατόν ογδόντα ένα ευρώ και εξήντα πέντε λεπτά (€ 143.181,65).**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

495. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Α) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων της Ένωσης κατά το διάστημα που αφορά η διάρκεια της εν λόγω παράβασης, ήτοι **από 18.10.2018 έως 3.7.2019**. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη παράβαση αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα⁶⁵¹:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	18.10.2018-31.12.2018	1.1.2019-3.7.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

496. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Β) ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των συνολικών εσόδων της Ένωσης για το διάστημα

⁶⁴⁹ Με την οποία η Τράπεζα αποδέχθηκε την διευθέτηση (βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς). Βλ. σχετικά και την υπ' αριθ. πρωτ. 318/18.12.2023, επιστολή της εταιρείας με την επωνυμία «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ».

⁶⁵⁰ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

⁶⁵¹ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

που αφορά η διάρκεια της παράβασης, ήτοι **15.2.2018 – 13.10.2019**. Ως εκ τούτου ο υπολογισμός του προστίμου ως προς τη συγκεκριμένη παράβαση παρουσιάζεται κατωτέρω⁶⁵²:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	15.2.2018-31.12.2018	1.1.2019-13.10.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]

497. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Γ) παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των συνολικών εσόδων της Ένωσης για το διάστημα που η πρακτική έλαβε χώρα, ήτοι **22.7.2015 – 25.10.2019**. Ως εκ τούτου ο υπολογισμός επί του βασικού ποσού προστίμου για τη συγκεκριμένη παράβαση, περιλαμβάνεται στον ακόλουθο πίνακα⁶⁵³:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	22.7.2015-31.12.2015	1.1.2016-31.12.2016	1.1.2017-31.12.2017	1.1.2018-31.12.2018	1.1.2019-25.10.2019	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

498. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό Δ) παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό ύψους [...] % επί των συνολικών εσόδων της Ένωσης για το διάστημα **9.3.2018 – 23.7.2018**, που αντικατοπτρίζει τη διάρκεια της παράβασης. Συνεπώς, το βασικό ποσοστό προστίμου για τη συγκεκριμένη παράβαση υπολογίζεται ως κατωτέρω⁶⁵⁴:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ
	9.3.2018 – 23.7.2018
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ €	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €	[...]

⁶⁵² Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶⁵³ Σημειώνεται ότι για τις μικρότερες του έτους περιόδους έγινε αναγωγή των ετήσιων μεγεθών στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

⁶⁵⁴ Σημειώνεται ότι έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

499. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό του προστίμου εφαρμοστέα είναι η διάταξη⁶⁵⁵ που τυγχάνει, κατά περίπτωση, να είναι ευνοϊκότερη για κάθε εμπλεκόμενο μέρος στην παράβαση, κρινόμενη με βάση τις ειδικότερες συνθήκες (λ.χ. τα ποσοτικά στοιχεία/κύκλοι εργασιών), όπως άλλωστε, δηλώνει και το εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος στην Πρότασή του.
500. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» δεν υπερβαίνει για τις εκ των ανωτέρω υπό Α) και Δ) παραβάσεις. Ωστόσο, στην περίπτωση της υπό [...] παράβασης το ανωτέρω υπολογισθέν βασικό ποσό προστίμου ύψους €[...] υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της ευμενέστερης χρήσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, και η οποία συμπίπτει εν προκειμένω με το έτος πάυσης της παράβασης το οποίο ισούται με €[...]⁶⁵⁶. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση της υπό [...] παράβασης όπου το υπολογισθέν βασικό ποσό προστίμου είναι ίσο με € [...], και υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της ευμενέστερης χρήσης του 2019 που ισούται με €[...].
501. Ως εκ τούτου, κατόπιν των ανωτέρω το βασικό ποσό προστίμου για εκάστη εκ των παραβάσεων που αφορούν την «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» προσδιορίζεται ως ακολούθως:
- ως προς την υπό Α) παράβαση, €[...],
  - ως προς την υπό Β) παράβαση, €[...],
  - ως προς την υπό Γ) παράβαση, €[...]
  - ως προς την υπό Δ) παράβαση, €[...].

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

502. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.
503. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης

⁶⁵⁵ Νέα διάταξη «η προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση» έναντι προϊσχύουσας διάταξης «της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης».

⁶⁵⁶ Σύμφωνα με τα σχετικά οικονομικά στοιχεία της Ένωσης, το συνολικό ύψος των Εσόδων κατά την χρήση [...] εμφανίζεται ίσο με €[...], ενώ κατά την χρήση [...] ίσο με €[...].

Διαφοράς που υπέβαλε⁶⁵⁷, επιβάλλεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας⁶⁵⁸.

504. Κατόπιν των ανωτέρω:

— ως προς την υπό **A)** παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου ύψους €366.138,70, διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...],

— ως προς την υπό **B)** παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου ύψους €620.728,72, διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...],

— ως προς την υπό **Γ)** παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου ύψους €620.728,72, διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...]

— ως προς την υπό **Δ)** παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου ύψους €219.748,42, διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε €[...].

505. Ως εκ τούτου, το συνολικό ποσό προστίμου για την «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» με τη μείωση Διευθέτησης θα διαμορφωθεί σε **ένα εκατομμύριο πεντακόσιες πενήντα τρεις χιλιάδες διακόσια σαράντα δύο ευρώ και ογδόντα επτά λεπτά (€1.553.242,87)**.

506. Το συνολικό επιβληθέν πρόστιμο στα εμπλεκόμενα μέρη της παρούσας υπόθεσης ανέρχεται σε **σαράντα ένα εκατομμύρια επτακόσιες πενήντα έξι χιλιάδες εκατόν ογδόντα ευρώ και δέκα λεπτά (€41.756.180,10)**.

ΕΠΙΒΟΛΗ ΜΕΤΡΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

507. Σύμφωνα με την απόφαση ΕΑ 790/2022, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών να επιβάλει κατά τη διακριτική της ευχέρεια και τις λοιπές προβλεπόμενες στο άρθρο 25 παρ. 1 και 9 του Ν. 3959/2011 κυρώσεις. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 (γ), η ΕΑ δύναται να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης, ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής⁶⁵⁹.

508. Στην παρούσα υπόθεση επιβάλλεται μέτρο συμπεριφοράς, για την παύση της σχετικής παράβασης⁶⁶⁰, που συνίσταται στην μείωση του ύψους της προμήθειας DAF στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ σε επίπεδο που καθορίζεται επί τη βάση κοστολογικής μελέτης ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα που προσκόμισε καθεμία εκ των

⁶⁵⁷ Με την οποία η ΕΕΤ αποδέχθηκε την διευθέτηση (βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. [...] Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς).

⁶⁵⁸ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

⁶⁵⁹ Μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση που είτε δεν υφίστανται εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είτε όλα τα εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είναι ενδεχομένως επαχθέστερα από τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα. Βλ. σχετικά και άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ.

⁶⁶⁰ Βλ. Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ» ανωτέρω και τις υπ' αριθ. πρωτ. 318/18.12.2023, 320/18.12.2023, 321/18.12.2023, 322/19.12.2023 και 323/19.12.2023 επιστολές των εταιριών με τις επωνυμίες «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» αντίστοιχα.

εμπλεκόμενων τραπεζών, για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών με ρήτρα επανεξέτασης από την ΕΑ έως δύο (2) επιπλέον έτη, μετά τη λήξη των 3 ετών, ως ακολούθως:

- Τράπεζα Πειραιώς: έως το ύψος των 2,00 € από το ποσό των 3,00 €
- Εθνική Τράπεζα: έως το ύψος του 1,90 € από το ποσό των 2,60 €
- Alpha Bank: έως το ύψος του 1,80 € από το ποσό των 2,50 €
- Eurobank: έως το ύψος του 1,80 € από το ποσό των 2,50 €
- Attica Bank: έως το ύψος του 1,50 € από το ποσό των 2,00 €.

509. Για την επιβολή του μέτρου συμπεριφοράς ελήφθησαν υπ' όψιν:

- η αύξηση των χρεώσεων των καταναλωτών ανά συναλλαγή, ως αποτέλεσμα της συντονισμένης εφαρμογής του μοντέλου Direct Access Fee⁶⁶¹,
- ότι ο προσδιορισμός του ύψους του DAF, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης της Διαφοράς, έγινε επί τη βάση κοστολογικών μελετών από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, που προσκόμισε καθεμία εκ των εμπλεκόμενων τραπεζών,
- η αναλογικότητα του επιβαλλόμενου μέτρου συμπεριφοράς με τη διαπιστωθείσα παράβαση, λαμβάνοντας υπ' όψιν την επιλογή του λιγότερο δεσμευτικού μέτρου για τις εμπλεκόμενες εταιρίες,
- η αναγκαιότητα και καταλληλότητα του μέτρου συμπεριφοράς για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τους κανόνες που δεν τηρήθηκαν⁶⁶², σταθμίζοντας παράλληλα τα οφέλη που το μέτρο συμπεριφοράς συνεπάγεται άμεσα για τους καταναλωτές.

510. Το ανωτέρω μέτρο συμπεριφοράς θα τεθεί σε εφαρμογή από τις εμπλεκόμενες τράπεζες από την 1^η Ιανουαρίου 2024, με δυνατότητα επιβολής προστίμου από την ΕΑ σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς αυτό⁶⁶³.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕΤ

511. Επιπροσθέτως των προαναφερθέντων, η ΕΕΤ διά της ΠΔΔ που υπέβαλε πρόταση εφαρμογής εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης, το οποίο θα συνίσταται στην «εφαρμογή εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης, εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση της Απόφασης Διευθέτησης, στο οποίο θα περιλαμβάνονται η επικαιροποίηση της υπάρχουσας Πολιτικής Ελεύθερου Ανταγωνισμού, η διαρκής εκπαίδευση και ενημέρωση ως προς θέματα του ελεύθερου ανταγωνισμού των στελεχών της ΕΕΤ και των μελών των Επιτροπών αυτής, η εσωτερική ανά εξαμήνο αξιολόγηση των πεπραγμένων υπό την προοπτική του ελεύθερου ανταγωνισμού, η έγκαιρη λήψη γνωμοδοτικών τοποθετήσεων ειδικών του χώρου, για ζητήματα που άπτονται του

⁶⁶¹ Βλ. Ενότητα «Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ» ανωτέρω.

⁶⁶² Βλ. και ΕΑ 612/2015, σκ. 121 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁶⁶³ Βλ. ΕΑ 356/V/2007 και Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, 2^{ος} τόμος, σελ. 104.

δικαίου του ανταγωνισμού, η θεσμοθετημένη ανταλλαγή σχετικών απόψεων με αντίστοιχες αλλοδαπές ενώσεις και η ένταξη ειδικής ενότητας στον ετήσιο απολογισμό, η οποία θα είναι στη διάθεση της ΕΑ»^{664,665}.

512. Η ΕΑ αποφασίζει, ομοφώνως, να κάνει δεκτή την παραπάνω πρόταση της ΕΕΤ για εφαρμογή, εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση της Απόφασης Διευθέτησης, εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης, με σκοπό την παράλειψη στο μέλλον των διαπιστωθεισών, κατά τα ανωτέρω, παραβάσεων των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η **Επιτροπή Ανταγωνισμού** σε Ολομέλεια, αποφάσισε ομόφωνα σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

Α. Διαπιστώνει ότι οι επιχειρήσεις «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και η «ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» παραβίασαν τα άρθρα 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής τους σε απαγορευμένες συμπράξεις, κατά το σκεπτικό της Απόφασης.

Β. Υποχρεώνει τις επιχειρήσεις ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και την «ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» να παύσουν, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει, και να παραλείπουν στο μέλλον τις διαπιστωθείσες παραβάσεις των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Γ. Επιβάλλει πρόστιμα για την τέλεση των διαπιστωθεισών παραβάσεων των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, ως ακολούθως:

- **Τράπεζα Πειραιώς:** δώδεκα εκατομμύρια εννιακόσιες ενενήντα τρεις χιλιάδες τετρακόσια ογδόντα δύο ευρώ και ογδόντα έξι λεπτά (12.993.482,86) €
- **Εθνική Τράπεζα:** εννέα εκατομμύρια εννιακόσιες εβδομήντα οχτώ χιλιάδες επτακόσια ενενήντα εννέα ευρώ και δεκαοχτώ λεπτά (9.978.799,18 €)

⁶⁶⁴ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8874/14.11.2023 ΠΔΔ της ΕΕΤ, σελ. 27.

⁶⁶⁵ Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη πρόταση εφαρμογής εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης από την ΕΕΤ υποβάλλεται επί ήδη διαπιστωθεισών παραβάσεων – στις οποίες η ΕΕΤ, διά της ΠΔΔ, ρητά και ανεπιφύλακτα παραδέχεται της συμμετοχή της – και δεν εντάσσεται στο πλαίσιο Διαδικασίας Ανάλυσης Δεσμεύσεων η οποία, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να εφαρμοστεί σωρευτικά με τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών (βλ. ΕΑ 790/2022, υποσημ. 14).

- **Alpha Bank:** εννιά εκατομμύρια εκατό δέκα χιλιάδες εξακόσια ογδόντα δύο ευρώ και ενενήντα ένα λεπτά (9.110.682,91 €)
- **Eurobank:** επτά εκατομμύρια εννιακόσιες εβδομήντα έξι χιλιάδες επτακόσια ενενήντα ευρώ και εξήντα τρία λεπτά (7.976.790,63 €)
- **Attica Bank:** εκατόν σαράντα τρεις χιλιάδες εκατόν ογδόντα ένα ευρώ και εξήντα πέντε λεπτά (143.181,65 €)
- **EET:** ένα εκατομμύριο πεντακόσιες πενήντα τρεις χιλιάδες διακόσια σαράντα δύο ευρώ και ογδόντα επτά λεπτά (1.553.242,87 €)

Δ. Υποχρεώνει εκάστη εκ των προαναφερόμενων επιχειρήσεων να μειώσουν από την 1η Ιανουαρίου 2024 το ύψος της προμήθειας DAF ανά συναλλαγή ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με τη χρήση καρτών που έχουν εκδοθεί από άλλα ιδρύματα, ώστε αυτό να διαμορφωθεί κατ' ανώτατο όριο ως ακολούθως:

- **Τράπεζα Πειραιώς:** έως το ύψος των δύο ευρώ (2,00 €), από το ισχύον ποσό των τριών ευρώ (3,00 €),
- **Εθνική Τράπεζα:** έως το ύψος του ενός ευρώ και ενενήντα λεπτά (1,90 €), από το ισχύον ποσό των δύο ευρώ και 60 λεπτά (2,60 €),
- **Alpha Bank:** έως το ύψος του ενός ευρώ και ογδόντα λεπτά (1,80 €), από το ισχύον ποσό των δύο ευρώ και πενήντα λεπτά (2,50 €),
- **Eurobank:** έως το ύψος του ενός ευρώ και ογδόντα λεπτά (1,80 €), από το ισχύον ποσό των δύο ευρώ και πενήντα λεπτά (2,50 €),
- **Attica Bank:** έως το ύψος του ενός ευρώ και πενήντα λεπτά (1,50 €), από το ισχύον ποσό των δύο ευρώ (2,00 €).

Ε. Υποχρεώνει εκάστη εκ των προαναφερόμενων επιχειρήσεων όπως διατηρήσουν τα ως άνω επίπεδα προμήθειας DAF για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών από την εφαρμογή του μέτρου, με ρήτρα επανεξέτασης από την ΕΑ έως δύο (2) επιπλέον έτη, μετά τη λήξη των τριών (3) ετών και με δυνατότητα επιβολής προστίμου από την ΕΑ σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς το ανωτέρω μέτρο συμπεριφοράς.

ΣΤ. Αποδέχεται την πρόταση της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών για εφαρμογή, εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση της Απόφασης Διευθέτησης, εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης, προς τον σκοπό της παράλειψης στο μέλλον των διαπιστωθεισών παραβάσεων των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, κατά το σκεπτικό της Απόφασης.

Η απόφαση εκδόθηκε την **20^η Δεκεμβρίου 2023**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α΄/93/20.4.2011).

Ο Πρόεδρος

Ο Συντάκτης της Απόφασης

Ιωάννης Λιανός

Παναγιώτης Φώτης

Η Γραμματέας

Ηλιάνα Κούτρα